

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

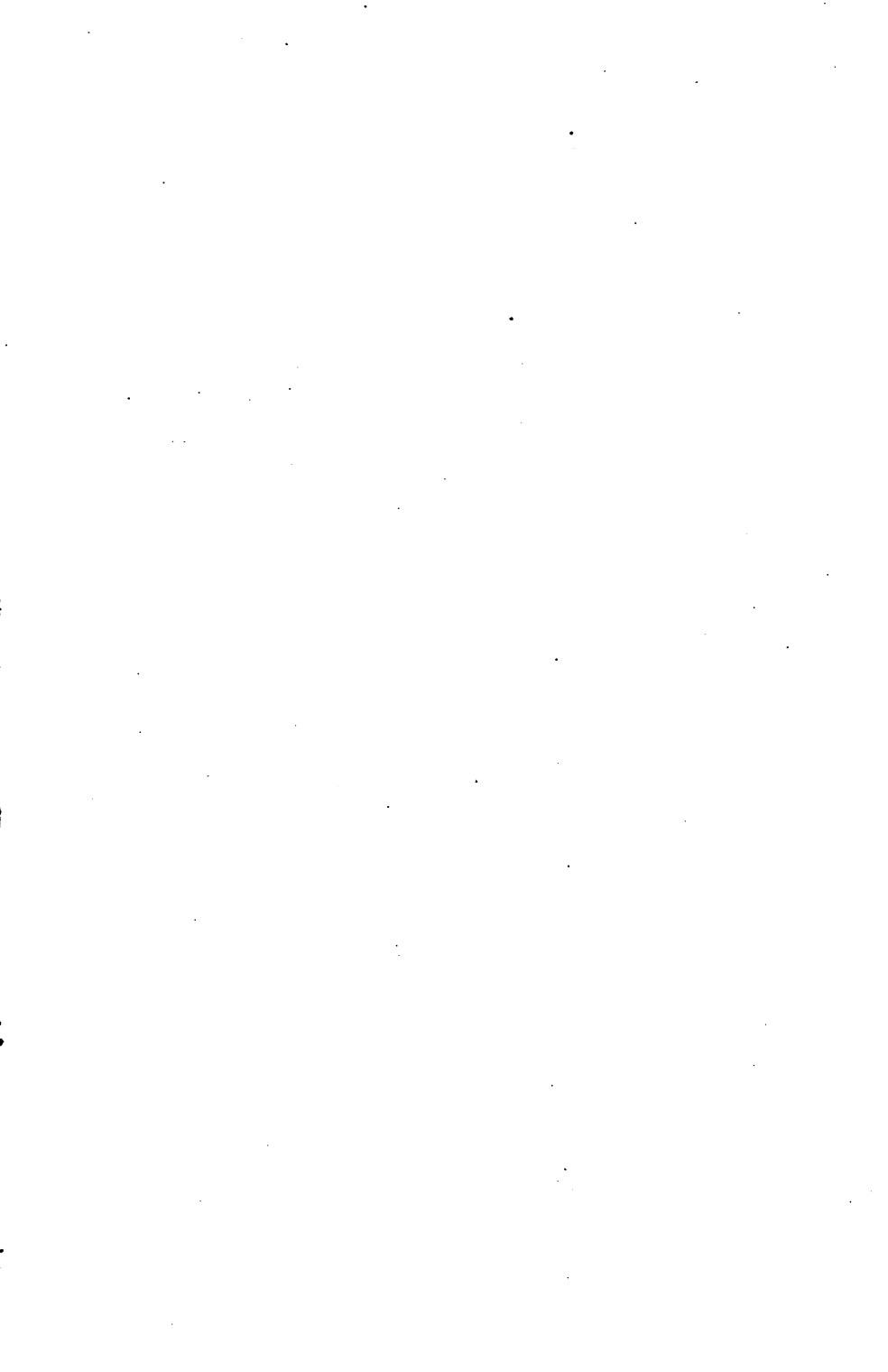
EX BIBLIOTHECIS GUDBRANDRI
VIGFUSSON et FRIDERICI YORK POWELL
olim alumni, partim ab hoc legatis, partim
emptis, a. MCMIV.

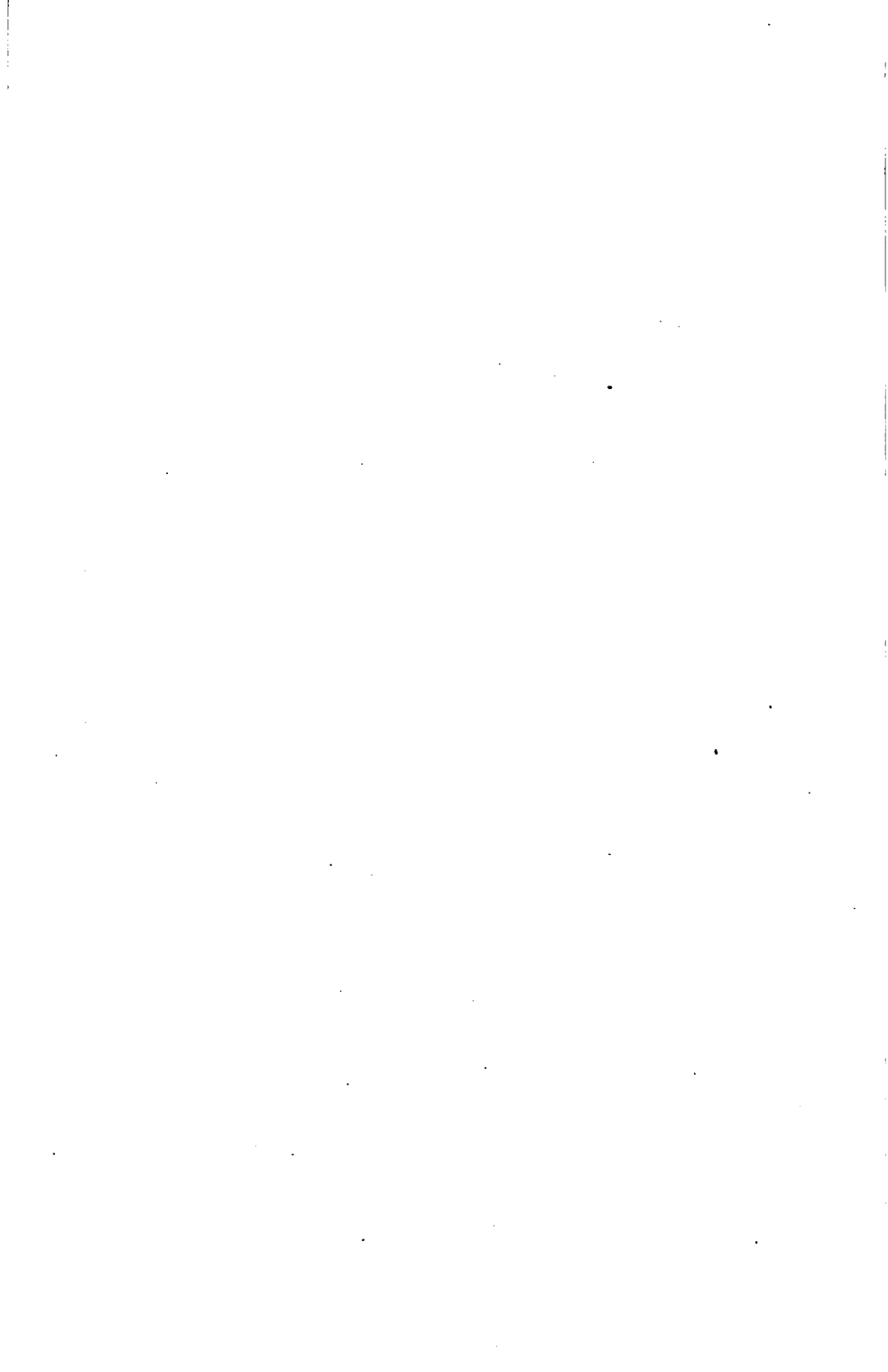
A² 13.10 J

Frederick York Powell
1873 Mich. Temp.

HEIMSKRINGLA

EDA

SÖGUR NOREGS KONUNGA

SNORRA STURLUSONAR.

III.

UPPSALA,
W. SCHULTZ.

UPPSALA 1872.

AKADEMISKA BOKTRYCKERIET

ED. BERLING.

SAGAN AF MAGNÚSI GÓÐA.

SAGAN AF HARALDI HARÐRÁÐA.

SAGA ÓLAFS KYRRA.

SAGA MAGNÚS KONUNGS BERFÆTTS.

**SAGA SIGURÐAR JÖRSALAFARA, EYSTEINS
OK ÓLAFS.**

**SAGA MAGNÚS BLINDA OK HARALDS
GILLA.**

**SAGA INGA HARALDSSONAR OK BRÆÐRA
HANS.**

SAGAN AF HÁKONI HERÐIBREIÐ.

SAGA MAGNÚS KONUNGS ERLINGSSONAR.

SAGAN AF MAGNÚSI GÓDA.

1. *Upphaf Magnús konungs góða.*

Magnús Ólafsson byrjaði ferð sína eptir jólin austan af Hólmgarði ofan til Aldeigjuborgar; taka þeir at búa 5 skip sín, er ísa leysti um várit. Þess getr Arnórr jarla-skáld í Magnúsdrápu:

Nú hykk rjóðanda réðu
rógörs, því at veitk görva,
þegi seimbrotar segja,
10 seggjum hneitis eggja.

Varat ellifu allra
ormsetrs hati vetra,
hraustr þá er herskip glæsti
Hörða vinr or Görðum.

Magnús konungr hélt austan um várit til Svíþjóðar. Svá segir Arnórr:

Þing bauð út hinn ungi
eggjóðandi þjóðum,
15 fim bar hirð til hömlu
hervæðr ara bræðis.

Salt skar húfi héltum
hraustr þjóðkonungr austan,
báru brimlogs rýri
brún veðr at Sigtúnum.

Hér segir, at Magnús konungr, þá er hann fór austan or Garðaríki, at hann sigldi fyrst til Svíþjóðar ok upp til Sigtúna. Þá var konungr í Svíþjóð Emundr Ólafsson; 20 þar var þá ok Ástríðr dróttning, er átt hafði hinn helgi Ólafr konungr; hon fagnaði forkunnar vel Magnúsi stjúpssyni sínum, ok lét þegar stefna fjölment þing, þar sem kallat er á Höngrum. En á því þingi talaði Ástríðr ok sagði svá: Hér er nú kominn með oss son hins helga 25 Ólafs konungs, er Magnús heitir; ætlar nú ferð sína

til Noregs at sækja fœðurarf sinn; er mér skylda mikil at styrkja hann til þessar ferðar, því at hann er stjúpson minn, svá sem þat er öllum kunnigt, bæði Svíum ok Norðmönnum; skal ek hér engan hlut til spara, þann er ek hefi feng á, at hans styrkr mætti mestr verða, bæði 5 fjölmenni, þat er ek á forráð á, ok svá fé; svá þeir allir, er til þessar ferðar ráðast með honum, skulu eiga heimila mína vináttu fullkomna. Ek vil því ok lýsa, at ek skal ráðast til ferðarinnar með honum; mun þat þá öllum auðsýnt, at ek spari eigi aðra hluti til liðsemdar við 10 hann, þá er ek má honum veita. Síðan talaði hon langt ok snjalt. En er hon hætti, þá svöruðu margir, sögðu svá: at Svíar höfðu litla tírarför farit til Noregs, þá er þeir fylgðu Ólafi konungi fœðr hans, ok er eigi hér betra at ván, er þessi konungur er, sögðu þeir; eru menn fyrir 15 þá sök úfúsir þessar ferðar. Ástríðr svarar: Allir þeir menn, er nökkurir breystimenn vilja vera, munu ekki æðrast um slíkt. En ef menn hafa látit frændr sína með hinum helga Ólafi konungi, eða sjálfir sár fengit, þá er þat drengskapr at fara nú til Noregs ok hefna þess. 20 Kom Ástríðr svá orðum sínum ok liðveizlu, at fjöldi liðs varð til með Ástríði at fylgja honum til Noregs. Þess getr Sigvatr skáld:

Hrein getum hála launa
hnossfjöld lofi ossu
Ólafs dætr, er átti
jöfurr sigrhvatastr digri.
Þings beið herr á Höngurum
hundmargr Svía grundar
austr, er Ástríðr lýsti
Ólafs sonar málum.

Máttit hon við hættna
heilráð Svía deila
meir, þótt Magnús væri
margnenninn son hennar.

Olli hon því, at allri
áttleifð Haralds knátti, 25
mest með mátkum Kristi,
Magnús konungur fagna.

Mildr á mensku at gjalda
Magnús, en því fögnum, 30
þat gerði vin virða
viðlendan, Ástríði.
Hon hefir svá komit sínum,
eðnn, at fá mun önnur,
orð geri ek drós til dýrðar,
djúpráð kona stjúpi. 35

Svá segir Þjóðólfr skáld í Magnúsflokki:

Út réttu, allvaldr! skjóta,
ekin dúðiak rá, snekkju,
en þrúgt skip þrautar
þann tíð í haf skríða.

Vægðit vendi sveigðum
veðr ótt um þér, dróttinn!
hlóðu hirðmenn þrúðir
húnskript í Sigtúnum.

5 2. *Austanferð Magnús konungs.*

Magnús Ólafsson hóf ferð sína af Sigtúnum ok hafði
þá lið mikit, er Svíar höfðu fengit honum. Þeir fóru fœti
um Svíþjóð, ok svá til Helsingjaland. Svá segir Arnórr
jarlaskáld:

10 Rauðar bárut randir síðan,
rimmu yggr! um scenskar bygðir,
eigi gastu liðskost lágan,
landsfólk sótti þér til handa.

Austan þurðnt, álfa ferðar
öldum kunnr, með hvíta skjöldu,
tungu rjóðr! til tírar þinga,
teknir menn, ok dörrin reknu.

Síðan fór Magnús Ólafsson austan um Jamtaland ok um
15 Kjöl ok ofan í Þrándheim, ok tók þegar alt landsfólk
vel við honum. En menn Sveins konungs, þegar er þeir
spurðu, at Magnús son Ólafs konungs var þar í land
kominn, þá flýðu allir víðs vegar ok forðuðu sér; varð
þar engi mótstaða veitt Magnúsi. Var Sveinn konungr
20 suðr í landi. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Austan komtu með allra hæstum,
Yggjar mäs, í Þrœnda bygðir,
fiðrirjóðr! en fjandmenn yðra
fálma kváðu, ægishjálm.

Breiðak vissu, blágamms fœðir
benja kólgu! yðir dólgar,
hræddir urðu fjörvi at forða
fjandmenn þínir, vesöld sína.

25 3. *Magnús til konungs tekinn.*

Magnús Ólafsson fór með liði sínu út til kaupangs;
var honum þar vel fagnat. Síðan lét hann stefna Eyra-
þing. En er bóndafólkit kom til þings, þá var þar
Magnús til konungs tekinn yfir land alt, svá vítt sem
30 haft hafði Ólafr konungr faðir hans. Síðan tók Magnús
konungr sér hirð ok gerði lenda menn, hann skipaði alt
í herðum mönnum í ármenningar ok í sýslur. Magnús
konungr bauð út leiðangri þegar um haustit um allan
Þrándheim; varð honum gott til liðs; hélt síðan herinum
35 suðr með landi.

4. *Flótti Sveins konungs.*

Sveinn konungr Alffuson var þá staddr á Sunn-
 hörðalandi, er hann spurði hersögu þessa; lét hann
 þegar skera upp herör ok senda fjóra vega frá sér;
 stefndi til sín bóndafólki, ok lét þat fylgja, at úti skyldi 5
 vera allmenningar at liði ok skipum ok verja land með
 honum. Lið þat alt, er þannug var næst konungi, sótti
 á fund hans; átti konungr þá þing ok tal við bændr ok
 bar þá upp erendi sín, sagði svá: at hann vill halda til
 móts við Magnús konung, son Ólafs konungs, ok halda 10
 við hann orrostu, ef bændr vilja fylgja honum. Mælti
 konungr heldr skamt. Bændr gerðu lítinn róm at máli
 hans. Síðan töluðu danskir höfðingjar, þeir er með kon-
 ungi váru, langar tölur ok snjallar. En bændr svöruðu
 ok töluðu í mót, sögðu margir, at þeir vildi fylgja Sveini 15
 konungi ok berjást með honum, en sumir neittu; sumir
 þögðu með öllu, sumir sögðu svá, at þeir mundu leita á
 fund Magnús konungs, þegar er þeir næði. Þá svaraði
 Sveinn konungr: Svá lízt mér sem hér sé komit fátt
 bóndafólk, þat er vér höfðum orð send, en þessir bændr, 20
 er hér eru ok segja sjálfum oss, at þeir vilja fylgja
 Magnúsi konungi, þá sýnist mér sem oss muni allir einir
 til liðsemdar ok hinir, er segja at kyrrir vili vera; slíkt
 sama þeir er þegja um; en hinir er segja at oss vili
 fylgja, þá mun sá vera annarrhverr eða fleiri, er oss 25
 muni ekki tiltak til vera, ef vér leggjum til orrostu við
 Magnús konung; er þat mitt ráð, at vér leggim oss ekki
 á trúnað þessa bónda, förum heldr þannug, er oss er
 fólk alt tryggt ok trútt, höfum vér þar gnógan styrk at
 vinna undir oss land þetta. En þegar er konungr hafði 30
 þenna orskurð veitt, þá fylgðu allir hans menn þessu
 ráði. Snúa þeir þá um stöfnum ok drógu segl sín; sigldi
 Sveinn konungr þá austr með landi, ok létti eigi fyrr, en
 hann kom til Danmerkr; var honum þar vel fagnat. En
 er hann hitti Hörðaknútt bróður sinn, þá bauð hann 35

Sveini konungi at hafa þar ríki með sér í Danmörk, ok pektist Sveinn þat.

5. 6. *Andlát Knúts ríka ok Sveins.*

Magnús konungr fór um haustit alt austr til lands-
5 enda, ok var hann til konungs tekinn um alt land, ok
varð alt landsfólk því fegit, er Magnús var konungr
orðinn. Þat sama haust andaðist Knútr hinn ríki á Eng-
landi idus Novembris; þá var hann fertugr at aldri; hann
var jarðaðr í Vincestr. Þá hafði hann verit konungr
10 yfir Danmörk 27 vetr, en bæði yfir Danmörk ok Eng-
landi 24 vetr, en þar með yfir Noregi 7 vetr. Þá var
til konungs tekinn á Englandi Haraldr son Knúts. Þann
sama vetr andaðist Sveinn Alþífuson í Danmörk. Þjóðólfr
kvað svá um Magnús konung:

15	Aur spornuðut, arnar ilríjóðr! af Svíþjóðu; herr fylgði þér, harri! hraustr í Noreg austan.	Flýði Sveinn en síðan sannráðinn frá láði, erlendis frá ek undan Alþifu son drífa.
----	--	---

Bjarni Gullbráarskáld orti um Kálf Árnason:

20	Hafa léztu unga jöfra erfð, sem til réð hverfa; satt er at síta knátti Sveinn at Danmörk einni.	Kendut, Kálfr! til landa kappfúsum Magnúsi, ollut ér því er stillir jörð um fékk, or Görðum.
----	--	---

Magnús konungr var þann vetr yfir Noregi, en Hörða-
25 knútr yfir Danmörk.

7. *Sætt Magnús konungs ok Knúts konungs.*

Eptir um várit bauð hvárrtveggi konunganna leið-
angri út, ok fóru þau orð um, at þeir mundu til orrostu
leggja við Elfi. En er hvárrtveggi herrinn sótti til móts
30 við annan, þá gerðu lendir menn njón or hvárratveggju
liði til frænda sinna ok vina, ok fylgði þat orðsending
hvárratveggju, at menn skyldu gera frið milli konunganna.
En fyrir því at konungar váru báðir bernskir ok ungrir,

þá höfðu landráð fyrir þeim ríkismenn, þeir er til þess vǫru teknir í hvárvæggya lifði; kom þá svá, at sáttarstefna var lögð með konungum. Síðan funnust þeir sjálfir, ok var þá rætt um sættir, ok kom þat í sáttmál, at konungarnir svörðust í bræðralag ok settu frið milli sín, 5 meðan beggja þeirra lif væri; en ef annarr þeirra andaðist sonlauss, þá skyldi sá þeirra, er eptir lifði, taka eptir hann lönd ok þegna. Tólf menn, þeir er ágætastir vǫru af hváru ríkinu, svörðu þar til með konungunum, at þessi sætt skyldi haldast, meðan nökkurr þeirra lifði. 10 Skildust þá konungarnir, ok fóru hvárrtveggi heim í sitt ríki, ok hélzt þessi sátt, meðan þeir lifðu.

8. *Frá Ástríði dróttning.*

Ástríðr dróttning, er átt hafði Ólafr konungr hinn helgi, kom í Noreg með Magnúsi konungi stjúpssyni 15 sínum ok var með honum í góðu yfirlæti, sem vert var. Þá kom ok til hirðarinnar Álfhíldr móðir Magnús konungs; tók konungr hana þegar með hinum mestum kærleikum ok setti hana veggisamliga. En Álfhildi varð, sem mörgum kann verða, þeim er fá ríkdóminn, at henni 20 aflaðist eigi seinna metnaðrinn, svá at henni líkaði illa, þat er Ástríðr dróttning var nökkuru meira metin en hon í sessi eða annarri þjónostu; vildi Álfhíldr sitja nær konungi, en Ástríðr kallaði hana ambátt sína, svá sem fyrr hafði verit, þá er Ástríðr var dróttning yfir Noregi, 25 þá er Ólafr konungr réð landi; vildi Ástríðr fyrir engan mun eiga sess við Álfhildi, ok máttu þær ekki í einu herbergi vera.

9. *Frá Sigvati skáldi.*

Sigvatr skáld hafði farit til Rúms, þá er orrosta 30 var á Stiklastöðum. En er hann var sunnan á leið, spurði hann fall Ólafs konungs; var honum þat hinn mesti harmr; hann kvað þá:

Stóð ek á Munt ok mintumk,
mörg hvar sundr flaug targa
breið ok brynjur síðar,
borgum nær um morgin.

Munda ek þann er undi
öndverðan brum löndum,
faðir minn var þar þenna
Þorroðr, konung, forðum.

5 Sigvatr gékk einn dag um þorp nökkut ok heyrði, at einnhverr húsbóndi veinadi mjök, er hann hafði mist konu sinnar, barði á brjóst sér ok reif klæði af sér, grét mjök ok sagði, at hann vildi gjarna deyja. Sigvatr kvað:

10 Fúss læzk maðr, ef missir
meyjar faðms, at deyja;
keypt er ást, ef optir
oflátinn skal gráta.

En fullhugi fellir
flóttstyggir sá er varð dróttin,
vært torrek lízk verra,
vígátar, konungs árum.

Sigvatr kom heim í Noreg, hann átti bú ok börn í
15 Þrándheimi. Fór hann sunnan fyrir land á byrðingi;
en er þeir lágu í Hillarsundi, þá sá þeir, hvar hrafnar
margir flugu. Sigvatr kvað:

20 Hrafna sé ek til hafnar,
hræs minnask þeir, sinna,
þar er flaut und nið nýtum
Norðmanna skip forðum.

Gjalla hátt fyrir Hillar
hvern dag frekir ernir,
endr þeir er Ólafr grendi,
innan, mörgu sinni.

En er Sigvatr kom norðr til kaupangs, þá var þar
Sveinn konungur ok bauð Sigvati at fara til sín, því at
hann hafði verit fyrr með Knúti hinum ríka feðr Sveins
25 konungs. Sigvatr sagði, at hann vill fara heim til bús
síns. Þat var einn dag, er Sigvatr gékk út á stræti,
hann sá, hvar konungs menn léku. Sigvatr kvað:

30 Geng ek um þvert frá pengils,
þrósak ekki mér, rekka,
því em ek sem bast, í brjósti,
bleikr, verðungar leiki.

Minnumk ek, hvar manna
miun dróttinn lék sinna
opt á óðalstoptum
orðsæll ok vér forðum.

Síðan fór hann til bús síns. Hann heyrði marga menn
ámæla sér ok segja, at hann hefði hlaupizt frá Ólafi
konungi. Sigvatr kvað:

Hafa láti mik heitan
Hvítakistr at víti
eld, ef ek Ólaf vilda,
em ek skírr um þat, firrask.

Vatnærin hefi ek vitni,
vask til Rúms í háska,
öld leyni ek því aldri,
annarra þau manna.

Sigvatr undi illa heima, hann gékk úti um dag ok 5 kvað:

Há þótti mér hlæja
höll um Noreg allan,
fyr var ek kendr á knörrum,
klif, meðan Ólafr lifði.

Nú þykki mér miklu
mitt stríð er svá, hlíðir,
jöfurs hylli varð ek alla,
úblíðari síðan.

10

Sigvatr fór öndverðan vetr austr um Kjöl til Jamtlands ok þá til Helsingjaland ok kom fram í Svíþjóð, ok fór þegar til Ástríðar dróttningar, ok var með henni í góðu yfirlæti langa hríð. Ok vár hann ok með Emundi konungi bróður hennar, ok þá af honum 10 merkr brendar, 15 svá sem segir í Knútsdrápu. Sigvatr spurði optliga, er hann fann kaupmenn Hólmgarðsfara, hvat þeir kynni segja honum til Magnús Ólafssonar. Hann kvað:

Enn lystir mik austan,
erut um spörð, or Görðum
frá öðlingi ungum,
opt byrjuð lof, spyrja.

Frétti ek, smás, þó at smæstir,
smugul er, ástar, fuglar,
þinnig hægjamk, fór, fjúgi,
fylkis niðs, á miðli.

20

10. *Frá því er Magnús konungr kom fyrst í Svíþjóð.*

En er Magnús Ólafsson kom til Svíþjóðar or Garðaríki, þá var Sigvatr þar fyrir með Ástríði dróttning, ok 25 urðu þau öll fegin mjök. Þá kvað Sigvatr:

Heim sóttir þú hættinn
hönd, en vel mátt löndum,
þinn stóða ek mátt, sem mönnum
Magnús konungr! fagna.

Færa ek víst, því at várum
varðr, at þér í Garða,
skrifnask skrífnafna
skript, þjóðkonungr! niptar.

30

Síðan réðst Sigvatr í ferð með Ástríði dróttningu at fylgja Magnúsi til Noregs. Sigvatr kvað:

Minn, hug segi ek mönnum,
Magnús! at ek fagna,
guðs lán er þat, þínu,
þingdrífu, vel lífi.

Ætti, drengja dróttinn
dýrðar son ef yrði,
þjóð mætti fá fæðask,
feðr líkr, konung slíkan.

5 En er Magnús var konungr orðinn at Noregi, þá fylgði Sigvatr skáld honum ok var hinn kærsti konungi. Hann kvað þá þetta, þá er Ástríðr dróttning ok Álfhildr konungs móðir höfðu skotint á orðum nökkurum:

10 Ástríði láttu æðri,
Álfhildr! en þik sjálfa,

þér þótt þínu hagr stórum,
þat vildi guð, batni.

11. Skrínlagðr Ólafr konungr.

Magnús konungr lét gera skrínu ok búa gulli ok silfri ok setja steinum. En skrínu þat var svá gert bæði at mikilleik ok at öðrum vexti sem líkkista, en svalir
15 undir niðri, en yfir uppi vett vaxit sem ræfr, ok þar af upp höfuð ok burst; eru á vettinu lamar á bak, en hespur fyrir, ok þar læst með lukli. Síðan lét Magnús konungr leggja í skrínu þat helgan dóm Ólafs konungs. Urðu þar margar jarteguir at helgum dómi Ólafs konungs.
20 Þess getr Sigvatr skáld:

Górt er, þeim er gott bar hjarta,
gullit skrínu at mínum,
hrósa ek helgi ræsis,
hann sótti guð, dróttni.

Árr gengr margr frá mæru
meiðr þess konungs leiði
hreins með heilar sjónir
hrings, er blindr kom þingat.

25 Þá var þat í lög tekit um allan Noreg at halda heilagt hátíð Ólafs konungs, var þá sá dagr þegar þar svá haldinn, sem hinar æztu hátíðir. Þess getr Sigvatr skáld:

30 Oss dugir Ólafs mæsu,
jöfur magnar guð, fagna
meinalaust í mínu,
Magnús föður, húsi.

Skýldr em ek skilfings halda
skollaust, þess er þjó golli,
helgi, handar tjálgur,
harðsæða, mér raðna.

12. *Frá Þóri hund.*

Þórir hundr fór af landi í brott litlu eptir fall Ólafs konungs. Þórir fór út til Jórsala, ok er þat margra manna sagn, at hann hafi eigi aptr komit. Sigurðr hét son Þóris hunds, faðir Rannveigar, er átti Jóan son 5 Árna Árnasonar; þeirra börn vǫru Vífðkunnr í Bjarkey ok Sigurðr hundr, Erlingr ok Jarðþrúðr.

13. *Dráp Háreks or Þjóttu.*

Hárekr or Þjóttu sat heima at báum sínum alt þar til, er Magnús Ólafsson kom í land ok hann var kon- 10 ungr. Þá fór Hárekr suðr til Prándheims á fund Magnús konungs. Þá var þar með Magnúsi konungi Ásmundr Grankelsson. En er Hárekr gékk upp af skipi, er hann kom til Niðaróss, en Ásmundr stóð í loptsvölum hjá konungi, þeir sá Hárek ok kendu, þá mælti Ásmundr til 15 konungs: Nú vil ek gjalda Háreki dráp föður míns. Hann hafði í hendi breiððöxi litla ok þunnslegna. Konungr leit til hans ok mælti: Haf heldr öxi mína. Sú var veggsegin ok þykk. Enn mælti konungr: Ætla svá, Ásmundr, at hörd munu bein í þeim karli. Ásmundr tók öxina ok 20 gékk ofan or garðinum, ok er hann kom ofan á þverstrætit, þá gengu þeir Hárekr neðan í móti. Ásmundr hjó í höfud Háreki, svá at þegar stóð öxin í heila niðri; var þat bani Háreks. En Ásmundr gékk upp aptr í garðinn til konungs, ok var egg öll fallin or öxinni. Þá 25 mælti konungr: Hvernug mundi nú hafa dugat hin þunna öx? mér sýnist sem þessi sé nú únytt. Síðan gaf Magnús konungr Ásmundi lén ok sýslu á Hálogalandi; ok eru þar margar frásagnir miklar um skipti þeirra Ásmundar ok sona Háreks. 30

14. *Frá Þorgeiri flekk.*

Kálfr Árnason hafði landráð mest með Magnúsi konungi fyrst nokkura stund. En þá gerðust menn til

áminningar við konung, hvar Kálfr hafði verit á Stikla-
stöðum; gerðist Kálfr þá nokkuru vandgættara til skaps
konungs. Þat bar at eitt sinn, þá er fjölment var með
konungi ok kærðu menn mál sín, þá kom þar fyrir hann
5 með sín skyld erendi sá maðr, er fyrr er nefndr, Þorgeirr
af Sölu or Veradal; konungr gaf ekki gaum at orðum
hans ok hlýddi þeim, er honum vǫru nærri. Þá mælti
Þorgeirr til konungs hátt, svá at allir heyrðu, þeir er
nær vǫru:

10	Mæl þú við mik,
Magnús konungr,
ek var í fylgju
með fæður þínum;
þá bar ek höggvinn	er þeir um dauðan
dögling stigu.
Þú elskar
þá arma þjóð
dróttinsvika,
15	haus minn þaðan,	er djöful hlægðu.

Þá gerðu menn at úhljóð, en sumir báðu Þorgeir út
ganga. Konungr kallaði hann til sín, ok lauk síðan
erendum hans svá, at Þorgeiri líkaði vel, ok hét honum
vináttu sinni.

20 15. *Frá Magnúsi konungi ok Kálfi.*

Þat var litlu síðar, er Magnús konungr var á veizlu
at Haugi í Veradal. En er konungr sat at matborði, þá
sat á aðra hönd honum Kálfr Árnason, en á aðra hönd
Einarr þambarskelfir. Þá var svá komit, at konungr
25 gerði fæð á við Kálf, en virði þá Einar mest. Konungr
mælti við Einar: Vit skulum ríða í dag á Stiklastaði,
vil ek sjá þau merki, er þar hafa orðit. Einarr svarar:
Ekki kann ek þér þar af at segja; láttu Kálf fara föstra
þinn, hann mun þar kunna at segja frá tíðindum. En
30 er borð vǫru uppi, þá bjóst konungr til farar; hann
mælti til Kálfs: Þú skalt fara með mér á Stiklastaði.
Kálfr sagði, at þat var ekki skylt. Þá stóð konungr
upp ok mælti heldr reiðuliga: Fara skaltu, Kálfr. Síðan
gékk konungr út. Kálfr klæddist skjótt ok mælti til
35 sveins síns: Þú skalt ríða inn á Eggju ok biðja húskarla

mána hafa hvert fat á skipi fyrir sólarfall. Konungur reið á Stiklastaði, ok Kálfr með honum, stigu af hestum ok göngu þar til, er bardaginn hafði verit. Þá mælti konungur til Kálfs: Hvar er sá staðr, er konungurinn féll? Kálfr svarar, ok rétti frá sér spjótskaptit: Hér lá hann fallinn, 5 sagði hann: Konungur mælti þá: Hvar vartu þá, Kálfr? Hann svaraði: Hér sem nú stend ek. Konungur mælti, ok var þá rauðr sem dreyri: Taka mundi þá ǫx þín til hans. Kálfr svarar: Ekki tók ǫx mín til hans. Gékk hann þá í brott ok til hests síns, hlóp á bak ok reið leið sína, 10 ok allir hans menn. En konungur reið apr til Haugs. Kálfr kom um kveldit inn á Eggju; lá skip hans búit fyrir bryggjum, ok á komit lausafé alt, ok skipat af húskörlum hans; héldu þeir þegar um nóttina út eptir firði, fór Kálfr síðan dag ok nótt, svá sem byr gaf; 15 sigldi hann þá vestr um haf ok dvaldist þar lengi, herjaði um Skotland ok um Írland ok Suðreyjar. Þessa getr Bjarni Gullbráðraskáld í Kálfs flokki:

Þér frá ek, Þorbergs hlýri!
þess gerðuzk þér verðir,
hélt því, unu herr um spilti,
Haralds bróðurson góðan.

Vöktu ófundmenn ykkar
iðula rög á miðlum,
þþörf lízk mér arfa
Ólafs í þeim málum.

20

16. *Frá Magnúsi konungi Ólafssyni.*

Magnús konungur kastaði eigu sinni á Viggju, er Hrutr hafði átt, ok Kviststaði, er Þorgeirr hafði átt, svá 25 ok á Eggju ok á alt þat fé, er Kálfr átti eptir, ok margar aðrar stórar eignir lét hann þá falla í konungsgarð, þær er þeir höfðu átt, er fallit höfðu á Stiklastöðum í bóndaliði; hann gerði ok við marga þá menn stórar refsingar, er í þeirri orrostu höfðu verit í mót Ólafi kon- 30 ungi: suma rak hann af landi, ok af sumum tók hann stórfé, fyrir sumum lét hann bú hoggva. Þá tóku böendr at gera kurr ok mæltu sín í milli: Hvat mun konungur þessi fyrirætla, er hann brýtr lög á oss, þau er setti Hákon konungur hinn góði? Man hann eigi þat, at vér 35

höfum jafnan eigi þolat vanréttit? Mun hann hafa farar
 föður síns, eða annarra höfðingja, þeirra er vér höfum
 af lífi tekit, þá er oss leiddist ofsi þeirra ok lögleysa.
 Þessi kurr var víða í landi. Sygnir höfðu liðsamnað, ok
 5 þat orð á, at þeir mundu halda til orrostu við Magnús
 konung, ef hann færi þar. Magnús konungr var þá á
 Hörðalandi ok hafði þar dvalzt mjök lengi ok hafði lið
 mikit, ok lét sem þá ok þá mundi hann fara norðr í
 Sogn. Þessa urðu varir vinir konungs, ok géngu 12
 10 menn á málstefnu, ok samdist þat með þeim at hluta
 til einn mann at segja konungi þenna kurr; en svá var
 til stilt, at Sigvatr skáld blaut.

17. Bersöglivísur.

Sigvatr orti flokk, er kallaðr er Bersöglivísur, ok
 15 hefr hann fyrst um þat, at þeim þótti konungr ofmjök
 velkja ráðin at setja böendr aptr, þá er heitudust at reisa
 úfrið í móti honum. Hann kvað:

20	Fregu ek at suðr með Sygnum; Sigvatr hefir gram lattan sólkorrostu at freista; fer ek, ef þó skulum berjask.	Förm í vápn ok verjum vel, trist, konung, lystir, hve lengi skal, hringum, hans grund, til þess fundar.
----	---	--

Í því sama kvæði eru þessar vísur:

25	Hét sá er féll á Fitjum fjölgegn ok réð hegna heiptar rán, en hánum, Hákon, fírar unnu; þjóð hélt fast á föstra fjölblós lögum síðan, enu eru af því minni, 30 Aðalsteins, búendr seinir.	Haralds arfi lét haldask hvardyggr ok sour Tryggva lög þan, er lýðar þágu, laukjöfn, af þeim nófnum. Skulut ráðgjöfum reiðask, ryðr þat, konungr! yðrum, dróttins orð til dýrðar, döglingr! við bersögli. Hafa kveðask lög, nema ljági landherr, búendr verri endr í Úlfasundum önnur en þú hézt mönnum.
----	--	---

Rétt hygg ek kjósa knáttu
 karlfólk ok svá jarla,
 af því at eignum lofða
 Ólafar frið gáfu.

Hverr eggjar þik, harri
 heiptar strangr! at ganga,
 opt reynir þú, þínum,
 þunn stál, á bak málum.
 Fastorðr skyli fyrða
 fengsæll vera þengill;
 hefir heit at rjáfa,
 hjaldrmagnaðr! þér aldri.

Hverr eggjar þik höggva,
 hjaldrgegnir! bú þegna;
 ofraun er þat jöfri
 innan lands at vinna.
 Engr hafði svá ungum
 áðr bragningi ráðit;
 rán hygg ek rekkum þínum,
 reiðr er herr, konungr! leiðask.

Gjaltu varhuga, veltir,
 viðr þeim, er nú ferr héðra,
 þjófs! skal hönd í hófi,
 hólða kvítt, um stytta.

Viur er sá er, varma þenja,
 varnað býðr, en hlyðit,
 tármútaris teitir!
 til, hvat búmenn vilja.

Hætt er þat, er allir heitaak, 5
 áðr skal við því ráða,
 hárir menn, er ek heyri,
 hót, skjöldungi at móti.
 Greppt er þat höfðum hnepta
 heldr ok niðr í feldi, 10
 slegit hefir þögn á þegna,
 þingmenn nösium stinga.

Eitt er mál, þat er mæla,
 minn dróttinn leggur sína
 eign á óðol þegna, 15
 ófgast, búendr göfgir.
 Rán mun seggr, er sína
 ælr út, í því telja,
 flaums at fellidómi
 föðurleifð konungs greifum. 20

Eptir þessa áminning skipaðist konungr vel við, fluttu ok margir þessi orð fyrir konungi. Kom þá svá, at konungr átti tal við hina vitrustu menn, ok sámdu þeir þá lög sín. Síðan lét Magnús konungr rita lögbók, þá er enn er í Þrándheimi ok kölluð er Grágás. Magnús konungr 25 gerðist síðan vinsæll ok ástæll af öllu landsfólki, var hann fyrir þá sök kallaðr Magnús hinn góði.

18. *Frá Knýtlingum.*

Haraldr Englakonungr andaðist 5 vetrum eptir andlát Knúts hins ríka föður síns; hann var jarðaðr hjá 30 feðr sínum í Vincestr. Eptir andlát hans tók konungdóm í Englandi Knútr bróðir Haralds, annarr son gamla Knúts; var hann þá konungr bæði yfir Englandi ok Danaveldi, réð hann þar fyrir 2 vetr; hann varð sótt dauðr á Englandi ok er jarðaðr í Vincestr hjá feðr sínum. 35 Eptir andlát hans var til konungs tekinn á Englandi

Jatvarðr hinn góði, son Aðalráðs Englakonungs ok Emmu dróttningar, dóttur Ríkarðar Ráðujarls. Jatvarðr konungur var bróðir sammæðri Haralds ok Hörðaknúts. Gunnhildr hét dóttir gamla Knúts ok Emma; hon var 5 gipt Heinreki keisara í Saxlandi; hann var kallaðr Heinrekr mildi. Gunnhildr var 3 vetr í Saxlandi, áðr hon tók sótt; hon andaðist 5 vetrum eptir andlát Knúts konungs föður síns.

19. *Magnús konungur fékk Danmörk.*

10 Magnús konungur Ólafsson spurði andlát Hörðaknúts; þá sendi hann þegar menn suðr til Danmerkr ok gerði með þeim orðsendingar til þeirra manna, er swardögum höfðu við hann bundizt, þá er sætt þeirra ok einkamál váru gör Magnús ok Hörðaknúts, ok minti þá á orð sín, 15 lét þat ok fylgja, at hann sjálfr mundi koma þegar um sumarit til Danmerkr með liði sínu, ok lét þar fylgja ályktarorð, at hann skyldi eignast allt Danaveldi, svá sem stóðu til einkamál ok swardagar, eða falla sjálfr í orrostu með her sínum. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

20	Afkárlig varð jarla	at fram í gný grimmum
	orðgnótt sú er hlaut dróttinn,	grafnings und kló hrafn
	fylgði efnd því er ylgjar	fúss lésk falla ræsir
	angrtælis réð mæla:	feigr, eða Danmörk eiga.

20. *Leidangr Magnús konungs.*

25 Þá samnar Magnús konungur liði saman, stefndi til sín lendum mönnum ok ríkum bóndum, aflaði sér langskipa. En er lið þat kom saman, þá var þat hit frídasta ok allvel bútt. Hann hafði 70 skipa, er hann sigldi af Noregi. Svá segir Þjóðólfr:

30	Djarft neyttir þú, dróttinn	Suðr gnaðuðu súðir,
	dólgrangr! skipa langra,	segl hýnd við stag rýndu,
	af því at ýtar höfðu,	vík skar vandlangt eiki,
	aust, sjan tigu flauta.	Vísundur hneigði þróm sveigðaut

Hér getr þess, at Magnús konungr hafði þá Vísund hinn mikla, er hinn helgi Ólafr konungr hafði gera látit; hann var meir en þrítugr at rúmatali, var á framstafni vísundarhöfuð, en aptr sporðr, var höfuðit ok sporðrinn ok báðir svírarnir alt gulli lagt. Þess getr Arnórr jarla- 5 skáld:

Ljótu dreif á lypting utan
lauðri, bifðisk gullit rauða,
fastligr hneigði furu geystri
fyrir garmr, um skeiðar stýri.

Stirðum hélztu um Stafangr norðan
stálum, bifðusk fyrir álar,
uppi glóðu élmars typpi
eldi glúk í Danaveldi.

10

Magnús konungr hélt út af Ögðum ok yfir til Jótlands.
Svá segir Arnórr:

Segja mun ek; hve Sygna
snarfengjan bar þengil
hallr ok hrími söllian
hléborðs Vísundr norðan.

Setti bjóðr at breiðu
brynþings, fetilstinga
fús tók öld við oasi,
Jótlandi gramr branda.

15

21. *Magnús konungr kom til Danmerkr.*

En er Magnús konungr kom til Danmerkr, þá var honum þar vel fagnat; átti hann brátt þing ok stefnur við landsmenn ok beiddi sér viðtöku, svá sem einkamál 20 váru til. En fyrir því at landshöfðingjar, þeir er ágætastir váru í Danmörk, váru eiðum bundnir við Magnús konung ok vildu halda orð sín ok eiða, þá fluttu þeir þetta mjök fyrir fólkinu; þat bar ok annat til, at þá var andaðr Knútr hinn ríki, ok dautt alt hans afkvæmi; hinn inn 25 þriði hlutr, at þá var alkunnig orðin helgi Ólafs konungs um öll lönd ok jartegnagerð hans.

22. *Magnús til konungs tekinn í Danmörk.*

Síðan lét Magnús konungr stefna Vebjarga þing; þar taka Danir sér konung bæði at fornu ok at nýju. 30 En á því þingi tóku Danir Magnús Ólafsson til konungs yfir alt Danaveldi. Dvaldist Magnús konungr í Danmörk lengi um sumarit; ok fagnaði alt fólk honum vel, hvar

sem hann kom, ok veittu honum hlýðni; skipaði hann þá alt land, sýslur ok heruð, ok veitti vezlur ríkismönnum. En er á leið haustit, hélt hann liði sínu til Noregs, ok dvaldist í Elfinni nokkura hríð.

5 23. *Upphaf Sveins Úlfssonar.*

Sveinn er maðr nefndr, son Úlfs jarls Þorgilssonar sprakaleggs; móðir Sveins var Ástríðr, dóttir Sveins konungs tjáguskeggs; hon var systir Knúts hins ríka samfedra, en hon var sammœðra við Ólaf Svíakonung
 10 Eiríksson; þeirra móðir var Sigríðr dróttning hin stórláta, dóttir Sköglartosta. Sveinn Úlfsson hafði þá dvalzt langa hríð með Svíakonungum frændum sínum, jafnan síðan er fallit hafði Úlfr jarl faðir hans, svá sem ritat er í sögu Knúts hins gamla, at hann lét drepa Úlf jarl mág sinn í
 15 Róiskeldu; var Sveinn fyrir þá sök ekki í Danmörk síðan. Sveinn Úlfsson var allra manna fríðastr sýnum, manna var hann ok mestr ok sterkastr, ok hinn mesti íþróttamaðr ok snildarmaðr; þat var allra manna mál, þeirra er hann var kunnigr, at hann hefði alla hluti til,
 20 þá er fríða góðan höfðingja. Sveinn Úlfsson kom á fund Magnús konungs, þá er hann sat í Elfinni, svá sem áðr er ritat; tók konungr vel við honum, váru þar ok margir flutningsmenn til, því at Sveinn var hinn vinsælsti maðr; talaði hann ok sjálfr sitt mál fyrir konungi fagrt ok
 25 snjalt; ok kom svá, at Sveinn gékk til handa Magnúsi konungi ok gerðist hans maðr. Síðan töluðu þeir konungrinn ok Sveinn marga hluti í einmælum.

24. *Gefit Sveini jarls nafn.*

Einn dag, þá er Magnús konungr sat í háseti ok var
 30 fjölment um hann, sat Sveinn Úlfsson á fótskörinni fyrir konunginum; þá tók konungr til máls: Kunnigt vil ek gera höfðingjum ok allri alþýðu þá ráðagerð, er ek vil vera láta; hér er kominn til mín ágætr maðr, bæði at ættum ok af sjálfum sér, Sveinn Úlfsson; hann hefir nú

gerzt minn maðr ok selt mér trú sína til þess; en svá sem þér vitut, at allir Danir hafa í sumar gerzt mínir menn, þá er nú landit höfðingjalaust, er ek em í brott fariinn, en þar er, sem þér vitut, mjök herskátt af Vindum ok Kúrum ok öðrum Austrvegsmönnum, eða svá Söxum; 5 hét ek þeim ok at fá höfðingja til landvarnar ok landstjórnar; sé ek þar engan mann jafnvel til fallinn fyrir allra hluta sakir sem Sveinn Úlfsson, hefir hann sett til þess at vera höfðingi; nú mun ek gera hann jarl minn ok fá honum í hendr Danaveldi til yfirsóknar, meðan ek 10 em í Noregi, svá sem Knútr hinn ríki setti Ulf jarl föður hans höfðingja yfir Danmörk, þá er Knútr var á Englandi. Einarr þambarskelfir svaraði: Ofjarl, ofjarl, föstri! Konungr mælti reiðuliga: Fátt þykkir yðr ek kunna, en mér lízt sem yðr þykki sumt ofjarlar, en sumt ekki at 15 mönnum. Þá stóð konungr upp ok tók sverð ok festi á lunda Sveíni; síðan tók hann skjöld ok festi á öxl honum, setti síðan hjálm á höfuð honum ok gaf honum jarls nafn ok veizlur slíkar í Danmörk, sem þar hafði áðr haft Úlfr jarl faðir hans. Síðan var fram borit skrin með 20 helgum dómum; lagði Sveinn þar á hendr sínar ok sör trúnaðareidda Magnúsi konungi. Síðan leiddi konungr jarl til hássætis með sér. Svá segir Þjóðólfr:

Sjálf var austr við Elfi
Úlfs mögr, ok hét fögru
þar réð Sveinn at sverja
sínar hendr at skríni;

réð Ólafs sonr eiðum,
átt hafa þeirra sáttir
skemra aldr en skyldi,
Skánunga gramr, hánun.

25

Fór þá Sveinn jarl til Danmerkr, ok var þar við honum vel tekit af allri alþýðu. Tók hann sér þá hirð ok gerðist brátt höfðingi mikill. Fór hann um vetrinn víða 30 um landit ok vingaðist mjök við stórmennit, var hann ok vinsæll við alþýðu.

25. *Hernaðr til Vindlands.*

Magnús konungr hélt liði sínu norðr í Noreg ok dvaldist þar um vetrinn. En er vár kom, þá hafði 35

Magnús konungr úti lið mikit, ok hélt því suðr til Danmerkr. En er hann kom þar, spurði hann þau tíðindi af Vindlandi, at Vindr höfðu horfit undan hlýðni við hann í Jómsborg; þar höfðu Danakonungar haft jarlsríki mikit; 5 hófu þeir Jómsborg at upphafi, ok var þat orðit allstyrkt vígi. En er Magnús konungr heyrði slíkt sagt, þá bauð hann út af Danmörk skipaher miklum, ok hélt um sumarit til Vindlands með allan herinn, ok hafði allmikit lið. Þess getr Arnórr jarlaskáld:

10	Heyra skaltu, hve herskjöld bárut,
hilmis kundr! til Vinda grundar,
heppinn dróttu af hlunni sléttum
hélug börð, í stefjaméli. | Aldri frá ek, enn, vísil valdit
Vinda sorg, at döglingr spendi,
flaustum var þá flóð um ristit,
fleiri skip til óðals þeirra. |
|----|---|--|

En er Magnús konungr kom til Vindlands, þá lagði 15 hann til Jómsborgar ok vann þegar borgina, drap þar mikit fólk ok brendi borgina ok landit víða út í frá, ok gerði þar hit mesta hervirki. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

20	Skjöldungr! fórtu um óþjóð eldi,
auðit var þá flotnum dauða,
hæstan kyndut, hlenna þrýstir!
hyrjar ljóma suðr á Jómi. | Hvergi þorði hallir varða
heiðit fólk í virki breiðu,
buðlungr! unnut borgar mönnum
björtum eldi stalldræp björtu. |
|----|--|---|

Mikit fólk á Vindlandi gékk til handa Magnúsi konungi, en miklu var hitt fleira, er undan flýði. Fór þá Magnús 25 konungr til Danmerkr aptr, bjó sér þar til vetrsetu, en sendi frá sér herinn bæði hinn danska ok svá mart lið, þat er honum hafði fylgt af Noregi.

26. Gefit Sveini konungs nafn.

Hinn sama vetr er Sveinn Úlfsson hafði fengit yfir- 30 sókn um Danaveldi, ok hann hafði vingazt við allmikit stórmenni ok fengit alþýðu lof, þá lét hann gefa sér konungs nafn, ok hurfu at því ráði margir höfðingjar. En um várit er hann spurði, at Magnús konungr fór norðan or Noregi ok hafði her mikinn, þá fór Sveinn til

Skáneyjar, ok þaðan upp á Gautland, ok svá til Svíþjóðar á fund Emundar konungs frænda síns, ok dvaldist þar um sumarit, en hafði njósnir í Danmörk um ferð Magnús konungs eða um fjölmenni hans. En er Sveinn konungr spurði, at Magnús konungr hafði látit frá sér fara mikinn 5 hluta liðs síns, ok svá þat, at hann var suðr á Jótlandi, þá reið Sveinn ofan af Svíþjóð ok hafði þá lið mikit, er Svíakonungr fékk honum. En er Sveinn kom út á Skáney, þá tóku Skáneyingar vel við honum ok héldu hann þar fyrir konung; dreif þá lið mikit til hans. Síðan 10 fór hann út til Sjálands, ok var þar vel við honum tekit, lagði hann þar alt undir sik. Þá fór hann í Fjón ok lagði undir sik allar eyjar, ok gékk fólk undir hann; hafði Sveinn her mikinn ok mart skipa.

27. *Frá her Magnús konungs.*

15

Magnús konungr spurði þessi tíðindi, ok þat með, at Vindr höfðu her úti. Síðan stefndi Magnús konungr liði til sín, ok dróst honum brátt herr um alt Jótland. Kom til hans Otta hertogi af Saxlandi or Brúnsvik; hann átti Úlfhildi, dóttur Ólafs konungs hins helga, systur 20 Magnús konungs; hertoginn hafði mikla sveit manna. Danahöfðingjar eggjuðu Magnús konung at fara í móti Vindaherinum ok láta eigi heiðit fólk ganga þar yfir land ok eyða; ok var þat ráð tekit, at konungr snýr her sínum suðr á leið til Heiðabœjar. En er Magnús konungr 25 lá við Skotborgará á Hlýrskógs heiði, þá kom honum njósn af her Vinda, ok þat með, at þeir höfðu svá mikinn her, at engi fékk talt, ok Magnús konungr hafði engan hlut við fjölmennis, ok honum væri sá einn til at flýja undan. Magnús konungr vildi þó berjast, ef mönnum þœtti 30 nökkur fœng á, at hann mætti sigrast; en flestir löttu, ok sögðu allir eitt til, at Vindr höfðu úflyjanda her. En Otta hertogi fýsti heldr at berjast. Lét konungr þá blása saman öllum herinum ok lét alla menn herklæðast, ok lágu þeir úti um nóttina undir skjöldum sínum, því at 35

þeim var sagt, at herra Vinda var kominn nær þeim, ok var konungr mjök hugsjúkr, þótti honum ilt, ef hann skyldi flýja verða, því at hann hafði þat aldri reynt; svaf hann lítit um nóttina ok söng bænir sínar.

5 28. *Draumr Magnús konungs.*

Eptir um daginn var Mikjálmessu aptann. En er komit var at degi, þá sofnaði konungr ok dreymdi, at hann sá hinn helga Ólaf konung föður sinn, ok mælti við hann: Ertu nú mjök hugsjúkr ok óttafullr, er Vindr
10 fara móti þér með her mikinn; ekki skaltu hræðast heiðinn her, þótt þeir sé margir saman: ek mun fylgja þér í orrostu þessi; ráðit þér þá til bardaga við Vindr, er þér heyrir lúðr minn. En er konungr vaknaði, þá sagði hann draum sinn. Tók þá at lýsa af degi; þá
15 heyrði alt fólk í lopt upp klukkuhljóð, ok kendu Magnús konungs menn, þeir er verit höfðu í Niðarósi, at svá þótti sem Glöð væri hringt; þá klukku hafði Ólafr konungr gefit til Klemensskirkju í kaupangi.

29. *Orrosta á Hlýrskógs heiði.*

Þá stóð upp Magnús konungr, ok kallaði at blása skyldi herblástr. Fór þá Vindaherrinn sunnan yfir ána at þeim; hljóp þá upp allr konungsherrinn ok stefndi í móti heiðingjum. Magnús konungr steypiti af sér hringa-
brynju ok hafði yzta rauða silkiskyrtu, ok tók í hönd
25 sér öxina Hel, er átt hafði Ólafr konungr. Magnús konungr rann fyrir öllum mönnum öðrum í móti herinum, ok hjó þegar tveim höndum hvern mann at öðrum. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

30 Óð með öxi breiða
óðasinn fram ræsir,
varð um hilmí Hörða
hjörðynr, en varp brynju.

Þá er um skapt, en skipti
skapvörðr himins jörðu,
Hel klauf hausa fölva,
hendr tvær jöfurs spenda.

Orrosta þessi var ekki löng; váru konungs menn hinir áköfustu. En hvar sem þeir kómu saman, féllu Vindr

svá þykt sem unnvörp lægi; en þeir er síðar stóðu sneru á flótta, ok váru þeir þá höggðir niðr sem búfé. Rak konungr sjálfir flóttann austr yfir heiðina, ok féll fólkit um alla heiðina. Svá segir Þjóðólfr:

Hykk í hundraðs flokki
Haralds bróðurson stóðu,
hrafn vissi sér hvassast
hungrbann, framast manna.

Vítt lá Vinda flótti;
varð, þar er Magnús barðisk,
höggvinn valr at hylja
heiði rastar breiða.

5

Þat er alþýðu mál, at ekki mannfall hafi orðit jafnmikit á Norðrlöndum í kristnum sið, sem þat er varð á Hlýr- 10 skógs heiði af Vindum. En af liði Magnús konungs féll ekki mart, en fjöldi varð sárt. Eptir orrostu lét Magnús konungr binda sár sinna manna, en læknað váru ekki svá margir í herinum, sem þá þurfti; þá gékk konungr til þeirra manna, er honum sýndist, ok þreifaði um hendr 15 þeim; en er hann tók í lófana ok strauk um, þá nefndi hann til 12 menn, þá er honum sýndist sem mjúkhenztir mundu vera, ok sagði, at þeir skyldu binda sár manna, en engi þeirra hafði fyrr sár bundit; en allir þessir urðu hinir mestu læknað. Þar váru tveir íslenzkir menn, var 20 annarr Þorkell Geirason af Lyngum, annarr Atli, faðir Bárðar svarta or Selárdal, ok kómu frá þeim margir læknað síðan. Eptir þessa orrostu varð frægt mjök víða um lönd jartegn sú, er gert hafði hinn helgi Ólafr konungr; ok var þat alþýðu mál, at engi maðr mundi þurfa 25 at berjast við Magnús konung Ólafsson, ok Ólafr konungr faðir hans væri honum svá nákvæmr, at úvinir hans mætti enga móttöðu veita honum fyrir þá sök.

30. Orrosta á Ré.

Magnús konungr sneri þegar herinum móti Sveini, 30 er hann kallaði jarl sinn, þótt Danir kallaði hann konung. Réð Magnús konungr sér til skipa ok bjó herinn, fjölmentu þá hváirtveggju mjök. Váru þá margir höfðingjar í liði Sveins, Skánungar, Hallandsfarar, Sjálandsfarar, Fjónbúar; en Magnús konungr hafði mest Norðmenn 35

ok Jóta; hélt hann þá liði sínu til móts við Svein. Varð fundr þeirra fyrir Vestlandi á Ré, varð þar orrosta mikil, ok lauk svá, at Magnús konungr hafði sigr, en Sveinn kom á flóttu ok lét lið mikit; flyði hann þá aptr á 5 Skáney, því at hann átti hæli uppi á Gautlandi, ef hann þurfti til at taka. En Magnús konungr fór þá aptr til Jótlands ok sat þar um vetrinn fjölmennr ok hafði gæzlu á skipum sínum. Þessa getr Arnórr jarlaskáld:

10	Fúss lét á Ré ræsir rammþing háit glamma,	valska rauð fyrir víðu Vestlandi gramr branda.
----	--	---

31. Orrosta við Áróðs.

Sveinn Úlfsson fór þegar á skip sín, er hann spurði, at Magnús konungr var genginn af skipum. Dró Sveinn lið at sér, alt þat er hann fékk, ok fór þá um vetrinn 15 um Sjáland ok um Fjón ok um eyjar; ok er dró at jólum, hélt hann suðr til Jótlands, lagði fyrst til Lima-fjarðar, ok gékk þar mart fólk undir hann, en hann tók gjöld af sumum, sumir fóru á fund Magnús konungs. En er þetta spurði Magnús konungr, hvat Sveinn hafðist 20 at, þá fór hann til skipa sinna ok hafði með sér Norðmanna lið þat, er þá var í Danmörk, en sumt Dana lið, hélt þá sunnan fyrir land. Sveinn var þá í Árósi ok hafði mikit lið; en er hann spurði til hers Magnús konungs, þá lagði hann sínu liði or böenum ok bjóst til 25 orrostu. En er Magnús konungr hafði spurt, hvar Sveinn var, ok hann vissi, at þá mundi vera skamt millim þeirra, þá átti hann húsþing ok talaði við lið sitt, sagði svá: Nú höfum vér spurt, at jarl með lið sitt mun hér nú liggja fyrir oss; er mér svá sagt, at þeir hafi lið mikit; 30 ok vil ek gera yðr kunnigt um ætlan mína: vil ek leggja til fundar við jarl ok berjast við hann, þótt vér hafim lið nökkuru færa; munum vér traust vart eiga enn sem fyrr, þar er guð sjálfr er ok hinn helgi Ólafr konungr, faðir minn; hefir hann oss nökkurum sinnum fyrr sigr 35 gefit, þá er vér höfum barizt, ok höfum vér opt haft lið

minna en úvinir várir. Nú vil ek, at menn búist svá við, at vér skulum leita þeirra, ok þegar er fund vára berr saman, þá skulum vér at róa ok taka þegar til bardaga; veri þá allir búnir mínir menn at berjast. Síðan herklæddust þeir, ok bjó hverr sik ok sitt rúm; reru 5 þeir Magnús konungr fram þar til, er þeir sá lið jarls, greiddu þegar atróðrinn. En Sveins menn vápnúðust ok tengdu saman skip sín; tókst þá þegar hörð orrosta. Svá segir Þjóðólfr:

Lögðu, grœðis glóða,
gramr ok jarl fyrir skömmu,
þar kom bitr á börva
brandleikr, saman randir,

svá at manþinga mundut
merkendr Heðins serkjar,
herr náði gný gerva
geirs, orrosta meiri.

10

Þeir börðust um stafna, ok máttu þeir einir huggum við koma, er í stafni váru, en þeir lögðu kesjum, er í 15 fyrrírrúmi váru, en allir þeir, er aptar váru, skutu snœri-spjótum eða gaslökum eða vígörum, en sumir börðu grjóti eða skeptiflettum, en þeir, er fyrir aptan siglu váru, skutu bogaskotum. Þess getr Þjóðólfr:

Skotit frá ek skeptiflettum
skjött ok mörgu spjóti,
bráð fékk hrafn, er háðum
hjaldr, á breiða skjöldu.
Neyttu mest sem máttu
menn at vápna sennu,
baugs en barðir lágu
börvar, grjóts ok örva.

Bárut böslar fleiri
bogmenn at hör tognum,
mundit þann dag Þrændi
þreyta fyrr at skeytum.
Svá þykt flugu síðan
snœridörr um skœru,
ótt var ördrif látit,
illa sátu á milli.

20

25

Hér segir þat, hvernog var áköf skothróðin. Magnús konungr var fyrst öndverða orrosta í skjaldborg, en er honum þótti seint á orkast, þá hljóp hann fram or skjald- 30 borginni, ok svá eptir skipinu, ok kallaði hátt ok eggjaði sína menn, ok gékk alt fram í stafninn í huggorrostu. En er þat sá hans menn, þá eggjaði hverr annan; var þá kall mikit um allan herinn. Svá segir Þjóðólfr;

Mjúk bað Magnús rekka
mannr röskliga annan,

hörð þrifusk borð, þar er börðusk, 35
böðský framar knýja.

Gerðist þá hin ákafasta orrosta. Í þeirri hríð hrauðst skip Sveins framan um stafninn ok söxin; þá gekk sjálf Magnús konungr með sína sveit upp á skipit Sveins, ok síðan hans maðr hverr at öðrum; gerði þá svá harða atgöngu, 5 at Sveins menn brukku fyrir, ok hrauð Magnús konungr þat skip, ok síðan hvert at öðru. Flýði þá Sveinn ok mikill hluti liðs hans, en fjöldi féll hans manna, ok mart fékk grið. Svá segir Þjóðólfr:

10	Vörðr gekk meir at morði Magnús kjalar vagna, Þat var frægt, í fagran framstafn varar hrafn.	Gerðum þar svá at þverði, þengils en óx fengi, skeiðr nam herr at hrjóða, húskarla lið jarli.
	Áðr svanfoldar seldi sólrýrandi hinn dýri,	jarls lá ferð á ferli, fjörgrið stöfum hjörva.

15 Þessi orrosta var dróttinsdag hinn næsta fyrir jól. Svá segir Þjóðólfr:

20	Römm var bilðr sú er Hramma harðels viðir börðusk, herr gekk snart at snerru, sunnudag um unnin.	Flaut, þá er feigir létu fjör guýstafir hjörva, þjóð sökk niðr at nauðum, nár á hverri báru.
----	---	---

Magnús konungr tók þar 7 skip af Sveins mönnum. Svá segir Þjóðólfr:

25	Hrauð Ólafs mögr áðan, jöfurr vá sigr, hins digra,	fregnat slíkt or Sogni, sjau skip, konur hnúpnar.
----	---	--

Ok enn kvað hann:

30	Mist hafa Sveins at sýnu, sverðgautr! förunautar, hörd er heldr um orðin, heimkvámu, fór beima.	Hrœrir hausa þeirra hreggi east ok leggi, sjár þýtr auðs um árum, unnr á sanda grunni.
----	--	---

Sveinn flýði þegar um nóttina til Sjálands með því liði, sem undan hafði komizt ok honum vildi fylgja, en Magnús konungr lagði at landi skip sín, ok lét þegar um nóttina lið sitt fara á land, en snimma um morgininn eptir kómu þeir ofan með strandhögg mikil. Þess getr Þjóðólfr:

35	Gær sá ek grjóti stóru, gein hauss fyrir steini, fór á fylking þeirra fast, harðliga kastat.	Ofan keyrðum vér, orðum jörð muna Sveinn um varða, staðar hefir stafn í miðu, strandhögg, numit landi.
----	---	---

Heimskringla, III.

Flótti Sveins konungs.

32. Magnús konungr hélt þegar sunnan sínu liði til Sjálands eptir Sveini. En þegar er Magnús konungs lið kom at, þá flyði Sveinn þegar á land upp, ok alt lið hans; en Magnús konungr sótti eptir þeim ok rak flóttann; drápu 5 slíkt er þeir náðu. Svá segir Þjóðólfr;

Spurði einu orði,	Saurstokkinn bar svíra	
öld, blóðroðna skjöldu,	snarr Skánunga harri,	
satt er at svá mörg átti,	undr er nema allvaldr Lunda	
Selunda mæ, hverr, ve, bæri.	aldrprúðr fyrir haldi.	10
Anótróðu varð anóit	Gær flugu mold ok mýrar	
yfir um skóg at spróga,	merki jarls hins sterka,	
títt bar týmargr flótti	slóð drap, fram at flæði,	
til Hringstaða iljar.	flaugar dörr um hanga.	

Sveinn flyði þá yfir á Fjón; en Magnús konungr fór þá 15 herskildi yfir Sjáland ok brendi víða fyrir þeim mönnum, er um haustit höfðu slegizt í flokk með Sveini. Svá segir Þjóðólfr:

Náði jarl at eyða	Rönd, léstu, ræsir Þrœnda!	
jöfra setr á vetri.	reiðr þorðir þú meiða,	20
lézt eigi þú litla	hús, namtu hvert ok eisu	
landvörn af þér standa.	hyrfeld, gefa eldi.	
Máttir, Magnús! hætta	Grá vildir þú gjalda,	
míldr í fólk und skildi,	gæðinga vin! skæðar,	
nefa Knúts var þá nýtum	ört rendu þeir undan,	25
nær sem hann ráðinn væri.	jarls fylgjurum dylgjur.	

Rán ok brenna.

33. Þegar er Magnús konungr spurði til Sveins, þá hélt hann liði sínu yfir til Fjóns. En þegar er Sveinn spurði þat, þá gékk hann á skip ok sigldi, ok kom fram 30 á Skáni; fór þaðan í Gautland ok síðan á fund Sviakonungs. En Magnús konungr gékk upp á Fjóni, lét þar brenna ok ræna fyrir mörgum. Allir Sveins menn, þeir sem þar váru, flyðu brott víðs vegar. Svá segir Þjóðólfr:

Hrindr á hróka landi	Boer logar hálfu hæra,	35
hregg af elkiveggjum,	hjónum nær, á Fjóni,	
suðr leikr eldr um unninn	ræfr þola nauð ok næfrar,	
óðr, í lopt upp glóðum.	Norðmenn sali brenna.	

Menn elgu þess minnask
manna Sveins ok kanna
víga Freys sízt vágu,
vefgefn! þrjár stefnur.

Ván er fagra á Fjóni
fjóða, dugir vápn at rjóða,
verum með fylktu fólki
framm í vápna glammi.

5 Eptir þetta gékk alt fólk undir Magnús konung i Danmörk.
Þá var þar friðr góðr hinn efra hlut vetrar; setti þá
Magnús konungr sína menn til stjórnar um alt land þar í
Danmörk. En er á leið vart, þá fór hann herliði sínu
norðr í Noreg ok dvaldist þar mjök lengi um sumarit.

10 *Orrosta við Helganes.*

34. En er Sveinn spurði þat, þá reið hann þegar út
á Skáni, ok hafði lið mikit or Svíaveldi. Tóku Skáneyingar
vel við honum; efldist hann þá at liði; fór síðan út í Sjá-
land ok lagði þar undir sik; svá Fjón ok allar eyjar. En
15 er þat spurði Magnús konungr, þá efldist hann at liði ok
at skipum ok hélt síðan suðr til Danmarkar. Hann spurði,
hvar Sveinn lá með her sinn; hélt Magnús konungr þá til
móts við hann, varð fundr þeirra, þar sem Helganes heitir,
ok var þat at kveldi dags. En er orrosta tókst, hafði
20 Magnús konungr lið minna, en skip stærri ok skipuð betr.
Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Vítt hefi ek heyrt at heiti
Helganes, þar er elgi
vágs hinn víða frægi
25 vargteitir hrauð marga.

Rökkur öndurt bað randir
reggbuss saman leggja,
rógskýja hélt, Rygjar,
regni haustnótt gegnum.

Orrosta var hin snarpasta, en er á leið nóttina, gerðist
mikit mannfall. Magnús konungr skaut alla nóttina hand-
skoti. Þess getr Þjóðólfr:

30 Hizig laut er heitir
Helganes fyrir kesjum,
sukku sárir rekkar,
Sveins ferð, bana verðir.

Mætr hélt mörgu spjóti
Mæra gramr í snæri,
odd rauð aski studdan
örr landreki dörrum.

Þat er skjótast at segja af orrostu þessi, at Magnús kon-
ungr hafði sigr, en Sveinn flýði; var skip hans hroðit með
35 stöfnum, ok öll skip Sveins önnur váru hroðin. Svá segir
Þjóðólfr:

Flyði jarl af auða,
otvin, skipi sínu,
morð þar er Magnús gerði
meinfort, þaðan, Sveini.

Réð herkonungr hrjóða
hneitis egg í sveita,
sprændi blóð á brýðan
brand, vá gramr til landa.

Ok enn segir Arnórr:

5

Skeiðr tók Bjarnar bróður
ballr Skánungum allar,

þjóð reri þeirrar tíðar
þingat, gramr með hringum.

Þar féll mikit lið af Sveins mönnum; fékk Magnús konungur
ok hans menn mikit hlutskipti. Svá segir Þjóðólfr:

Skjöld bar ek heim frá hjaldri,
blauk mér til þess, gauzkan,
ramr var suðr á sumri
sverðdýr, ok þó brynju.

Vápn gat ek fríð, en fljóði
fyrir sagða ek þat kyrru,
þar fékk ek hjálm er hilmir
harðfengr Dani barði.

10

Sveinn flyði þá upp á Skáni, ok alt lið hans, þat er undan
komst, en Magnús konungur ok hans lið ráku flóttann langt
á land upp, ok varð þá lítil viðrtaka af Sveins mönnum
eða bóndum. Svá segir Þjóðólfr:

Bað Ólafsson áðan
upp á land at standa,
gékk með manndýrð mikla
Magnús reiðr af skeiðum.

Snarr bað hilmir herja,
hér er skark í Danmörku,
fleygir hvast um hanga
hestr um Skáney vestan.

20

Síðan lét Magnús konungur fara herskildi alt um bygðina.
Svá segir Þjóðólfr:

Nú taka Norðmenn knýja,
nær göngum vér stöngum,
berka ek, Magnús merki,
minn skjöld á hlið sjaldan.

Skýtra skeifum fœti
Skáney yfir sláni,
fár vegr er mér fegri
fundinn, suðr til Lundar.

25

Síðan tóku þeir at brenna bygðina; flyði þá fólk alt víðs
vegar undan. Svá segir Þjóðólfr:

Bárum járn at cernu
ísköld á lið vísa,
skjótt ríða nú skreyttar
Skánunga lokvánir.
Rauðr leikr um bæ breiðan
bráðr at váru ráði
eldr, en ernir valda
atblásendr því vási.

Svíðr um seggja búðir,
siklingr í her miklum
eyðir bygd, sem bráðast
bjatr eldr, Danaveldi.
Móðr berr halr um heiði
hjaldrs Danmarkar skjöldu,
vér hlutum sigr, en árir
Sveins menn fyrir renna.

30

35

Fjörð lét fylkir verða
fortraddan mó-spornat,
leynumk lítt, á Fjóni,
líðs skjöldunga á miðli.

Muna fyrir Magnús synja
menn Sveins, þeir er nú renna,
upp fara mörg í morgin
merki, stórra verka.

5 Sveinn flýði þá austr fyrir Skáni. Magnús konungur fór
þá til skipa sinna ok hélt síðan austr fyrir Skáneyjar síðu,
ok varð mjök búizt af skyndingu. Þá kvað Þjóðólfr þetta:

Ek hef ekki at drekka
annars nema sjá þenna,
10 sýg ek or sóltum ægi
sýlg, er ek jöfri fylgi.

Liggr fyrir oss, en uggun
allítt Svía köllum,
drygt höfum vás fyrir vísa,
við Skáneyjar síða.

Sveinn flýði upp á Gautland, ok sótti síðan á fund Svía-
konungs, ok dvaldist þar um vetrinn í góðu yfirlæti.

15 *Hernaðr Magnús konungs.*

35. Magnús konunger sneri aptr ferð sinni, þá er
hann hafði undir sik lagt alt Skáni; hélt þá fyrst í Falstr,
veitti þar uppgöngu ok herjaði þar; drap hann mikit lið,
þat er áðr var gengit undir Svein. Þess getr Arnórr:

50 Svík réð eigi eklu
allvaldr Dönum gjalda,
lét fullhugaðr falla
Falstrbyggva lið tigg.

Hlód, en hála tæðu
hirðmennu ara grenni,
auðar þorn fyrir örnungr
valköstu þunga.

Síðan hélt Magnús konungur liði sínu til Fjóns ok herjaði
ok vann þar þá mikit hervirki. Svá segir Arnórr jarla-
25 skáld:

Eun rauð frá á Fjóni,
fold sótti gramr dróttar,
ráns galt herr frá hánun,
hringserks lítaðr merki.

Minnisk öld, hverr annan
jafnþarfr blám hrafn,
ört gat hilmir hjarta,
herskyldir; tög fylði.

30 *Magnús konungur sat í Danmörk.*

36. Magnús konungur sat þann vetr í Danmörk, ok
var þá góðr friðr. Hann hafði átt í Danmörk orrostur
margar ok haft í öllum sigr. Oddr Kikinaskáld segir svá:

35 Vá fyrir Mikjálmessu
málmgrimm háð rimma,

féllu Vindr, en vöndusk
vápnhljóði mjök þjóðir.

En fyrir jól var önnur
óhófúllig litlu,

upp hófsk grimm með gumnum
gunnr, fyrir Áróe sunnan.

Enn segir Arnórr:

Hefnir! féngut yrkis efni,
Ólafs, gervi ek slíkt at málum,
Hlakkar lætr þú hrælög drekka
hauka, nú mun kvæðit aukask.

Fjórar hefir þú, randa rýrir
reyrar setrs! á einum vetri,
allvaldr ertu ofvægr kallaðr,
örva hriðir frækn um gervar.

5

Þrjár orrostur átti Magnús konungr við Svein Úlfsson.
Svá segir Þjóðólfr:

Háðisk heilli góðu
hildir, sem Magnús vildi,
selr um sigr at þylja
sóknstærir mér færi.

Brand rauð buðlungr Þrænda,
berr iðula síðan
hann ept hervíg þrennin
hæra skjöldu at gjöldum.

10

Orðsending Magnús konungs til Englands.

37. 38. Magnús konungr réð þá bæði fyrir Danmörk 15
ok Noregi. En eptir þat er hann hafði eignazt Danaveldi,
þá gerði hann sendimenn vestr til Englands; fóru þeir á
fund Jatvarðar konungs ok fluttu honum bréf ok innsigli
Magnús konungs. En þat stóð á bréfum með kveðjusending
Magnús konungs: Þér munut spurt hafa einkamál þau, er 20
vér Hörðaknútr gerðum með oss, at hvárr okkarr er lifði
eptir annan sonlausan, þá skyldi sá taka lönd ok þegna,
þau er hinn hafði átt. Nú er þat svá orðit, sem ek veit,
at þér hafit spurt, at ek hefi tekit Danaveldi í arf eptir
Hörðaknútt; hann átti, þá er hann andaðist, engum mun 25
síðr England en Danmörk; köllumst ek nú eiga England
eptir réttum máldögum. Vil ek, at þú gefir upp ríkit fyrir
mér, en at öðrum kosti mun ek sækja til með styrk hers
bæði af Danaveldi ok Noregi; mun þá sá ráða löndum,
er sigrs verðr auðit. 30

Svör Jatvarðar konungs.

39. En er Jatvarðr konungr hafði lesit bréf þessi, þá
svaraði hann svá: Þat er öllum mönnum kunnigt hér í
landi, at Aðalráðr konungr, faðir minn, var ódalborinn til

ríkis þessa bæði at fornu ok nýju. Váru vér 4 synir hans; en er hann var fallinn frá löndum, þá tók ríki ok konungdóm Jatmundr, bróðir minn, því at hann var elztr várr bræðra; unda ek þá vel við, meðan hann lifði. En eptir 5 hann tók ríkit Knútr konungr, stjúpfaðir minn; var þá eigi dælt til at kalla, meðan hann lifði. En eptir hann var konungr Haraldr, bróðir minn, meðan honum varð lífs auðit. En er hann andaðist, þá réð Hörðaknútr, bróðir minn, fyrir Danaveldi, ok þótti þat þá einu rétt bræðraskipti með okkr, 10 at hann væri konungr bæði yfir Englandi ok Danmörk; en ek hafða ekki ríki til forráða. Nú andaðist hann; var þat þá ráð hér allra landsmanna at taka mik til konungs hér í Englandi. En meðan ek bar ekki tignarnafn, þjónaða ek mínum höfðingjum eigi stórligar en þeir menn, er enga 15 ætt áttu hér til ríkis. Nú hefi ek tekit hér konungs vígslu, ok svá fulliga konungdóm, sem faðir minn hafði fyrir mér; nú mun ek þetta nafn eigi upp gefa at mér lifanda. En ef Magnús konungr kemr hingat til lands með her sinn, þá mun ek eigi liði samna í mót honum; mun hann 20 kost eiga at eignast England ok taka mik áðr af lífdögum. Segit honum svá mín orð. Fóru þá sendimenn aptr ok kómu á fund Magnús konungs ok segja honum alt sitt erendi. Konungr svaraði tómliga ok mælti svá: Ek ætla hitt munu vera sannast ok bezt fallit, at láta Jatvarð 25 konung hafa ríki sitt í ró fyrir mér, en halda þessu ríki, er guð hefir mik eignast látit.

SAGAN AF HARALDI HARDRÁDA.

Upphaf Haralds konungs harðráða.

1. Haraldr, son Sigurðar sýr, bróðir Ólafs konungs hins helga sammœðri, var á Stiklastöðum í orrustu, þá er hinn helgi Ólafr konungr féll. Varð Haraldr þá sárr ok komst í brott með öðrum flóttamönnum. Svá segir Þjóðólfr:

Hvast frá ek Haugi hit næsta	Skildist hann ok huldi
hlífél á gram drífa,	hjálmsetr gamall vetra
enn Bolgara brennir	tiggi tólf ok þriggja
bræðr sínum vel tæði.	trauðr við Ólaf dauðan.

10

Rögnvaldr Brúsason flutti Harald or orrustu, ok kom honum til bónda nökkurs, er bjó í skógi langt frá öðrum mönnum; var Haraldr þar læknaðr, til þess er hann var heill. Síðan fylgði son bónda honum austr um Kjöl, ok fóru þeir alt markleiði, þat er svá mátti, en ekki alþýðu veg. Vissi bónda son ekki til, hverjum hann fylgði; ok er þeir riðu milli eyðiskóga nökkurra, þá kvað Haraldr þetta:

Nú læt ek skóg af skógi	hverr veit nema ek verða
skreiðask lítils heiðar,	viða frægr um síðir.

Hann fór austr um Jamtaland ok Helsingjaland ok svá til Svíþjóðar; fann hann þar Rögnvald Brúsason ok mjök marga aðra þá menn, er komizt höfðu af Stiklastöðum or orrustu, menn Ólafs konungs.

Haraldr kom í Garðaríki.

2. Eptir um vārit féngu þeir sér skipan ok fóru um sumarit austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs; vāru þar um vetrinn. Svá segir Bölverkr:

Mildingr! straktu um mækis
munn er lézt af gunni,
holds vant hrafn um fylðan
hrás, þaut vargr í ási.

En gramr, né ek frá fremra
friðskerði þér verða,
austr vartu ár hit næsta
örðiglyndr í Gördum.

5 Jarisleifr konungr tók vel við þeim Haraldi; gerðist Haraldr þá höfðingi yfir landvarnarmönnum konungs, ok annarr Eilífr, son Rögvalds jarls. Svá segir Þjóðólfr:

Eitt höfðusk at,
Eilífr þar er sat,
10 höfðingjar tveir,
hamalt fylktu þeir.

Austrvindum Ók
í öngvan krók,
vara Læsum léttr
líðsmanna réttr.

Haraldr dvaldist í Garðaríki nökkura vetr ok fór víða um Austrveg. Síðan byrjaði hann ferð sína út í Grikkland ok hafði mikla sveit manna; þá hélt hann til Miklagarðs.

15 Svá segir Bölverkr:

Hart kníði svöl svartan
snekkju brand fyrir landi
skúr, en skrautla báru
skeiðr brynjaðar reiði.

Mætr hilmir sá málma
Miklagarðs fyrir barði,
mörg skriðu beit at borgar
barmfögr hám armi.

20

Haraldr gékk á mála í Miklagarði.

3. Þá réð fyrir Grikklandi Zoe dróttning hin ríka, ok með henni Michael Katalaktus. En er Haraldr kom til Miklagarðs á fund dróttningarinnar, þá gékk hann þar á mála, ok fór þegar um haustit á galeiðr með hermönnum, þeim er fóru út í Grikklandshaf. Hélt Haraldr sveit af sínum mönnum. Þá var höfðingi yfir herinum sá maðr, er nefndr er Gyrgir; hann var frændi dróttningar. En Haraldr hafði verit litla hríd í herinum, áðr en Væringjar þýddust mjök til hans, ok fóru þeir allir saman, þegar 25 er bardagar váru; kom þá svá, at Haraldr gerðist höfðingi yfir öllum Væringjum. Fóru þeir Gyrgir víða um Grikklands eyjar; unnu þar herskap mikinn á kussarum.

30

Frá Væringjum ok Gyrgi.

4. Þat var eitthvert sinn, er þeir höfðu farit um land 35 ok skyldu taka sér náttból við skóga nökkurra, ok kómu Helmskringla, III.

Væringjar fyrstir til náttstaðar, ok völdu þeir sér tjaldstaði, þá er þeir sá bezta ok hæst lágu, því at þar er svá háttat, at land er blautt, ok þegar er regn koma þar, þá er ilt at búa, þar er lágt liggr. Þá kom Gyrgi, höfðingi hersins, ok er hann sá, hvar Væringjar höfðu tjaldat, bað hann 5 þá í brott fara ok tjalda í öðrum stað, segir at hann vill þar tjalda. Haraldr svaraði svá: Ef þér komit fyrri til náttbóls, þá takit þér yðr náttstað, þá munu vér þar tjalda í öðrum stað, som oss líkar; gerit þér nú ok svá, tjaldit þar sem þér vilit í öðrum stað; hugða ek, at þat væri 10 réttir Væringja hér í veldi Grikkjakónungs, at þeir skulu vera sjálfráða ok frjálsir um alla hluti fyrir öllum mönnum, en vera konungi einum ok dróttningu þjónostu skyldir. Þreyttu þetta með kappmæli, þar til er hváirtveggju vápnudust; var þá við sjálft, at þeir mundu berjast. Kómu 15 þá til hinir vitrustu menn ok skildu þá; sögðu þeir svá, at betr var fallit, at þeir sættist um þetta mál, ok gerði skipan á með sér glæggliga, svá at eigi þyrfti optar slíka deilu um. Var þá stefnulagi á komit með þeim, ok skipuðu hinir beztu menn ok hinir vitrustu. En á þeirri stefnu réðu 20 þeir þat svá, at samt kom með öllum, at hluti skyldi í skaut bera, ok hluta með Grikkjum ok Væringjum, hvárir fyrri skyldi ríða eða róa eða til hafnar leggja ok kjósa um tjaldstaði; skyldi því hvárrtveggi una þá, sem hlutr segði. Síðan váru hlutir ok markaðir. Þá mælti Haraldr 25 við Gyrgi: Ek vil sjá, hversu þú markar þinn hlut, at eigi markim vit á eina lund báðir. Hann gerði svá. Síðan markaði Haraldr sinn hlut ok kastaði í skautit, ok svá báðir þeir. En sá maðr, er hlutinn skyldi upp taka, þá tók hann upp annan ok hélt milli fingra sér ok brá upp 30 hendinni ok mælti: Þessir skulu fyrri ríða ok róa ok til hafnar leggja ok kjósa sér um tjaldstaði. Haraldr greip til handarinnar ok tók hlutinn ok kastaði út á sjá. Síðan mælti hann: Þessi var várr hlutr. Gyrgi sagði: Hví léztu eigi sjá fleiri menn? Sé nú, sagði Haraldr, þann er eptir 35 er, muntu þar kenna þitt mark. Síðan var athugat um

þann hlutinn, ok kendu allir þar mark Gyrgis. Var þat dæmt, at Væringjar skyldi kærna kosti hafa um alt, þat er þeir þreyttu um. Fleri hlutir urðu til þess, er þeir urðu eigi ásáttir, ok lauk jafnan svá, at Haraldr hafði sitt mál.

Hernaðr Haralds ok Gyrgis.

5. Þeir fóru allir samt um sumarit ok herjuðu. Þá er allr var herrinn saman, lét Haraldr sína menn vera fyrir utan bardaga, eða ella þar er minst var mannhætta, ok lézt varast vilja, at hann týndi herliði sínu. En er hann var einn saman með sínu liði, lagðist hann svá fast til at berjast, at annattveggja skyldi hann fá sigr eða bana. Svá bar optliga til, þá er Haraldr var höfðingi yfir herinum, at hann vann sigr, þá er Gyrgir vann ekki. Þetta 15 funnu hermenn ok kölluðu betr fara mundu sitt mál, ef Haraldr væri einn höfðingi yfir öllum herinum, ok ámæltu hertoganum, at ekki yrði af honum eða hans liði. Gyrgir sagði, at Væringjar vildu ekki lið veita honum; það þá fara í annan stað, en hann færi með öðrum herinum, ok 20 vinna þvílíkt sem þeir mætti. Fór þá Haraldr frá herinum, ok Væringjar með honum ok Latínümenn. Gyrgir fór með Grikkja her. Sýndist þá, hvat hvárr mátti; fékk Haraldr jafnan sigr ok fé, en Grikkir fóru heim til Miklagarðs, nema ungir drengir, þeir er fá vildu sér fjár, sömnudust 25 til Haralds ok höfðu hann þá fyrir hertoga. Lagðist hann þá með her sinn vestr í Affrika, er Væringjar kalla Serkland; efldist hann þá mjök at liði. Í Serklandi eignaðist hann 80 borga: váru sumar gefnar upp, en sumar tók hann með valdi. Síðan fór hann til Sikileyjar. Svá segir 30 Þjóðólfr:

Togu mátt tekna segja,
tandrauðs, á Serklandi,
ungr hætti sér, átta,
ormtorgs hötuðr, borga,

áðr herskorðaðr harðan
bildar leik und skildi
Serkjum hættir í sléttri
Sikileyju gékk heyja.

Svá segir Illugi Bryndólaskáld:

Brautzu und Mikjál mæztan,
mágum heim sem frágum

sonr Buóla bauð sínum,
Sunnlönd, Haraldr röndu.

Hér segir þat, at þá var Mikjáll Grikkjakonungr í þenna tíma. Haraldr dvaldist marga vetr í Affrika, fékk of lausa- 5 fjár, gull ok allskonar dýrgrip. En alt þat fé, er hann fékk, ok eigi þurfti hann at hafa til kostnaðar sér, sendi hann með trúnaðarmönnum sínum norðr í Hólmgarð í val d ok gæzlu Jarizleifs konungs, ok dróst þar saman úgrynni 10 fjár, sem líkligt er at vera mundi, er hann herjaði þann hluta heims, er anðgastr var at gulli ok dýrgripum, ok svá mikit sem hann gerði at, er með sönnu var áðr sagt, at hann mundi eignast hafa 80 borga.

Haraldr vann borg í Sikiley.

6. En er Haraldr kom til Sikileyjar, þá herjaði hann 15 þar, ok lagði þar með liði sínu til einnar borgar mikillar ok fjölmennrar. Settist hann um borgina, því at þar váru sterkir veggir, svá at honum þótti úsýnt at brjóta mundi mega. Borgarmenn höfðu vist gnóga ok önnur fong, þau er þurftu til varnar. Þá leitaði hann þess ráðs, at fuglarar 20 hans tóku smáfugla, er hreiðrudust í borginni ok flugu á skóg um daga at taka sér mat. Haraldr lét binda á bak fuglunum lokarspánu af tyrvitré ok steypiti í vaxi ok brennusteini ok lét slá eldi í; flugu fuglarnir, þegar er lausir urðu, allir senn í borgina at vitja unga sinna ok 25 híbyla, er þeir áttu í húspekjum, þar er þakt var reyr eða hálmi; þá laust eldinum af fuglunum í húspekjurnar. En þótt einnhverr bæri litla byrði elds, þá varð þat skjótt mikill eldr, er margir fuglar báru til víða um borgina í þekjur, ok því næst brann hvert hús at öðru, þar til er 30 borgin logaði. Þá gékk fólkit alt or borginni ok bað sér miskunnar, þeir hinir sömu, er áðr höfðu margan dag drembiliga mælt ok háðuliga til Grikkja hers ok höfðingja þeirra. Gaf Haraldr öllum mönnum grið, þeim er þess beiddu; fékk síðan vald yfir þeirri borg.

Haraldr vann aðra borg.

7. Önnur borg var sú, er Haraldr lagði til liði sínu; sú var bæði fjölmenn ok sterk, svá at engi var ván, at þeir fengi brotit. Vellir harðir ok sléttir váru umhverfis
 5 borgina. Þá lét Haraldr taka til at grafa gröft, frá þar sem féll bekkur einn, ok var þar djúpt gil, svá at ekki mátti þannug sjá or borginni. Þeir fluttu moldina út á vatnit ok létu straum í brott bera. Váru þeir at þessu verki bæði dag ok nótt; var skipt til sveitum; en herrinn
 10 gékk alla daga utan at borginni, en borgarmenn gengu í vígskörð ok skutu hvárir á aðra, en um nætr sváfu þeir hváirtveggju. En er Haraldr skildi þat, at jarðhús þat var svá langt, at þá mundi vera komit inn um borgarvegginn, þá lét hann vápnast lið sitt. Þat var móti degi,
 15 er þeir gengu inn í jarðhúsit. En er þeir kómu til enda, grófu þeir upp yfir höfuð sér, þar til er steinar urðu fyrir lími settir; þat var gólf í steinhöllinni. Síðan brutu þeir upp gólfít ok gengu upp í höllina. Þar sátu fyrir menn margir af borgarmönnum, snæddu þar ok drukku, ok var
 20 þeim þat hinn mesti úvísavargr, því at Væringjar gengu þar við brögðnum sverðum ok drápu þar þegar suma, en sumir flýðu, þeir er því kómu við. Væringjar sóttu eptir þeim, en sumir tóku borgarhliðin ok luku upp; gékk þar inn allr fjöldi hersins. En er þeir kómu í borgina, þá flýði
 25 borgarlýðrinn, en margir báðu griða, ok féngu þat allir, er upp gáfust. Eignaðist hann borgina með þessum hætti ok þar með úgrynni fjár.

Haraldr vann hina þriðju borg.

8. Hina þriðju borg hittu þeir, þá er mest var af þessum öllum ok sterkust ok ríkust at fé ok fjölmenni. Váru um þá borg díski stór, svá at þeir sá, at ekki mátti
 30 þar vinna með þvílíkum brögðum sem hinar fyrri borgir. Lágu þeir þar mjök lengi, svá at þeir féngu ekki atgert. En er borgarmenn sá þat, þá dirfðust þeir við. Þeir settu fylkingar sínar uppi á borgarveggjum, síðan luku þeir upp

borgarhliðum ok æptu á Væringja, eggjuðu þá ok báðu þá ganga í borgina ok frýðu þeim hugar, sögðu, at þeir væri ekki betri til orrustu en hoesn. Haraldr bað sína menn láta, sem eigi vissi, hvat þeir sögðu: Vér gerum ekki at, sagði hann, þótt vér rennim til borgarinnar; þeir⁵ bera vápni sín á oss undir fœtr sér niðr; en þótt vér komim í borgina með nökkura sveit, þá hafa þeir vald at byrgja inni þá er þeir vilja, en suma úti, því at þeir hafa yfir öll borgarhlið gæzlu sett; vér skulum gera þeim eigi minna spott, ok skulum láta þá sjá, at vér óttumst þá ekki; 10 skulu várir menn ganga fram á völlum sem næst borginni, ok gæta þó þess at ganga eigi í skotmál þeirra; skulu várir menn allir fara vápnlausir ok gera sér leik, ok láta þat sjá borgarmenn, at vér hirðum ekki um fylkingar þeirra. Síðan var svá nökkura daga.

15

Frá Úlfi ok Halldóri.

9. Menn íslenzkir eru nefndir, þeir er fóru þar með Haraldri: Halldórr, son Snorra goða — hann hafði þessa frásögn hingat til lands, — annarr var Úlfr Úspaksson, Úsvifrssonar hins spaka. Þeir váru báðir hinir sterkustu menn ok allvápndjarfir, ok váru hinir kærstu Haraldri; þeir váru²⁰ báðir í leiknum. En er þessa leið hafði farit nökkura daga, þá vildu borgarmenn sýna enn meira kapp; géngu þeir þá ekki með vápnum upp á borgarveggina, en létu þó opin standa borgarhliðin. En er þat sá Væringjar, þá géngu þeir einn dag svá til leiksins, at þeir höfðu sverð²⁵ undir mœtlum ok hjálma undir höttum. En er þeir höfðu leikit um hríð, þá sá þeir, at borgarmenn undruðust ekki; þá tóku þeir skjótt vápni, runnu síðan at borgarhliðinu. En er borgarmenn sá þat, géngu þeir í móti vel ok höfðu sín alvæpni; tókst þar bardagi í borgarhliðinu. Væringjar³⁰ höfðu engar hlífar, nema þat er þeir sveipuðu mœtlum um vinstri hönd sér; urðu þeir sárir, en sumir féllu, en allir váru nauðuliga staddir. Haraldr ok þat lið með honum, er var í herbúðum, sótti til at veita mönnum sínum. En

borgarmenn váru þá komnir upp á borgarveggi, skutu ok grýttu á þá; varð þá hörð orrosta; þótti þeim, er í borgarhliðinu váru, vera seinna gengit at hjálpa sér, en þeir vildu. En er Haraldr kom at borgarhliðinu, þá féll merkismaðr hans; þá mælti hann: Halldórr, tak upp merkit! Halldórr svaraði ok tók upp merkistöngina ok mælti tívitrliga: Hverr mun merki bera fyrir þér, ef þú fylgir svá blauðliga, sem nú er um hrið? Var þat meir reidimál en sannyrði, því at Haraldr var hinn vápnðjarfasti maðr.

10 Sóttu þeir þá í borgina; var þá bardagi harðr, ok lauk svá, at Haraldr hafði sigr ok vann borgina. Halldórr varð sárr mjök, hafði sár mikit í andliti, ok var þat lýti alla æfi, meðan hann lifði.

Haraldr vann hina fjórðu borg.

10. Nú var hin fjórða borg, er Haraldr kom til með

15 her sinn, er mest var af öllum þeim, er áðr var frásagt, ok svá var hon styrk, at þeir sá enga ván vera, at þeir féngi hana brotit. Síðan sátu þeir um borgina ok gerðu umsátir, svá at engi föng mátti til flytja borgarinnar. En er þeir höfðu litla hrið dvalzt, þá fékk Haraldr sjúkleik,

20 svá at hann lagðist í rekkju; lét hann setja sitt landtjald brott frá öðrum landtjöldum, því at honum þótti sér þat ró at heyra eigi gný ok glaum herliðsins. Menn hans kómu tíðum með flokka til hans ok frá, ok spyrja hann ráðagerðar; þat sá borgarmenn, at nökkurar nýlundur

25 váru með Væringjum; gerðu þeir til njósnarmenn at forvitnast, hverju slíkt mundi gegna. En er njósnarmenn kómu aptr til borgarinnar, þá kunnu þeir segja þau tíðindi, at höfðingi Væringja væri sjúkr, ok fyrir þá sök var engi atsókn til borgarinnar. En er svá hafði liðit fram um hrið,

30 þá minkaði mátt Haralds; gerðust þá hans menn mjök hugsjúkir ok daprir; slíkt alt spurðu borgarmenn. Þar kom, at svá þrængði sótt Haraldi, at andlát hans var sagt um allan herinn. Síðan fóru Væringjar till tals við borgarmenn, ok sögðu þeim líflát höfðingja síns; báðu kenni-

menn veita honum gróft í borginni. En er borgarmenn spurðu þessi tíðindi, þá váru þeir margir, er þar réðu fyrir klaustrum eða öðrum stórstöðum í borginni, þá vildi hverr gjarna þat lík hafa til sinnar kirkju, því at þeir vissu, at þar mundi fylgja öfrmikitt fé. Skryddist þá allr 5 fjöldi kennimanna ok gékk út or borginni með skrin ok helga dóma, ok gerðu fagra processionem. En Væringjar gerðu ok mikla líkferð; var þá líkkistan borin hátt ok tjaldat yfir pillum, borin yfir merki mörg. En er slík var borit inn um borgarhliðit, þá skutu þeir niðr kistunni um 10 þvert hliðit borgarinnar fyrir hurðinar; blésu þá Væringjar í alla lúðra sína herblástr ok brugðu sverðunum; þusti þá allr Væringja herr or herbúðunum með alvæpni ok hljópu þá til borgarinnar með ópi ok kalli. En munkar ok aðrir kennimenn, þeir er út höfðu gengit í líkferð 15 þessa, keptust hvárir við aðra, at fyrstir ok fremstir vildi út ganga at taka við ofrinnu, þá var þeim nú hálfu meira kapp á því at vera sem first Væringjum, því at þeir drápu hvern þann, er þeim var næst, hvárt er hann var klerkr eða úvígðr. Væringjar géngu svá um alla borgina 20 þessa, at þeir drápu mannfólkit, en ræntu alla staði í borginni, ok tóku þar úgrynna fjár.

Frá Haraldi Sigurðarsyni.

11. Haraldr var marga vetr í hernaði þessum, er nú var frásagt, bæði í Serklandi ok Sikileyju. Síðan fór hann aptr til Miklagarðs með her þenna, ok dvaldist þar litla 25 hríð, áðr hann byrjaði ferð sína út í Jórsalaheim. Þá lét hann eptir málagull Grikkjakonungs, ok allir Væringjar, þeir er til ferðar réðust með honum. Svá er sagt, at í öllum ferðum þessum hafði Haraldr áttar 18 fólkorrostur. Svá segir Þjóðólfr:

30

Þjóð veit at hefir háðar
hvargrímligar rimmur,
rofsk hafa opt fyrir jófri,
áttján Haraldr, áttir.

Höss arnar rauttu hvassar,
hróðigr konungr! blóði,
imr gat krás hvar kómut,
kleoðr áðr hingat færir.

Jórsalaferð Haralds.

12. Haraldr fór liði sínu út til Jórsalalands, fór þá síðan upp til Jórsalaborgar, en hvar sem hann fór um Jórsalaland, váru allar borgir ok kastalar gefnir í vald hans. Svá segir Stúfr skáld, er heyrð hafði konunginn sjálfan frá þessum tíðindum segja:

<p>För ofrhugi, hin efri, eggðjarfr und sik leggja, fold var víga valdi virk, Jórsali, ok Girkjum.</p>	<p>Ok með ærnu ríki úbrunnin kom gunnar heimil jörð und herði. <i>Hafi ríks þars vel líkar.</i></p>
--	---

Hér segir frá því, at þetta land kom úbrunnit ok úherjat í vald Haralds. För hann þá út til Jórdanar ok laugaði sik þar, sem hátt er til annara pálmara. Haraldr varði stórfé til grafar dróttins ok kross hins helga ok til annarra heilagra dóma á Jórsalalandi. Þá friðaði hann veginn allt út til Jórdanar, ok drap raufara ok annat hernaðarfólk. Svá segir Stúfr:

<p>Stóðusk ráð ok reiði, rann þat, svikum manna Egða grams á ymsum, orð, Jórdanar borðum.</p>	<p>En fyrir afgerð sanna illa gælt frá stilli þjóð, fékk vísan váða, <i>vist um aldr með Kristi.</i></p>
---	--

Þá fór hann aptr til Miklagarðs.

Haraldr settr í dýflizu.

13. Þá er Haraldr var kominn til Miklagarðs af Jórsalalandi, fýsti hann at fara í Norðrlönd til óðala sinna; hafði hann þá spurt, at Magnús Ólafsson, bróðurson hans, var orðinn konungr í Noregi ok svá í Danmörk; segir hann þá upp þjónostu við Grikkjakonung. En er Zoe dróttning varð þessa vör, varð hon reið mjök ok hóf upp sakagiptir við Harald; taldi þat, at hann mundi hafa misfarit með Grikkjakonunga fé, því er fengizt hefði í hernaði, þá er Haraldr hafði verit höfðingi yfir herinum. María hét ein mæð ungr ok fríð; hon var bróðurdóttir Zoe dróttningar; þeirrar meyjar hafði Haraldr beðit, en drótt-

ing synjaði. Svá hafa sagt Væringjar norðr hingat, þeir er verit hafa í Miklagarði á mála, at sú sögn væri þar höfð af fróðum mönnum, at Zoe dróttning vildi sjálf hafa Harald sér til manns, ok sú sök væri reyndar mest við Harald, er hann vildi brott fara or Miklagarði, þó at annat 5 væri upp borit fyrir alþýðu. Þá var sá Grikkjakonungr, er hét Constantinus Monomakus; hann réð ríkinu með Zoe dróttningu. Af þessum sökum lét Grikkjakonungr taka höndum Harald ok færa hann til dýflizu.

Haraldr komst or dýflizu.

10

14. En er Haraldr kom mjök svá til dýflizunnar, þá sýndist honum hinn helgi Ólafr konungr, ok sagði, at hann mundi hjálpa honum. Þar á strætinnu var síðan ger kapella ok helguð Ólafi konungi, ok hefir sú kapella þar staðit síðan. Dýfliza sú var þannug ger, at þar er turn 15 hár ok opinn ofan, en dyrr af strætinnu í at ganga; var Haraldr þar inn látinn, ok með honum Halldórr ok Úlfr. Næstu nótt eftir kom ein rík kona ofan á dýflizuna, ok hafði gengit upp með stigum nökkurum, ok þjónostumenn hennar 2; þau létu síga ofan streng nökkurn í dýflizuna 20 ok drógu þá upp. Þessarri konu hafði hinn helgi Ólafr konungr unnit bót fyrr, ok hafði þá vitrazt henni, at hon skyldi leysa bróður hans or prisund. Þá fór Haraldr þegar til Væringja, ok stóðu þeir upp allir í mót honum ok fögnuðu honum vel. Síðan vápnaðist allr herrinn, ok gengu 25 þar til er konungrinn svaf; þeir taka konunginn höndum ok stinga or bæði augun. Svá segir Þórarinn Skeggjason skáld í sinni drápu:

Náði gorr, en, glóðum
Grikklands jöfurr handa,

stólpengill gekk ströngu
steinblindr aðalmeini.

30

Svá segir ok Þjóðólfr skáld:

Stólpengils lét stinga,
styrjöld var þá byrjuð,
eyðir augun bæði
út heiðingja sútar.

Lagði allvaldr Egða
austr á bragning hraustan
gráligt mark, en Girkja
götu illa fór stillir.

35

Í þessum tveim drápum Haralds ok mörgum öðrum kvæðum hans er getit þess, at Haraldr blindaði sjálfan Grikkjakonung; nefna mætti til þess hertoga eða greifa eða annarskonar tignarmenn, ef þeir vissi, at þat væri sannara, því at sjálfr Haraldr flutti þessa sögn, ok þeir menn aðrir, er þar vátu með honum.

Ferð Haralds or Miklagarði.

15. Um þá sömu nótt gengu þeir Haraldr at þeim herbergjum, er María svaf í, ok taka hana í brott með valdi. Síðan gengu þeir til galeiða Væringja ok tóku tvær galeiðrnar; reru síðan inn í Sjáviðarsund. En er þeir kómu þar, er járnrekendr lágu um þvert sundit, þá mælti Haraldr, at menn skyldi skipast til ára á hvárritveggju galeiðinni, en þeir menn, er eigi reru, skyldu allir hlaupa aptr í galeiðina, ok hafa hverr húðfat sitt í faðmi sér; rendu svá galeiðrnar upp á járnrekendr. Þegar er festi ok skriðinn tók af, þá bað hann alla menn hlaupa fram í. Þá steypiti galeið þeirri, er Haraldr var á, ok stökk sú af járnum við riðinn, en önnur sprakk, er reið á járnum, ok týndist þar mart, en sumt var tekit af sundi. Með þessu komst Haraldr út af Miklagarði; fór svá inn í Svartahaf. En áðr en hann sigldi frá landi, setti hann upp á land jungfrúna ok fékk henni gott föruneysi aptr til Miklagarðs; bað hana segja Zoe, frændkonu sinni, hversu mikit hon hafði vald á Haraldi, eða hvárt nökkut hafði dróttningar ríki fyrir staðit, at hann mætti fá jungfrúna. Þá sigldi Haraldr norðr í Ellipalta; fór þaðan alt um Austrríki. Í þessum ferðum orti Haraldr gamanvísur, ok eru saman 16, ok er eitt niðrlag at öllum. Þessi er ein:

30	Sneið fyrir Sikiley víða	Vætti ek minnr at motti
	súð, várum þá prúðir,	muni enn þinnig nenna,
	brynt skreið vel til vánar	þó lætr gerðr í Görðum
	vengis hjörtr und drengjum.	gollhrings við mér skolla.

Því veik hann til Ellisif, dóttur Jarizleifs konungs í Hólmgarði.

Haraldr kom í Hólmgarð.

16. En er Haraldr kom til Hólmgarðs, fagnaði Jarizleifr konungr honum forkunnar vel; dvaldist hann þar um vetrinn; tók þá í sína varðveizlu gull þat alt, er hann hafði þannug áðr sent utan af Miklagarði, ok margskonar⁵ dýrgripi; var þat svá mikit fé, at engi maðr í Norðrlöndum hafði sét slíkt í eins manns eigu. Haraldr hafði prysvar komit í polutasvarf, meðan hann var í Miklagarði. Þat eru þar lög, at hvert sinn er Grikkjakonungr deyr, þá skulu Væringjar hafa polutasvarf; þeir skulu þá ganga¹⁰ um allar polutir konungs, þar sem fébirztlur hans eru, ok skal hverr þat eignast at frjálsu, er höndum kemr á.

Haraldr fékk dóttur Jarizleifs konungs.

17. Þann vetr gipti Jarizleifr konungr dóttur sína Haraldi; sú hét Elisabeth, þá kalla Norðmenn Ellisif.¹⁵ Þetta tjár Stúfr blindi:

Mægo gat allvaldr Egða
ógnar mildr þá er vildi,

gulls tók gumna spjalli
gnótt ok bragnings dóttur.

En at vári byrjaði hann ferð sína or Hólmgarði, ok fór um várit til Aldeigjuborgar; fékk sér þar skip ok sigldi²⁰ austan um sumarit. Sneri fyrst til Svíþjóðar ok lagði til Sigtúna. Svá segir Valgarðr af Velli:

Skauztu und farn hinn frízta,
frami veitisk þér, beiti,
farðir þú gull or Gördum,
grunlaust, Haraldr! austan.

Stýrðir hvatt í hörðu
hvardyggr jöfurr glyggvi,
sáttu þá er sjádrif létti
Sigtún, en skip hnigðu.

25

Fundr þeirra Haralds konungs ok Sveins Úlfssonar.

18. Haraldr fann þar Svein Úlfsson þat haust; hafði hann flýit fyrir Magnúsi konungi við Helganes. En er þeir funnust, fagnaði hvárr öðrum vel. Ólafr sønski Svía³⁵ konungr var móðurfaðir Ellisifar, konu Haralds. En Ástríðr, móðir Sveins, var systir Ólafs konungs. Gerðu þeir Haraldr ok Sveinn félagskap sinn ok bundu þat einkamálum.

Allir Svíar voru vinir Sveins, því at hann átti þar hina stærstu sett í landi. Gerðust þá ok allir Svíar vinir Haralds ok liðsinnismenn; var þar mart stórmenni bundit í mægðum við hann. Svá segir Þjóðólfr:

5	Reist eikijölr austan
örðigt vatn or Gördum,
Svíar tæðu þér síðan,
snjallr landreki! allir. | Gékk með gulli miklu,
glygg féll ótt um tiggja,
höll á hléborð sollin
Haralds skeið und vef breiðum. |
|---|--|---|

Hernaðr Haralds konungs.

- 10 19. Síðan réðu þeir sér til skipa, Haraldr ok Sveinn, ok dróst þeim brátt herr mikill; ok er lið þat var búit, þá sigla þeir austan til Danmerkr. Svá segir Valgarðr:

15	Eik slöng und þér, yngvi
ógubliðr! í haf síðan,
rétt var yðr um sætlat
óðal, frá Svíþjóðu. | Hund bar rif, þar er rendut
rétt á stag, fyrir slétta,
skeiðr en skelktu brúðir,
Skáney, Dönum nánar. |
|----|---|--|

Þeir lögðu fyrst til Sjálands ok herjuðu þar ok brendu víða. Síðan héldu þeir til Fjóns; gengu þar upp ok herjuðu. Svá segir Valgarðr:

20	Haraldr gerva léztu herjat,
hnyggj þú andskotum, tíggi!
hvatt rann vargr at vitja
valfalls, Selund alla.	Brann í bæ fyrir sunnan
bjartr eldr Hróiskeldu,
rönn lét ræsir nenninn
reykvell ofan fella.
25	Gékk á Fjón en fékkat
fjöldmennr konungr hjálmum,
brast ríkula ristín
rít, erfðið lítit.	Lágu landsmenn gnógir,
ló hels sumum frelsi,
drósk harmvesalt hyski
hljótt í skóg á flótta.
30	Dvaldi daprt um skilda,
drifu þeir er eptir lifðu,
ferð, en fengin urðu
fögr sprund, Danir undan.	Láss hélt líki drósar,
leið fyrir yðr til skeiða,
bitu fíkula fjótrar,
fjód mart hörundbjarta.

Magnús konungr bauð út leiðangri.

20. Magnús konungr Ólafsson hélt um haustit norðr í Noreg eptir Helganes bardaga. Þá spurði hann þau 35 tíðindi, at Haraldr Sigurðarson, frændi hans, var kominn

til Svíþjóðar, ok þat með, at þeir Sveinn Úlfsson höfðu gert félag sitt ok höfðu her úti mikinn ok ætluðu enn at leggja undir sik Danaveldi, en síðan Noreg. Magnús konungr býðr leiðangri út or Noregi, ok dregst honum brátt herr mikill. Hann spurði þá, at þeir Haraldr ok 5 Sveinn váru komnir til Danmerkr, brendu þar alt ok bældu, en landsmenn gengu víða undir þá. Þat var ok sagt með, at Haraldr væri meiri en aðrir menn ok sterkari ok svá vitr, at honum var ekki úfært, ok hann hafði ávalt sigr, er hann barðist; hann var ok svá auðigr at gulli, at engi 10 vissi dæmi til. Svá segir Þjóðólfr:

Nú er valmeiðum víðis,	Mildr vill Magnús halda
veit drótt mikinn ótta,	morðs hlunngotum norðan
skeiðr hefir hann fyrir handri,	ítr en önnur skreytir
hætt góðs friðar vætta.	unnvigg Haraldr sunnan.

15

Sætta umleitan milli Magnús konungs ok Haralds.

21. Menn Magnús konungs, þeir er váru í ráðagerð með honum, tala þat, at þeim þykkir í vant efni komit, ef þeir Haraldr frændr skulu berast banaspjót eptir; bjóðast margir menn til þess at fara ok leita um sættir með þeim, 20 ok af þeim fyrirtölum samþykkist konungr því. Váru þá menn gervir á hleypiskútu, ok fóru þeir sem skyndiligast suðr til Danmerkr; féngu þar til danska menn, þá er fullkomnir váru vinir Magnús konungs, at bera þetta erendi Haraldí. Þetta mál fór mjök af hljóði. En er Haraldr 25 heyrði þat sagt, at Magnús konungr, frændi hans, mundi bjóða honum sætt ok félagskap, ok hann mundi hafa skulu hálfan Noreg við Magnús konung, en hvárr þeirra við annan hálf lausafé beggja þeirra, [þá játtaði Haraldr því boði]. Fóru þessi einkamál þá aptr til Magnús konungs. 30

Skilit samband þeirra Sveins konungs ok Haralds.

22. Litlu síðar var þat, at Haraldr ok Sveinn töluðu kveld eitt við drykkju; spurði Sveinn, hverja gripi Haraldr hefði, þá er honum væri mest virkt á. Hann svaraði svá,

at þat var merki hans Landeyðan. Þá spurði Sveinn, hvat merkinu fylgði þess, er þat var svá mikil gersimi. Haraldr sagði, at þat var mælt, at sá mundi hafa sigr, er merkit var fyrir borit; sagði, at svá hafði orðit, síðan er
5 hann fékk þat. Sveinn svarar: Þá mun ek trúa, at sú náttúra fylgi merkinu, ef þú átt 3 orrostur við Magnús konung, frænda þinn, ok hefir þú sigr í öllum. Þá svaraði Haraldr styggliga: Veit ek frændsemi okkra Magnús konungs, þótt þú minnir mik ekki á þat, ok er eigi fyrir
10 því svá, at vit farimst í mót með herskildi, at eigi mundi okkrir fundir aðrir vera skapligri. Sveinn brá þá lit við ok mælti: Geta þess sumir, Haraldr! at þú hafir gert svá fyrr, at halda þat eina af einkamálum, er þér þykkir, sem þitt mál dragi helzt fram. Haraldr svarar: Minni staði muntu
15 á vita, at ek hafa eigi haldit einkamálin; en ek veit, at Magnús konungur muni kalla, at þú hafir haldit við hann. Gékk þá sína leið hvárr þeirra. Um kveldit er Haraldr gékk til svefns í lypting á skipi sínu, þá mælti hann við skósvein sinn: Nú mun ek eigi liggja í hvílunni í nótt,
20 því at mér er grunr á, at eigi muni alt vera svikalaust; ek fann í kveld, at Sveinn, mágr minn, varð reiðr mjök við bermæli mína; skaltu halda vörð á, ef hér verðr nökkut í nótt til tíðinda. Gékk þá Haraldr í annan stað at sofa, en lagði þar í rúm sitt tréstobba einn. En um nóttina
25 var róit á báti at lyptingunni, ok gékk þar maðr upp ok spretti lyptingartjaldinu, gékk síðan upp hjá ok hjó í rúm Haralds með mikilli öxi, svá at föst stóð í trénu. Hljóp maðr sjá þegar út í bátinn; en niðamyrrkr var á; reri hann þegar í brott, en öxin var eptir til jartegna; stóð hon föst
30 í trénu. Síðan vakti Haraldr upp menn sína ok lét þá vita, við hver svik þeir váru komnir: meguvér þat sjá, sagði hann, at vér höfum hér ekki liðs við Svein, þegar er hann slæst á svikræði við oss; mun sá vera hinn bezti kostur at leita á brott hédan, meðan kostur er; leysum vér
35 nú skip vár ok róm leyniliga í brott. Þeir gera svá, róa um nóttina norðr með landi; fara dag ok nótt, þar til er

þeir finna Magnús konung, þar er hann lá með her sínum. Gékk þá Haraldr á fund Magnús konungs, frænda síns, ok varð þar fagnafundur, svá sem Þjóðólfr segir:

Vatn léztu, vísi, slitna,	Bauð hálf við sik síðan	
viðkunnr! um skör þunnri,	sonr Ólafs þér hála,	5
dýr klufu flóð þar er fórut	frændr hykk at þar fyndisk	
flaust í Danmörk austan.	segnir, lönd ok þegna.	

Síðan töluðu þeir frændr milli sín; fór þat alt sáttgjarnliga.

Magnús konungr gaf Haraldí hálftr ríki.

23. Magnús konungr lá við land ok hafði landtjald 10 á landi uppi; hann bauð þá Haraldí, frænda sínum, til borðs, ok gékk Haraldr til veizlunnar með 60 manna; var þar allfögr veizla. En er á leið daginn, gékk Magnús konungr inn í tjaldit, þar sem Haraldr sat; menn gengu með honum ok báru byrðar; þat vátu vápn ok klæði. Þá 15 gékk konungr at hinum yzta manni ok gaf þeim sverð gott, ok öðrum skjöld, þá klæði, eða vápn, eða gull, þeim stœrra, er tignari vátu. Síðan kom hann fyrir Harald, frænda sinn, ok hafði í hendi sér reyrteina þvá, ok mælti svá: Hvárn viltu hér þiggja teininn? Þá svaraði Haraldr: Þann 20 er nærri mér er. Þá mælti Magnús konungr: Með þessum reysprotu gef ek yðr hálftr Noregs veldi með öllum skyldum ok sköttum, ok allri eign, er þar liggr til, með þeim formála, at þú skalt jafnrétttr konungr í öllum stöðum í Noregi sem ek; en þá er vér erum allir saman, skal ek 25 vera fyrirmaðr í heilsan ok þjónan ok at sæti; ef þrír eru tignir menn, skal ek í milli sitja; ek skal hafa konungs lægi ok konungs bryggju; þér skulut ok styðja ok styrkja vart ríki í þann stað, at vér gerðum yðr at þeim manni í Noregi, er vér hugðum, at engi skyldi vera, meðan várr 30 hauss væri uppi fyrir ofan mold. Þá stóð upp Haraldr ok þakkaði honum vel tign ok vegsemd. Setjast þá niðr báðir ok vátu allkátir. Þann dag um kveldit gékk Haraldr ok hans menn til skips síns.

Haraldr konungr gaf Magnúsi konungi gersimar.

24. Eptir um morgininn lét Magnús konungr blása til þings öllu liðinu. En er þing var sett, þá lýsti Magnús konungr fyrir öllum mönnum gjöf þeirri, er hann hafði
 5 gefit Haraldi, frænda sínum. Þórir af Steig gaf Haraldi konungs nafn þar á þinginu. Þann dag bauð Haraldr konungr Magnúsi konungi til borðs síns, ok gékk hann um daginn með 60 manna til landtjalds Haralds konungs, þar sem hann hafði veizlu búit. Váru þar þá báðir kon-
 10 ungarnir í samsæti, ok var þar veizla fögr ok veitt kappsamliga; váru konungarnir kátir ok glaðir. En er á leið daginn, þá lét Haraldr konungr bera í tjaldit töskur mjök margar; þar báru menn ok klæði och vápn ok annarskonar gripi; þat fé miðlaði hann, gaf ok skipti með mönnum
 15 Magnús konungs, þeim er þar váru í veizlunni. Síðan lét hann leysa töskurnar, mælti þá til Magnús konungs: Þér veittut oss fyrra dag ríki mikit, er þér höfðut unnit áðr af úvinum yðrum ok várum, en tókut oss til samlags við yðr; var þat vel gert, því at þér haðit mikit til unnit.
 20 Nú er hér í annan stað, at vér höfum verit útlendis, ok höfum þó verit í nökkurum mannhættum, áðr en ek hefi saman komit þessu gulli, er þér munut nú sjá mega; vil ek þetta leggja til félags við yðr; skulum vit eiga lausafé alt jöfnum höndum, svá sem vit eigum ríki hálfu hvárr
 25 okkarr í Noregi. Ek veit, at skaplyndi okkat er úlíkt; ertu maðr miklu örvari en ek, munu vit skipta fé þessu með okkr at jafnaði; ferr þá hvárr með sinn blut sem vil. Síðan lét Haraldr breiða niðr nautshúð mikla ok steypa þar á gullinu or töskunum; síðan váru skálir teknar ok
 30 met, reitt í sundr féit, skipt öllu með vágum, ok þótti öllum er sá mikil furða, er í Norðrlöndum skyldi vera svá mikit gull saman komit í einn stað. Þetta var þó reyndar Grikkjakonungs eiga ok auðr, sem allir menn segja, at þar sé rautt gull húsum fullum. Konungarnir váru þá
 35 allkátir. Þá kom upp staup eitt, þat var svá mikit sem mannshöfuð; tók Haraldr konungr upp staupit ok mælti:

Hvar er nú þat gull, Magnús frændi! er þú reiðir í móti þessum knapphöfða? Þá svaradi Magnús konungr: Svá hefir gefið úfriðr ok stórir leiðangrar, at nálíga alt gull ok silfr er upp gengit, þat er í minni varðveizlu er. Nú er eigi meira gull en bringr þessi í minni eign. Tók ⁵ hringinn ok seldi Haraldi. Hann leit á ok mælti: Þat er lítit gull, frændi! þeim konungi er tveggja konunga ríki á, en þó munu sumir ifa um, hvárt þú átt þenna hring með réttu. Þá svaraði Magnús konungr áhyggjusamliga: Ef ek á eigi þenna hring með réttu, þá veit ek eigi, hvat ¹⁰ ek hefi rétt fengit; því at Ólafr konungr hinn helgi, faðir minn, gaf mér þenna hring at hinum efsta skilnaði. Þá svaraði Haraldr konungr hlæjandi: Satt segir þú, Magnús konungr! faðir þinn gaf þér hringinn, en þann hring tók hann af föður mínum fyrir ekki mikla sök; er þat ok satt, ¹⁵ at þá var ekki gott smákonungum í Noregi, er faðir þinn var sem ríkastr. Haraldr konungr gaf Steigarpóri at veizlunni mösurbolla; hann var gyrðr með silfri, ok silfrhadda yfir, ok gylt hvártveggja, ok fullr upp af skírum silfrpennungum; þar fylgðu ok tveir gullhringar, ok stóðu mörk ²⁰ báðir saman; hann gaf honum ok skikkju sína, þat var brúnn purpuri, hvít skinn með, ok hét honum miklum metnaði ok vináttu sinni. Þorgils Snorrason sagði svá, at hann sá altarisklæðit, þat er gert var or mötlinum, en Guðríðr, dóttir Guthorms Steigarpórissonar, kvað Guthorm, ²⁵ föður sinn, eiga bollann, svá at hon sá. Svá segir Bülverkr:

Heimil varð er ek heyrða,
hoddstríðir! þér síðan
grœn, en gull bautt hánun,
grund, er Magnús fundut.

Endisk ykkar frænda
allfriðliga á miðli
sátt, en síðan vætti
Sveinn rómöldu einnar.

30

Frá Magnúsi konungi ok Haraldi konungi.

25. Magnús konungr ok Haraldr konungr réðu báðir Noregi hinn næsta vetr eptir sætt þeirra, ok háfði sína hirð hvárr þeirra. Þeir fóru um vetrinn um Upplönd at veizlum, ok váru stundum báðir samt, en stundum sér ³⁵

hvárr þeirra. Þeir fóru alt norðr til Þrándheims ok til Niðaróss. Magnús konungr hafði varðveitt helgan dóm Ólafs konungs, síðan er hann kom í land, klipti hár hans ok negl á hverjum 12 mánuðum, ok hafði sjálf lykil, þann 5 er skrínit mátti upplúka með. Urðu þá margskonar jar-tegnir at helgum dómi Ólafs konungs. Brátt gerðust greinir í um samþykki konunganna, ok váru margir svá illgjarnir, at þeirra góngu svá illa í milli.

Sveinn konungr fór til Danmerkr.

10 26. Sveinn Úlfsson lá eptir í svefni, þá er Haraldr hafði brott farit. Síðan leiddi Sveinn atspurningum um farar Haralds. En er hann spurði, at Haraldr ok Magnús höfðu sæzt, ok þeir höfðu þá einn her báðir, þá hélt hann liði sínu austr fyrir Skáneyjar síðu, ok dvaldist þar til 15 þess, er hann spurði um vetrinn, at Magnús konungr ok Haraldr konungr höfðu norðr haldit liði sínu til Noregs. Síðan hélt Sveinn sínu liði suðr til Danmerkr, ok tók hann þar allar konungstekjur þann vetr.

Haraldr konungr þreytti um konungs lægi.

27. En er vára tók, buðu þeir út leiðangri or Noregi 20 Magnús konungr ok Haraldr konungr. Þat bar at eitt sinn, at Magnús konungr ok Haraldr konungr lágu um nótt í einni höfn, en um daginn eptir var Haraldr konungr fyrri búinn, ok sigldi hann þegar, en at kveldi lagði hann til hafnar þar, sem þeir Magnús konungr höfðu ætlat at 25 vera þá nótt. Haraldr lagði sínu skipi í konungs lægi ok tjaldaði þar. Magnús konungr sigldi síðar um daginn, ok kómu þeir svá til hafnar, at þeir Haraldr höfðu tjaldat áðr. Sjá þeir, at Haraldr hafði lagit í konungs lægi, ok hann ætlaði þar at liggja. En er þeir Magnús konungr höfðu 30 hlaðit seglum sínum, þá mælti Magnús konungr: Greiði menn nú róðrinn, ok setist með endilöngum borðum; sumir brjóti upp vápn sín ok vápnist; en með því at þeir vili eigi brott leggja, þá skulum vér berjast. En er Haraldr

konungr sér, at Magnús konungr ætlaði at leggja til orrostu við þá, mælti hann við sína menn: Höggvit þér festarnar, ok látit slá skipunum or lægi; reiðr er Magnús frændi. Svá gerðu þeir, at þeir lögðu skipin or læginu. Magnús konungr leggjr sínum skipum í lægit. Þá er 5 hvárrtveggi hafði umbúizt, gékk Haraldr konungr með nökkura menn á skip Magnús konungs. Konungr fagnaði honum vel, bað hann vel kominn. Þá svaraði Haraldr konungr: Þat hugða ek, at vér værim með vinum komnir, en nökkut grunaði mik um hríð, hvárt þér mundut svá 10 vilja vera láta; en þat er satt, er mælt er, at bráðgeð er bernska; vil ek virða eigi á aðra lund, en þetta væri æskubragð. Þá sagði Magnús konungr: Þat var ættarbragð en eigi æsku, þótt ek mættu muna, hvat ek gaf eða hvat ek varnaða; ef þessi litli hlutr væri nú tekinn 15 fyrir vart ráð, þá mundi brátt vera annarr; en alla sætt viljum vér halda, þá er ger er, en þat sama viljum vér af yðr hafa, sem vér eigum skilt. Þá svarar Haraldr konungr: Þat er ok forn siðr, at hinn vitrari vægi. Gékk þá aptr á skip sitt. Í þvílíkum viðskiptum konunganna fannst 20 þat, at vant var at gæta til; töldu menn Magnús konungs, at hann hefði rétt at mæla, en þeir, er úvitrir váru, töldu þat, at Haraldr væri nökkut svívirðr. En Haralds menn sögðu þat, at eigi væri á aðra lund skilt, en Magnús konungr skyldi lægi hafa, ef þeir kæmi jafsnimma; en Haraldr 25 væri eigi skyldr at leggja or læginu, ef hann lægi fyrir; töldu hafa Harald gert vitrliga ok vel. En þeir, er verr vildu um ræða, töldu at Magnús konungr vildi rjúfa sætt, ok töldu at hann hefði gert rangt ok úsæmd Harald konungi. Við slíkar greinir gerðist brátt umræða úvitra manna til 30 þess, at konungum varð sundrþykki at; mart fannst þá til þess, er konungunum þótti sinn veg hvárum, þótt hér sé fátt ritat.

Andlát Magnús konungs góða.

28. Magnús konungr ok Haraldr konungr héldu her 35 þeim suðr til Danmerkr. En er Sveinn spurði þat, þá

flyði hann undan austr á Skáni. Þeir Magnús konungr ok Haraldr konungr dvöldust lengi um sumarit í Danmörk; lögðu þá land alt undir sik. Þeir váru á Jótlandi um haustit. Þat var eina nótt, þá er Magnús konungr lá 5 í hvílu sinni, at hann dreymdi, ok þóttist staddr þar sem var faðir hans, hinn helgi Ólafr konungr, ok þótti hann mæla við sik: Hvárn kost viltu nú, sonr minn, at fara með mér, eða verða allra konunga ríkastr ok lifa lengi ok gera þann glep, at þú fái annathvart boett trautt eða 10 eigi? En hann þóttist svara: Ek vil at þú kjósir fyrir mína hönd. Þá þótti honum konungrinn svara: Þá skaltu með mér fara. Magnús konungr sagði draum þenna mönnum sínum. En litlu síðar fékk hann sótt, ok lá þar sem heitir Suðarorp. En er hann var nær kominn þana, þá 15 sendi hann Þóri, bróður sinn, til Sveins Úlfssonar, at hann skyldi veita hjálp Þóri, þá sem hann þyrfti; þat fylgði orðsendingunni, at Magnús konungr gaf Sveini Danaveldi eptir sinn dag; sagði at þat var mækligt, at Haraldr réði fyrir Noregi, en Sveinn fyrir Danmörk. Síðan andaðist 20 Magnús konungr góði, ok var hann allmjök harmdauði allri alpyðu. Svá segir Oddr Kikinaskald:

Feldu menn, þá er mildan, mörg tár, í gróf báru, þung byrðr var sú, þengil, 25 þeim er hann gaf seima.	Deildisk hugr svá at héldu húskarlar grams varla, eiklings þjóð en síðan sat opt hnípin, vatni.
---	--

Líkferð Magnús konungs til Noregs.

29. Eptir þessi tíðindi hafði Haraldr konungr þing við liðit; sagði mönnum ætlan sína, at hann vill fara með herinum til Vebjargapings, ok láta sik taka til konungs 30 yfir Danaveldi, vinna síðan landit; telr þat jafnvel sína erfð sem Noregsveldi eptir Magnús konung, frænda sinn; biðr þá liðit efla sik, lætr þá munu Norðmenn vera allan aldr yfirmenn Dana. Þá svarar Einarr þambarskelfir, lét sér vera skyldra at flytja lík Magnús konungs, fóstara síns, 35 til graptar, ok færa hann feðr sínum, Ólafi konungi, en

berjast útlendis eða girnast annars konungs veldi ok eign; lýkr svá málinu, at betra þótti honum at fylgja Magnúsi konungi dauðum en hverjum annarra konunga lifanda; lét síðan taka líkit ok búa um vegliga, svá at sjá mátti umbúnaðinn á konungsskipit. Þá bjoggust allir Þrændir ok 5 Nordmenn til heimfarar með líki Magnús konungs; raufst þá leiðangrinn. Sér þá Haraldr konungr þann kost hinn bezta, at fara aptr til Noregs ok eignast fyrst þat veldi, ok eflast þaðan at liði. Fór nú Haraldr konungr aptr með öllu liðinu í Noreg. En þegar er hann kom í Noreg, 10 þá átti hann þing við landsmenn ok lét taka sik til konungs um alt land; fór hann svá alt austan um Víkina, at hann var til konungs tekinn í hverju fylki í Noregi. Einarr þamharskelfir fór með líki Magnús konungs, ok með honum allr Þrændaherr, ok fluttu til Niðaróss, ok var hann jarð- 15 aðr at Klemenskirku; þar var þá skrin hins helga Ólafs konungs. Magnús konungr hafði verit meðalmaðr á vöxt, réttleitr ok ljósleitr ok ljóss á hár, snjallmæltr ok skjót-ráðr, skörunglyndr, hinn mildasti af fé, hermaðr mikill ok hinn vápnðjarfasti, allra konunga var hann vinsælstr; bæði 20 lofuðu hann vinir ok úvinir.

Frd Sveini konungi Úlfssyni.

30. Sveinn Úlfsson var þat haust staddr á Skáni, ok byrjaði ferð sína austr í Svíaveldi, ok ætlaði at gefa upp tignarnafn þat, er hann hafði tekit í Danmörk. En 25 er hann var kominn til hests síns, þá riðu þar til hans menn nökkurir ok sögðu honum tíðindin, þau hin fyrstu, at andaðr er Magnús konungr Ólafsson, ok þat með, at allr Norðmanna herr var í brott farinn or Danmörk. Sveinn svarar því skjótt ok mælti: Því skýt ek til guðs, at aldri 30 síðan skal ek flýja Danaveldi, meðan ek lifi. Stígr hann þá á hest sinn ok ríðr þá suðr á Skáni; dreif þá þegar mikit lið til hans. Þann vetr lagði hann undir sik alt Danaveldi; tóku þá allir Danir hann til konungs. Þórir,

bróðir Magnús konungs, kom til Sveins um haustit með orðsendingum Magnús konungs, svá sem fyrr var ritat; tók Sveinn vel við honum, ok var Þórir lengi með honum síðan í góðu yfirlæti.

5

Einvald Haralds konungs.

31. Haraldr konungr Sigurðarson tók konungdóm yfir öllum Noregi eptir andlát Magnús konungs Ólafssonar. En er hann hafði ráðit Noregi einn vetr, ok er at vári kom, þá bauð hann leiðangri út af öllu landi, hálfum al-
10 menningi at liði ok skipum, ok hélt suðr til Jótlands; hann herjaði um sumarit víða ok brendi, ok lagði inn í Goðnarfjörð. Þá orti Haraldr konungr þetta:

Látum vér meðan lirlar
líneik veri sínum,

gerðr í Goðnarfirði,
galdrs, akkeri halda.

15 Þá mælti hann til Þjóðólfs skálds, bað hann þar við yrkja; hann kvað:

Sumar annat skal sunnar,
segi ek eina spá, fleini,

vér aukum kaf króki,
kaldnefr furu halda.

Til þessa vísar Bölverkr í sinni drápu, at Haraldr fór hit
20 næsta sumar eptir andlát Magnús konungs til Danmerkr:

Leiðangr bjóttu af láði,
lögr gékk um skip fögru,
gjálfrstóðum reistu græði
glæstum, ár it næsta.

Skokkr lá dýrr á dökkri,
Danir váru þá, báru,
skeiðr sá herra fyrir hauðri
hlaðnar, illa staðnir.

25

Frá dætrum Þorkels geysu.

32. Þá brendu þeir bæ Þorkels geysu; hann var höfðingi mikill; váru þá leiddar dætr hans bundnar til skipa. Þær höfðu gert spott mikit áðr um vetrinn um þat, at Haraldr konungr mundi fara til Danmerkr með
30 herskipum; þær skáru or osti akkeri, ok sögðu, at slík mundu vel halda skipum Noregs konungs. Þá var þetta kveðit:

Skáru jast or osti
eybaugs Dana meyjar,
þat angraði þengil
þing, akkeris hringa.

Nú sér mörg, í morgun,
mæz, hlær at því færi,
œrnan krók or járn
allvalds skipum halda.

Svá segja menn, at njósnarmaðr mælti, sá er sét hafði 5
flota Haralds konungs, við dætr Þorkels geysu: Þat sögðu
þér, Geysudætr! at Haraldr konungr mundi eigi koma til
Danmerkr. Dóttu svaraði: Svá var í gjárna. Þorkell leysti
út dætr sínar með úgryn timer fjár. Svá segir Grani:

Lét aldregi úti
úsvífr Kraka drífu
hlökk í harða þjokkum
Hornskógi brá þorna.

Enla dróttin rak flóttu
fjanda grams til strandar,
að varð út at reiða
allskjótt faðir Dóttu.

10

Haraldr konungr herjaði alt þetta sumar í Danaveldi ok
fékk úgryn timer fjár, en ekki varð hann ílendr á því sumri 15
í Danmörk. Fór hann aþr um haustit til Noregs ok var
þar um vetrinn.

Frá börnum Haralds konungs.

33. Haraldr konungr fékk Þóru Þorbergsdóttur Árn-
asonar hinn næsta vetr eptir, er Magnús konungr hinn
góði andaðist. Þau áttu tvá sonu; hét hinn ellri Magnús, 20
en annarr Ólafr. Haraldr konungr ok Ellisif dróttning
áttu dætr tvær; hét önnur María, en önnur Ingigerðr. En
hit næsta vár eptir þessa herför, er nú var áðr frásagt,
baud Haraldr konungr liði út, ok fór um sumarit til Dan-
merkr ok herjaði, ok síðan hvert sumar eptir annat. Svá 25
segir Stúfr skáld:

Autt varð Falstr at fréttum,
fékk drótt mikinn ótta,

goðdr var hrafn, en hræddir
hvert ár Danir váru.

Brendr Heiðabær.

34. Sveinn konungr réð fyrir öllu Danaveldi, síðan 30
er Magnús konungr andaðist; hann sat um kyrt á vetrum,
en lá úti með almenning á sumrum, ok heitaðist at fara
norðr í Noreg með Danaher, ok gera þar eigi minna ílt,
en Haraldr konungr gerði í Danaveldi. Sveinn konungr

baud Haraldi konungi um vetrinn, at þeir skyldi finnast um sumarit eptir í Elfinni ok berjast þar til þrautar eða sættast ella. Þá tóku hváirtveggju allan vetrinn at búa skip sín, ok hafa úti hálfan almenning báðir eptir um 5 sumarit. Þat sumar kom utan af Íslandi Þorleikr fagri, ok tók at yrkja flokk um Svein konung Úlfsson; hann spurði, þá er hann kom norðr í Noreg, at Haraldr konungr var farinn suðr til Elfar móti Sveini konungi. Þá kvað Þorleikr þetta:

10	Ván er at vísa kœnan
vígs á rakna stígum
ört í odda snertu
Innþrœnda lið finni. | Þar má enn hvárr annan
öndu nemr eða löndum,
líft hyggir Sveinn á sáttir
sjaldfestar, guð valda. |
|----|--|---|

Ok enn kvað hann þetta:

15	Fœrir reiðr, sá er rauða
rönd hefir opt fyrir landi,
breið á Buðla slóðir
borðrökn Haraldr norðan. | En lauks um sjá sökja
Sveins fagrdrifin steini
glæsídyr, þess er geira,
gullmunnuð, rýðr, sunnan. |
|----|---|--|

Haraldr konungr kom til ákveðinnar stefnu með her sinn; 20 þá spurði hann, at Sveinn konungr lá suðr við Sjáland með flota sínum. Þá skipti Haraldr konungr liði sínu, lét aptr fara flestan bóndaherinn; hann fór með hirð sinni ok lendum mönnum ok vildarliðinu ok þat alt af bóndaliðinu, er næst var Dönnum. Þeir fóru suðr til Jótlands fyrir 25 sunnan Vendilskaga, svá suðr um Þjóðu, fóru þar alt herskildi. Svá segir Stúfr skáld:

Flyðu þeir á Þjóðu
þengils fund af stundu, | stórt réð hugprútt hjarta.
Haralds önd ofar löndum. |
|---|--|

Alt fóru þeir suðr til Heiðabœjar, tóku kaupstaðinn ok 30 brendu. Þá ortu menn Haralds konungs þetta:

Brendr var upp með endum
allr, en þat má kalla
hraustligt bragð er ek hugða,
Heiðabœr af reiði. | Ván er at vinnim Sveini,
vask í nótt fyrir öttu,
gaus hár logi or hásum,
harm, á borgar armi. |
|--|--|

35 Þessa getr Þorleikr ok í sínum flokki, þá er hann hafði spurt, at eigi hafði tekið orrosta við Elfi:

Hve hefir til Heiðabœjar
heiptgjarn konungr arnat,
fólkrögnir getr fregna
fylkis sveit, hinn er veitat;

þá er til þengils bœjar
þarflaust Haraldr austan
ár, þat án um væri,
endr byrskíðum rendi.

Undanferð Haralds konungs á Jótlands hafi.

5

35. Þá fór Haraldr konungr norðr ok hafði 60 skipa, ok váru flest stór ok hlaðin mjök af herfangi, er þeir höfðu tekit um sumarit. En er þeir kómu norðr fyrir Þjóðu, þá kom Sveinn konungr ofan af landi með her mikinn; hann bauð þá Haraldi konungi at berjast ok ganga 10 á land. Haraldr konungr hafði lið meir en hálfu minna; hann bauð þá Sveini konungi at berjast á skipum við sik. Svá segir Þorleikr fagri:

Bauð, sá er beztrar tíðar
borinn varð und miðgarði,
ríkri þjóð at rjóða
randir Sveinn á landi.

Þú lézt heldr, ef héldi
hvatráðr konungr láði,
á byrjar val berjask
bilstyggr Haraldr vilja.

15

Eptir þetta sigldi Haraldr konungr norðr fyrir Vendilskaga, bægdí þeim þá veðr, ok lögðu undir Hlésey, ok lágu þar um nótt. Þá gerði mjorkva sælægjan. En er mornaði, ok 20 sól rann upp, þá sá þeir annan veg á hafit, sem eldar nökkurir brynni. Þá var þat sagt Haraldi konungi; þá sá hann ok mælti þegar: Láti tjöld af skipunum, ok taki menn róðr; Danaherr mun kominn at oss, mun hroðit myrkvanum þar sem þeir eru, mun sól skína á drekahöfuð 25 þeirra, þau er gullögð eru. Svá var, sem hann sagði: var þar þá kominn Sveinn Danakonungr með úvígjan her. Reru þá hváirtveggju, sem mest máttu. Danir höfðu skip árfljótari, en Norðmanna skip váru bæði sollin ok sett mjök; dró þá saman mjök með þeim. Þá sá Haraldr 30 konungr, at eigi mundi hlýða svá búit. Dreki Haralds konungs fór síðast allra skipa hans. Þá mælti Haraldr konungr, at kasta skyldi fyrir borð viðum ok láta á koma klæði ok gripi góða. Logn var svá mikit, at þetta hóf fyrir straumi. En er Danir sá fé sitt reka á hafinu, þá 35 viku þeir þar til, er fyrstir fóru; þótti þetta dælla at taka,

er laust flaut, en sækja inn um borð at Norðmönnum; dvaldist þá eptirróðrinn. En er Sveinn konungr kom eptir þeim með sín skip, eggjaði hann ok kvað skömm mikla vera, svá mikinn her sem þeir höfðu, ef þeir skyldu eigi
 5 fá tekit þá, er þeir höfðu lið lítit, ok eiga vald þeirra. Þá tóku Danir ok herðu róðrinn í annat sinn. En er Haraldr konungr sá, at meira géngu skipin Dana, þá bað hann sína menn létta skipin ok bera fyrir borð malt ok hveiti ok flesk, ok höggva niðr drykk sinn; stóð þá við
 10 um hríð. Þá lét Haraldr konungr taka víggýrðla ok verpla, ok tunnur, er tómar váru, ok kasta fyrir borð, ok þar með herteknum mönnum. En er þat rak alt saman á sjánum, þá bað Sveinn konungr hjálpa mönnum, ok var svá gert. Í þeirri dvöl dró sundr með þeim. Sneru þá
 15 Danir aptr, en Norðmenn fóru leið sína. Svá segir Þorleikr fagri:

Alt um frá ek hve elti
 Austmenn á veg flausta
 Sveinn, en siklingr annarr
 20 snarlundaðr hélt undan.

Fengr varð Proenda þengils,
 þeir létu skip fleiri,
 allr á éli sollnu
 Jótlands hafi fljóta.

Sveinn konungr veik aptr flotanum undir Hlésey, hitti þar
 7 skip af Norðmönnum; þat var leiðangrslíð ok bæendr einir. En er Sveinn konungr kom at þeim, þá báðu þeir sér griða ok buðu fé fyrir sik. Svá segir Þorleikr fagri:

25 Sætt buðu seggja dróttni
 siklings vinir mikla,
 svæfðu hjaldr þeir er höfðu,
 hugstinnir, lið minna.

Ok snarráðir síðan
 sókn er orðum tókusk,
 önd var ýta kindum
 úfól, búendr dvöldu.

Frá Haraldi konungi Sigurðarsyni.

30 36. Haraldr konungr var maðr ríkr ok stjórnsamr innanlands, spekingr mikill at viti, svá at þat er alpyðu mál, at engi höfðingi hafi sá verit á Norðrlöndum, er jafndjúpvitr hafi verit sem Haraldr eða ráðsnjallr. Hann var orrostumaðr mikill ok hinn vápndjarfasti; hann var
 35 sterkr ok vápnfærr betr en hverr maðr annarra, svá sem

fyrir er ritat. En þó er miklu fleira úritat hans frægðarverka; kemr til þess úfræði vár, ok þat annat, at vér viljum eigi setja á bækir vitnislausar sögur, þótt vér hafim heyrð ræður eða getit fleiri hluta; þá þykkir oss héðan í frá betra, at við sé aukit, en þetta sama þurfi or at taka. 5 Er saga mikil frá Haraldi konungi sett í kvæði, þau er íslenzkir menn færðu honum sjálfum eða sonum hans; var hann fyrir þá sök vinr þeirra mikill. Hann var ok hinn mesti vin hingat til allra landsmanna; ok þá er var mikit hallæri á Íslandi, þá leyfði Haraldr konungr fjórum skip- 10 um mjölleyfi til Íslands, ok kvað á, at ekki skippund skyldi vera dýrra en fyrir hundrað vaðmála; hann leyfði utanferð öllum fátækjum mönnum, þeim er sér fengi vistir um haf, ok þaðan af nærdist land þetta til árferðar ok batnaðar. Haraldr konungr sendi út hingat klukku til 15 kirkju þeirrar, er hinn helgi Ólafr konungr sendi við til, er sett var á alþingi. Þvílík minni hafa menn hingat Haralds konungs, ok mörg önnur í stórgjöfum, er hann veitti þeim mönnum, er hann sóttu heim.

Frá Halldóri Snorrasoni.

20

37. Halldórr Snorrason ok Úlfr Úspaksson, þeir er fyrir var getit, kómu í Noreg með Haraldi konungi. Þeim var úlíkt farit at mörgu. Halldórr var manna mestr ok sterkastur ok hinn fríðasti. Þat vitni bar Haraldr konungr honum, at hann hafi verit þeirra manna með honum, er 25 sít brygði við váveifiga hluti, hvárt er þat var mannháski eða fagnaðartíðindi, eða hvat sem at hendi kom í háska, þá var hann eigi glaðari ok eigi úglaðari; eigi svaf hann meira né minna, eða drakk eða neytti matar, en svá sem vandi hans var til. Halldórr var maðr fámæltr 30 ok stíðorðr, bermæltr ok stríðlundaðr ok úmjúkr, en þat kom illa þá við konung, er hann hafði gnóga aðra með sér göfga menn ok þjónostufulla. Dvaldist Halldórr litla hríð með konungi; fór hann til Íslands, gerði þar bú í Hjarðarholki, bjó þar til elli ok varð gamall. 35

Frá Úlfi Úspakssyni.

38. Úlfr Úspaksson var með Haraldi konungi í miklum kærleikum; hann var hinn vitrasti maðr, snjallr í máli, skörungr mikill, tryggur ok einfaldr. Haraldr konungur gerði
- 5 Úlfi stallara sinn ok gipti honum Jórinni Þorbergsdóttur, systur Þóru, er Haraldr konungur átti. Börn Úlfs ok Jórunnar vóru þau Jóan sterki á Rásvelli ok Brigiða, móðir Sautauúls, föður Péturs byrðarsveins, föður þeirra Úlfs flýs [ok Sigríðar]. Son Jóans sterka var Erlendr hímaldi, faðir
- 10 Eysteins erkibyskups ok bræðra hans. Haraldr konungur gaf Úlfi stallara lends manns rétt ok 12 marka veizlur, ok umfram hálfu fylki í Þrándheimi. Svá segir Steinn Herdísarson í Úlfs flokki.

Frá Magnúsi konungi.

39. Magnús konungur Ólafsson lét gera Ólafskirkju í kaupangi; í þeim stað hafði náttsett verit lík Ólafs konungs; þat var þá fyrir ofan bæinn. Hann lét þar ok reisa konungsgarðinn. Kirkjan varð eigi alger áðr konungrinn andaðist. Lét Haraldr konungur fylla þat er á skorti. Hann
- 15 lét ok efna þar í garðinum at gera sér steinhöll, ok varð hon eigi fullger áðr hann lézt. Haraldr konungur lét reisa af grundvelli Maríukirkju uppi á melinum, nær því er heilagur dómr konungsins lá í jörðu hinn fyrsta vetr eptir fall hans; þat var mikit musteri, ok gert sterkliga at
- 25 líminu, svá at varla fékk brotit, þá er Eysteinn erkibyskup lét ofan taka. Heilagur dómr Ólafs konungs var varðveittur í Ólafskirkju, meðan Maríukirkja var í gerð. Haraldr konungur lét húsa konungsgarð ofan frá Maríukirkju við ána, þar sem nú er; en þar sem hann hafði höllina látit
- 30 gera, lét hann vígja hús til Gregoriuskirkju.

Upphaf Hákonar hvíta Ívarssonar.

40. Ívarr hvíti er maðr nefndr, er var lendr maðr göfugr; hann átti bú á Upplöndum; hann var dótturson

Hákonar jarls hins ríka. Ívarr var allra manna fríðastr sýnum. Sonr Ívars hét Hákon; frá honum er svá sagt, at hann var umfram alla menn, þá er váru þann tíma í Noregi, at frækuleik ok at afli ok atgervi; hann var þegar á unga aldri í herförum ok aflaði sér þar mikillar fremðar, 5 ok gerðist Hákon hinn ágætasti maðr.

Frá Einari þambarskelfi.

41. Einarr þambarskelfir var ríkastr lendra manna í Þrándheimi. Heldr var fátt um með þeim Haraldi konungi; hafði Einarr þó veizlur sínar, þær er han hafði haft, 10 meðan Magnús konungr lifði. Einarr var mjök stórauðigr; hann átti Bergljótu, dóttur Hákonar jarls, sem fyrr var ritat. Eindriði var þá alroskinn, son þeirra; hann átti þá Sigríði, dóttur Ketils kálfs ok Gunnhildar, systurdóttur Haralds konungs. Eindriði hafði fríðleik ok fegrð af móður- 15 frændum sínum, Hákon jarli eða sonum hans, en vöxt ok afl hafði hann af feðr sínum, Einari, ok alla þá atgervi, er Einarr hafði umfram aðra menn; han var ok hinn vinsælsti maðr.

Frá Ormi jarli.

20

42. Ormr var þá jarl á Upplöndum; móðir hans var Ragnhildr, dóttir Hákonar jarls hins ríka. Ormr var hinn mesti ágætismaðr. Þá var á Jaðri austr á Sóla Áslákr Erlingsson; hann átti Sigríði, dóttur Sveins jarls Hákonarsonar. Gunnhildi, aðra dóttur Sveins jarls, átti Sveinn 25 Úlfsson Danakonungr. Slíkt var afkvæmi Hákonar jarls þá í Noregi, ok mart annat göfugra manna, ok var ætt sú öll miklu fríðari en annat mannfólk, ok flest atgervimenn miklir, en alt göfugmenni.

Harðbjögi Haralds konungs.

30

43. Haraldr konungr var ríklundaðr, ok óx þat, sem hann festist í landinu, ok kom svá, at flestum mönnum

dugði illa at mæla í móti honum, eða draga fram annat mál, en hann vildi vera láta. Svá segir Þjóðólfr skáld:

5	Gegn skyli herr, sem hugnar,
hjaldrvitjaðar, sitja,
dólgsteranda dýrum,
dróttinvandr, ok standa. | Lytr fólkestara feiti,
fátt er til nema játta
þat sem þá vill gotnum,
þjóð öll, konungr þjóða. |
|---|---|---|

Missætti Haralds konungs ok Einars þambarskelfis.

44. Einarr þambarskelfir var mest forstjóri fyrir bóndum alt um Þrándheim; hélt hann upp svörum fyrir
10 þá á þingum, er konungs menn sóttu. Einarr kunni vel til laga; skorti hann eigi dirfð til at flytja þat fram á þingum, þó at sjálfr konungr væri við; veittu honum lið allir bændr. Konungr reiddist því mjök, ok kom svá at lyktum, at þeir þreyttu kappmæli með sér. Sagði Einarr,
15 at bændr vildi eigi þola honum úlög, ef hann bryti landsrétt á þeim; ok fór svá nökkurum sinnum milli þeirra. Þá tók Einarr at hafa fjölmenni um sik heima, en þó miklu flera, er hann fór til bæjar, svá at konungr var þar fyrir. Þat var eitt sinn, at Einarr fór inn til bæjar, ok
20 hafði lið mikit, langskip 8 eða 9 ok nær 500 manna. En er hann kom til bæjar, gékk hann upp með lið þat. Haraldr konungr var í garði sínum, ok stóð út í loptsvölum ok sá, er lið Einars gékk af skipum; ok segja menn, at Haraldr kvað þá:

25	Hér sé ek upp enn örva
Einarr þann er kann skeina
þjálm þambarskelmi
þangs fjölmennan ganga.	Fullasti bíðr fyllar,
finn ek opt at drífr minna,
hilmis stóls, á hæla
húskarla lið jarli.
30	'Rjóðandi mun ráða
randabliks or landi	oss nema Einarr kyssi
öxar munn hinn þunna.

Einarr dvaldist í bönum nökkura daga.

Fall Einars ok Eindríða.

45. Einn dag var átt mót, ok var konungr sjálfr á mótinu. Hafði verit tekinn í bönum þjófr einn, ok var

haför á mótinu. Maðrinn hafði verit fyrr með Einari, ok hafði honum vel getizt at manninum. Var Einari sagt; þá þóttist hann vita, at konungr mundi eigi manninn láta undan ganga fyrir því at heldr, þótt Einari þótti þat máli skipta. Lét þá Einarr vápnast lið sitt, ok ganga 5 síðan á mótit; tekr Einarr manninn af mótinu með valdi. Eptir þetta gengu at beggja vinir ok báru sáttmál milli þeirra; kom þá svá, at stefnulagi var á komit, ok skyldu þeir hittast sjálfir. Málstofa var í konungsgarði við ána Nið; gékk konungr í stofuna við fá menn, en annat lið 10 hans stóð úti í garðinum. Konungr lét snúa fjöl yfir ljórann, ok var lítit opit á. Þá kom Einarr í garðinn við sitt lið; hann mælti við Eindriða, son sinn: Ver þú með liðinu úti, við engu mun mér þá hætt. Eindriði stóð úti við stofudyrrin. En er Einarr kom inn í stofuna, mælti hann: 15 Myrkt er í málstofu konungsins. Jafnskjótt hljópu menn at honum, ok lögðu sumir, en sumir hjoggu. En er Eindriði heyrði þat, brá hann sverðinu ok hljóp inn í stofuna; var hann þegar feldr, ok báðir þeir. Þá hljópu konungsmenn at stofunni ok fyrir dyrrin, en bóndum féllust hendr, 20 því at þeir höfðu þá engan forgöngumann; eggjaði hverr annan, sögðu at skömm var, er þeir skyldu eigi hefna höfðingja síns, en þó varð ekki af atgöngunni. Konungr gékk út til liða síns, ok skaut á fylking ok setti upp merki sitt, en engi varð atganga búandanna. Þá gékk 25 konungr út á skip sitt, ok alt lið hans, reri síðan út eptir ánni, ok svá út á fjörð leið sína. Bergljót, kona Einars, spurði fall hans; var hon þá í herbergi því, er þau Einarr höfðu áðr haft út í bænum; gékk hon þegar upp í konungsgarð, þar sem bóndaliðit var; hon eggjaði þá mjök 30 til orrostu; en í því bili reri konungr út eptir ánni. Þá mælti Bergljót: Missum vér nú Hákonar Ívarssonar, frænda míns; eigi mundu banamenn Eindriða róa hér út eptir ánni, ef Hákon stæði hér á árbakkanum. Síðan lét Bergljót búa um lík þeirra Einars ok Eindriða; váru þeir jarð- 35 aðir at Ólafskirkju hjá leiði Magnús konungs Ólafssonar.

Eptir fall Einars var Haraldr konungr svá mjök úþokkaðr af verki þessu, at þat eina skorti á, er lendir menn ok bœndr veittu eigi atferð ok héldu bardaga við hann, at engi varð forgöngumaðr til at reisa merki fyrir búanda-
5 herinum.

Frá Haraldri konungi ok Finni Árnasyni.

46. Finnr Árnason bjó þá á Yrjum á Austrátt; hann var þá lendr maðr Haralds konungs. Finnr átti Bergljótu, dóttur Hálfðanar Sigurðarsonar sýr. Hálfðan var bróðir
10 Ólafs konungs hins helga ok Haralds konungs. Þóra, kona Haralds konungs, var bróðurdóttir Finns Árnasonar; var Finn hinn kærsti konungi, ok allir þeir bræðr. Finnr Árnason hafði verit nokkur sumur í vestrvíking, ok höfðu þeir þá verit allir saman í hernaði, Finnr ok Guthormr
15 Gunnhildarson ok Hákon Ívarsson. Haraldr konungr fór út eptir Þrándheimi ok út á Austrátt; var honum þar vel fagnat. Síðan töluðust þeir við, konungr ok Finnr, ok ræddu sín á milli um þessi tíðindi, er þá höfðu gerzt fyrir skemstu: aftöku Einars ok þeirra feðga, ok svá kurr
20 þann ok þys, er bœndr gerðu at konungi. Finnr svarar skjótt: Þér er verst farit at hvívetna, þú gerir hvatvetna ilt, en síðan ertu svá hræddr, at þú veizt eigi, hvar þú hefir þik. Konungr svaraði hlæjandi: Mágr! ek vil nú senda þik inn til bæjar; ek vil, at þú sættir bœndr við
25 mik; vil ek, ef þat gengr eigi, at þú farir til Upplanda ok komir því við Hákon Ívarsson, at hann sé eigi mót-göngumaðr minn. Finnr svarar: Hvat skaltu til leggja við mik, ef ek fer forsendu þessa, því at bæði Þrændir ok Upplendingar eru fjáendr þínir svá miklir, at engum sendi-
30 mönnum þínum er fœrt þannug, nema sín njóti við. Konungr svarar: Far þú, mágr! sendiförna, því at ek veit, at þú kemr áleiðis, ef nökkurr kemr, at gera oss sátta, ok kjós þú böen at oss. Finnr sagði: Halt þú þá orð þín, en ek mun kjósa böenina; ek kys grið ok landsvist
35 Kálfi, bróður mínum, ok eignir hans allar, ok þat með,

at hann hafi nafnbætr sínar ok alt ríki sitt, slíkt er hann hafði, áðr hann fór or landi. Konungr svaraði ok játti öllu þessu, er Finnur mælti. Höfðu at þessu vitni ok handfestar. Síðan mælti Finnur: Hvat skal ek Hákon fram bjóða til þess, at hann játti þér griðum; hann ræðr nú 5 mest fyrir þeim frændum. Konungr svarar: Hitt skaltu nú fyrst heyra, hvat Hákon mælir til sættar fyrir sína hönd. Síðan kom þú mínu máli, sem framast mátt þú, en at lyktum þá neita þú konungdóminum einum. Síðan fór Haraldr konungr suðr á Mæri ok dró at sér lið ok 10 gerðist fjölmennr.

Ferd Finns Arnasonar.

47. Finnur Arnason fór inn til bæjar ok hafði með sér húskarla sína nær 80 manna. En er hann kom til 15 bæjarins, þá átti hann þing við bæjarmenn. Finnur talaði á þinginu langt ok snjalt, bað bæjarmenn ok bændr taka alt annat ráð en hatast við konung sinn eða reka hann í brott; minti þá á, hversu mart ilt hafði yfir þá gengit, síðan er þeir höfðu þat fyrr gert við hinn helgæ Olaf 20 konung; sagði ok, at konungr vill bæta víg þessi, svá sem hinir beztu menn ok hinir vitrustu vilja døma. Lauk Finnur svá sinni ræðu, at menn vildu láta standa mál þetta kyrt, þar til er aptr kæmi sendimenn þeir, er Bergljót hafði gert til Upplanda á fund Hákonar Ívarssonar. 25 Síðan fór Finnur út til Orkadals með þá menn, er honum höfðu fylgt til bæjar; síðan fór hann upp til Dofrafjalls ok austr um fjall. Fór Finnur fyrst á fund Orms jarls, mágs síns; jarl átti Sigríði, dóttur Finns, ok sagði honum til erenda sinna.

30

Frá Finni ok Hákonu Ívarssyni.

48. Síðan leggja þeir stefnulag við Hákon Ívarsson. En er þeir finnast, þá bar Finnur upp erendi sín fyrir Hákon, þau er Haraldr konungr bauð honum; fannst þat

brátt í ræðu Hákonar, at honum þótti sér skylda mikil á vera at hefna Eindriða, frænda síns; sagði, at honum váru þau ord komin or Þrándheimi, at honum mundi þar fást gnógr styrkr til uppreistar í móti konungi. Síðan tjáði
5 Finnur fyrir Hákon, hversu mikill munr þar var, at betra var at taka af konungi svá mikil metorð, sem hann kynni sjálf at beiða, heldr en hætta til þess, at reisa orrostu í móti konungi þeim, er hann var áðr þjónostubundinn við; sagði, at hann mun fara úsigr, ok hefir þú þá fyrirgert
10 bæði fé ok friði; en ef þú sigrast á konungi, þá muntu heita dróttinsviki. Jarlinn studdi ok þessa ræðu með Finni. En er Hákon hugsaði þetta fyrir sér, þá lauk hann þat upp, er honum bjó í skapi; sagði svá: Ek mun sættast við Harald konung, ef hann vill gipta mér Ragnhildi,
15 dóttur Magnús konungs Ólafssonar, frændkonu sína, með þvílíkri heimanfylgju, sem henni sómir ok henni líkar. Finnur sagði, at hann vill þessu játta af konungs hendi. Staðfesta þeir þetta mál milli sín. Síðan ferr Finnur norðr til Þrándheims; settist þá niðr þessi úfriðr ok agi, svá
20 at konungur hélt þá enn ríki sínu í friði innanlands, því at þá var niðrdrepið sambandi því öllu, er frændr Eindriða höfðu haft til mótsstöðu við Harald konung.

Frá Hákonu Ívarssyni.

49. En er sú stefna kom, er Hákon skyldi vitja þessa
25 einkamála, þá fór hann á fund Haralds konungs. En er þeir taka tal sitt, þá segir konungur, att hann vill halda alt þat af sinni hendi, sem í sætt hafði komit með þeim Finni. Skaltu, Hákon, sagði konungur, tala mál þetta við Ragnhildi, hvárt hon vill samþykkja þetta ráð; en eigi
30 er þér ok engum öðrum at ráðanda at fá Ragnhildar, svá at eigi sé hennar samþykki við. Síðan gékk Hákon á fund Ragnhildar ok bar upp fyrir hana bónorð þetta. Hon svaraði svá: Opt finn ek þat, at mér er aldaði Magnús konungur, faðir minn, ef ek skal giptast bónda einum, þó

at þú sér fríðr maðr eða vel búinn at íþróttum; ef Magnús konungr lifði, þá mundi hann eigi gipta mik minna manni en konungi. Nú er þess eigi ván, at ek vilja giptast útignum manni. Síðan gékk Hákon á fund Haralds konungs ok sagði honum röðu þeirra Ragnhildar, innir þá upp 5 einkamál þeirra Finns; var þá ok Finnur hjá, ok fleiri menn, þeir er við röðu þeirra Finns höfðu verit; segir Hákon svá til allra þeirra vitais, at svá var skilit, at konungr skyldi svá Ragnhildi heiman gera, at henni líkaði. Nú vill hon eigi eiga útiginn mann, þá megut þér gefa mér 10 tignarnafn; hefi ek til þess sett, at ek má heita jarl, ok nökkura hluti aðra, at því er menn kalla. Konungr svarar: Ólafr konungr, bróðir minn, ok Magnús konungr, son hans, þá er þeir réðu ríki, létu þeir einn jarl vera senn í landi; hefi ek ok svá gert, síðan er ek var konungr; 15 vil ek eigi taka tign af Ormi jarli, þá er ek hefi áðr gefit honum. Sá þá Hákon sitt mál, at þat mundi eigi við gangast; líkaði honum þá stórilla. Finnur var ok allreiðr; sögðu þeir, at konungr héldi ekki orð sín, ok skildust at svá búnu. 20

Hákon fór til Danmerkr.

50. Hákon fór þá þegar or landi ok hafði langskip vel skipat; hann kom fram suðr í Danmörk, ok fór þegar á fund Sveins konungs, mágs síns. Tók konungr vegsamliga við honum, ok fékk honum þar veizlur miklar; 25 gerðist Hákon þar landvarnarmaðr Sveins konungs fyrir víkingum, er mjök herjuðu á Danaveldi, Vindr ok Kúrir ok aðrir Austrvegsmenn; lá han úti á herskipum vetr sem sumar.

Dráp Ásmundar.

30

51. Ásmundr er maðr nefndr, er sagt er, at væri systurson Sveins konungs ok fóstrson hans. Ásmundr var allra manna gerviligastr; unni konungr honum mikit. En er Ásmundr dróst á legg, var hann brátt ofstopamaðr

mikill, ok hann gerðist vígamaðr. Konungi líkaði þat illa, ok lét hann fara frá sér; fékk honum lén gott, þat er hann mátti vel halda sik ok sveit með sér. En þegar er Ásmundr tók við konungs fé, dró hann lið mikit at sér; 5 en honum endist ekki þat fé til síns kostnaðar, er konungr hafði veitt honum, þá tók hann annat miklu meira, þat er konungr átti. En er konungr spurði þat, þá stefndi hann Ásmundi á fund sinn. En er þeir hittust, þá sagði konungr, at Ásmundr skyldi vera í hirð hans ok hafa 10 enga sveit; ok varð svá at vera, sem konungr vildi. En er Ásmundr hafði verit litla hríð með konungi, þá undi hann ekki þar, ok hljópst á brott um nótt ok kom aprt til sveitar sinnar, ok gerði þá enn fleira ilt en fyrr. En er konungr reið yfir land ok kom þar nær, sem Ásmundr 15 var, þá sendi hann lið til at taka Ásmund með valdi. Síðan lét konungr setja hann í járn ok halda hann svá um hríð, ok hugði, at hann mundi spekjast. En er Ásmundr kom or járn, þá hljóp hann þegar í brott ok fékk sér lið ok herskip; tók hann þá ok herjaði bæði utan- 20 lands ok innanlands, ok gerði hit mesta hervirki, drap mart manna ok rænti víða. En þeir menn, er fyrir þessum úfriði urðu, kómu til konungs ok kærðu skaða sinn fyrir honum. Hann svarar: Hvat segit þér mér til þess? Hví farit þér eigi til Hákonar Ívarssonar; hann er landvarn- 25 armaðr minn ok til þess settr at friða fyrir yðr bóndum, en hegna víkingum; var mér sagt, at Hákon væri djarfr maðr ok frœkn, en nú lízt mér, sem hann vili hvergi þar til leggja, er honom þykki mannhætta í vera. Þessi orð konungs váru flutt til Hákonar, ok mörgum við aukit. 30 Síðan fór Hákon með liði sínu at leita Ásmundar; varð fundr þeirra á skipum; lagði Hákon þegar til orrostu; varð þar hörð orrosta ok mikil. Hákon gékk upp á skip Ásmundar ok hrauð skipit; kom svá, at þeir Ásmundr skiptust sjálfir vápnum viðr ok höggum; þar féll Ásmundr; 35 Hákon hjó höfuð af honum. Síðan fór Hákon skyndiliga á fund Sveins konungs ok kom svá til hans, at konungr

sat um matborði. Hákon gékk fyrir borðit ok lagði höfuð Ásmundar á borðit fyrir konunginn, ok spurði, ef hann kendi? Konungr svaraði engu ok var dreyrrauðr á at sjá. Síðan gékk Hákon í brott. Litlu síðar sendi konungr menn til hans, ok bað hann fara í brott or sinni þjónostu; 5 segit at ek vil ekki mein gera honum, en ekki má ek gæta frænda várra allra.

Kvðanfang Hákonar Ívarssonar.

52. Síðan fór Hákon í brott or Danmörk ok norðr í Noreg til eigna sinna. Þá var andaðr Ormr jarl, frændi 10 hans. Menn urðu Hákonni fegnir mjök, frændr ok vinir; urðu þá til þess margir göfgir menn at ganga um sættir milli þeirra Haralds konungs; kom svá, at þeir sættust með því móti, at Hákon fékk Ragnhildar konungsdóttur, en Haraldr konungr gaf Hákonni jarlsnafn ok veldi slíkt 15 sem haft hafði Ormr jarl. Hákon sór Haraldri konungi trúnaðareiða til þeirrar þjónostu, som hann var skyldr til.

Sætt Haralds konungs ok Kálfs.

53. Kálfr Árnason hafði verit í vestrvíking, síðan er hann fór or Noregi, en opt á vetrum var hann í Orkneyj- 20 um með Þorfinni jarli, mági sínum. Finnur Árnason, bróðir hans, gerði orð Kálfi ok lét segja honum einkamál þau, er þeir Haraldr konungr höfðu við mælt, at Kálfr skyldi hafa landsvist í Noregi ok eignir sínar ok slíkar veizlur, sem hann haft hafði af Magnúsi konungi. En er Kálfi 25 kom sjá orðsending, þá bjóst hann þegar til farar; fór hann austr í Noreg fyrst á fund Finns, bróður síns, síðan tók Finnur Kálfi grið, ok fundust þeir sjálfir, konungr ok Kálfr; gerðu þá sætt sína, eptir því sem konungr ok Finnur höfðu fyrr bundit einkamálum með sér. Gékk Kálfr 35 til festu við konung ok alls skildaga slíks, sem hann hafði bundit fyrr við Magnús konung, at Kálfr væri skyldr at gera þau verk öll, sem Haraldr konungr vildi, ok honum þœtti sitt ríki bæta. Tók Kálfr þá upp eignir sínar allar ok veizlur, sem hann hafði fyrr haft.

Fall Kálfs Arnasonar.

54. En hit næsta sumar eptir hafði Haraldr konungr leiðangr úti, fór suðr til Danmerkr ok herjaði þar um sumarit. En er hann kom suðr til Fjóns, þá var þar
 5 liðsamnaðr mikill fyrir þeim. Þá lét konungr lið sitt ganga af skipum, ok bjóst til uppgöngu; hann skipaði liði sínu, lét vera fyrir sveit Kálf Arnason, ok bað þá ganga fyrsta upp, ok sagði þeim, hvert þeir skyldu stefna; en hann kvezt mundu ganga upp eptir þeim ok koma þeim at liði.
 10 Þeir Kálfr géngu upp, ok kom brátt lið í móti þeim; réð Kálfr þegar til orrostu, ok varð sá bardagi eigi langr, því at Kálfr var brátt ofrliði borinn, ok kom hann á flótta ok lið hans, en Danir fylgðu þeim, ok féll mart af Norðmönnum. Þar féll Kálfr Arnason. Haraldr konungr gékk
 15 upp á land með fylking sína; var þat brátt á leið hans, at þeir sá fyrir sér valinn, ok fundu brátt lík Kálfs; var þat borit ofan til skipa; en konungr gékk á land upp ok herjaði ok drap þar mart manna. Svá segir Árnórr:

20	Rauð, en rýrt varð síðan, rann eldr um sjöt manna,	frána egg á Fjóni, Fjónbyggva lið, tiggi.
----	---	--

Ferð Finns Arnasonar or landi.

55. Eptir þat lét Finn Arnason sér fjándskap í pykkja við konung um fall Kálfs, bróður síns, kallaði, at konungr væri ráðbani Kálfs, en þat væri blekking ein við
 25 Finn, er hann hafði teygð Kálf, bróður sinn, vestan um haf á vald ok trúnað Haralds konungs. En er þessi ræða kom á lopt, þá mæltu þat margir menn, at þat þótti grunnæsligt, er Finn hafði trúat því, at Kálfr mundi fá trúnað Haralds konungs; þótti þeim, sem konungr væri
 30 heiptrækr um smæri hluti, en þá er Kálfr hafði gert til saka við Harald konung. Konungr lét hér ræða um hvern slíkt er vildi; sannaði þat ekki, synjaði ok eigi; fannat þat eitt á, at konungi þótti þat vel orðit. Haraldr konungr kvað vísu þessa:

Nú emk ellifu allra,	Ginn, enn gráleik inna
eggjumk vígs, ok tveggja,	golls, er ferr með skolli,
þau eru enn svá at ok man, manna,	lýtendr, kveða lítit,
morð, ráðbani orðinn.	lauki gæft til auka.

Finnr Árnason lét sér svá mikit um finnast þetta mál, at 5
hann fór af landi brott, ok kom fram suðr í Danmörk;
fór á fund Sveins konungs ok fékk þar góðar viðtökur,
ok töludu þeir löngum einmæli, ok kom þat upp at lykt-
um, at Finnur gékk til handa Sveini konungi ok gerðist
hans maðr. En Sveinn konungr gaf Finni jarldóm ok Hal- 10
land til yfirsóknar, ok var hann þar til landvarnar fyrir
Norðmönnum.

Frá Guthormi Gunnhildarsyni.

56. Guthormr hét son Ketils kálfs ok Gunnhildar á
Ringunesi, systurson Ólafs konungs ok Haralds konungs. 15
Guthormr var maðr gerviligr ok snimma roskinmannligr.
Var Guthormr opt með Haraldi konungi ok þar í miklum
kærleikum ok ráðagerðum með konungi, því at Guthormr
var vitr maðr; hann var hinn vinsælti maðr. Guthormr
var optliga í hernaði ok herjaði mjök í Vestrlönd; hann 20
hafði lið mikit. Friðland hafði hann ok vetrsetu í Dýflinni
á Írlandi, ok var í kærleikum miklum með Margaði kon-
ungi.

Víðskipti Guthorms ok Margaðs Írakonungs.

57. Um sumarit eptir fór Margaðr konungr ok Guth- 25
ormr með honum, ok herjuði á Bretland ok féngu þar
úgrynni fjár. Síðan lögðu þeir í Öngulseyjarsund. Þeir
skyldu þar skipta herfangi sínu. En er fram var borit þat
mikla silfr, ok konungr sá þat, þá vildi hann einn samt
hafa féit alt, ok virði þá lítils vingan sína við Guthorm. 30
Guthormi líkaði þat illa, er hann skyldi vera hlutræningr
ok hans menn. Konungr sagði, at hann skyldi eiga tvá
kosti fyrir höndum, sá annarr at una því, sem vér viljum
vera láta, en annarr sá, at halda við oss orrostu, ok hafi

sá þá fé, er sigr hefir, ok þat með, at þú skalt ganga af skipum þínum, ok skal ek þau hafa. Guthormi sýndist vandi mikill til beggja handa; þóttist eigi sœmiliga mega láta skip sín ok fé fyrir enga tilgerning; þat var ok all-
 5 háskasamligt at berjast við konung ok þat mikla lið, er konungi fylgði; en liðs þeirra var svá mikill munr, at konungr hafði 16 langskip, en Guthormr 5. Þá bað Guthormr konung ljá sér 3 náttu fresta um þetta mál til umráða við sína menn; hugðist hann konung mundu mykja
 10 mega á þeirri stundu, ok koma sínu máli í betri vingan við konung með fortölum sinna manna; en þat fékkst ekki af konungi, sem hann mælti til. Þá var Ólafsvöku aptann. Nú kaus Guthormr heldr at deyja með drengskap eða vega sigr, heldr en hitt at þola skömm ok svívirðu ok
 15 klækisorð af svá mikilli missu. Þá kallaði hann á guð ok hinn helga Ólaf konung, frænda sinn, bað þá fulltings ok hjálpar, ok hét til þess helga manns húss at gefa tíund af öllu því herfangi, er þeir hlyti, ef þeir féngi sigr. Síðan skipaði hann liði sínu ok fylkti í móti þeim mikla
 20 her, ok réð til ok barðist við þá. En með falltingi guðs ok hins helga Ólafs konungs fékk Guthormr sigr. Þar féll Margaðr konungr, ok hverr maðr er honum fylgði, ungr ok gamall. Ok eptir þann háleita sigr vendir Guthormr heim glaðr með öllum þeim fjárlut, er þeir höfðu
 25 fengit í orrostu. Þá var af tekit silfrinu því, er þeir höfðu fengit, hinn tíundi hverr penningr, svá sem heitit hafði verit hinum helga Ólafi konungi, ok var þat ofa mikit fé, svá at af því silfri lét Guthormr gera róðu eptir vexti sínum eða stafnbúa síns, ok er þat líkneski 7 alna hátt.
 30 Guthormr gaf róðu þá svá búna til staðar hins helga Ólafs konungs; hefir hon þar verit síðan til minningar sigrs Guthorms ok jartegnar hins helga Ólafs konungs.

Jartegnir Ólafs konungs í Danmörk,

58. Greifi einn var í Danmörk illr ok öfundfullr;
 35 hann átti ambátt eina norrœna, æzkaða or Þrœndalögum;
 Heimskringla, III.

hon dýrkaði hinn helga Ólaf konung ok trúði fastliga hans heilagleik. En sá greifi, er áðan gat ek, tortrygði alt þat, er honum var frá sagt þess helga manns jarategnum, kvað ekki vera nema kvitt ok pata einn, gerði sér at gabbi ok gamni lof ok dýrð, þá er landsfólk alt veitti þeim góða ⁵ konungi. En nú kom at þeim hátíðardegi, er hinn mildi konungr lét líf sitt á, ok allir Norðmenn héldu, þá vildi sá hinn úvitri greifi ekki heilagt halda, ok bauð hann ambátt sinni, at hon skyldi baka ok elda ofn til brauðs á þeim degi. Vita þóttist hon æði þess greifa, at hann 10 mundi henni sárliga hefna, ef hon léti eigi at því, sem hann bauð henni; gengr hon til nauðig ok bakaði ofninn, ok kveinaði mjök, meðan hon starfaði, ok heitaðist við Ólaf konung, ok kvaðst aldri mundu á hann trúa, [nema hann hefndi] með nökkurri bendingu þessa údcema. Nú ¹⁵ megut þér hér heyra makligar refsingar ok sannligar jar-tegnir: alt var þat jafnskjótt ok á einni stundn, er greifi sá varð blindr báðum augum ok brauð þat varð at grjóti, er hon hafði í ofninn skotit. Komit er af því grjóti til staðar hins helga Ólafs konungs ok víða annarstaðar. ²⁰ Síðan hefir Ólafsmessa haldin verit ávalt í Danmörk.

Jartegnir Ólafs konungs við krypling.

59. Vestr á Vallandi var einn maðr vanheill, svá at hann var kryplingr, gékk á knjám ok á knúm. Hann var staddr um dag úti á veg ok var þá sofnaðr; þat dreymdi ²⁵ hann, at maðr kom til hans göfugligr, spurði hvert hann gerðist. En hann nefndi til einhvern bæ. En hinn göfgi maðr mælti við hann: Farðu til Ólafskirkju, þeirrar er í Lundúnum stendr, ok muntu þá heill verða. En síðan vaknaði hann, en fór þá á leit Ólafskirkju, en um síðir ³⁰ þá kom hann til Lundúnabryggju, ok spurði þar borgarmenn, ef þeir kynni segja honum, hvar Ólafskyrkja væri. En þeir svöruðu ok kváðu miklu fleiri kirkjur vera þar, heldr en þeir vissi, hverjum manni hver þeirra væri helguð. En litlu síðar gékk þar maðr at honum, ok spurði, hvert ³⁵

hann gerðist. Hann sagði honum. En sá mælti síðan: Vit skulum fara báðir saman til kirkju Ólafa, ok kann ek leið þangat. Síðan fóru þeir yfir bryggjuna, ok fóru þat stræti, er til Ólafskirkju lá. En er þeir kómu til kirkju-
 5 garðshliðsins, þá sté sá yfir presköld, þann er í hliðinu var, en kryplingrinn veltist þar inn yfir ok reis þegar heill upp. En þá er hann sást um, þá var horfinn förunautr hans.

Herfór Haralds konungs í Danmörk.

- 10 60. Haraldr konungr lét reisa kaupstað austr í Osló, ok sat hann þar opt, því at þar var gott til atfanga, landsmegin mikit umhverfis; sat hann þar vel til lands-
 gæzlu fyrir Dönum, svá ok til áhlaupa í Danmörk; hann var opt því vanr, þótt hann hefði eigi mikinn her úti.
- 15 Þat bar til á einu sumri, at Haraldr konungr fór með nökkurum léttiskipum, ok hafði ekki mikit lið; hann hélt suðr í Víkina, en er byr gaf, siglir hann yfir undir Jótland, tók þá ok herjaði, en landsmenn sömnudust saman ok vörðu land sitt. Þá hélt Haraldr konungr til Lima-
 20 fjarðar, ok lagði inn í fjörðinn. Svá er háttat Limafirði, at þar er inn at fara svá sem mjór árall, en er inn kemr eptir firðinum, þá er þar sem mikit haf. Haraldr konungr herjaði þar á bæði lönd, en Danir höfðu hvarvetna samnað fyrir. Þá lagði Haraldr konungr skip sín at eyju nökkurri,
 25 þat var lítið land ok úbygt; en er þeir leituðu at, þá funnu þeir ekki vatn, ok sögðu til konungi. Hann lét leita, ef lyngormr nökkurr fynnist í eyjunni; en er hann fannst, þá færðu þeir hann konungi. Hann lét færa orminn til elds, ok baka hann ok mæða, at hann skyldi
 30 þyrsta sem mest. Síðan var þráðr bundinn við sporðinn, ok ormrinn lauss látinn; hræktist hann þá brátt, en þráðrinn raktist af tvinnahnoðanu; géngu menn eptir orminum, þar til er hann steypist niðr í jörðina. Konungr bað þar grafa til vatns; svá var gert, funnu þeir þar vatn, svá at
 35 eigi skorti. Haraldr konungr spurði þau tíðindi af njósn-

armönnum sínum, at Sveinn konungr var kominn með skipaher mikinn fyrir fjarðarmynnit; ok varð honum seint inn at fara, er eitt mátti fara senn skipit. Haraldr konungr hélt skipum sínum inn í fjörðinn, ok þar er breiðastr er, (er) heitir Lúsbreið; en þar or víkinni innanverðri⁵ er eið mjótt vestr til hafs; þannug reru þeir Haraldr konungr um kveldit. En um nóttina, er myrkt var orðit, ruddu þeir skipin ok drógu um eiðit, ok höfðu þat sýslat alt fyrir dag, ok búin skipin öðru sinni, héldu þá norðr fyrir Jótland. Þá meltu þeir:

10

Skrapp or höndum
Haraldr Dönum.

Þá sagði konungr, at hann skyldi svá koma í Danmörk annat sinn, at hann skyldi meira lið hafa ok stærri skip. Fór þá konungrinn norðr í Þrándheim.

15

Skipgerð Haralds konungs.

61. Haraldr konungr sat um vetrinn í Niðarósi; hann lét reisa skip um vetrinn út á Eyrum; þat var búzuskip. Skip þat var gert eptir vexti Orms hins langa ok vandat at öllu sem mest: var drekahöfuð á frammi, en aþr krókr,²⁰ ok váru svíarnir allir gulli búnir. Þat var hálfertugt at rúmatali ok mikit at því, ok var hit frídasta; lét konungr allan búnað vanda til skipsins, bæði segl ok reipareiða, akkeri ok strengi. Haraldr konungr gerði boð um vetrinn suðr til Danmerkr Sveini konungi, at hann skyldi eptir²⁵ um vart koma sunnan til Elfar til móts við sik ok berjast, svá at þeir skipti þá löndum, ok hafi annarrhvárr bæði konungsríkin.

Útbod Haralds konungs.

62. Þann vetr bauð Haraldr konungr út leiðangri,³⁰ almenning or Noregi. En er váraði, dróst herr mikill saman. Þá lét Haraldr konungr setja út skip þat hit mikla á ána Nið; síðan lét hann upp setja drekahöfuðin. Þá kvað Þjóðólfr skáld:

Skeið sá ek fram at flóði,
fagrt sprund! í á brundit,
kendu hvar liggir fyrir landi
löng súð drekans þrúða.

Orms glóar fax um farml
fráns sízt ýtt var hánun,
báru búinir svírar
brunnit gull, af hlunni.

5 Síðan býr Haraldr konungr skip þat ok ferð sína. En þá er hann var búinn, hélt hann út or ánni skipinu; þar var vandaðr reiði mjök. Svá segir Þjóðólfr:

10 Slyngr laugardag löngu
liðbaldr af sér tjaldi,
út þar er ekkjur líta
Orms súð or bæ þrúðar.
Vestr réð or Nið næsta
nýri skeið at stýra
15 ungr, en árar drengja,
allvaldr, í sjá falla.

Rétt kann ræði slíta
ræsis herr or verri,
ekkján stendr ok undrask
áraburð sem furðu.
Ert munu snót áðr svörta
sjáfang í tvau gangi,
þöll leggir við frið fullan,
ferkleyf, á þat leyfi.

Sorgar veit áðr slíti
sjáfang or mar ströngum,
herr þar er heldr til varra,
hér, sjau tígum ára,

Norðmeðr róa naðri
negldum straum hinn heglda
út, er sem innan líti
arnar væng af járn.

20 Haraldr konungr hélt herinum suðr með landi ok hafði úti almenning at liði ok skipum. En er þeir sækja austr í Víkina, féngu þeir andviðri stór, ok lágu þeir víða í höfnum, bæði við úteyjar ok inn í fjörðum. Svá segir Þjóðólfr:

25 Eigu skjól und skógi
skafnir snekkju stafnar,
læsir leiðangrs vísi
lönd herskipa bröndum.

Almenningr liggir innan,
eið láta sér skeiðar
hábrynjaðar hlyja,
hverja vík í skerjum.

En í stórvíðrum, þeim er á lögdust, þá þurfti hit mikla
30 skip góðra grunnføra. Svá segir Þjóðólfr:

Hléseyjar lemr hávan
hryngarð konungr barði,
neytir þá til þrantar
þengill snekkju strengja.

Eigi er járn bjúgu
innðæll skaði lindis,
gnegr af gaddi digrum
grjót ok veðr hin ljótu.

35 En er byr gaf, hélt Haraldr konungr herinum austr til Elfar, ok kom þar at kveldi dags. Svá segir Þjóðólfr:

Haraldr þeysti nú hraustla
 helfing sinn at Elfi,
 náttar Noregs dróttinn
 nær at landamæri.

Gramr á þing við Pámala,
 þar er eindagaðr Sveini
 hrafni skyldr, nema haldi,
 hans fundr, Danir undan.

Frá her Haralds konungs.

5

63. En er Danir spyrja, at Norðmanna herr var kominn, þá flýja allir þeir, er því koma við. Norðmenn spyrja, at Danakonungr hefir ok úti her, ok liggir hann suðr um Fjón ok um Sjáland. En er Haraldr konungr spurði, at Sveinn konungr vildi eigi halda stefnulag við 10 hann eða orrostu, sem mælt var, þá tók hann þat ráð enn sem fyrr, lét aptr fara bóndaliðit, en skipaði hálft annat hundrað skipa, hélt hann síðan liði því suðr fyrir Halland ok herjaði víða; hann lagði herinum inn í Lófu-fjörð ok herjaði þar á land upp. Litlu síðar kom at þeim 15 þar Sveinn konungr með Danaher; hann hafði 300 skipa. En er Norðmenn sá herinn, þá lét Haraldr konungr blása saman herinum; mæltu þat margir, at þeir skyldu flýja, ok sögðu, at úfært væri at berjast. Konungrinn svarar svá: Fyrr skal hverr várr falla um þveran annan en flýja. 20 Svá segir Steinn Herdísarson:

Sagði hitt er hugði
 hauklyndr vera myndu,
 þar kvað þengill eirar
 þrotna ván frá hánun.

Heldr kvað hvern várn skyldu
 hilmir frægr en vægja,
 menn brutu upp, um annan,
 öll vápn, þveran falla.

25

Síðan lét Haraldr konungr skipa her sínum til framlögu, lagði hann dreka sinn hinn mikla fram í miðju liði. Svá segir Þjóðólfr:

Lét vingjafa veitir
 varghollr dreka skolla

lystr fyrir leiðangrs brjósti,
 liðs oddr var þat, miðju.

30

Þat skip var allvel skipat ok fjölment á. Svá segir Þjóðólfr:

Fast bað fylking hrausta
 friðvandr jöfurr standa,
 hamalt sýndusk mér hömlur
 hildings vinir skilda.

Ramsyndan lauk röðum
 ráðandi manndáða
 nýtr fyrir Nizi utan
 naðr, svá at hver tók aðra.

35

Úlfr stallari lagði skip sitt á annat borð konungsskipinu; hann mælti við sína menn, at þeir skyldi vel fram leggja skipit. Steinn Herdísarson var á skipi Úlfs; hann kvað:

5	Hét á oss þá er, úti, Úlfr hákesjur skulfu, róðr var greiddr á græði, grams stallari alla.	Vel bað skip með skylja skeleggjaðr fram leggja sitt, en seggir játtu, snjalls landreka spjalli.
---	---	---

Hákon Ívarsson lá yztr í arminn annan, ok fylgðu honum mörg skip, ok var þat lið allvel búit; en yzt í annan
10 arminn lágu Þrænda höfðingjar; var þat ok mikill herr ok fríðr.

Frá her Sveins konungs.

64. Sveinn konungr skipaði ok liði sínu; lagði hann sitt skip í móti skipi Haralds konungs í miðju liði, en
15 næst honum lagði fram Finnr jarl sitt skip; skipuðu Danir þar næst öllu því liði, er frœknast var ok bezt búit. Síðan tengðu hváirtveggju skip sín alt um miðjan flotann. En fyrir því at svá mikill var herrinn, þá var þat allr
20 fjöldi skipanna, er laust fór, ok lagði þá svá fram hverr sitt skip, sem skap hafði til, en þat var allmisjafnt. En þótt liðsmunr væri allmikill, þá höfðu hváirtveggju úvígjan her. Sveinn konungr hafði í liði með sér 7 jarla. Svá segir Steinn Herdísarson:

25	Hætti hersa dróttinn hugstrangr skipa langra hinn er með hált beid annat hundrað Dana fundar.	Næst var þat er réð rísta reiðr atseti Hleiðrar þangs láð mörum þingat þrimr hundruðum sunda.
----	--	--

Upphaf Nizar orrostu.

65. Haraldr konungr lét blása herblástr, þegar er
30 hann hafði búit skip sín, ok lét þá greiða atróðr sína menn. Svá segir Steinn Herdísarson:

35	Vann fyrir móðu mynni meinført Haraldr Sveini, varð því at vísi gerði viðrám friðar biðja.	Herðu hjörvi gyrðir Halland jöfurs spjallar heit blés und, fyr útan, atróðr, á lög blóði.
----	---	--

Síðan tókst orrosta ok var hin snarpasta; eggjar hvár-
tveggi sitt lið. Svá segir Steinn Herðisarson:

Nýtr bað skjöldungr skjóta,	Bæði fló þá er blóði	
skamt var liðs á miðli,	brandr hrand af sér rauðu,	
hlífar styggr ok höggva	þat brá feigra flötta	5
hvárrtveggi lið seggia.	fjörvi, grjót ok örvar.	

Þat var síðarla dags, er orrosta seig saman, ok hélzt svá
alla nóttina. Haraldr konungr skaut af boga langa hrið.
Svá segir Þjóðólfr:

Álm dró upplenzkr hilmir	Brynmönnum smó benjar	10
alla nótt hinn snjalli,	blóðugr oddr, þar er stóðu,	
hremsur lét á hvítar	flugr óx, fáfnis, vigra,	
hlífar landreki drífa.	Finna gjöld í skjöldum.	

Hákon jarl, ok þat lið er honum fylgði, tengði ekki sín
skip, ok reri at Danaskipum þeim, er laus fóru, en hvert 15
skip, er hann tengðist við, þá brauð hann. En er þat
funnu Danir, þá dró hverr þeirra frá sitt skip, þar er
jarl fór; sótti hann eptir Dönum, svá sem þeir hömlaðu
undan, ok var þeim þá at komit flótta. Þá reri skúta at
skipi jarls, ok var kallað á hann ok sagt, at fyrir léti 20
annar fylkingararmrinn Haralds konungs, ok þar var fallit
mart lið þeirra. Síðan reri jarl þangat til ok veitti þar
harða atlggu, svá at Danir létu þá enn undan síga; fór
jarl svá alla nóttina; lagði þar fram, er mest var þörf,
en hvar sem hann kom til, þá hélt ekki við honum. Hákon 25
reri hit ytra um bardagann. Hinn efra hlut næstr brast
meginflóttinn á Dönum, því at þá hafði Haraldr konungr
upp gengit með sína sveit á skip Sveins konungs; var þat
svá vendiliga hroðit, at allir menn féllu, nema þeir er á
kaf hljópu. Svá segir Arnórr jarlaskáld: 30

Gékkat Sveinn af snekkju	Farekostr hlaut at fljóta
saklaust hinn forhrausti,	fljótmæltis vinar Jóta,
málmr kom harðr við hjálma,	áðr en öðlingr flýði,
hugi minn er þat, sinni.	auðr, frá verðung dauðri.

En er merki Sveins konungs var fallit ok autt skip hans, 35
þá flýðu allir hans menn, en sumir féllu. En á þeim

skipum, er tengð váru, hljópu menn þar á kaf, en sumir kómust á önnur skip, þau er laus váru; en allir Sveins menn reru þá undan, þeir er því kómu við. Þar varð allmikit mannfall. En þar er konungarnir sjálfir höfðu 5 barzt, ok tengð váru flest skipin, þar lágu eptir auð skip Sveins konungs meir en 7 tigur. Svá segir Þjóðólfr:

Sogns kváðu gram gegnan	senn á svipstund einni
glæst sjautigi hit fæsta	Sveins þjóðar skip hrjóða.

Haraldr konungr reri eptir Dönum ok rak þá; en þat var 10 eigi hægt, því at skipafloti var svá þröngr fyrir, at varla mátti fram koma. Finnur jarl vildi eigi flýja, ok var hann handtekinn; hann var lítt sýndr. Svá segir Þjóðólfr:

15 Sveinn! átt sigr at launa	Varð, sá er vildit forða
sex, þeim er hvöt vexa,	vígþjatr snöru hjarta,
innan eina gunni	í fylkingu fenginn
örleiks Dana jörlum.	Finnur Árnason miðri.

Frá Vandræði.

66. Hákon jarl lá með sitt skip eptir, er konungr ok annat lið rak flóttann, því at jarls skip mátti eigi þar 20 fram fara fyrir skipum þeim, er fyrir váru. Þá reri einn maðr á báti at skipi jarls ok lagði at lyptingu; sá var mikill maðr ok hafði víðan hött. Sá kallar upp á skipit: Hvar er jarl? Hann var í fyrirrúmi ok stöðvaði blóð manni einum. Jarl sá til hattarmannsins ok spurði hann 25 at nafni. Hann svaraði: Vandræðr er hér, mæl þú við mik, jarl! Jarlinn laut út yfir borðit til hans. Þá mælti bátmaðrinn: Þiggja mun ek líf at þér, ef þú vilt véita. Jarl reis upp ok nefndi til tvá menn sína, þá er honum váru báðir kærir; sagði svá: Stígit á bátinn ok flyt Vandræð 30 til lands, fylgit honum til Karls bónda, vinar míns, segit honum þat til jartegna, at hann fái Vandræði hest þann, er ek gaf Karli fyrra dag, ok söðul sinn, ok son sinn til fylgðar. Síðan stigu þeir á bátinn ok taka til ára, en Vandræðr stýrði. Þetta var í brum lýsingarinnar; var þá 35 ok sem mestr skipagangr; reru sumir til landsins, sumir

út til hafsins, bæði smám skipum ok stórum. Vandráðr stýrði þar, er honum þótti rýmst milli skipanna. En þar sem Norðmanna skip reru nær þeim, þá sögðu jarls menn til sín, ok létu allir þá fara, hvert er þeir vildu. Vandráðr stýrði fram með ströndunni, ok lagði eigi at landi, 5 fyrr en þeir kómu umfram þat, er skipagnauðin var. Síðan gengu þeir upp til bæjar Karls, ok tók þá at lýsa; þeir gengu inn í stofu; var Karl þar, ok nýklæddr. Jarls menn sögðu honum erendi sín. Karl mælti, sagði at þeir skyldi snæða fyrst, ok lét setja þeim borð, ok fékk þeim laugar. 10 Þá kom húsfreyja í stofu, ok mælti þegar: Undr mikit er þat, er vér fám aldri svefu eða ró í nátt fyrir ópi eða glammi. Karl svaraði: Veiztu eigi, at konungar hafa barzt í nátt. Hon spurði: Hvárr hefir betr haft. Karl svaraði: Norðmenn hafa sigrazt. Flyit mun enn hafa konunginn 15 várr, segir hon. Karl svaraði: Eigi vita menn þat, hvárt hann hefir flyit eða fallit. Hon svaraði: Vesöl eru vér konungs; hann er bæði haltr ok ragr. Þá mælti Vandráðr: Eigi mun konungr ragr, en ekki er hann sigrsæll. Vandráðr tók síðarst laugarnar, en er hann tók dúkinn, 20 þá strauk hann sér kurteisliga á miðjum. Húsfreyja tók dúkinn ok kipti frá honum; hon mælti: Fátt gott kantu þér; þat er þorparligt at væta allan dúkinn senn. Vandráðr svaraði: Þar kem ek þá enn, er ek þerri mér meir á miðri þerru. Síðan tók Karl upp borð fyrir þá, ok settist 25 Vandráðr í miðju. Snæddu þeir um hríð, en síðan gengu þeir út; var þá hestr búinn, ok Karls son at fylgja honum, ok hafði hann annan hest; ríða þeir brott til skógar, en jarls menn gengu til báts síns ok róa út til skips jarls.

Frá Haraldí konungi.

30

67. Haraldr konungr ok hans lið rak skamt flóttann, reru síðan aptr til skipanna þeirra, er auð váru; þá rannsökuðu þeir valinn; fannst á konungsskipinu fjöldi dauðra manna, en eigi fannst lík Sveins konungs, en þó þóttust þeir vita, at hann var fallinn. Lét þá Haraldr konungr 35

veita umbúnað líkum manna sinna, en binda sár þeirra, er þess þurftu. Síðan lét hann flytja til lands lík Sveins manna, en sendi boð bóndum, at þeir skyldu jarða líkin. Síðan lét hann skipta herfangi; hann dvaldist þar nökkura 5 hríð. Þá spurði hann þau tíðindi, at Sveinn konungr var kominn til Sjálands, ok þá var kominn til hans herr sjá allr, er flyt hafði í orrostu, ok mikit lið annat, ok hafði hann úgrynni hers fengit.

Frá Finni jarli.

- 10 68. Finnr jarl Árnason varð handtekinn í orrostu, sem fyrr var ritat; hann var leiddr til konungsins. Haraldr konungr var þá allkátr ok mælti: Hér fundumst vit nú, Finnr! en næst í Noregi; hefir hirðin sú hin danska eigi staðit allfast fyrir þér, ok hafa Norðmenn ilt at verki, 15 draga þik blindan eptir sér ok vinna þat til lífs þér. Þá svarar jarlinn: Mart verða Nordmenn ilt at gera, ok þat þó verst alt, er þú býðr. Þá mælti Haraldr konungr: Viltu nú grið, þóttu sér úmakligr? Jarlinn svarar: Eigi af hundinum þínum. Konungr mælti: Viltu þá, at Magnús, 20 frændi þinn, gefi þér grið? Magnús, son Haralds konungs, stýrði þá skipi. Þá mælti jarlinn: Hvat mun hvelpr sá ráða griðum? Þá hló konungr, ok þótti skemtan at erta hann, ok mælti: Viltu taka grið af Þóru, frændkonu þinni? Þá sagði jarlinn: Er hon hér? Hér er hon, sagði konungr. 25 Þá mælti Finnr jarl orðskrök þat, er síðan er uppi haft, hversu reiðr hann var, er hann fékk eigi stílt orðum sínum: Eigi er nú undarligt, at þú hafir vel bitizt, er merrin hefir fylgt þér. Finni jarli váru gefin grið, ok hafði Haraldr konungr hann með sér um hríð; var Finnr heldr 30 úkátr ok úmjúkr í orðum. Þá mælti Haraldr konungr: Sé ek þat, Finnr! at þú vilt nú ekki þýðast við mik ok við frændr þína; vil ek nú gefa þér orlof at fara til Sveins konungs, mágs þíns. Jarl svarar: Þat vil ek þiggja, ok því þakksamligar, er ek kem fyrr í brott héðan. Síðan 35 lét konungr flytja Finn jarl upp á land; tóku Hallands-

farar vel við honum. Haraldr konungr hélt þá liði sínu norðr í Noreg, fór fyrst til Oslóar, gaf þá heimleyfi öllu liði sínu, því er fara vildi.

Frá Sveini konungi.

69. Svá segja menn, at Sveinn konungr sat í Dan- 5
mörk þann vetr ok hélt ríki sínu sem áðr. Hann sendi menn um vetrinn norðr á Halland eptir Karli bónda ok þeim hjónum. En er þau kómu til konunga, þá kallar hann Karl til sín; síðan spurði konungr, ef Karl kendi hann, eða þóttist sét hafa hann fyrr? Karl svarar: Kenni 10
ek þik nú, konungr! ok kenda ek þik fyrr, þegar ek sá þik, ok er þat guði at þakka, er þér kom til gagns sá litli forbeini, er ek veitta þér. Konungr svarar: Alla þá daga, er ek lifi síðan, á ek þér at launa. Nú skal þat hit fyrsta, at ek gef þér bú þat á Sjálandi, er þú kýss 15
þér, ok þat með, at ek skal gera þik mikinn mann, ef þú kant þat með höndum hafa. Karl þakkaði konungi vel orð sín, ok sagði, at enn er eptir bæn sú, er ek vil biðja. Konungr spurði, hvat þat væri. Karl sagði: Ek vil biðja þess, at þú, konungr! látir mik hafa með mér konu mína. 20
Konungr svarar svá: Þat mun ek þér eigi veita, því at ek skal fá þér miklu betri konu ok vitrari; en kona þín fari með búkot þat, er þit hafit áðr haft; þat mun henni framflutning. Konungr gaf Karli mikit bú ok göfugligt, fékk honum gott kvánfang, ok varð hann þá mikill maðr 25
fyrir sér. Varð þat frægt ok spurdist víða; þat kom norðr í Noreg.

Tal hirðmanna Haralds konungs.

70. Haraldr konungr sat þann vetr eptir Nizarorrostu í Osló. Um haustit er lið kom sunnan, þá var mikil 30
umræða ok frásögn um orrostu þá, er verit hafði um haustit fyrir Nizi; þóttist hverr sá, er þar hafði verit, nökkut kunna at segja frá. Þat var eitt sinn, at menn nökkurir sátu í undirskemmu einni ok drukku ok váru

allmálgir; þeir ræddu um Nizarorrostu, ok þat með, hverir þaðan höfðu borit orðstír mestan. Þeir urðu allir á eitt sáttir, at engi maðr hefði þar slíkr verit sem Hákon jarl; hann var vápnðjarfastr ok hann var kænstr ok hann var
 5 gæfumestr, ok þat varð alt at mestu liði, er hann gerði, ok hann vann sigrinn. Haraldr konungr var þar úti í garðinum ok talaði við menn nökkura. Síðan gékk hann fyrir skemmudyrnar ok mælti: Hákon mundi hér nú hverr heita vilja. Ok gékk leið sína.

10 *Hákon jarl stökk or landi fyrir konungi.*

71. Hákon jarl fór um haustit til Upplanda ok var þar um vetrinn í ríki sínu; hann var allvinsæll við Upplendinga. Þat var um vart er á leið eitt sinni, er menn sátu við drykkju, at rætt var enn um Nizarorrostu, ok
 15 lofðu menn mjök Hákon jarl, en sumir tóku eigi miðr aðra til. En er þeir höfðu þat rætt um hrið, þá svarar maðr einhverr: Vera kann, at fleiri menn hafi djarfliga barzt fyrir Nizi en Hákon jarl; en þó mun sá engi þar verit hafa, er ek hygg, at slíkt happ mun hafa sótt sem
 20 hann. Þeir segja, at þat mundi mest happ hans, er hann hafði rekit á flótta marga af Dönum. Sá sami svarar: Meira happ var þat, er hann gaf líf Sveini konungi. Einnhverr svarar honum: Þat muntu eigi vita, er þú segir. Hann svarar: Þetta veit ek allgerla, því at sá sagði mér
 25 sjálfr, er konung flutti til lands. En þá var, sem opt er mælt, at mörg eru konungs eyru; var konungi þetta sagt, ok jafnskjótt lét konungr taka marga hesta, ok reið þegar um nóttina með 200 manna; reið hann alla þá nótt ok eptir um daginn. Þá riðu í mót þeim menn þeir, er fóru
 30 út til bæjar með mjöl ok malt. Maðr hét Gamall, er í för var með konungi; hann reið at einum bóndanum; sá var kunningi hans; þeir mælti einmæli. Gamall sagði: Ek vil kaupa at þér, at þú riðir sem ákaflegast launstigu, þá er þú veizt skemsta, ok kom til Hákonar jarls; seg
 35 honum, at konungr vill drepa hann, því at konungr veit

nú, at jarl hefir skotit Sveini konungi á land fyrir Nizi. Kaupa þeir þessu saman. Reið sá bóndi ok kom til jarls; sat hann þá ok drakk ok var eigi sofa genginn. En er bóndi hafði sagt sitt erendi, stóð jarl þegar upp, ok allir hans menn; lét jarl flytja í brott lausafé sitt alt af bönum 5 til skógar; fóru ok brottu menn allir af bönum um nóttina. Þá er konungr kom, dvaldist hann þar um nóttina. En Hákon jarl reið leið sína, ok kom fram austr í Svíaveldi til Steinkels konungs, ok dvaldist með honum um sumarit. Haraldr konungr sneri síðan aptr út til bæjar; fór konungr 10 um sumarit norðr til Þrándheims, ok dvaldist þar, en fór aptr um haustit austr í Vík.

Frá ferðum Hákonar jarls.

72. Hákon jarl fór þegar um sumarit aptr til Upplanda, þegar er hann spurði, at konungr var norðr farinn; 15 dvaldist þar til þess, er konungr kom norðan. Síðan fór jarl austr í Vermaland ok dvaldist þar lengi um vetrinn, veitti Steinkell konungr jarli þar yfirsókn. Hann fór um vetrinn, er á leið, vestr á Raumaríki, ok hafði hann lið mikit, er Gautar ok Vermir höfðu fengit honum. Þá tók 20 hann landskyldir sínar ok skatta af Upplendingum, þá er hann átti. Síðan fór hann austr aptr til Gautlands, ok dvaldist þar um várit. Haraldr konungr sat um vetrinn í Osló ok gerði menn sína til Upplanda at heimta þar skatta ok landskyldir ok konungs sakeyri. En Upplend- 25 ingar sögðu svá, at þeir mundu greiða allar skyldir, þær er þeir áttu at greiða, ok fá í hendr Hákonar jarli, meðan hann var á lífi, ok hann hafði ekki fyrirgert sér eða ríki sínu; ok fékk konungr þaðan engar landskyldir á þeim vetri. 30

Sett Haralds konungs ok Sveins konungs.

73. Þann vetr fór boð ok sendimenn milli Noregs ok Danmerkr, ok var þat í bundit, at hvárirtveggju, Norð-

menn ok Danir, vildu gera frið milli sín ok sætt, ok báðu konunga til þess. Ok fóru þær orðsendingar heldr líkliga til sætta, ok kom svá at lyktum, at sættarfundr var stefndr í Elfi milli Haralds konungs ok Sveins konungs. En er 5 várar, samnar hvártveggja konunga liði miklu ok skipum til þessarrar ferðar. Ok segir skáldit í einum flokki frá ferð þeirra:

	Norðr lýkr gramr áá er gerðir
grund frá Eyrarsundi,
hrafngælis sparn hæli
höfn, langskipa stöfnum.
Rísta gulli glæstir
gjálfr, en hlýður skjálfa,
hvastr und her fyrir vestan
hallandi fram brandar.	Gerðir opt fyrir jörðu,
eiðfastr Haraldr! skeiðum
Sveinn skerr ok til annars
eysund konungs fundar.
Út hefra lið lítit
lofsnjallr Dana allra,
hinn er hvern vág, sunnan
hrafngrennir, lýkr stöfnum.
10		
15		

Hér segir þat, at konungar þessir halda stefnulang, þat er gert var milli þeirra, ok koma þeir báðir til landamæris. Svá sem hér segir:

	Sýstut suðr, þar er æstu,
snjallr gramr! Danir allir,
enn sér eigi minni
efni, mæltrar stefnu.	Sveinn tekr norðr at nenna
nær til landamæris,
varð fyrir víðri jörðu
vindsamt, Harald finna.
20		

- En er konungarnir funnust, þá tóku menn at ræða um sættir konunganna. En þegar er þat var í munni haft, 25 þá kærðu margir skaða sinn, er fengit höfðu af hernaði, rán ok mannalát, ok var þat langa hríð, er úlíkligt þótti um sættir. Svá sem hér segir:

	Telja hátt er hittask
hvár(ø)tveggja mjök seggir
orð þau er angra fyrða
allmörg búendr snjallir.	Láta þeir er þræta
þegnar alt í gegnum,
svellr ofrhugi jófrum,
eigi brátt við sáttum.
30		

	Óf reiði verðr jöfra
allhætt, ef skal sættask,
menn þeir er miðla kunnu
mál öll vega í skálum.	Dúgir siklingum segja
líkt alt er her líkar,
veldr ef verr skulu höldar
vili girndar því skiljask.
35		

Síðan áttu hlut í hinir beztu menn, ok þeir er vitrastir váru; gekk þá saman sætt konunga með þeim hætti, at

Haraldr skyldi hafa Noreg, en Sveinn Danmörk til þess landamæris, sem at fornu hafði verit milli Noregs ok Danmerkr; skyldu hvárigir öðrum bæta; skyldi þar hernaðr leggjast, sem hafizt hafði, en sá hafa happ, er hlotit hafði. Sá friðr skyldi standa, meðan þeir væri konungar. Sú 5 sætt var eiðum bundin. Síðan seldust konungarnir gislar, svá sem hér segir:

Hitt hefi ek heyrt at setti	Þeir haldi svá sœrum,	
Haraldr ok Sveinn við meinum,	sátt lauksk þar með vátum,	
guð sýslir þat, gisla	ok öllum frið fullum	10
glaðr hvártveggi öðrum.	ferð at hvárgi skerði.	

Haraldr konungr hélt liði sínu norðr í Noreg, en Sveinn konungr fór suðr til Danmarkar.

Orrosta Haralds konungs ok Hákonar jarls.

74. Haraldr konungr var í Víkinni um sumarit, en hann gerði menn sína til Upplanda eptir skyldum sínum 15 ok sköttum, er hann átti þar. Þá gerðu bændr þar engan greiða á, ok kváðust mundu láta bíða alt þar Hákonar jarls, ef hann kæmi til þeirra. Hákon jarl var þá uppi á Gautlandi, ok hafði lið mikit. En er á leið sumarit, hélt Haraldr konungr suðr til Konungahellu. Síðan tók hann 20 léttiskip öll, þau er hann fékk, ok hélt upp eptir Elfinni; lét hann draga af við forsa ok flutti skipin upp í vatnit Væni. Síðan reri hann austr yfir vatnit, þar sem hann spurði til Hákonar jarls. En er jarl fékk njónn af förum konungs, þá sótti hann ofan af landi ok vildi eigi, at 25 konungr herjaði á þá. Hákon jarl hafði lið mikit, er Gautar höfðu fengit honum. Haraldr konungr lagði skipum sínum upp í móðu nökkura; síðan réð hann til landgöngu, en hann lét eptir sumt liðit at gæta skipa. Konungr sjálfr reið, ok sumt liðit, en miklu fleira gékk. Þeir áttu at 30 fara yfir skóg nökkurn, ok þar váru fyrir þeim kjarrmýrar nökkurar, ok þá enn holt; en er þeir kómu upp á holtit, þá sá þeir lið jarls; var þá mýrr ein milli þeirra. Fylktu þá hváirtveggju. Þá mælti Haraldr konungr, at

lið hans skyldi sitja uppi á bakkanum: Freistum fyrst, ef þeir vilja á ráða; Hákon jarl er úbilgjarn, sagði hann. Frost var veðrs ok snjádrif nökkut; sátu þeir Haraldr undir skjöldum sínum, en Gautar höfðu lítt klæzt, ok gerði
 5 þeim svalt. Jarl bað þá bíða þess, er konungr gengi at, ok þeir stæði allir jafnhátt. Hákon jarl hafði merki þau, er Magnús konungr Ólafsson hafði átt. Lögmaðr Gauta hét Þorviðr; hann sat á hesti, ok var bundinn taumrinn við hæl einn, er stóð í mýrinni; hann talaði ok mælti:
 10 Þat veit guð, at vér höfum herlið mikit, ok helzti frækna menn; látum þat spyrja Steinkel konung, at vér veitim vel lið þessum góða jarli; veit ek þat, þótt Norðmenn leiti á oss, at vér tökum örugt í mót þeim; en ef ungmenntit skjalar ok vill eigi bíða, þá rennum eigi lengra
 15 en hér til bekkisins; en ef meir skjalar ungmennit, sem ek veit at eigi mun vera, þá rennum eigi lengra en hér til haugsins. Í því bili hljóp upp herr Norðmanna ok æpti heróp ok börðu á skjöldu sína; tók þá Gautaherr at æpa. En hestr lögmanns hnykkir svá fast, er hann fældist við
 20 herópit, at hællinn gékk upp, ok hrókti honum um höfuð lögmanninum; hann mælti: Skjóttu allra Norðmanna armastr. Hleypti lögmaðrinn þá í brott. Haraldr konungr hafði áðr sagt liði sínu svá: Þótt vér gerim brak ok óp um oss, þá göngum vér eigi fyrir bakkann, fyrr en þeir koma
 25 hér at oss. Ok gerðu þeir svá. En þegar er herópit kom upp, þá lét jarl fram bera sitt merki, en er þeir kómu undir bakkann, þá steypist konungслиðið ofan á þá; féll þá þegar sumt lið jarls, en sumt flýði. Norðmenn ráku flóttann eigi langt, því at kveld var dags. Þá tóku þeir
 30 merki Hákonar jarls, ok slíkt af vápnum ok klæðum, sem þeir féngu. Konungr lét bera fyrir sér bæði merkin, er hann fór ofan. Þeir ræddu með sér, hvárt jarl mundi fallinn; en er þeir riðu ofan um skóginn, þá mátti einn ríða jafnfram. Maðr hleypti um þvera götuna ok lagði
 35 kesju í gegnum þann, er bar merki jarls; hann grípr merkistöngina ok hleypti annan veg í skóginn með merkit.

En er konungi var þat sagt, þá mælti hann: Lifir jarl; fái mér brynju mína. Ríðr konungr þá um nóttina til skipa sína; mæltu margir, at jarl hefði hefnt sín. Þá kvað Þjóðólfr:

Öld er sú er jarli skyldi
ógnteitum lið veita,
sterkr olli því stillir,
Steinkels gefin helju.

En því at illa reyndisk
afls váu þaðan hánnum
fyrir lét Hákon hörva
hvatt, segir hinn er þat segir.

5

Víg Halls Koðránsbana.

10

75. Haraldr konungr var þá nótt á skipum sínum, þat sem eptir var, en um morgininn, er ljóst var, þá var íss lagðr alt um skipin svá þykk, at ganga mátti umhverfis skipin. Þá bað konungr sína menn, at þeir skyldi höggva ísinn frá skipunum ok út í vatnit; géngu menn 15 þá til ok réðu á íshöggit. Magnús, son Haralds konungs, stýrði skipi því, er neðarst lá í móðunni ok næst lá út vatninu. En er menn höfðu mjök út höggvit ísinn, þá hljóp maðr út eptir ísinum, þar til er höggva skyldi, ok lét síðan sem óðr væri ok galinn at íshögginu. Þá mælti 20 maðr: Nú er enn sem optar, at engi er jafnliðgóðr, hvar sem hann gengr til, sem hann Hallr Koðránsbani; sé nú, hversu han hoggr ísinn. En maðr sá var á skipi Magnús, er Þormóðr hét Eindriðason; en er hann heyrði nefndan Koðránsbana, þá hljóp hann at Halli ok hjó hann bana- 25 högg. Koðrán var Guðmundarson Eyjólfssonar; en Valgerðr var systir Guðmundar, móðir Jórunnar, móður Þormóðar. Þormóðr var vetrgamall, þá er Koðrán var veginn, ok hafði hann aldri sét Hall Útrygsson fyrr en þá. Þá var ok íssinn út höggvinn í vatnit, ok lagði Magnús sitt skip 30 út í vatnit, ok tók þegar til segls, ok sigldi vestr yfir vatnit. En konungsskip lá innarst í vökiinni, ok komst hann seinst út. Hallr hafði verit í sveit konungs ok honum allkærr, ok var hann hinn reidasti. Konungr kom síð til hafnar; hafði Magnús þá skotið vegandanum í skóg, ok 35

baud boð fyrir hann; en við sjálft var, at konungr mundi ganga at þeim Magnúsi, áðr vinir þeirra kómu til ok sættu þá.

Frá Haraldi konungi.

- 5 76. Vetr þenna fór Haraldr konungr upp á Raumaríki ok hafði lið mikit; bar hann sakir á hendr bóndum þær, at þeir hefði haldit fyrir honum skyldum ok sköttum, en eftir fjáðmenn hans til úfriðar við hann; han lét taka böendr, hamla suma, suma drepa, en marga ræna aleig-
10 unni; þeir flýðu, er því kómu við; allvíða lét hann brenna heröðin ok gerði aleyðu. Svá segir Þjóðólfr:

Tók hólmbúa hneykir
harðan taum við Rauma,
þar hykk ek fast ins frækna
15 fylking Haralds gingu.

Eldr var gerr at gjaldi,
gramr réð, en þá téði
hár í hóf at sœra
hrotgarmr búendr arma.

Síðan fór Haraldr konungr upp á Heiðmörk ok brendi þar, ok gerði þar hervirki eigi minna en hizug. Þaðan fór hann út á Haðaland ok út á Hringaríki, brendi þar ok fór alt herskildi. Svá segir Þjóðólfr:

- 20 Gagn brann greypra þegna,
glóð varð föst í tróði,
laust hertoga hristir
Heina illum steini.

Lífs báðu sér lýðir,
logi þingaði Hringum
nauðgan dóm, áðr næmisk
niðrfall Hálfis galla.

Eptir þat lögðu böendr alt sitt mál undir konung.

- 25 Eptir þat er Magnús konungr var andaðr, liðu 15 vetr, áðr Nizarorrosta var, en síðan 2, áðr Haraldr ok Sveinn sættust. Svá segir Þjóðólfr:

Færði fylkir Hórða,
friðr namsk ár hit þriðja,

rendr bitu stál fyrir ströndu,
starfs til króks at hvarfi.

- 30 Eptir sætt þeirra var deila konungs við Upplendinga þrjú misseri. Svá segir Þjóðólfr:

Nú es um verk þau er vísi
vandmælt svá at af standisk
auðan plóg at eiga
35 Upplendingum kendi.

Sér hefir svá langs tírar
svinnu, at æ mun vinnask,
þrjú misseri þessi
þengils höfuð fengit.

Frá Englands konungum.

77. Jatvarðr Aðalráðsson var konungr í Englandi eptir Hörðaknútt, bróður sinn; hann var kallaðr Jatvarðr hinn góði; hann var svá. Móðir Jatvarðar konungs var Emma dróttning, dóttir Ríkarðar Rúðujarls; bróðir hennar 5 var Róðbjartr jarl, faðir Vilhjálms bastarðs, er þá var hertogi í Rúðu í Norðmandí. Jatvarðr konungr átti Gyðu dróttning, dóttur Guðina jarls Úlfnaðrssonar. Bræðr Gyðu váru: Tosti jarl, hann var elztr, annarr Mörukári jarl, þriði Valþjófr jarl, fjórði Sveinn jarl, fimti Haraldr, hann 10 var yngstr; hann fœddist upp í hirð Jatvarðar konungs ok var hans fósterson, ok unni konungr honum geysi mikit ok hafði hann fyrir son; því at konungr átti ekki barn.

Frá Haraldí Guðinasyni.

78. Þat var á einu sumri, at Haraldr Guðinason átti 15 ferð til Bretlands, ok fór á skipi; en er þeir kómu í haf, tók þá andviðri ok rak út í haf. Þeir tóku land vestr í Norðmandí ok höfðu fengit storm mannhættan. Þeir lögðu til borgarinnar Rúðu ok funnu þar Vilhjálmm jarl; tók hann við Haraldí feginsamliga ok hans föruneysi; dvaldist 20 Haraldr þar lengi um haustit í góðum fagnaði, því at stormar lágu á, ok var eigi í haf fœrt. En er at leið vetrinum, þá rœddu þeir þat, jarl ok Haraldr, at Haraldr mundi þar dveljast um vetrinn. Sat Haraldr í hásæti á aðra hönd jarh, en til annarrar handar kona jarls; hon 25 var hverri konu fríðari, er menn hefði sét. Þau töluðu öll saman sér-gaman jafnan við drykkju. Jarl gókk optast snimma at sofa, en Haraldr sat lengi á kveldum ok talaði við konu jarls; fór svá fram lengi um vetrinn. Eitt sinn, er þau töluðu, segir hon: Nú hefir jarl rœtt um við mik 30 ok spurt, hvat vit talaðim svá þrátt, ok er hann nú reiðr. Haraldr svarar: Vit skulum hann nú láta vita sem skjótast allar rœður okrar. Eptir um daginn kallaði Haraldr jarl til máls við sik, ok géngu þeir í málstofu; þar var þá ok kona jarls ok ráðuneysi þeirra. Þá tók Haraldr til 35

máls: Þat er at segja yðr, jarl! at fleira býr í hingatkvámu minni, en þat er ek hefi enn upp borit fyrir yðr. Ek ætla at biðja dóttur þinnar til eiginkonu mér; hefi ek þetta rætt fyrir móður hennar optliga, ok hefir hon mér
 5 því heitit, at liðsinna þetta mál við yðr. En þegar er Haraldr hafði þetta upphorit, þá tóku allir því vel, þeir er við váru, ok fluttu þat fyrir jarli; kom þetta mál svá at lyktum, at mærin var föstnuð Haraldí. En fyrir því at hon var ung, þá var mælt nökkurra vetra frest á til brúð-
 10 laupsstefnu.

Dauði Jatvarðar konungs.

79. En er vár kom, þá bjó Haraldr skip sitt ok ferr í brott; skildust þeir jarl med kærleikum miklum; fór þá Haraldr út til Englands á fund Jatvarðar konungs, ok
 15 kom eigi til Vallands síðan at vitja ráðs þessa. Jatvarðr konungr var yfir Englandi 23 vetr, ok varð hann sótt dauðr í Lundúnum none Januarii; hann var jarðaðr at Pálskirkju, ok kalla enskir menn hann helgan.

Haraldr Guðinason til konungs tekinn.

20 80. Synir Guðina jarls váru þá ríkastir menn á Eng-landi; var Tosti settr höfðingi yfir her Englakonungs, ok var hann landvarnarmaðr, þá er konungr tók at eldast; hann var settr yfir alla jarla aðra. Haraldr, bróðir hans, var jafnan innan hirðar, ok var konungi hinn næsti maðr
 25 um alla þjónostu, ok hafði allar fébirzlr konungs at gæta. Þat er sögn manna, at þá er fram leið at andláti konungs, at þá var Haraldr nær ok fátt manna annat; þá laut Haraldr yfir konunginn ok mælti: Því skírskota ek undir alla yðr, at konungr gaf mér nú konungdóm ok alt
 30 ríki í Englandi. Því næst var konungr borinn dauðr or hvílu. Þann sama dag var þar höfðingjastefna; var þá rætt um konungstekju; lét þá Haraldr bera fram vitni sín þau, er Jatvarðr konungr gaf honum ríki á deyjanda degi. Lauk svá þeirri stefnu, at Haraldr var til konungs

tekinn ok vígðr konungsvígslu hinn 13 dag í Pálskirkju. Géngu þá allir höfðingjar til handa honum, ok alt fólk. En er þat spurði Tosti jarl, bróðir hans, líkaði honum illa; þóttist hann eigi verr tilkominn at vera konungr. Vil ek, sagði hann, at landshöfðingjar kjósi þann til 5 konungs, er þeim þykkir bezt tilfallinn. Ok fóru þau orð milli þeirra bræðra. Haraldr konungr segir svá, at hann vill eigi upp gefa konungdóm, fyrir því at hann var stólsættir í þeim stað, sem konungr átti, en verit síðan smurðr ok vígðr konungsvígslu; hvarf ok til hans allr styrkr 10 fjölmennis; hafði hann ok fémirzlr konungs allar.

Tosti jarl fann Svein konung.

81. En er Haraldr konungr varð þess varr, at Tosti, bróðir hans, vildi hafa hann af konungdóminum, þá trúði hann honum illa, því at Tosti var maðr forvitri ok her- 15 maðr mikill, ok átti vel vingat við landshöfðingja. Tók þá Haraldr konungr af Tosta jarli herstjórnina ok alt þat vald, er hann hafði áðr haft framar en aðrir jarlar þar í landi. Tosti jarl vildi þat fyrir engan mun þola, at vera þjónostumaðr bróður síns samborins; fór hann þá í brott 20 með liði sínu suðr um sjá í Flandr; dvaldist þar litla hríð, fór þá til Frislands, ok svá þaðan til Danmerkr á fund Sveins konungs, frænda síns. Þau váru systkin: Úlfr jarl, faðir Sveins konungs, ok Gyða, móðir Tosta jarls. Jarl biðr Svein konung fulltings ok liðveizlu. Sveinn konungr 25 bauð honum til sín, ok segir, at hann skal hafa jarlsríki í Danmörk, þat er hann megi vera þar sémiligr höfðingi. Jarl svarar svá: Þess girnir mik at fara til Englands aptr til óðala minna; en ef ek fæ engan styrk til þess af yðr, konungr! þá vil ek heldr þat til leggja við yðr, at veita 30 yðr allan styrk þann, er ek á kost í Englandi, ef þér villit fara með Danaher til Englands at vinna land, svá sem Knútr, móðurbróðir yðarr. Konungr svarar: Svá miklu em ek minni maðr en frændi minn, Knútr konungr, at varla fæ ek haldit Danaveldi fyrir Norðmönnum; hinn 35

gamli Knútr eignaðist at erfð Danaríki, en með hernaði ok orrostu England, ok var þat um hrið þó eigi úvænna, at hann mundi þar eptir leggja líf sitt; Noreg fékk hann orrostulaust. Nú kann ek ætla mér hóf meir eptir mínu
 5 lítilræði en eptir framkvæmd Knúts konungs, frænda míns. Þá mælti Tosti jarl: Minna verðr mitt erendi hingat, en ek hugða, at þú mundir vera láta, svá göfugr maðr, í nauðsyn mína, frænda þíns. Kann nú vera, at ek leita þannug vináttunnar, er miklu er úmakligra; en þó má
 10 vera, at ek finna þann höfðingja, er miðr vaxi fyrir augum at ráða mjök stórt heldr en þér, konungr! Síðan skildust þeir konungr ok jarl, ok ekki mjök sáttir.

Ferð Tosta til Noregs.

82. Tosti jarl snýr þá ferðinni ok kom fram í Noreg,
 15 ok fór á fund Haralds konungs; hann var í Víkinni. En er þeir finnast, berr jarl upp fyrir konung erendi sín; segir honum alt um ferð sína, síðan er hann fór af Englandi; biðr konung fá sér styrk at sækja ríki sitt í Englandi. Konungr svarar svá, at Norðmenn mun þess ekki
 20 fýsa at fara til Englands ok herja ok hafa þar enskan höfðingja yfir sér: mæla menn þat, segir hann, at þeir hinir ensku sé ekki alltrúir. Jarl svarar: Hvárt er þat með sannindum, er ek hefi heyrt menn segja í Englandi, at Magnús konungr, frændi þinn, sendi menn til Jatvarðar
 25 konungs, ok var þat í orðsending, at Magnús konungr átti England slíkt sem Danmörk, arftekitt eptir Hörðaknútt, svá sem svardagar þeirra höfðu tilstaðit? Konungr svarar: Hví hafði hann þat þá eigi, ef hann átti þat? Jarl segir: Hví hefir þú eigi Danmörk, svá sem Magnús konungr
 30 hafði fyrir þér? Konungr svarar: Ekki þurfu Danir at hœlast við oss Norðmenn; marga dila höfum vér brent þeim frændum þínum. Þá mælti jarl: Viltu eigi mér segja, þá mun ek þér segja; því eignaðist Magnús konungr Danmörk, at þar landshöfðingjar veittu honum, en því
 35 fékkstu eigi, at alt landsfólk stóð í móti þér; því barðist

Magnús konungr eigi til Englands, at allr landslýðr vildi hafa Jatvarð at konungi. Viltu eignast England, þá má ek svá gera, at meiri hlutr höfðingja í Englandi munu vera vinir þínir ok liðsinnismenn; skortir mik eigi meira við Haraldr, bróður minn, en konungsnafn eitt. Þat vitu 5 allir menn, at engi hermaðr hefir slíkr fœzt á Norðrlöndum sem þú, ok þat þykki mér undarligt, er þú barðist 15 vetr til Danmerkr, en þá vill eigi hafa England, er nú liggr laust fyrir þér. Haraldr konungr hugsaði vandliga, hvat jarl mælti; ok skildi, at hann sagði mart satt, ok í 10 annan stað gerðist hann fúss til at fá ríkit. Síðan töluðu þeir konungr ok jarl löngum ok opt; settu þeir þá ráðagerð þessa, at þeir skyldu fara um sumarit til Englands ok vinna landit. Sendi Haraldr konungr orð um allan Noreg ok bauð út leiðangri, hálfum almenningi. Var þetta 15 nú allfrægt, váru margar getur á, hvernug förin mundi verða; mæltu sumir ok töldu upp stórvirki Haralds konungs, at honum mundi ekki úfœrt verða, en sumir sögðu, at England mundi torsótt; mannfólk ofa mikit á, ok lið þat, er kallat er Þingamannalið, þeir váru menn svá 20 frœknir, at betra var lið eins þeirra en tveggja Haralds manna hinna beztu. Þá svaraði Úlfr stallari:

Éra stallarnum stillis
stafnrúm Haralds, jafnan
únauðigr fæ ek auðar,
innan þörf at hvarfa,

ef, hörbrekkan, hrökkva,
hreini! skulu tveir fyrir einum,
ungr kenda ek mér, undan,
annat, Þingamanni.

25

Úlfr stallari andaðist þat vár. Haraldr konungr stóð yfir grepti hans ok mælti, er hann gekk frá: Þar liggr nú sá, er dyggvastr var ok dróttinhollastr. Tosti jarl sigldi um várit vestr til Flæmingjaland á mót liði því, er honum 30 hafði fylgt utan af Englandi, ok því öðru, er samnaðist til hans bæði af Englandi ok þar í Flæmingjalandi.

Draumr Gyrðar.

88. Herr Haralds konungs samnaðist saman í Sólundum. En er Haraldr konungr var búinn at leggja út or 36

- Níðarósi, þá gékk hann áðr til skríns Ólafs konungs ok lauk upp ok klipti hár hans ok negl ok læsti síðan skríninu, en kastaði luklunum út á Nið; ok hefir ekki síðan upp verit lokit skríni hins helga Ólafs konungs.
- 5 Þá var liðit frá falli hans 35 vetra; hann lifði ok hálfan fjórða tog vetra hér í heimi. Haraldr konungr hélt því liði, er honum fylgði, suðr til móts við lið sitt. Þar kom saman lið mikit, svá at þat er sögn manna, at Haraldr konungr hefði nær 200 skipa ok umfram vistabyrðingar
- 10 ok smáskútur. Þá er þeir lágu í Sólundum, dreymdi mann þann, er var á konungsskipinu, er Gyrðr er nefndr. Hann þóttist þar vera staddr á konungsskipinu, ok sá upp á eyrna, hvar tröllkona mikil stóð ok hafði skálm í hendi, en í annarri hendi trog; hann þóttist ok sjá yfir öll skip
- 15 þeirra, ok honum þótti fugl sitja á hverjum skipstafni; þat váru alt ernir ok hrafnar. Tröllkonan kvað:

<p>Víst er at allvaldr austan
eggjask vestr at leggja
mót við marga knútu,
20 minn snúðr er þat, þrúða.</p> | <p>Kná valþiðurr velja,
veit cerna sér, beitu,
steik af stillis haukum
stafns, fylgi ek því jafnan.</p> |
|---|---|

Draumr Þórðar.

84. Þórðr er maðr nefndr, er var á skipi því, er skamt lá frá skipi konungs. Hann dreymdi um nótt, at hann þóttist sjá flota Haralds konungs fara at landi; þóttist
- 25 vita, at þat var England; hann sá á landinu fylking mikla, ok þótti sem hváirtveggju bjoggist til orrostu, ok höfðu merki mörg á lopti. En fyrir liði landsmanna reið tröllkona mikil, ok sat á vargi, ok hafði vargrinn manns hræ í munni, ok féll blóð um kjaptana. En er hann hafði þann
- 30 etit, þá kastaði hon öðrum í munn honum, ok síðan hverjum at öðrum; en hann gleypti hvern. Hon kvað:

<p>Skœð lætr skína rauðan
skjöld, er dregr at hjaldri,
brúðr sér örnis jóða
35 úförr konungs görva.</p> | <p>Sviptir í sveiflankjapta
svanni holdi manna,
úlfs munn litar innan
óðlát kona blóði
ok óðlát kona blóði.</p> |
|---|---|

Draumr Haralds konungs.

85. Harald konung dreymdi enn um nótt, at hann var í Niðarósi ok hitti Ólaf konung, bróður sinn, ok kvað hann vísu fyrir honum:

Gramr vá frægr til fremdar
flestan sigr hinn digri,
hlaut ek því at heima sátum
heilagt fall til vallar.

Uggi ek enn at, tiggi!
yör muni feigð um byrjuð,
trölle gefit fákum fyllar
fíks, veldra guð slíku.

5

Margir aðrir draumar váru þá sagðir ok annarskonar fyrirburðir, ok flestir daprligir. Haraldr konung, áðr hann 10 færi or Þrándheimi, hafði þar látit taka til konungs Magnús, son sinn, ok setti hann til ríkis í Noregi, er Haraldr konung fór í brott. Þóra Þorbergsdóttir var ok eptir, en Ellisif dróttning fór með honum, ok dótr hennar María ok Ingigerðr. Ólafr, son Haralds konungs, fór ok 15 með honum or landi.

Vestrferð Haralds konungs.

86. En er Haraldr konung var búinn, ok byr gaf, sigldi hann út á haf, ok kom af hafi við Hjaltland, en 20 sumt lið hans kom við Orkneyjar; lá Haraldr konung þar litla hríð, áðr hann sigldi til Orkneyja, ok hafði þaðan með sér lið mikit, ok jarlana Pál ok Erlend, sonu Þorfinns jarls; en lét þar eptir Ellisif dróttning ok dótr þeirra Maríu ok Ingigerði. Þaðan sigldi hann suðr fyrir 25 Skotland ok svá fyrir England, ok kom þar við land, er heita Kliflönd; þar gékk hann á land ok herjaði þegar, ok lagði landit undir sik, fékk enga mótstöðu. Síðan lagði Haraldr konung til Skarðaborgar, ok barðist þar við borgarmenn; hann gékk upp á bergit, þat sem þar verðr, 30 ok lét þar gera bál mikit ok leggja í eld. En er bálit logaði, tóku þeir forka stóra ok skutu bálinu ofan í bæinn; tók þá at brenna hvert hús af öðru; gafst þá upp allr staðrinn; drápu þá Norðmenn þar mart manna, en tóku fé alt, þat er þeir féngu. Var enskum mönnum þá 35

engi kostur fyrir höndum, ef þeir skyldu halda lífinu, nema ganga til handa Haraldi konungi. Lagði hann þá undir sik land alt, þar sem hann fór. Síðan lagði Haraldr konungr með allan herinn suðr með landi, ok lagði at við
5 Hellornes; kom þar samnaðr í móti honum, ok átti Haraldr konungr þar orrostu ok fékk sigr.

Frá fylking jarlanna.

87. Síðan fór Haraldr konungr til Humbru, ok upp eptir ánni, ok lagði þar við land. Þá váru jarlarnir upp
10 í Jörvík, Mörukári jarl ok Valþjófr jarl, bróðir hans, ok höfðu úvígjan her. Þá lá Haraldr konungr í Úsu, er herr jarla sótti ofan. Þá gékk Haraldr konungr á land ok tók at fylkja liði sínu; stóð fylkingararmrinn annarr fram á árbakkan, en annar vissi upp á landit at diki nökkuru;
15 þar var fen djúpt ok breitt ok fult af vatni. Jarlar létu síga fylking sína ofan með ánni með öllum múginum. Konungsmerkit var nær ánni; var þar allþykkt fylkt, en þynst við dikit, ok lið þat útraustast. Þá sóttu jarlar ofan með díkinu; veik þá fyrir fylkingararmr Norðmanna,
20 sá er vissi at díkinu, en enskir menn sóttu þar fram eptir þeim, ok hugðu, at Norðmenn vildu flýja. Fór þar fram merki Mörukára.

Dráp Mörukára jarls.

88. En er Haraldr konungr sá, at fylking enskra
25 manna var komin ofan með díkinu gegnt þeim, þá lét hann blása herblástrinn ok eggjaði herinn ákaflega; lét þá fram bera merkit Landeyðuna; snaraði þá atgönguna svá harða, at alt hrökk fyrir; gerðist þá mannfall mikit í liði jarla. Snerist þá liðit brátt á flótta; flýði sumt upp
30 með ánni eða ofan, ok flest fólk hljóp út á dikit; lá þar svá þykkt valrinn, at Norðmenn máttu ganga þurrfoetis yfir fenit. Þar týndist Mörukári jarl. Svá segir Steinn Herðísarson:

• Þjóð fórsk mörg í móðu,
menn druknuðu sokknir,
drengr lá ár um ungan
úfár Mörukára. | Fíra dróttinn rak flóttu,
framr tók herr á ramri
rás fyrir röskum vísa.
Ráklundaðr veit undir. |
|--|---|

Þessa drápu orti Steinn Herdísarson um Ólaf, son Haralds 5 konungs, ok getr hér þess, at Ólafr var í orrostu með Haraldi konungi, feðr sínum. Þessa getr ok í Haralds stikka:

Lágu fallnir	svá at gunnhvatir	10
í fen ofan	ganga máttu	
Valþjófs liðar	Nórðmenn yfir	
vápnum höggvnr,	at nám einum.	

Valþjófr jarl, ok þat lið er undan komst, flýði upp til borgarinnar Jork; varð þar hit mesta mannfall. Orrosta var miðvikudag næsta dag fyrir Matheus messu. 15

Frá Tosta jarli.

89. Tosti jarl hafði komit vestan af Flæmingjalandi til Haralds konungs, þegar er hann kom til Englands, ok var jarl í öllum orrostum þessum. Fór þá svá, sem hann hafði sagt Haraldi, fyrr er þeir funnust, at fjöldi manns 20 dreif til þeirra í Englandi; þat váru frændr ok vinir Tosta jarls, ok var konungi þat mikill styrkr liðs. Eptir þessa orrostu, er áðr var frá sagt, gékk undir Harald konung lið alt um hin næstu heruð, en sumt flýði. Þá byrjaði Haraldr konungr ferð sína at vinna borgina, ok lagði 25 herinum við Stanforda bryggjur. En fyrir þá sök, at konungr hafði unnit svá mikinn sigr við stóra höfðingja ok ofrefli liðs, var alt fólk hrætt ok ørvæntist mótstöðu. Þá gerðu borgarmenn ráð fyrir sér at senda boð Haraldi konungi ok bjóðast í vald hans, ok svá borgina. Var 30 þetta alt boðat svá, at sunnudaginn fór Haraldr konungr með öllum herinum til borgarinnar, ok setti þing utan borgar konungr ok menn hans, en borgarmenn sóttu til þingsins; játaðist alt fólk undir hlýðni við Harald konung, ok féngu honum gislar tiginna manna sonu, svá sem Tosti 35

jarl kunni skyn allra manna í þeirri borg, ok fór konungr um kveldit til skipanna með sjálfgörum sigri, ok var allkátr. Var ákveðit þing snimma mánadaginn í borginni; skyldi þá Haraldr konungr skipa stað þann með ríkismönnum ok gefa réttu ok lén. Þat sama kveld eptir sól-
arsetr kom sunnan at borginni Haraldr konungr Guðinason með úvígjan her; reið hann í borgina at vild ok þokka allra borgarmanna; váru þá tekin öll borgarhlið ok allir vegar, at eigi skyldi njósnir koma Norðmönnum; var þessi
10 herr um nóttina í staðnum.

Uppganga Haralds konungs.

90. Mánadaginn er Haraldr Sigurðarson var mettr at dagverðarmáli, þá lét hann blása til landgöngu; býr þá herinn ok skiptir liðinu, hverir fara skulu, eða hverir
15 eptir skulu vera. Hann lét upp ganga í hverri sveit tvá menn, þar er einn var eptir. Tosti jarl bjó sik til uppgöngu með Haraldi konungi með sína sveit; en eptir váru til skipagæzlu Ólafr konungsson, ok Páll ok Erlendr Orkneyja jarlar, ok Eysteinn orri, son Þorbergs Árnasonar, er
20 þá var ágætastr ok kærstr konungi allra lendra manna; þá hafði Haraldr konungr heitit honum Maríu, dóttur sinni. Þá var veðr forkunnliga gott ok heitt skin. Menn létu eptir brynjur sínar ok gengu upp með skjöldum sínum ok hjálmum, ok kesjum, ok sverðum gyrdir, ok margir
25 höfðu ok skot ok boga, ok váru allkátir. En er þeir sóttu í nánd borginni, reið í móti þeim lið mikit; sá þeir jóreykinn, ok undir fagra skjöldu ok hvítar brynjur. Þá stöðvaði konungr liðit, lét kalla til sín Tosta jarl, ok spurði, hvat liði þat mundi vera. Jarl svaraði, lézt þykkja
30 líkliga, at úfriðr mundi vera; lét ok hitt vera mega, at þetta mundu vera frændr hans nökkurir, ok leita til vægðar ok vináttu, en fá í móti af konungi traust ok trúnað. Þá mælti konungr, at þeir mundu fyrst halda kyrru ok forvitnast um herinn; þeir gerðu svá, ok var liðit því meira,
35 er nálígar kom, ok alt at sjá sem á eina ísmöl, er vápnin glóuðu.

Rád Tosta jarls.

91. Haraldr konungr Sigurðarson mælti þá: Tökum nú nökkut gott ráð ok vitrligt, því at ekki er at dyljast, at úfriðr er, ok mun vera konungr sjálfr. Þá svaraði jarl: Þat er hit fyrsta, at snúa aptr sem hvatast til skipa eptir ⁵ liði váru ok vápnum; veitum þá viðrtöku eptir efnum; en at öðrum kosti látum skipin gæta vár, ok eigu þá riddarar eigi vald yfir oss. Þá sagði Haraldr konungr: Annat ráð vil ek hafa, at setja hina skjótustu hesta undir þrjá vaska drengi, ok ríði þeir sem hvatligast, ok segi liði váru; ¹⁰ mun þá skjótt koma oss liðveizla, fyrir þá sök at Englimenn skulu eiga hinnar snörpustu hriðar ván, heldr en vér berim hinn lægra hlut. Þá sagði jarl, bað konung ráða þessu sem öðru; lézt ok vera eigi gjarn at flýja. Þá lét Haraldr konungr setja upp merki sitt Landeyðu; ¹⁵ Frirekr hét sá er merkit bar.

Frá fylking Haralds konungs.

92. Síðan fylkti Haraldr konungr liði sínu; lét fylkingina langa ok ekki þykka; þá beygði hann armana aptr ²⁰ á bak, svá at saman tóku; var þat þá víðr hringr ok þykkur ok jafn öllum megin utan, skjöldr við skjöld, ok svá fyrir ofan, en konungsveitin var fyrir utan hringinn, ok þar merki; þat var valit lið. Í öðrum stað var Tosti jarl með sína sveit; hafði hann annat merki. Var því svá ²⁵ fylkt, at konungr vissi, at riddarar váru vanir at ríða at riðlum ok þegar aptr. Nú segir konungr, at hans sveit ok jarls sveit skal þar fram ganga, er mest þarf: en bogmenn várir skulu ok þar vera með oss; en þeir, er fremstir standa, skulu setja spjótshala sína í jörðina, en ³⁰ setja oddana fyrir hrjóst riddurum, ef þeir ríða at oss; en þeir er næstir standa, seti þeir sína spjótsodda fyrir hrjóst hestum þeirra.

Frá Haraldi Guðinasyni.

93. Haraldr konungr Guðinason var þar kominn með ³⁵ her úvígjan, bæði riddara ok fótgangandi menn. Haraldr

konungr Sigurðarson reið þá um fylking sína, ok skynjaði hvernug fylkt var; hann sat á svörtum hesti blesóttum; hestrinn féll undir honum, ok konungr af fram; stóð hann upp skjótt ok mælti: Fall er farar heill. Þá mælti Haraldr
 5 Englakonungr til Norðmanna þeirra, er með honum váru: Kendut þér þann hinn mikla mann, er þar féll af hestinum við hinn blá kyrtil ok hinn fagra hjálm? Þar er konungr sjálf, sögðu þeir. Englakonungr sagði: Mikill maðr ok ríkmanligr, ok er þat vænna, at farinn sé at
 10 hamingju.

Víðtál konunga.

94. Riddarar 20 riðu fram af Þingamannaliði fyrir fylking Norðmanna, ok váru albrynjaðir, ok svá hestar þeirra. Þá mælti einn riddari: Hvárt er Tosti jarl í liðinu? Hann svarar: Ekki er því at leyna; hér munu þér hann finna. Þá mælti einn riddari: Haraldr, bróðir þinn, sendi þér kveðju, ok þau orð með, at þú skyldir hafa grið ok Norðimbraland alt, ok heldr en eigi vilir þú til hans hneigjast, þá vill hann gefa þér þriðjung ríkis síns
 20 alls með sér. Þá svaraði jarl: Þá er nökkut annat boðit en úfriðr ok svívirðing, sem í vetr; hefði þat verit þá boðit, þá væri margr maðr sá á lífi, er nú er dauðr, ok betr mundi þá standa ríki í Englandi. Nú tek ek þenna kost, hvat vill hann þá hjóða Haraldi konungi Sigurðar-
 25 syni fyrir sitt starf? Þá mælti riddarinn: Sagt hefir hann þar nökkut frá, hvers hann mun honum unna af Englandi: 7 fóta rúm, eða því lengra, sem hann er hæri en aðrir menn. Þá sagði jarl: Farit þér nú ok segit Haraldi konungi, at hann búist til orrostu; annat skal satt at segja
 30 með Norðmönnum, en þat at Tosti jarl fari frá Haraldi konungi Sigurðarsyni ok í úvina flokk hans, þá er hann skyldi berjast í Englandi vestr; heldr skulu vér allir taka eitt ráð, deyja með sæmd eða fá England með sigri. Þá riðu aptr riddararnir. Þá mælti Haraldr konungr Sigurð-
 35 arson við jarl: Hverr var þessi hinn málsnjalli maðr? Þá

sagði jarl: Þat var Haraldr konungr Guðinason. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson: Oflengi váru vér þessu leyndir; þeir váru svá komnir fyrir lið vart, at eigi mundi þessi Haraldr kunna segja banaorð várra manna. Þá sagði jarl: Satt er þat, herra! úvarliga fór slíkr höfðingi, 5 ok vera mætti svá, sem þér segit; sá ek þat, at hann vildi mér grið bjóða ok ríki mikit, en ek væra banamaðr hans, ef ek segða til hans; vil ek heldr, at hann sé minn banamaðr en ek hans. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson til sinna manna: Lítill maðr var þessi, ok stóð 10 stejgurliga í stiggreip. Svá segja menn, at Haraldr konungr Sigurðarson kvað vísu þessa:

Fram göngu vér	Hjálmar skína,	
í fylkingu	hefkat ek mína,	
brynjulausir	nú liggr skruð vart	15
und blár eggjar.	at skipum niðri.	

Emma hét brynja hans; hon var síð, svá at honum tók á mitt bein, ok svá sterk, at aldri hafði vápn á fest. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson: Þetta er illa kveðit, ok mun verða at gera aðra vísu betri. Þá kvað hann 20 þetta:

Krjúpum vér fyrir vápna,	Hátt bað mik, þar er mcettusk,	
valteigs, brakan eigi,	menskorð bera forðum,	
svá bauð hildr at hjaldri	hlakkar íss ok hausar,	
haldorð, í bug skjaldar.	hjálmstofn í gný málma.	25

Þá kvað ok Þjóðólfr:

Skalka ek frá, þótt fylkir	Skínnat sól á sýnni,	
falli sjálfr til vallar,	snarráðs, en þá báða,	
gengr sem guð vill, ungum	Haralds eru haukar gervir	
grams erfingjum hverfa.	hefnendr, konungs efni.	30

Upphaf orrostu.

95. Nú hefr upp orrostu, ok veita enskir menn áreið Norðmönnum; varð viðrtakan hörð; varð úhægt enskum mönnum at riða á Norðmenn fyrir skotum, ok riðu þeir í bring um þá. Var þat fyrst laus orrosta, meðan Norð- 35

menn héldu vel fylkingu, en enskir menn riðu at hart, ok þegar frá, er þeir féngu ekki at gert. En er Norðmenn sá þat, at þeim þótti blautliga at riðit, þá sóttu þeir at þeim ok vildu reka flóttann. En er þeir höfðu brugðit 5 skjaldborginni, þá riðu enskir menn at þeim öllum megin, ok báru á þá spjót ok skot. En er Haraldr konungr Sigurðarson sá þat, gékk hann fram í orrustu, þar er mestr var vápnaburðrinn. Var þar þá hin harðasta orrosta, ok féll mikit lið af hvarumtveggjum. Þá varð Haraldr 10 konungr Sigurðarson svá óðr, at hann hljóp fram alt or fylkingunni ok hjó báðum höndum; hélt þá hvarki við honum hjálmr né brynja. Þá stukku frá allir þeir, er næstir váru; var þá við sjálf, at enskir menn mundu flyja. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

15	Hafði brjóst, né bifðisk höðenart konungs hjarta, í hjálmþrimu hilmir hlítstyggir fyrir sér lítit.	Þars, til þengils hersa þat sá herr, at skatna blóðugr hjörr hins barra beit döglinga hneitis.
----	---	---

Fall Haralds konungs Sigurðarsonar.

20 96. Haraldr konungr Sigurðarson var lostinn öru í óstinn; þat var hans banasár; féll hann þá, ok öll sveit sú, er fram gékk með honum, nema þeir er aptr opuðu, ok héldu þeir merkinu. Var þá enn hinn harðasti bardagi. Gékk þá Tosti jarl undir konungsmerkit. Tóku þá hvar- 25 irtveggju at fylkja í annat sinni, ok varð þá á dvöl mjök löng á orrostunni. Þá kvað Þjóðólfr:

30	Öld hefir afroð goldit ilt, nú kveð ek her stiltan, bauð þessa för þjóðum þarflaust Haraldr austan.	Svá lauk siklings ævi snjalls, at vér rom allir, lofðungr beið hinn leyfði lífs grand, í stað vöndum.
----	--	--

En áðr saman sigi orrosta, þá bauð Haraldr Guðinason grið Tosta jarli, bróður sínum, ok þeim mönnum öðrum, er þá lifðu eptir af liði Norðmanna. En Norðmenn æptu allir senn, ok segja, at fyrr skyldi hverr falla um þveran 35 annan, en þeir gengu til griða við enska menn; æptu þá

heróp; tókst þá orrosta í annat sinn. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Eigi varð hins ýgja
auðligr konungs dauði,
hlífðut hlenna svæfi
höddum roðnir oddar.

Heldr kuru meir hins milda
mildings en grið vildi
um fólksnaran fylki
falla liðsmenn allir.

5

Orrahrið.

97. Eysteinn orri kom í því bili frá skipum með því liði, er honum fylgði; váru þeir albrynjaðir; fékk Eysteinn þá merki Haralds konungs Landeyðuna. Varð 10 nú orrosta hit þriðja sinn, ok varð sú hin harðasta; féllu þá mjök enskir menn, ok var við sjálft, at þeir mundu flýja. Sú orrosta var kölluð Orrahrið. Þeir Eysteinn höfðu farit svá ákaflega frá skipunum, at þeir váru fyrr svá móðir, at nálíga váru þeir úfærir, áðr en þeir kæmi til 15 orrostu, en síðan váru þeir svá óðir, at þeir hlífðu sér ekki, meðan þeir máttu upp standa. At lyktum steyptust þeir af hringabrynjunum. Var þá enskum mönnum hægt at finna höggstaði á þeim, en sumir sprungu með öllu ok dó úsárir; féll nálíga alt stórmenni Norðmanna. Þetta var 20 hinn efra blut dags. Var þat, sem ván var, at þar váru enn eigi allir jafnir; margir flýðu, margir ok þeir, er svá kómust undan, at ymsir báru auðnu til; gerði ok myrkt um kveldit, áðr en lokit var öllum manndrápum.

25

Frá Styrkári stallara.

98. Styrkár, stallari Haralds konungs Sigurðarsonar, komst brott, ágætr maðr; hann fékk hest ok reið svá í brott um kveldit. Gerðist á vindr nökkurr ok heldr svalt, en Styrkár hafði ekki klæði fleiri en skyrtu eina, en 30 hjálm á höfði, en nökkvit sverð í hendi. Honum svalaði, er hann hratt af sér mœðinni. Þá kom í móti honum vagnkarl einn, ok var í kösungi fóðruðum. Þá mælti Styrkár: Viltu selja kösunginn, bóndi? Eigi þérna, segir hann, þú munt vera Norðmaðr, kenni ek mál þitt. Þá 35

mælti Styrkárr: Ef ek em Norðmaðr, hvat viltu þá? Bóndi svarar: Ek vilda drepa þik, en nú er svá illa, at ek hefí ekki vápn, þat er nýtt sé. Þá mælti Styrkárr: Ef þú mátt mik ekki drepa, þá skal ek freista, ef ek mega þik drepa.
 5 Reidir upp sverðit ok setr á hals honum, svá at af gékk höfuðit; tók síðan skinnhjúpinn ok hljóp á hest sinn ok fór til strandar ofan.

Frá Vilhjálmi bastardði.

99. Vilhjálmr bastardr Rúðujarl spurði andlát Jat-
 10 varðar konungs, frænda síns, ok þat með, at þá var til konungs tekinn í Englandi Haraldr Guðínason, ok hafði tekit konungsvígslu. En Vilhjálmr þóttist betr tilkominn til ríkis í Englandi en Haraldr, fyrir frændsemis sakir þeirra Jatvardar konungs; þat var ok með, at hann þóttist
 15 eiga at gjalda Haraldi svívirðing, er hann hafði slitit festamálum við dóttur hans, ok af öllu þessu saman dró Vilhjálmr her saman í Norðmandí ok hafði allmíkit fjölmenni ok gnógan skipakost. Þann dag er hann reið or borginni til skipa sinna ok hann var kominn á hest sinn,
 20 þá gékk kona hans til hans ok vildi tala við hann. En er hann sá þat, þá laust hann til hennar með hælinum ok setti sporann fyrir brjóst henni, svá at á kafi stóð; féll hon ok fékk þegar bana, en jarl reið til skips; fór hann með herinum út til Englands. Þar var með honum
 25 Otta byskup, bróðir hans. En er jarl kom til Englands, þá herjaði hann ok lagði undir sik landit, hvar sem hann fór. Vilhjálmr jarl var hverjum manni meiri ok sterkari, ok góðr riddari, hinn mesti hermaðr ok heldr grimmr, hinn vitrasti maðr, ok kallaðr ekki tryggr.

30 *Fall Haralds konungs Guðínasonar.*

100. Haraldr konungr Guðínason lofaði brottferð Ólafi, syni Haralds konungs Sigurðarsonar, ok því liði, er þar var með honum ok eigi hafði fallit í orrostu; en Haraldr konungr snerist þá með her sinn suðr á England, því at

hann hafði þá spurt, at Vilhjálmr bastarðr fór sunnan á England, ok lagði landit undir sik. Þar vǫru þá með Haraldi konungi bræðr hans, Sveinn, Gyrðr, Valþjófr. Fundr þeirra Haralds konungs ok Vilhjálms jarls varð suðr á Englandi við Helsingjaport; varð þar orrosta mikil. 5 Þar féll Haraldr konungr ok Gyrðr jarl, bróðir hans, ok mikill hluti liðs þeirra. Þat var 19 nóttum eptir fall Haralds konungs Sigurðarsonar. Valþjófr jarl, bróðir Haralds, kom á flótta undan, ok sið um kveldit mœtti jarl sveit nökkurri af Vilhjálms mönnum. En er þeir sá lið Valþjófs 10 jarls, flýðu þeir undan á eikiskóg nökkurn; þat var hundrad manna. Valþjófr jarl lét eld leggja í skóginn ok brenna upp alt saman. Svá segir Þorkell Skallason í Valþjófsflokki:

Hundrað lét í heitum
hirðmenn jöfurs brenna
sóknar yggr, en seggjum
sviðukveld var þat, eldi.

Frétt er at fyrðar knáttu
flagðviggs und kló liggja,
ímleitum fékksk áta
öðlablakk við hræ Frakka.

15

Dráp Valþjófs jarls.

101. Vilhjálmr lét sik til konungs taka í Englandi. 20 Hann sendi boð Valþjófi jarli, at þeir skyldu sættast, ok selr honum grið til fundar. Jarl fór með fá menn; ok er hann kom á heiðina fyrir norðan Kastalabryggju, þá kómu móti honum ármenn tveir með sveit manna, ok tóku hann ok settu í fjötur, ok síðan var hann höggvinn; ok kalla 25 enskir menn hann helgan. Svá segir Þorkell:

Víst hefir Valþjóf braustan
Vilhjálmr, sá er rauð málma,
hinn er haf skar sunnan
hélt, í trygð um véltan.

Satt er at sið mun létta,
snarr en minn var harri
deyr eigi mildingr mærrí,
manndráp á Englandi.

30

Vilhjálmr var síðan konungr á Englandi 21 vetr, ok hans afkvæmi jafnan síðan.

Ferð Ólafs Haraldssonar af Englandi.

102. 103. Ólafr, son Haralds konungs Sigurðarsonar, hélt liði sínu braut af Englandi ok sigldi út af Hrafnseyri, 35

ok kom um haustit til Orkneyja, ok váru þar þau tíðendi, at María, dóttir Haralds konungs Sigurðarsonar, hafði orðit bráðdanð þann sama dag ok á þeirri sömu stundu, er Haraldr konungr féll, faðir hennar. Ólafr dvaldist þar um
5 vetrinn. En eptir um sumarit fór Ólafr austr til Noregs; var hann þar þá tekinn til konungs með Magnúsi, bróður sínum. Ellisif dróttning fór vestan með Ólafi, stjúpssyni sínum, ok Ingigerðr, dóttir hennar. Þá kom ok vestan um haf með Ólafi Skúli, er síðan var kallaðr konungs-
10 fóstri, ok Ketill krókr, bróðir hans. Þeir váru báðir göfgir menn ok kynstórir af Englandi, ok báðir forvittra; váru þeir báðir hinir kærstu konungi. Fór Ketill krókr norðr á Hálogaland; fékk Ólafr konungr honum þar kvánfang gott, ok er frá honum komit mart stórmenni. Skúli kon-
15 ungsfóstri var vitr maðr ok skörungr mikill, manna fríðastr sýnum; hann gerðist forstjóri í hirð Ólafs konungs, ok talaði á þingum; hann réð öllum landráðum með konungi. Ólafr konungr bauð at gefa Skúla fylki eitt í Noregi, þat er honum þótti bezt, með öllum tókum ok skyldum,
20 þeim er konungr átti. Skúli þakkaði honum boð sitt, ok lézt heldr vilja beiðast af honum annarra hluta, fyrir því ef konungaskipti verðr, kann vera at rjúfist gjöfin: ek vil, segir hann, nökkurar eignir þiggja, er liggja nær kaupstöðum þeim, er þér, herra! erut vanir at sitja ok taka
25 jólaveizlur. Konungr játti honum þessu, ok skeytti honum jarðir austr við Konungahellu ok við Osló, við Túnsberg, við Borg, við Björgvin, ok norðr við Niðarós. Þær váru nálíga hinar beztu eignir í hverjum stað, ok hafa þær eignir legit síðan undir þá ættmenn, er af Skúla ætt eru
30 komnir. Ólafr konungr gipti honum frændkonu sína Guðrúnu Nefsteinsdóttur. Móðir hennar var Ingiríðr, dóttir Sigurðar konungs sýr ok Ástu; hon var systir Ólafs konungs hins helga ok Haralds konungs. Son Skúla ok Guðrúnar var Ásólfir á Reini; hann átti Þóru, dóttur Skopta
35 Ögmundarsonar; son þeirra Ásólfis var Guthomr á Reini, faðir Bárðar, föður Inga konungs ok Skula hertoga.

Vestan flutt lík Haralds konungs.

104. Einum vetri eptir fall Haralds konungs var flutt vestan af Englandi lík hans ok norðr til Niðaróss, ok var jarðat í Mariukirkju, þeirri er hann lét gera. Var þat allra manna mál, at Haraldr konungr hafði verit umfram 5 aðra menn at speki ok at ráðsnild, hvárt er hann skyldi til taka skjótt eða gera löng ráð fyrir sér eða öðrum; hann var allra manna vápnðjarfastr, han var ok sigrsæll, svá sem nú var ritat um hrið. Svá segir Þjóðólfr:

Áræðis naut eyðir
aldyggr Selundbyggja,

hugr ræðr hálfum sigri,
Haraldr sannar þat, manna.

10

Haraldr konungr var fríðr maðr ok tiguligr, bleikhárr, ok bleikt skegg, ok langa kampa, nökkuru brúuin önnur ofar en önnur; miklar hendr ok fœtr, ok vel vaxit hvártveggja; fim alna er bátt mál hans; hann var grimmr úvinum ok 15 refsingasamr um allar mótgerðir. Svá segir Þjóðólfr:

Refsir reyndan ofsa
ráðgegn konungr þegnum,
hykk at hilmis rekkar
haldi upp því er valda.

Sverðs hafa slíkar byrðar,
sanns nýtr hverr við annan,
Haraldr skiptir svá heiptum,
hljótendr er sér brjóta.

20

Haraldr konungr var hinn ágjarnasti til ríkis ok til allra farsælligra hluta; hann var stórgjöffull við vini sína, þá er honum líkaði vel við. Svá segir Þjóðólfr:

Mörk lét veitt fyrir verka
vekjandi mér snekkja,

hann lætr hylli sinnar,
hjaldrs, tilgerðir valda.

25

Haraldr konungr var þá fimtogr at aldri, er hann féll. Engar frásagnir merkiligar höfum vér frá uppruna hans, fyrr en hann var 15 vetra, þá er hann var á Stiklastöðum í orrostu með Ólafi konungi, bróður sínum, en síðan lifði hann hálfan fjórða tog vetra; en alla þá stund varð hon- 30 um aldri á milli aga ok úfriðar. Haraldr konungr flýði aldri or orrostu, en opt leitaði hann sér farborða fyrir ofrefli liðs, er hann átti við at eiga. Allir menn sögðu þat, þeir er honum fylgðu í orrostu ok hernaði, at þá er hann varð staddr í miklum háska ok bar skjótt at hönd- 35

um, at þat ráð mundi hann upp taka, sem allir sá eptir, at vænst hafði verit at hlýða myndi.

Samjafnaðr Haralds konungs ok Ólafs konungs.

105. Halldórr, son Brynjólfs gamla úlfalda, var vitr
 5 maðr ok höfðingi mikill; hann mælti svá, þá er hann
 heyrði ræður manna, at menn misjöfnuðu mjök skaplyndi
 þeirra bræðra, Ólafs hins helga konungs ok Haralds kon-
 ungs. Halldórr sagði svá: Ek var með báðum þeim bræðr-
 um í kærleikum miklum, ok var mér hvárstveggja skap-
 10 lyndi kunnigt; fann ek aldri tvá menn skaplíkari; þeir
 váru báðir hinir vitrustu ok hinir vápndjörfustu menn,
 ágjarnir til fjár ok ríkis, ríkyndir, ekki alþýðligir, stjórn-
 samir ok refsingasamir. Ólafr konungr braut landsfólk til
 kristni ok rétttra siða, en refsaði grimmliga þeim, er
 15 daufheyrðust við; þöldu landshöfðingjar honum eigi rétt-
 dæmi ok jafndæmi, ok reistu her í móti honum ok feldu
 hann á eigu sinni sjálfs; varð hann fyrir þat heilagr. En
 Haraldr konungr herjaði til frægðar sér ok ríkis, ok braut
 alt fólk undir sik, þat er hann mátti; féll hann á annarra
 20 konunga eigu. Báðir þeir bræðr váru menn hversdagliga
 siðlátir ok veglátir; þeir váru ok víðförilir ok eljanarmenn
 miklir, ok urðu af slíku víðfrægir ok ágætir.

Dauði Magnús konungs.

106. Magnús konungr Haraldsson réð fyrir Noregi
 25 hinn fyrsta vetr eptir fall Haralds konungs, en síðan réð
 hann landi tvá vetr með Ólafi konungi, bróður sínum.
 Váru þeir þá tveir konungar; hafði Magnús hinn nyrðra
 hlut lands, en Ólafr hinn eystra. Magnús konungr átti
 son, er Hákon hét; hann fósttraði Steigarpórir; var hann
 30 hinn mannvænsti maðr. Eptir fall Haralds konungs Sigurð-
 arsonar taldi Sveinn Danakonungr, at slitit væri friði milli
 Norðmanna ok Dana; taldi eigi lengr frið verit hafa settan,
 en þeir lifði báðir, Haraldr ok Sveinn. Var þá útboð í
 hvárutveggja ríkinu. Höfðu synir Haralds almenning fyrir

Noregi att liði ok skipum, en Sveinn konungr fór sunnan með Danaher. Fóru þá sendimenn milli þeirra ok báru sættarboð; sögðu Norðmenn, at þeir vildi annathvært halda hina sömu sætt, sem fyrr var ger, eða berjast at öðrum kosti. Því var þetta kveðit:

5

Varði ógnarorðum
Ólafr ok friðmálum

jörð, svá at engi þorði
allvalda til kalla.

Svá segir Steinn Herdísarson í Ólafsdrápu:

Sín óðul mun Sveini
sóknstrangr í kaupangi
þar er heilagr gramr hvílir,
hann er ríkr, jöfurr banna.

Ætt sinni mun unna
Ólafr konungr hála,
Úlfs þarfa þar arfi.
alla Noregs til kalla.

10

Í þessum stefnuleiðangri var sætt ger milli konunganna, en friðr milli landanna. Magnús konungr fékk vanheilindi reformasótt, ok lá nökkura hrið; hann andaðist í Niðarósi ok var þar jarðaðr; var hann vinsæll konungr af allri alpyðu.

SAGA ÓLAFS KYRRA.

Frá Ólafi kyrra.

1. Ólafr var einn konungr yfir Noregi eptir andlát Magnús konungs, bróður síns. Ólafr var maðr mikill á allan
5 vöxt ok vel vaxinn; þat er allra manna sögn, at engi maðr
hafi sét fegra mann eða tiguligra sýnum; hann hafði gult
hár sem silki, ok fór afar vel, hjartan líkam, eygðr
manna bezt, limaðr vel, fámálugr optast ok ekki talaðr á
þingum, glaðr við öl, drykkjumaðr mikill, málrættinn ok
10 blíðmæltr, friðsamr meðan hans ríki stóð. Þess getr Steinn
Herdísarson:

Lönd vill þengill Þrændi, þat líkar vel skötnum, ölli við ærna snilli	Hugnár þjóð þat er þegna þrályndr til friðmála kúgar Engla ægir.
15 eggjarfr í frið leggja,	Ólafr, borinn sölu.

Gert háseti um þveran pall.

2. Þat var siðr forn í Noregi, at konungs háseti var
á miðjum langpalli; var öl um eld borit; en Ólafr kon-
ungr lét fyrst gera sitt háseti á hápalli um þvera stofu;
20 hann lét ok fyrst gera ofnstofur, ok strá gólf um vetr
sem um sumar. Um daga Ólafs konungs hófust mjök
kaupstaðir í Noregi, en sumir settust at upphafi. Ólafr
konungr setti kaupstað í Björgyn; gerðist þar brátt mikit
setr auðigra manna, ok tilsiglingar kaupmanna af öðrum
25 löndum; hann lét reisa þar af grundvelli Kristskirkju hina
miklu steinkirkju, ok var at henni lítið gert, en hann lét
algera trékirjkjuna fornu Kristskirkju. Ólafr konungr lét
setja mikla gildi í Niðarósi, ok mörg önnur í kaupstöðum,

en áðr váru þar hvirfingsdrykkjur; þá var Bøjarbót hin mikla hvirfingsklokka í Niðarósi. Hvirfingsbræðr létu þar gera Margrétarkirkju steinkirkju. Á dögum Ólafs konungs hófust skytningar ok leizludrykkjur í kaupstöðum, ok þá tóku menn upp sundrgerðir, höfðu drambhosur lerkaðar 5 at beini; sumir spentu gullhringum um fótleggi sér, ok þá höfðu menn dragkyrtla, laz at síðu, ermar fim alna langar ok svá þröngvar, at draga skyldi við handtugli ok lerka alt at öxl upp, hávir skúar ok allir silkisaum-aðir, en sumir gullagðir. Mörg önnur sundrgerð var þá. 10

Frá hirðsidum Ólafs konungs.

3. Ólafr konungr hafði þá hirðsidu, at hann lét standa fyrir borði sínu skutilsveina, ok skenkja sér með borðkerum, ok svá öllum tignum mönnum, þeim er at hans borði sátu; hann hafði ok kertisveina, þá er kertum 15 héldu fyrir borði hans, ok jafnmörgum, sem tignir menn sátu upp. Þar var ok stallara stóll utar frá trapizu; þar sátu stallarar á ok aðrir gæðingar, ok horfðu innar í mót hássæti. Haraldr konungr ok aðrir konungar fyrir honum váru vanir at drekka af dýrahornum ok bera öl er öndugi 20 um eld, ok drekka minni á þann, er honum sýndist. Svá segir Stúfr skáld:

Vissa ek hildar hvessi,
hann var nýttir at kanna,
af góðum byr gríðar
gagnsælan mér fagna,

þá er blóðstara bræðir
baugum græmur at Haugi
gjarn með gyltu horni
gékk sjálfr á mik drekka.

25

Um liðsfjölda konungs.

4. Ólafr konungr hafði hundrað hirðmanna ok 60 gesta ok 60 húskarla, þeirra er flytja skyldu til garðsins þat er þurfti, eða starfa aðra hluti, þá sem konungr vildi. 30 En er bæendr spurðu konung þess, fyrir því hann hefði meira lið en lög váru til eða fyrri konungar höfðu haft, þá er hann fór á veizlar, þar sem bæendr gerðu fyrir honum; konungr svaraði svá: Eigi fæ ek betr stýrt ríkinu,

ok eigi er meiri ógn af mér en af föður mínum, þótt ek hafa hálfu fleira lið en hann hafði, en engi pynding gengr mér til þess við yðr, eða þat at ek vilja þyngja yðrum kostum.

5 *Andlát Sveins konungs Úlfssonar.*

5. Sveinn konungr Úlfsson varð sótt dauðr 10 vetrum eptir fall Haraldanna. Þar næst var konungr í Danmörk Haraldr hein, son hans, 4 vetr; þá Knútr, son Sveins, 7 vetr, ok er sannheilagr; þá Ólafr hinn þriði, son Sveins, 10 8 vetr; þá Eiríkr góði, fjórði son Sveins, enn 8 vetr. Ólafr, Noregs konungr, fékk Ingiríðar, dóttur Sveins Danakonungs; en Ólafr Danakonungr, son Sveins, fékk Ingigerðar, dóttur Haralds konungs, systur Ólafs, Noregs konungs. Ólafr Haraldsson, er sumir kölluðu Ólaf kyrra, en 15 margir Ólaf bónda, hann gat son við Þóru Jóansdóttur; sá var nefndr Magnús; var sá sveinn hinn fríðasti sýnum ok allmaunvænn; óx hann upp í hirð konungs.

Jartegnir Ólafs konungs.

6. Ólafr konungr lét gera steinmusteri í Niðarósi, 20 ok setti í þeim stað, sem fyrst hafði verit jarðat lík Ólafs konungs, ok var þar yfir sett altarit, sem grófr konungs hafði verit; þar var vígð Kristskirkja; var þá ok þannug flutt skrín Ólafs konungs, ok sett þar yfir altari; urðu þar þá þegar margar jartegnir. En annat sumar eptir at 25 jafnlengð þess, er kirkjan hafði vígð verit, þá var þar allfjölment; þat var Ólafsvöku aptan, at blindr maðr fékk þar sýn sína. En sjálfan messudaginn, þá er skrínit ok helgir dómar váru út bornir, ok skrínit var sett niðr í kirkjugarðinn, svá sem siðvenja var til, þá fékk maðr 30 mál sitt, er lengi áðr hafði mállass verit, ok söng þá lof guði ok hinum helga Ólafi konungi með mjúku tungubragði. Kona var hinn þriði maðr, er þannug hafði sótt af Svíþjóðu austan, ok hafði í þeirri för þolat mikla nauð fyrir sjónleysis sökum; en þó treystist hon miskunn guðs,

ok kom þar farandi at þeirri hátíð. Hon var leidd sjónlaus í musterit at messu um daginn, en fyrr en tíðum var lokit, sá hon báðum augum, ok var þá skygn ok hjarteyg; en áðr hafði hon verit blind 14 vetr. Fór hon þaðan með háleitum fagnaði.

5

Frá skríni Ólafs konungs.

7. Sá atburðr gerðist í Niðarósi, er skríni Ólafs konungs var borit um stræti, at höfugt varð skrínit, svá at eigi féngu menn borit fram or stað; en síðan var skrínit niðr sett ok brotit upp strætitt, ok leitat, hvat þar var 10 undir, ok fannst þar barns lík, er myrt hafði verit ok fólgt þar. Var þat þá á brott borit, en bætt aptr strætitt, svá sem áðr hafði verit, en borit skríni at vanda.

Um fridsæld Ólafs konungs.

8. Um daga Ólafs konungs var mikit ár í Noregi 15 ok margföld gæzka, ok um engis manns ævi var jafngott í Noregi sem hans, síðan er var Haraldr konungr hárfagri. Ólafr konungr skipaði þeim málum mörgum til vægðar, er faðir hans hafði með freku reist ok haldit. Hann var mildr af fé, en fast hélt hann ríkinu, ok olli því vit hans, 20 ok þat með at hann sá, hvat konungdóminum gegndi ok hæfði, ok eru mörg góð verk hans at telja. Í því má marka, hver hans gæzka hefir verit ok ástsemd við lýðinn, er hann mælti dag nökkurn í mikla gildi; var hann þá kátr ok í góðu skapi. Þá mæltu menn hans: Herra! 25 fögnuðr er oss á, er þér erut svá kátir. Hann svaraði: Nú skal ek kátr vera, er ek sé gleði á lýð mínum ok frelsi, ok sit ek í samkundu þeirri, er helguð er hinum helga Ólafi konungi, föðurbróður mínum. Á dögum föður míns var þessi lýðr undir aga miklum ok ótta, ok fálu flestir 30 gull sitt ok gersimar, en ek sé nú á hverjum skína þat er á, ok er yðart frelsi mín gleði. Var nú ok kyrt um hans daga fyrir orrostum, ok friðaði hann fyrir sér ok

lyðnum utanlendis, ok stóð þó hans nágrönnum mikil ógn af honum, þótt hann væri hógværr. Svá sem skáldit segir:

Vardi ógnarorðum

jörð, svá at engi þorði

Ólafr ok friðmálum

allvalda til kalla.

5 *Frá Ólafi konungi ok Knúti Danakonungi.*

9. (8). Ólafr konungr var vinr Knúts Danakonunga. Fór Knútr konungr til móts við hann, ok hittust í Elfinni, þar sem konunga stefna var fœrn. Talar þá Knútr konungr, at hann vildi, at þeir gerði her vestr til Englands, 10 slíks sem þeir áttu at hefna, Ólafr konungr at upphafi, ok svá Danakonungar: Ger nú annathvárt, segir Knútr konungr, at ek mun fá þér 60 skipa, ok gerst þú höfðingi fyrir, eða ella mun ek gerast höfðingi fyrir, ok fá þú mér 60 skipa. Ólafr konungr svaraði: Þetta mál, er þér ræðit, 15 Knútr konungr! er mér skapfêlt, en þat er mjök újafnt; þér frændr hafit meiri giptu borit til þess at vinna England með framkvæmd; svá sem var Knútr konungr hinn ríki; er nú líkligt, at þat muni yðr ættgengt; en þá er Haraldr konungr Sigurðarsón fór til Englands, fékk hann 20 bana; eyddist þá Noregr svá at mannvali, att eigi hefir slíks kostur verit síðan í landinu; var sú ferð ágætliga búin, ok gafst nú, sem þér vissut. Nú kann ek at ætla mitt ráð, hversu miklu ek em vanfærri at gerast höfðingi fyrir, ok vil ek yðr til kjósa, at þér farit með minni eflingu. 25 Ok fékk honum 60 stórskipa með ágætum búnaði ok traustu liði, ok setti fyrir höfðingja sína lenda menn, ok var þat mælt, at stórmannliga væri til fengit; ok svá er sagt í Knúts sögu, at Norðmenn einir rufu eigi leiðangrinn, þá er saman var kominn, en Danir biðu eigi, ok virði þat 30 Knútr konungr við Norðmenn, ok gaf þeim leyfi at fara í kaupferðir, hvert er þeir vildi, ok sendi Noregs konungi dýrligar gjafir fyrir sitt liðsinni, en hann lagði á Dani reiði ok mikit fégjald.

Frá vísindamanni.

10. (9). Þat barst at eitt sumar, þá er menn Ólafsson konungs höfðu farit ok dregit saman landskyldir hans, at konungr frétti, hvar þeim væri bezt fagnat. Þeir sögðu þat vera í einu fylki konungs: þar er einn sá gamall 5 búandkarl, segja þeir, er veit fyrir marga hluti, ok höfum vér hann spurt margs, ok hefir hann or leyst, ok þat hyggjum vér, at hann kunni fugls röddu. Konungr mælti: Með hvat fari þér? Slíkt er hégómi mikill. Ok þat berr at eitt sinn, er konungr ferr fyrir land fram, ok mælti, 10 er þeir sigldu um sund nökkur: Hvat bygðum er hér á land upp? Þeir svöruðu: Frá þessu fylki sögðu vér yðr, herra! at oss væri hér bezt fagnat. Konungr mælti: Hvat húsi er þat, er hér stendr hjá sundinu? Þeir svara: Þat hús á sá hinn fróði maðr, er vér sögðum þér frá. Ok sá þeir 15 eitt hross hjá húsinu. Þá mælti konungr: Farit nú ok takit hrossit ok drepit. Þeir segja: Eigi viljum vér gera honum skaða, herra! Konungr mælti: Ek vil ráða; höggvit af höfuð af hrossinu, ok látit eigi blóðit koma niðr; berit út á skip mitt hrossit, farit síðan eptir karli, ok segit hon- 20 um ekki til, ok líf yðart mun við liggja. Síðan gera þeir svá ok segja karli konungs erendi. Ok er hann hittir konung, þá mælti konungr: Hverr á jörð þá, er þú býr á? Hann svarar: Þér eigut, herra! ok takit leigur af. Konungr mælti þá: Seg oss leið fram fyrir landit; þér mun 25 kunnigt vera. Hann gerði svá. Ok er þeir róa, flýgr kráka ein fram um skipit ok lætr illiliga. Bóndi lítir til. Konungr mælti: Þykki þér nökkurs um vert? Svá er víst, segir hann, herra! Þá flýgr önnur kráka yfir skipit ok skræktir. Þá gáir bóndi eigi at róa; verðr árin laus í 30 hendi honum. Þá mælti konungr: Mjök íhugar þú, bóndi! krákuna, eða þat er hon segir. Bóndi mælti: Herra! nú er mér grunr á. Ok hit þriðja sinn fló kráka, ok lét sú verst, ok leggst nær at skipinu. En bóndi stendr upp í móti ok gáir ekki róðrar. Konungr mælti: Mikils þykki 35 þér nú um vert, bóndi! eða hvat segir hon nú? Bóndi

segir: Þat er úlíklígt er, at ek vita eða hon. Konungr
mælti: Seg nú. Þá kvað bóndi:

5	Segir vetrögumul, veit ekki sú; segir tvevetr, trúi ek eigi at heldr; en þrevetr segir,	þykkira mér líkligt: kveðr mik róa á merar höfði, en þik, konungr! þjóf míns fjár.
---	---	--

Konungr mælti: Hvat er nú, bóndi! viltu segja mik þjóf?
Síðan gaf konungr honum góðar gjafir, upp landskyldirnar
10 allar. Svá segir Steinn:

15	Gefr áttstöðill jöfra örr ok steinda knörru, hann vill hneggvi sinnar, hábrynjuð skip, synja. Þjóð nýtr Ólafs auðar, annarr konungr mannum sé þú hvern slíkt fé reiðir. <i>sik beztan gram miklu.</i>	Her þengill gleðr hringum hoddörr sá er rýðr odda, bekksagnir lætr þragna bragningr gjöfum sagna. Norðmönnum gefr nenninn Noregs konungr stórum, örr er Engla þverrir. <i>Ólafr borinn sölu.</i>
20	Hilmir gefr ok hjálma, hirð, svá at engis virðir, konungs prýða þau klæði, kynstórr firum brynjur.	Dyggr lætr þungar þiggja þengill af sér drengi, väs launar svá vísi verðung, Hálsf gerðar.

Dauði Ólafs konungs.

11. (10). Ólafr konungr sat optliga í heraði at stór-
25 búum sínum, er hann átti; en er hann var austr í Rán-
ríki á Haukbø at búi sínu, þá tók hann sótt þá, er hann
leiddi til bana. Þá hafði hann verit konungr at Noregi
26 vetr, en hann var til konungs tekinn einum vetri eptir
fall Haralds konungs. Lík Ólafs konungs var flutt norðr
30 til Niðaróss ok jarðat at Kristskirkju, þeirri er hann lét
sjálfr gera. Hann var hinn vinsælsti konungr, ok hafði
Noregr mikit auðgast ok prýzt undir hans ríki.

SAGA MAGNÚS KONUNGS BERFÆTTS.

Upphaf Magnús konungs berfætte.

1. Magnús, son Ólafs konungs, var þegar tekinn til konungs í Víkinni eptir andlát Ólafs konungs yfir allan Noreg. En er Upplendingar spurðu andlát Ólafs konungs, 5 þá tóku þeir til konungs Hákon Þórisfóstra, bræðrungr Magnús. Síðan fóru þeir Hákon ok Þórir norðr til Þrándheims, en er þeir kómu til Niðaróss, þá stefndi hann Eyrapping, ok á því þingi beiðir Hákon sér konungs nafns, ok var honum þat veitt, at bændr tóku hann til konungs 10 yfir hálfu land, svá sem haft hafði Magnús konungr, faðir hans. Hákon tók af við Þrændi landauragjald, ok gaf þeim margar aðrar réttarboetr; hann tók af við þá jólagjafir. Snerust þá ok allir Þrændir til vináttu við Hákon konung. Þá tók Hákon konungr sér hirð, ok fór síðan 15 aptr til Upplanda; hann veitti Upplendingum réttarboetr allar slíkar sem Þrændum; váru þeir ok fullkomnir vinir hans. Þá var þetta kveðit í Þrándheimi:

Ungr kom Hákon hingat,
hann er bezt alinn manna,
frægðar mildr, á fólðu,
fór með Steigarþóri.

Syni Ólafs bauð síðan
sjálfr upp Noreg hálfan
mildr, en Magnús vildi
málenjallr bafa allan.

20

Dauði Hákonar konungs.

2. Magnús konungr fór um haustit norðr til kaupangs, en er hann kom þar, þá fór hann þegar í konungsgarð, ok var þar at herberginu, ok dvaldist þar öndverðan 25 vetr. Hann hélt 7 langskipum í vök þióri fyrir konungsgarði í Nið. En er Hákon konungr spurði, at Magnús konungr var kominn í Þrándheim, þá fór hann austan um

Dofrafjall, ok svá til Prándheims ok til kaupangs; ok tók hann sér herbergi í Skúlagarði, ofan frá Klemenskirku; þar var hinn forni konungsgarðr. Magnúsi konungi líkaði illa stórgjafir, þær er Hákon konungr hafði gefit bóndum
5 til vinsældar sér; þótti Magnúsi sín eign gefin engum mun síðr, ok ýfðist hugr hans mjök við þat, ok þóttist mis-haldinn af við frænda sinn, er hann skyldi svá miklu minni tekjur hafa, en faðir hans hafði haft eða forellri, ok kendi Þóri ráðin um. Hákon konungr ok Þórir urðu
10 þessa varir, ok var uggr á, hver tiltæki Magnús mundi hafa; þótti þeim þat helzt grunsamligt, er Magnús hafði á floti langskip tjölduð ok búin. Um vart nær kyndilmessu þá lagði Magnús konungr brott á náttarþeli, ok lögðu út tjölduðum skipunum, ok ljós undir; helt út til Hefringar,
15 bjó þar um nótt, ok gerðu þar elda stóra á landi uppi. Þá hugði Hákon konungr ok lið þat, er í bönum var, at þat væri gert til svika; hann lét blása liðinu út, ok sótti allr kaupangslýðr til, ok váru í samnaði um nóttina. En um morgininn, er lýsa tók, ok Magnús konungr sá alls-
20 herjar lýð á Eyrinum, þá hélt hann út or firðinum, ok svá suðr í Gulapingslög. Hákon konungr byrjaði þá ferð sína ok ætlaði austr í Vík, ok átti áðr mót í bönum; talaði þá ok bað menn vináttu, ok hét sinni vináttu öllum; hann kvað sér skugga vera um vilja frænda síns
25 Magnús konungs. Hákon konungr sat á hesti ok var far-búinn; allir menn hétu honum vingan með góðum vilja ok fylgd, ef þyrfti, ok fylgði honum lýðr allr út undir Steinhjörg. Hákon konungr fór upp til Dofrafjalls; en er hann fór yfir fjallit, reið hann um dag eptir rjúpu nökk-
30 urri, er flaug undan honum; þá varð hann sjúkr, ok fékk banasótt ok andaðist þar á fjallinu; ok var lík hans norðr flutt, ok kom hálfum mánaði síðar til kaupangs, en hann hafði brott farit. Gékk þá allr bæjarlýðr ok flestr grátandi móti líki konungs, því at allir menn unnu honum hugástum.
35 Lík Hákonar konungs var niðr sett í Kristskirkju. Hákon konungr varð maðr vel hálfþrítugr at aldri; hann hefir

höfðingi verit einn ástsælastr í Noregi af alþýðu. Hann hafði farit norðr til Bjarmalands, átti þar orrostu ok fékk sigr.

Hernaðr í Hallandi.

3. Magnús konungur hélt um vetrinn austr í Vík; en 5 er váraði, hélt hann suðr til Hallands ok herjaði þar víða. Þá brendi hann þar Viskardal, ok fleiri heröð; fékk hann þar fé mikit, ok fór síðan aptr í ríki sitt. Svá segir Björn hinn krepphendi í Magnúsdrápu:

Vitt lét Vörsa dróttinn,	Brendi buðlungr Þrœnda,	10
varð skjótt rekinn flótti,	blés kastar hel fasta,	
hús sveið Hörða ræsir,	vakti viskðelsk ekkja,	
Halland farit brandi.	víðs, mörg heröð síðan.	

Hér getr þess, at Magnús konungur gerði hit mesta her-
virki.

15

Frá Steigarpóri.

4. Sveinn er maðr nefndr, son Haralds flettis, danskr maðr at kyni; hann var hinn mesti víkingr ok mikill bardagamaðr ok hinn braustasti, settstórr maðr í sínu landi. Hann hafði verit með Hákonu konungi í kærleikum miklum. 20 En eptir fráfall Hákonar konungs, þá trúði Steigarpórir illa því, at hann mundi komast í sætt eða í vináttu við Magnús konung, ef ríki hans gengi yfir land, fyrir sakir tilverka ok mótgöngu þeirrar, er Þórir hafði áðr haft við Magnús konung. Síðan höfðu þeir Þórir ok Sveinn ráð 25 þat, er síðan var framkvæmt, at þeir reistu flokk við styrk ok fjölmenni Þóris. En fyrir því at Þórir var þá gamall maðr ok þungfœrr, þá tók Sveinn við stjórn flokksins ok höfðingjanafni. At þessu ráði hurfu fleiri höfðingjar. Þeirra var œztr Egill, son Ásláks af Aurlandi. Egill var lendr 30 maðr; hann átti Ingibjörgu, dóttur Ögmundar Þorbergs-sonar, systur Skopta or Gizka. Skjálgr hét maðr ríkr ok auðigr, er enn kom til flokksins. Þess getr Þorkell hamarskáld í Magnúsdrápu:

Vítt dró sínar sveitir
saman stórhugaðr Þórir,
heldr váruð þau höldum
haglig ráð, með Agli.

Snörp frá ek á því, er urpu
endr, Skjálgs vinum, lendir
menn við morðhauks brynni,
mein, um afi sér steini.

5 Þeir Þórir hófu flokkinn á Upplöndum ok kómu ofan í
Raumsdal ok Sunnmœri, ok öfluðu sér þar skipa; héldu
síðan norðr til Þrándheims.

Tiltektur Þóris.

5. Sigurðr ullstrengr hét lendr maðr, son Loðins
10 Viggjarskalla; hann samnaði liði með örvarskurð, þá er
hann spurði til flokks þeirra Þóris, ok stefndi öllu liði
því, er hann fékk, til Viggju. En Sveinn ok Þórir héldu
þannug liði sínu, ok börðust við þá Sigurð ok féngu sigr,
ok veittu mikit mannsPELL, en Sigurðr flýði ok fór á fund
15 Magnús konungs. En þeir Þórir fóru til kaupangs ok
dvöldust þar um hríð í firðinum, ok kom þar mart manna
til þeirra. Magnús konungr spurði þessi tíðindi ok stefndi
þegar liði saman, ok hélt síðan norðr til Þrándheims.
En er hann kom inn í fjörðinn, ok þeir Þórir spurðu þat —
20 þeir lágu þá við Hefring ok váru búnir at halda út or
firðinum — þá reru þeir á Vagnvíkaströnd, ok géngu þar
af skipum, ok kómu norðr í Þeksdal í Seljuhverfi, ok var
Þórir borinn í börum um fjallit. Síðan réðu þeir til skipa,
ok fóru norðr á Hálogaland. En Magnús konungr fór eptir
25 þeim, þá er hann var búinn or Þrándheimi. Þeir Þórir
fóru alt norðr í Bjarkey, ok flýði Jón undan, ok Víðkunnr,
son hans. Þeir Þórir ræntu þar lausafé öllu, en brendu
bœinn ok langskip gott, er Víðkunnr átti. Þá mælti
Þórir, er snekkjan brann ok skipit hallaðist: Meir á stjörn,
30 Víðkunnr! Þá var þetta ort:

Breðr í Bjarkey miðri
ból þat er ek veit gólast,
tæra þarft af Þóri,
þýtr vandar ból, standa.

Jóan mun eigi frýja
elds né ráns er kveldar,
svíðr hjartr logi breiðan
bý, leggr reykt til skýja.

Dauði Steigarpóris ok Egils.

6. Þeir Jón ok Víðkunnr fóru dag ok nótt, til þess er þeir funnu Magnús konung. Þeir Sveinn ok Þórir héldu ok norðan sínu liði ok ræntu víða um Hálogaland. En er þeir lágu á firði þeim, er Harmr heitir, þá sá þeir 5 sigling Magnús konungs, ok þóttust þeir Þórir eigi hafa lið til at berjast, ok reru undan ok flýðu. Reri Þórir ok Egill til Hesjutúna, en Sveinn reri út til hafs, en sumt lið þeirra reri inn í fjörðinn. Magnús konungr hélt eptir þeim Þóri. En er skipin rendust at í lendingunni, þá var 10 Þórir í fyrirrámi á sínu skipi. Þá kallaði Sigurðr ullstrengr á hann: Ertu heill, Þórir? Þórir svaraði: Heill at höndum en hrumr at fótum. Þá flýði lið þeirra Þóris alt á land upp, en Þórir varð handtekinn. Egill varð ok handtekinn, því at hann vildi eigi renna frá konu sinni. 15 Magnús konungr lét flytja þá báða í Vambarhólm. En er Þórir var uppleiddr, reikaði hann á fótum; þá mælti Víðkunnr: Meir á bakborða, Þórir! Síðan var Þórir leiddr til gálga, þá mælti hann:

Várum félagar fjórir,
 færðum einn við stýri.

20

Ok er hann gékk at gálganum, mælti hann: Ill eru ill ráð. Síðan var hann hengðr; ok þá er upp reið gálga-tréit, var Þórir svá höfugr, at sundr slitnaði hálsinn, ok féll búkrinn til jarðar. Þórir var allra manna mestr, bæði 25 hár ok digr. Egill var ok til gálga leiddr, en er konungs þrælar skyldu hengja hann, þá mælti Egill: Eigi skulut þér mik fyrir því hengja, at eigi væri hverr yðarr makligri at hanga. Svá sem kveðit var:

Orð frá ek Agli verða,
 unnar dags, á munni,
 sóll við siklings þræla
 satt einarðar latta.

Hvern þeirra kvað hæra,
 hjaldrbliks, en sik miklu,
 beið ofmiklit eyðir
 angr, makligra at hanga.

30

Magnús konungr sat hjá, er þeir váru hengðir, ok var svá reiðr, at engi var hans manna svá djarfr, at þyrði at 35

biðja þeim friðar. Þá mækti konungr, er Egill sparn gál-gann: Illa koma þér góðir frændr í þörf. Í því sýndist, at konungr vildi hafa verit beðinn, at Egill hefði lifat. Svá segir Björn hinn krepphendi:

5	Snarr rauð Sygna harri
sverð á úthlaups ferðum.
vitt nam vargr at slíta
varma bráð á Harmi. | Fráttu hve fylkir mátti,
fór svá at hengör var Þórir,
fór var gunnar gervis
greið, dróttinsvik leiða. |
|---|--|--|

Frá refsingum við Þrændi.

- 10 7. Magnús konungr hélt síðan suðr til Þrándheims; veitti þar stórar refsingar þeim mönnum, er sannir váru at landráðum við hann; drap hann suma, en brendi fyrir sumum. Svá segir Björn hinn krepphendi:

15	Hrafnagreddir vann hrædda
hlífar styggr, í bygðum,
þrænzka drótt, er þótti
þeim markar böl sveima. | Hygg ek at hersa tveggja
herbaldr lyki aldri,
sinn jór vara sváru
svangr, flaug örn til hanga. |
|----|---|---|

- Sveinn Haraldsson flettis flýði fyrst til hafs út, ok svá til Danmerkr, ok var þar til þess, er hann kom sér í sætt við Eystein konung Magnússon. Hann tók Svein í sætt ok gerði hann skutilsvein sinn, ok hafði hann í kærleik ok virðingu. Magnús konungr hafði þá ríki einn saman; hann friðaði vel fyrir landi sínu ok eyddi öllum víkingum ok útilegumönnum; hann var maðr röskr ok herskár ok starfsamr, ok líkari í öllu Haraldi konungi, föðurfeðr sínum, at skaplýzkum heldr en feðr sínum.

Frá Sveinka.

8. Maðr hét Sveinki Steinarsson; hann bjó austr við Elfi, hinn ríkasti maðr. Hann hafði fóstrat Hákon, áðr Þórir af Steig tók við honum. Sveinki hafði eigi þá enn gefizt í vald Magnús konungs. Magnús konungr heimti til sín Sigurð ullstreng, ok sagði honum, at hann vill senda hann at boða Sveinka af löndum ok konungs eignum; því at hann hefir ekki til vár hneigzt né sóma gert; sagði

vera lenda menn í Vík austr Svein bryggjufót, Dag Eimsson, Kolbjörn klakka, at flytja vart mál til réttinda ok laga. Þá mælti Sigurðr: Eigi víska ek þess manns vánir í Noregi, er þrír lendir menn mundu þurfa til at koma við mitt fullting. Konungr mælti: Eigi er til tekit, ef eigi 5 þarf. Nú býr hann ferð sína einu skipi, ok hélt austr til Víkr, ok stefnir saman lendum mönnum, ok síðan er þings kvatt um Víkina, ok þeim boðit til austan Elfarbyggjunum, ok verðr þar fjölment. Áttu menn um hríð at biða Sveinka. Síðan er sán ferð manna, ok sem á eina ísmöl væri at 10 líta; ok koma þeir Sveinki á þingmótit, setjast í einn bring ok höfðu fim hundruð manna. Þá stendr Sigurðr upp ok talaði ok mælti: Guðs kveðju ok sína sendir Magnús konungr guðs vinum ok sínum, öllum lendum mönnum ok ríkismönnum, þar með fögr orð; bauð sik til 15 forvistu ok vera brjóst fyrir öllum Noregsmönnum; er gott vel at taka konungs máli. Þá stendr upp maðr í flokki þeirra Elfargríma, mikill vexti, ofsa þrútuligr í loðkápu; hann hafði refði um öxl ok skálhatt á höfði; hann svaraði: Era hlums vant, kvað refr, dró hörpu at ísi. Ok sezt 20 þá niðr. Nökkuru síðar stóð Sigurðr upp, ok tekr svá til orða: Litlar tengingar konungs mála höfum vér or flokki þeirra Elfargrímanna, ok meðallagi vingjarnligar; en sik metr hverr í slíku; en at gera berara konungs erendi, þá beiðist konungr landskylda af ríkismönnum 25 ok leidangrsgerða ok annars konungligrs sóma; renni hverr hugum heim, hve þat mun gert hafa, unni sér sóma, en konungi réttra laga, ef áðr hefir nökkut á skort. Sezt niðr síðan. Sami maðr riss upp, varpar nökkut svá hettinum, ok svarar: snæliga snuggir, sveinar! kváðu Finnar, 30 áttu andra fala. Sezt niðr síðan. Ok nökkvi síðar reis Sigurðr upp, ok hafði tal tekit við lenda menn, at eigi þyrfti fjöðr at draga um sköruligt konungs erendi; ok er reiðuligr, varpar veslinu, er hann hafði yfir sér blátt at lit, var í rauðum skarlatskyrtli undir, ok mælti: Nú er 35 svá komit, at hverr verðr sín at gæta; þarf ekki af manni

at skera; er nú sét, hvers vér þykkjum verðir, er þat
 polanda; hitt er meira, er neisuliga er svarat konungs
 erendi; virðir þó hverr sik. Maðr heitir Sveinki, ok er
 Steinarsson, býr austr við Elfi; konungr vill hafa af honum
 5 réttar landskyldir ok sínar eignir, eða boða honum af
 löndum ellar; ok er ekki at slota við eða svara skotyrð-
 um; munu verða honum jafnríkir, þó at hann taki úvirði-
 liga váru máli, ok er nú betra en síðar at snúa áleiðis
 sínu máli með sóma, en biða neisu fyrir þrjózku. Ok
 10 sezt niðr. Þá ríss Sveinki upp, ok kastar hettinum á bak
 sér aptr, ok mælti: Putt, sagði hann, skömm hunda! skitu
 refar í brunn karls; heyr á firn, ermlauss maðr ok af
 bakskyrtnan, hvat boðar þú mér af löndum? Sendir váru
 fyrr þeirra erinda þér skyldir, Sigurðr ullhelgr! Hét ann-
 15 arr Gilli bakrauf, en annarr verra nafni; váru nótt í húsi,
 ok stálu, hvars kómu; hvat boðar þú mér af löndum? Var
 minna karp þitt, meðan Hákon konungr, föstri minn, lifði,
 er þú vart svá hræddr, ef þú vart á leið hans, sem mús
 í skreppu; vartu svá huldr fötum, sem hundr á skipi; var
 20 þér troðit í kyl, sem korni í belg; vartu svá eltr af óðöl-
 um, sem arðsgeldingr or stóði; attir þú einn veg and-
 arrúm, sem otr í kelpu. Hvat þá? Lát þú góðra gjalda
 vert, ef þú kemst með fjörvi í brott; stöndum upp. Þat
 eina sá þeir ráð Sveinn bryggjufótr at skjóta hesti undir
 25 Sigurð, ok reið hann svá á skóg á brott. Lýkr svá, at
 Sveinki ferr heim til jarða sinna; en Sigurðr ullstrengr
 komst landveg við illan leik norðr í Þrandheim á fund
 Magnús konunga, ok segir honum svá búit. Þá mælti kon-
 ungr: Þurftir þú nú nökkut traust lendra manna. Sigurðr
 30 lét illa yfir ferðinni, ok kvezt hefna vilja, ok eggjar kon-
 ung. Magnús konungr lætr búa 5 skip, ferr suðr með
 landi, ok austr til Víkr, þiggr þar dýrligar veizlur af
 lendum mönnum sínum. Konungr segir þeim, at hann vill
 hitta Sveinka ok kvezt ætla, at hann mun vilja vera kon-
 35 ungr yfir Noregi. Þeir segja, at maðr er ríkr ok údæll.
 Nú ferr konungr, þar til er þeir koma fyrir bæ Sveinka.

Þá beiða t hinir lendu menn at vita tíðindi; ganga upp frá skipum; sjá ferð Sveinka, at hann var kominn frá bæ sínum með her manns, ok vel búið. Þeir hinir lendu menn bregða upp hvítum skildi. Sveinki stöðvar liðið, hittast síðan. Þá mælti Kolbjörn klakki: Magnús konungr 5 sendir yðr kveðjuböð; segir síðan, biðr hann gæta sæmdar sinnar en tignar konungs, búast eigi við ofstopa ok berjast við konung; bauzt til at bera friðmál milli, ok biðr hann stöðva lið sitt. Sveinki sagðist biða mundu: fóru vér því á mót, at eigi træði þér akra vára. Þeir hittu 10 konung, ok sögðu alt mundu á hans valdi. Konungr mælti: Skjótr er dómr minn, flyi hann af landi, ok komi eigi aptr, meðan mitt ríki er; láta skal hann ok féit alt. Mun eigi þat meiri sæmd, sagði Kolbjörn, ok betra öðrum konungum til spurningar: ger hann or landi, ok megi 15 hann vera með rikum mönnum fyrir fjár sakir, en hann mun aldregi aptr koma, meðan vér höfum löndin, en þú gerir þá ríkdómliga; hygg at við sjálfan þik, ok virð orð vár. Konungr mælti: Fari hann brott þegar. Þá hitta þeir Sveinka, ok segja honum blíð orð konungs, ok þat með, 20 at konungr biðr hann or landi fara, ok gera þann sóma konungs, fyrir þat er hann hafði afbrugðit; er þat sómi hvárstveggja; [mundi konungr] unna honum fjár slíks, sem honum sæmdi; hygg at. Þá mælti Sveinki: Skipan er þá á orðin, ef konungr mælti blíðliga; hví mynda ek 25 lönd flýja eða eigur mínar? Heyr á! betra þykki mér at falla á fé mínu, en flýja óðul. Seg svá konungi, eigi svá langt héðan flýja at eitt órdrag. Kolbjörn mælti: Eigi er þat einsætt; er betra at vægjast til virðingar við hinn besta höfðingja en bægjast til stórvandræða; góðum dreng 30 er gott, þar sem lifir; munt þú þar mest metinn, er menn eru ríkastir fyrir, en haldit hlut þínum við slíkan höfðingja. Heyr heit vár, ok virð nökkurs vár erendi; bjóðumst vér til forvistu um eignir þínar ok trúligrar varðveizlu; þat með, ef þú kemr aptr til jarða þinna, gjalda aldregi skatt, 35 nema þat sé þinn vili; skulu vér þar til leggja bæði fé

ok fjör; drep eigi hendi við, ok firr svá alla góða drengi vandræðum. Þá þagnar Sveinki ok mælti síðan: Vitrliga er eptir leitat, en þó grunar mik, hvárt ekki mun vera hallat konungs erendi; en fyrir svá mikinn góðvilja, sem 5 þér sýnit, skal virða orð yður, ok mun ek fara or landi vetrangt, en þá skal ek í friði hafa eigur mínar við þessi heit yður; seg þau mín orð konungi, ok fyrir ykrar sakir gert en eigi konungs. Þá hitta þeir konung, ok segja, at Sveinki leggr alt á hans vald, en beiðir þar fyrir sóma af 10 yðr, vera í brott 3 vetr, ok aptr, ef þat er beggja ykkarr vili; ger fyrir konungdóm þinn ok böen vára, lát svá vera, er alt er á þínum dómi, ok skulum vér alt við leggja, at hann komi eigi aptr nema at þínum vilja. Þá mælti konungr: Drengiliga flyti þér, ok fyrir yðrar sakir 15 skulu vér slíkt gera, sem þér beiðit; segit honum svá. Þeir þökkudu konungi. Fóru þá at finna Sveinka, segja honum blíðlig konungs orð; erum vér fegnir orðnir, ef þit mættit sættast; beiðist konungr þess, at nefnd væri þriggja vetra frest, en væntum þess, ef vér vitum sann- 20 indi, at hann mun þik fyrr eigi án vera, ok er virðingarráð at neita eigi. Sveinki segir: Hvat er heldr þá? Segit konungi, at ek geri honum eigi skapraun í hérvist minni, taki þér við varnaði mínum. Snýr liði sínu heim á bæinn, ok þegar í brott, ok var búinn við þessu áðr. 25 Kolbjörn er eptir ok býðr Magnúsi konungi til veizlu, sem þat væri áðr ráðit. Sveinki ríðr nú upp á Gautland með öllu liði sínu, því er honum líkar. Konungr þiggr veizlur at búum sínum, ferr síðan aptr til Víkr, ok eru þat kalladar konungs eignir, er Sveinki hefir átt, ok lætr Kol- 30 björn varðveita. Konungr tekr veizlur í Víkinni. Síðan ferr hann norðr; er nú kyrt um hrið. Nú leggst á þá illpýði Elfargrímana, er höfðingjalaust er, ok sér konungr, at eyðast mun ríkit austr þannug. Sýnist þá einsætt, at unna Sveinka at brjóta straum fyrir, sýnist þat hæfligast; 35 ok konungr sendir Sveinka orð tysvar, en hann fór eigi fyrr, en konungr fór sjálfr til Danmarkar; sættust þeir þá

með fullu; fór Sveinki þá til jarða sinna, ok var jafnan síðan brjóst fyrir konungi.

Vestrferð Magnús konungs.

9. Magnús konungr byrjaði ferð sína or landi, ok hafði með sér lið mikit ok frítt ok góðan skipakost; hélt 5 hann liði því vestr um haf, ok fyrst til Orkneyja. Hann tók höndum jarlana Pál ok Erlend, ok sendi þá báða austr í Noreg, en setti eptir Sigurð, son sinn, til höfðingja yfir eyjunum, ok fékk honum ráðuneyti. Magnús konungr hélt liði sínu til Suðreyja, en er hann kom þar, tók hann 10 þegar at herja ok brenna bygðina, en drap mannfólkit, ok ræntu alt, þar er þeir fóru; en landslýðr flyði undan víðs vegar, sumir inn í Skotlandsfjörðu, en sumir suðr í Satíri eða út til Írlands; sumir féngu grið och veittu handgöngu. Svá segir Björn krepphendi: 15

Lék um Ljóðhús fíkjum
límsorg nær himni,
vítt var ferð á flótta
fús, gans eldr or húsum.
Örr skjöldungr fór eldi
Ívist, bæendr mistu,
róggeisla vann ræsir
rauðan, lífs ok auðar.

Hungrþverrir lét herjat
hróðar gagla á Skíði,
tönn rauð Tyrvist innan
teitr vargr í ben marga.
Grœtti Grenlands dróttinn,
gékk hátt Skota stökkvir,
þjóð rann mylsk til mœði,
meyjar suðr í eyjum.

20

Frá Lögmanni, syni Guðröðar konungs.

10. Magnús konungr kom liði sínu í eyrna Helgu, 25 ok gaf þar grið ok frið öllum mönnum ok allra manna varnaði. Þat segja menn, at hann vildi upp lúka Kolumkilla kirkju hinni litlu, ok gékk konungr eigi inn, ok lauk þegar aptr hurðina í lás, ok mælti, at engi skyldi svá djarfr verða síðan, at inn skyldi ganga í kirkju þá, ok hefir 30 síðan svá gert verit. Þá lagði Magnús konungr liðinu suðr til Ílar, herjaði þar ok brendi. En er hann hafði unnit þat land, þá byrjar hann ferðina suðr fyrir Satíri, herjaði þá á bæði borð á Írland ok Skotland, fór svá alt herskildi

suðr til Manar, ok herjaði þar sem í öðrum stöðum. Svá segir Björn krepphendi:

5	Vítt bar snjallr á slétta
Sandey konungr randir,
rank um Íl þá er jóku
allvalds menn á brennur. | Santíri laut sunnar
seggja kind und eggjar,
sigrgæðir réð síðan
snjallr Manverja falli. |
|---|--|--|

Lögmaðr hét son Guðröðar Suðreyjakonungs; Lögmaðr var settr til landvarnar í Norðreyjum. En er Magnús konungr kom til Suðreyja með her sinn, þá flyði Lögmaðr undan hér ok hvar um eyjar, en at lyktum tóku menn Magnús konungs hann með skipsögn sína, þá er hann vildi flyja til Írlands; lét konungr hann í járn setja ok hafa í gæzlu. Svá segir Björn krepphendi:

15	Hætt var hvert þat er átti
hvarf Guðröðar arfi,
lönd vann loðungr Þrœnda
Lögmanni þar bannat. | Nýtr fékk nesjum utar
naðrbings töpuð finginn
Egða gramr, þar er umdu,
ungr, vettrima tungur. |
|----|--|--|

Fall Huga jarls hins þrúða.

11. Síðan hélt Magnús konungr liðinu til Bretlands.
- 20 En er hann kom í Öngulseyjarsund, þá kom þar mót honum herr af Bretlandi, ok réðu jarlar tveir fyrir, Hugi þrúði ok Hugi digri, ok lögðu þegar til orrostu; varð þar harðr bardagi. Magnús konungr skaut af boga, en Hugi þrúði var albrynjaðr, svá at ekki var bert á honum nema
- 25 augun ein. Magnús konungr skaut öru at honum, ok annarr háleyskr maðr, er stóð hjá konungi; skutu þeir báðir senn; kom önnur örin í nefbjörg hjálmsins, ok lagðist nefbjörgin fyrir út af annan veg, en annat skotit kom í auga jarlinum, ok slaug aptr í gegnum höfuðit, ok er þat
- 30 konunginum kent. Féll þar Hugi jarl, en síðan flyðu Bretar ok höfðu látit lið mikit. Svá segir Björn krepphendi:

Lífspelli réð laufa
lundr í Öngulssundi, | broddr fló, þar slög snuddu,
snúðigt, Hugans þrúða. |
|---|--|

*Hamarríki
-saga*

Ok en var þetta kveðit:

Dundi broddr á brynju,
bragningr skaut af magni,
sveigði allvaldr-Egða
álm, stökk blóð á hjálma.

Strengs fló hagl í hringa,
hné ferð, en lét verða
Hörða gramr í harðri
hjarlsókn banat jarli.

5

Magnús konungr fékk sigr í þeirri orrostu; þá eignaðist hann Öngulsey, svá sem hinir fyrri konungar höfðu lengst suðr eignast ríki, þeir er í Noregi höfðu verit. Öngulsey er þriðjungr Bretlands. Eptir orrostu þessa snýr Magnús konungr aptr liði sínu; hélt fyrst til Skotlands. Þá fóru 10 menn milli þeirra Melkólms Skotakonungs, ok gerðu þeir sætt milli sín; skyldi Magnús konungr eignast eyjar allar, þær er liggja fyrir vestan Skotland, allar þær er stjórnföstu skipi mætti fara milli ok meginlands. En er Magnús konungr kom sunnan til Satiris, þá lét hann draga skútu 15 um Satiriseið, ok leggja stýri í lag; konungr sjálf settist í lypting ok hélt á hjálmunvöl, ok eignaðist svá landit, þat er þá lá á bakborða. Satíri er mikit land, ok betra en hin bezta ey í Suðreyjum nema Mön. Eið mjótt er á milli ok meginlands á Skotlandi; þar eru opt dregin lang- 20 skip yfir.

Dauði Orkneyja jarla.

12. Magnús konungr var um vetrinn í Suðreyjum, þá fóru menn hans um alla Skotlandsfjörðu, reru fyrir innan eyjar allar bæði bygðar ok úbygðar, ok eignuðu 25 Noregs konungi eylönd öll. Magnús konungr fékk til handa syni sínum Sigurði Bjaðmynju, dóttur Myrkjartans konungs Þjálfasonar Írakonungs; hann réð fyrir Kunnuktum. Eptir um sumarit fór Magnús konungr liði sínu austr í Noreg. Erlendr jarl varð sótt dauðr í Niðarósi, ok er þar jarðaðr, 30 en Páll jarl í Björgyn. Skopti Ögmundarson Þorbergs-sonar var lendr maðr ágætr; hann bjó í Gizka á Sunnmoeri; hann átti Guðrúnu, dóttur Þórðar Folasonar; börn þeirra váru Ögmundr, Finnrr, Þórðr, Þóra, er átti Asólfr Skúlason. Synir þeirra Skopta váru hinir mannvænstu 35 menn í æsku ok hinir vinsælstu.

Deila Magnús konungs ok Inga konungs.

13. Steinkell Sviakonungr andaðist nær falli Harald-
 anna. Hákon hét sá konungr, er næst var í Svíþjóð eptir
 Steinkel konung. Síðan var Ingi konungr, son Steinkels
 5 konungs, góðr konungr ok ríkr, allra manna mestr ok
 sterkastr; hann var þá konungr í Svíþjóð, er Magnús
 konungr var í Noregi. Magnús konungr taldi þat hafa
 verit landaskipti at fornu, at Gautelfr hefði skilt ríki Svía
 10 lands; taldist Magnús konungr eiga alla þá byggð, er fyrir
 vestan Væni var, þat er Sunndalr ok Norðdalr, Vear ok
 Varðynjar, ok allar markir er þar liggja til; en þat hafði
 þá langa hríð legit undir Sviakonungs veldi ok til Vestra
 Gautlands at skyldum; en markamenn vildu vera undir
 15 Sviakonungs veldi sem fyrr. Magnús konungr reið or
 Víkinni ok upp á Gautland, ok hafði lið mikit ok frítt.
 En er hann kom í markbyggðina, herjaði hann ok brendi;
 fór svá um allar byggðir; gékk fólk undir hann ok svarði
 honum hlýðni. En er hann kom upp til vatnsins Vænis,
 20 leið á haustit. Þá fóru þeir út í Kvaldinsey ok gerðu
 þar borg af torfi ok viðum, ok grófu díki um. En er þat
 virki var gert, þá var þar flutt í vistir ok önnur föng,
 þau er þurfti. Konungr setti þar í 300 manna, ok váru
 þeir höfðingjar fyrir: Finn Skoptason ok Sigurðr ullstrengr,
 25 ok höfðu hit frídasta lið; en konungr sneri þá út í Víkina.

Frá Norðmönnum.

14. En er Sviakonungr spurði þetta, þá bauð hann
 liði saman, ok fóru þau orð um, at hann mundi ofan
 ríða, en þat frestaðist um hríð; þá kváðu Norðmenn þetta:

30

Allengi dvelr Iugi
 ofanreið hinn þjóbreiði.

En er ísa lagði á vatnit Væni, þá reið Ingi konungr ofan,
 ok þafði nær 30 hundraða manna. Hann sendi orð Norð-
 mönnum, þeim er í borginni sátu, bað þá fara í brott

með fangi því, er þeir höfðu, ok aptr í Noreg. En er sendimenn báru þeim konungs orð, þá svarði Sigurðr ullstrengr, sagði, at Ingi konungr mundi öðru við koma en vísa þeim brott sem hjörð í haga, ok kvað hann nærr áðr mundu ganga verða. Sendimenn báru aptr þau orð 5 til konungs. Síðan fór Ingi konungr út í eyrna með allan herinn; þá sendi hann annat sinni menn til Norðmanna, ok bað þá í brott fara ok hafa vápn sín, klæði ok hesta, en láta eptir ránfé alt; þeir neittu þessu. En síðan veittu þeir atgöngu, ok skutust á. Þá lét konungr bera til grjót 10 ok viðu, ok fylla díkit. Þá lét hann taka akkeri ok drengja við ása langa, ok bera þat upp á timbrvegginn. Géngu þar til margir menn ok drógu sundr vegginn; þá váru gervar eisur stórar, ok skotit logandi bröndum at þeim. Þá báðu Norðmenn griða. En konungr bað þá út 15 ganga vápnlausar ok yfirhafnarlausar. En er þeir géngu út, þá var hverr þeirra sleginn límahögg. Fóru þeir brott við svá búit ok heim aptr í Noreg; en markamenn allir snerust þá aptr undir Inga konung. Þeir Sigurðr ok hans félagar sóttu á fund Magnús konungs, ok sögðu honum 20 sínar úfarar.

Frá Magnúsi konungi ok Gíparði.

15. Sá maðr kom til Magnús konungs, þá er hann var í Vík austr, er Gíparðr hét, valskr maðr, kvezt vera riddari góðr, bað sik til þjónostu við Magnús konung, 25 kvezt hafa spurt, at konungr átti stjórnsamt ríki. Konungr tók vel við honum. Þá bjóst Magnús konungr at fara upp á Gautland, því at hann þóttist eiga ákall um ríki við Gauta; þá hafði hann mikit lið, ok géngu Vestrgautar undir hann alt um hinar næstu bygðir. Síðan 30 settist hann við landamærit, ok hjoggu í tjöldum, ok hugðist til áreiðar. Ingi konungr frá þat, ok samnar liði ok stefnir á fund Magnús konungs. Ok er Magnúsi konungi kom njósn um ferðir hans, eggjuðu höfðingjar hann aptrhvarfs, en konungr vildi þat eigi, ok heldr í móti Inga konungi, 35

fýrr en hann verði, á náttarpeli. Ok er hann skipaði liði sínu í þeim stað, er Foxerni heitir, þá spyrr hann: Hvar er Gíparðr? Ok sást hann eigi. Þá mælti konungr:

Vill hann eigi flokk várn fylla,
falsk riddarinn valski.

Þá tók undir skáld eitt, er með konunginum var:

Spurði gramr hvat gerði	Framreiðar var frauði
Gíparðr þar er lið barðisk;	fulltrauðr á jó rauðum,
vér ruðum vápn í dreyra,	vill eigi flokk várn fylla,
varat hann kominn þannug.	falsk riddarinn valski.

Þar varð mikill mannskaði, en Ingi konungr frelsaðist með flóttu. Þá reið Gíparðr af landi ofan, ok mæltist eigi vel um, er hann var eigi við orrostu; fór hann síðan í brott ok vestr til Englands, ok var útivist þeirra hörð, ok lá hann löngum. Þá gékk til austrar íslenskr maðr, er Eldjárn hét, ok er hann sá, hvar Gíparðr lá, þá kvað hann:

Hví samir hitt at dúsa	Hitt er satt at ek býð byttu,
hirðmanni geðstirðum?	breiðbúfum, þér reiða,
vestu nú þótt kjöl kosti	austr er til hár í hesti
knár, riddarinn hári!	hvaljarðar Gíparði.

Ok er þeir kómu vestr til Englands, segir hann, at Norðmenn höfðu nítt hann. Þá var móts kvatt, ok kom þar til einn greifi, ok var fyrir hann borit málit. Hann kvezt þá enn lítt vera vanr málum manna, er hann var ungr maðr ok skamma stund forræði höfð: en þenna hlut kann ek lítt skynja, er kveðit er, en þó megum vér heyra. Þá kvað hann:

Frá ek at flóttu rákut,	Varð hjálmpriðu herðis
falsk annat lið manna,	hár, þar er staddir várat,
þar var harðr er ek heyrða	gangr þar er gauzka drengi
hernaðr á Foxerni.	Gíparðr í hel barðir.

Þá mælti greifinn: Lítt em ek skældinn, en heyra kann ek, at þetta er ekki nið, ok þér var vegr at þessu. Hann kann nú ekki um at tala, ok finnr at þetta er spott.

Orrosta á Foxerni.

16. Þegar um várit, er ísa leysti, fór Magnús konungr með liði miklu austr til Elfar, ok hélt upp eptir hinni eystri kvísl, ok herjaði alt í veldi Svíakonungs. En er hann kom upp á Foxerni, þá gengu þeir upp á land frá skipum; en er þeir kómu yfir á eina, þá er þar verðr, þá kom móti þeim herr Gauta, ok varð þar orrosta, ok váru Norðmenn ofrliði bornir ok kómu á flótta, ok var drepit mart af þeim við fors einn. Magnús konungr flýði, en Gautar fylgðu þeim, ok drápu slíkt, er þeir máttu. Magnús konungr var auðkendr, manna mestr; han hafði rauðan hjúp yfir brynju, hárit silkibleikt, ok féll á herðar niðr. Ögmundr Skoptason reið á aðra hlið konungi; hann var ok manna mestr ok fríðastr; hann mælti: Gef mér hjúpinn, konungr! Konungr svaraði: Hvat skal þér hjúprinn? Ek vil hafa, sagði hann, gefit hefir þú mér störrum. Þar var svá háttat, at vellir sléttir váru víða, ok sást þeir þá ávalt, Gautar ok Norðmenn; þá váru enn kleifar ok skógarkjör, ok fal þá sýn; þá fékk konungr Ögmundi hjúpinn, ok fór hann í. Síðan riðu þeir fram á völlum; þá sneri Ögmundr þvers brott ok hans menn. En er Gautar sá þat, þá hugðu þeir þat konung vera, ok riðu þannug allir eptir; reið þá konungr leið sína til skips, en Ögmund dró nauðuliga undan, ok kom þó heill til skipa. Hélt Magnús konungr síðan ofan eptir ánni, ok svá norðr í Víkina.

Sætt konunga.

17. Annat sumar eptir var lögð konungastefna við Konungahellu í Elfi, ok kom þar Magnús Noregskonungr ok Ingi Svíakonungr, ok Eiríkr Sveinsson Danakonungr, ok var sú stefna bundin með gríðum. En er þingit var sett, þá gengu konungar fram á völlum frá öðrum mönnum, ok töludust við litla hríð; gengu þá aptr til liðs síns, ok var þá ger sættin, at hverr þeirra skyldi hafa þat ríki, er áðr höfðu haft feðr þeirra, en hverr þeirra konunga

boeta við sína landsmenn rán ok mannskaða, en hverr þeirra síðan jafna við annan. Magnús konungur skyldi fá Margrétar, dóttur Inga konungs; hon var síðan kölluð Friðkolla. Þat var mál manna, at eigi hefði sét höfðing-
 5 ligri menn, en þeir váru allir. Ingi konungur var einna mestr ok þrekuligastr, ok þótti hann vera öldurmannligastr; en Magnús konungur þótti sköruligastr ok hvatligastr; en Eiríkr konungur var einna fegrstr; en allir váru þeir menn fríðir, stórir ok göfugligir ok orðsnjallir. Ok skildust at
 10 svá búnu.

Kvénfang Magnús konungs.

18. Magnús konungur fékk Margrétar dróttningar, dóttur Inga konungs; var hon send austan af Svíþjóð til Noregs, ok var henni fengit vegligt föruneysi. En Magnús konungur
 15 átti áðr nökkur börn, þau er nefnd eru. Eysteinn hét son hans, ok var hans móðerni lítit; annarr hét Sigurðr, ok var hann vetri yngri; Þóra hét móðir hans; Ólafr hét hinn þriði, ok var hann miklu yngstr; móðir hans var Sigríðr, dóttir Saxa í Vík, göfugs manns í Þrándheimi;
 20 hon var friðla konungs. Svá segja menn, at þá er Magnús konungur kom or Vestrvíkingu, at hann hafði mjök þá síðu um klæðabúnað, sem títt var í Vestrlöndum, ok margir hans menn; géngu þeir berleggjaðir um stræti, ok höfðu kyrtla stutta, ok svá yfirhafnir; þá kölluðu menn hann
 25 Magnús berfœtt eða berbein. Sumir kölluðu hann Magnús háva, en sumir Styrjaldarmagnús. Ham var manna hæstr. Mark var gert til um hæð hans á Mariukirkju í kaupangi, þeirri er Haraldr konungur hafði gera látit; þar hjá norðurdurum váru klappaðir á steinvegginum krossar þrír, einn
 30 Haralds hæð, annar Ólafs hæð, þriði Magnús hæð, ok þat markat, hvar þeim var hœgst at kyssa á; var ofarst Haralds kross, en lægst Magnús kross, en Ólafs mark jafnnær báðum.

Þessi vísa er kend Magnúsi konungi, at hann hafi
 35 ort til keisarans dóttur:

Ein or sú er mér meinar
Mathildr ok vegr hildi,
már drekkir suðr or sárum
sveita, leik ok teiti.

Sá kennir mér svanni,
sín lönd er verr röndu,
sverð bitu Högna hurðir,
hvítjarpr, sofa lítit.

Enn kvað hann:

5

Hvat er hér í heimi betra,
hyggj skáld af þrá sjaldan,
mjök er langr sá er dvelr drengi
dagr, en vífn fögru.

Þungan ber ek af þingi
þann harm er ek skal svanna,
skreytask menn á móti,
minn aldregi finna.

Þá hafði Magnús konungr spurt vingjarnlig orð dóttur 10
keisarans til sín, ok hon hefði þat mælt, att slíkr maðr
þótti henni sœmiligr, sem Magnús konungr var. Þá kvað
hann þetta:

Jörp mun eigi verpa
ermín á glæ sínum,
orð spyr ek gullbrings gerðar
góð um skáld í hljóði.

Ann ek þótt eigi finnak
opt guðvesjar þoptu,
viti menn at ek hygg hennar
hála ræktar málum.

15

Úsætt Magnús konungs ok Skopta.

19. Skopti Ögmundarson varð missáttir við Magnús
konung, ok deildu þeir um dánararf nökkurn; Skopti hélt, 20
en konungr kallaði til með svá mikilli freku, at þat var
við váða sjálfan; váru þá at áttar margar stefnur, ok lagði
Skopti þat ráð til, at þeir feðgar skyldu aldri allir senn
vera á konungs valdi; sagði at þat mundi hlýða. Þá er
Skopti var fyrir konungi, flutti hann þat fram, at skyld 25
frændsemi var milli þeirra konungs, ok þat með, at Skopti
hafði verit jafnan kær vin konungs, ok aldri brugðizt
þeirra vinátta; sagði svá, at menn mætti þat skilja, at hann
var svá viti borinn, at ek mun, segir hann, eigi þat mál
halda í deilu við þik, konungr! ef ek mæli rangt, en því 30
bregðr mér til forellris míns, at ek halda réttu máli fyrir
hverjum manni, ok gera ek þar engi manna mun at.
Konungr var hinn sami, ok myktist ekki hans skap við
slíkar ræður. Fór Skopti heim.

Ferð Finns Skoptasonar.

20. Síðan fór Finnur Skoptason á konungs fund ok talaði við hann, ok bað konung þess, at hann skyldi láta þá feðga ná réttindum af þessu máli. Konungr svarar 5 stygt ok stutt. Þá mælti Finnur: Til annars hugða ek af yðr, konungr! en þér mundut gera mik lögræning, þá er ek settumst í Kvaldinsey, er fáir vildu aðrir vinir yðrir, ok sögðu, sem satt var, at þeir váru framseldir, er þar sátu, ok til dauða dæmdir, ef Ingi konungr hefði eigi lýst 10 við oss meira höfðingskap, en þú hafðir fyrir oss sét, ok mun þó mörgum sýnast, sem vér bærim þaðan svívirðing, ef þat væri nökkurs vert. Konungr skipaðist ekki við slíkar ræður, ok fór Finnur heim.

Ferð Ögmundar Skoptasonar.

15 21. Þá fór Ögmundur Skoptason á fund konungs. En er hann kom fyrir konunginn, bar hann upp erendi sitt, ok bað konung gera þeim rétt feðgum. Konungr sagði, at þat var rétt, er hann mælti, ok þeir væri firna djarfir. Þá mælti Ögmundur: Koma muntu, konungr! þessu áleiðis, 20 at gera oss rangt fyrir sakir ríkis þíns; mun þat hér sannast, sem mælt er, at flestir launa illu eða engu, er lífit er gefit; þat skal ok fylgja mínu máli, at aldri síðan skal ek koma í þína þjónostu, ok engi várr feðga, ef ek ræð. Fór Ögmundur síðan heim, ok sást þeir aldri ok 25 Magnús konungr síðan.

Ferð Skopta or landi.

22. Skopti Ögmundarson byrjar ferð sína um várit eptir af landi í brott; hann hafði 5 langskip ok öll vel búin; til þeirrar ferðar réðust með honum synir hans 30 Ögmundur ok Finnur ok Þórðr. Urðu þeir heldr síðbúnir; sigldu um haustit til Flæmingjaland ok váru þar um vetrinn. Snimmum várit sigldu þeir vestr til Vallands, ok um sumarit sigldu þeir út um Nörvasund, ok um haustit

til Rúmaborgar; þar andaðist Skopti. Allir önduðust þeir feðgar í þeirri ferð. Þórðr lifði lengst þeirra feðga; hann andaðist í Sikiley. Þat er sögn manna, at Skopti hafi fyrst siglt Nörvasund Norðmanna, ok varð sú ferð hin frægsta. 5

Jartegnir Ólafs konungs við eldsbruna.

23. Sá atburðr gerðist í kaupangi, þar sem Ólafr konungr hvílir, at eldr kom í hús í bönum, ok brann víða. Þá var borit út or kirkjunni skrin Ólafs konungs, ok sett á mót eldinum. Síðan hljóp at maðr einn hvatviss ok 10 úvittr, ok barði skrinitt, ok heitaðist við þann helga mann; sagði svá, at alt mundi þá upp brenna, nema hann byrgi þeim með bönum sínum, bæði kirkjan ok önnur hús. Nú lét almáttigr guð við berast bruna kirkjunnar, en þeim úvittra manni sendi hann augnaverkr þegar eptir um nótt- 15 ina, ok lá hann þar alt til þess, er hinn helgi Ólafr konungr bað honum miskunnar við almáttigan guð, ok bættist honum í þeirri sömu kirkju.

Jartegnir Ólafs konungs á kreptri konu.

24. Sá atburðr varð enn í kaupangi, at kona ein var 20 færð þangat til staðarins, þar sem Ólafr konungr hvílir; hon var svá armsköpuð, at hon var kropnuð öll saman, svá at báðir föetr lágu bjúgir við þjóin uppi. Ok er hon var iðuliga á bönum ok hafði heitit á hann grátandi, þá bætti hann henni þá miklu vanheilsu, at föetr ok leggir 25 ok aðrir limir réttust or lykkjum, ok þjónaði síðan hverr liðr ok limr réttri skepnu; mátti hon áðr eigi krjúpa þangat, en þaðan gékk hon heil ok fegin til sinna heimkynna.

Hernaðr á Írlandi.

25. Magnús konungr byrjar ferð sína af landi ok 30 hafði her mikinn; þá hafði hann verit konungr í Noregi 9 vetr; þá fór hann vestr um haf ok hafði hit frídasta lið,

er til var í Noregi. Honum fylgðu allir ríkismenn, er í váru landinu, Sigurðr Hranason, Víðkunnr Jónsson, Dagr Eilífsson, Serkr or Sogni, Eyvindr Ölþogi, stallari konungs, Ulfr Hranason, bróðir Sigurðar, ok margir aðrir ríkismenn.

5 Fór konungr með þessu liði öllu vestr til Orkneyja, ok hafði þaðan með sér sonu Erlends jarls, Magnús ok Erling. Þá sigldi hann til Suðreyja, ok er hann lá við Skotland, þá hljóp Magnús Erlendsson um nótt af skipi konungs ok lagðist til lands; fór síðan upp í skóg ok kom

10 fram í hirð Skotakonungs. Magnús konungr hélt liðinu til Írlands ok herjaði þar; þá kom Myrkjartan konungr til liðs við hann, ok unnu þeir mikit af landinu, Dyflinn ok Dyflinnar skíri, ok var Magnús konungr um vetrinn uppi á Kunnoktum með Myrkjartani konungi, en setti menn

15 sína til landsgæzlu, þar er hann hafði unnit. En er váraði, fóru konungarnir með her sinn vestr á Ulaðstír, ok áttu þar orrostur margar ok unnu landit, ok höfðu unnit mestan hluta af Ulaðstír; þá fór Myrkjartan heim á Kunnaktir.

Uppganga Magnús konungs.

20 26. Magnús konungr bjó þá skip sín ok ætlaði austr til Noregs; hann setti menn sína til landsgæzlu í Dyflinni. Hann lá við Ulaðstír öllu liði sínu, ok váru seglbúnaðir. Þeir þóttust þurfa strandhöggva, ok sendi Magnús konungr menn sína til Myrkjartans konungs, at hann skyldi

25 senda honum strandhögg, ok kvað á dag, at koma skyldi hinn næsta dag fyrir Bartholomeus messu, ef sendimenn væri heilir; en messudags aptaninn váru þeir eigi komnir. En messudaginn, þá er sól rann upp, gékk Magnús konungr á land með mestan hluta liðs síns ok gékk upp frá

30 skipum, vildi leita eftir mönnum sínum ok strandhöggvi. Veðr var vindlaust ok sólskin, leiðin lá yfir mýrar ok fen, ok váru þar höggnað yfir klappir, en kjarrskógar við tveggja vegna. Þá er þeir sóttu fram, varð fyrir þeim leiti mjök hátt; þaðan sá þeir víða. Þeir sá jóreyk mik-

35 inn upp á land; roeddu þá milli sín, hvárt þat mundi vera

herr Íra, en sumir sögðu, at þar mundu vera menn þeirra með strandhöggvi. Námu þeir þar stað. Þá mælti Eyvindr ölbogi: Konungr! sagði hann, hverja ætlan hefir þú á ferð þessi? úvarliga þykkir mönnum þú fara, veiztu at Írar eru sviksamir, ætla nú ráð nökkut fyrir liði yðru. Þá mælti konungr: Fylkjum nú liði váru, ok verum viðbúnir, ef þetta eru svik. Var þá fylkt; gékk kónungr ok Eyvindr fyrir fylkingunni. Hafði Magnús konungr hjálm á höfði ok rauðan skjöld, ok lagt á með gulli leo, gyrðr sverði, er Leggbítur var kallaðr, tannhjaltat ok gullvasiðr með- 10 alkafinn, hit bezta vápn; hann hafði kesju í hendi, hann hafði silkihjúp rauðan yfir skyrtu, ok skorit fyrir ok á bak leo með gulu silki; ok var þat mál manna, at eigi hefði sét skörligra mann eða vaskligra. Eyvindr hafði ok silkihjúp rauðan, ok með sama hætti sem konungr, 15 var hann ok mikill maðr ok fríðr ok hinn hermannligsti.

Fall Magnús konungs.

27. En er jóreykrinn nálgadist, þá kendu þeir sína menn, ok fóru þeir með strandhöggvi miklu, er Írakonungr hafði sent þeim, ok hélt hann öll sín orð við Magnús 20 konung. Síðan sneru þeir út til skipanna, ok var þá um miðdegis skeið. En er þeir kómu út á mýrarnar, fórst þeim seint um fen; þá þusti herr Íra fram or hverju skógarnefi, ok réðu þegar til bardaga, en Norðmenn fóru dreift, ok féllu brátt margir. Þá mælti Eyvindr: Konungr! 25 segir hann, úheppiliga ferr lið várt, tókum nú skjótt gott ráð. Konungr mælti: Blási herblástr öllu liðinu undir merkin, en þat lið, sem hér er, skjóti á skjaldborg, ok förum síðan undan á hæli út yfir mýrarnar; síðan mun ekki saka, er vér komum á sléttlendi. Írar skutu djarfliga, 30 en þó féllu þeir allþykkt, en æ kom maðr í manns stað. En er konungr var kominn at neðsta díki, var þar torføra mikil ok fástadar yfir fært; féllu þar Norðmenn mjök. Þá kallaði konungr Þorgrím skinnhúfu, lendan mann sinn,

hann var upplenzkr, ok bað hann fara yfir díkit með sína sveit: en vér munum verja meðan, segir hann, svá at yðr skal ekki saka; farit síðan á hólma þann, er þar verðr, ok skjótit á þá, meðan vér förum yfir díkit; erut
5 þér bogmenn góðir. En er þeir Þorgrímr kómu yfir díkit, köstuðu þeir skjöldunum á bak sér ok runnu til skipa ofan. En er kouungr sá þat, mælti hann: Údrengiliga skilstu við þinn konung, úvittr var ek, þá er ek gerða þik lendan mann, en ek gerða útlaga Sigurð hund; aldri
10 mundi hann svá fara. Magnús konungr fékk sár, var lagðr kesju í gegnum bæði lærin fyrir ofan kné. Hann greip skaptit milli fóta sér ok braut or keflit, ok mælti: Svá brjótum vér hvern sperrilegginn, sveinar! Gangit vel fram; ekki mun mik saka. Magnús konungr var höggvinn á
15 hálsinn með spörðu, ok varð þat hans banasár. Þá flýðu þeir er eptir váru. Viðkunnr Jónsson bar til skipa sverðit Leggbít ok merki konungs; þeir runnu síðarst, annarr Sigurðr Hranason, þriði Dagr Eilífsson. Þar féllu með Magnúsi konungi Eyvindr ölbogi, Úlfr Hranason, ok margir
20 aðrir rikismenn; mart féll Norðmanna, en þó miklu fleira af Írum. En þeir Norðmenn, er undan kómust, fóru þegar brott um haustit. Erlingr, son Erlends jarls, féll á Írlandi með Magnúsi konungi. En er þat lið, er flýit hafði af Írlandi, kom til Orkneyja, ok Sigurðr spurði fall Magnús
25 konungs, föður síns, þá réðst hann þegar til ferðar með þeim, ok fóru þeir um haustit austr til Noregs.

Frá Magnúsi konungi ok Viðkunni Jónssyni.

28. Magnús konungr var yfir Noregi 10 vetr, ok var á hans dögum friðr góðr innanlands, en menn höfðu mjök
30 starfsamt ok kostnaðarsamt af leiðöngrum. Var Magnús konungr hinn vinsælsti við sína menn, en bóndum þótti hann harðr. Þat herma menn frá orðum hans, þá er vinir hans mæltu, at hann fór opt úvarliga, er hann herjaði utanlands, hann sagði svá: Til frægðar skal konung hafa,

en ekki til langlífis. Magnús konungur var nær þrítogr at aldri, þá er hann féll. Víðkunnr drap þann mann í orrostu, er banamaðr var Magnús konungs; þá flyði Víðkunnr, ok hafði fengit þrjú sár, ok af þessum sökum tóku synir Magnús konungs hann í hinn mesta kærleik.

SAGA SIGURDAR JÓRSALAFARA, EYSTEINS OK ÓLAFS.

Upphaf Magnús sona.

1. Eptir fall Magnús konungs berfœtts tóku synir hans
5 konungdóm í Noregi, Eysteinn, Sigurðr, Ólafr; hafði Ey-
steinn hinn nørðra hlut lands, en Sigurðr hin syðra. Ólafr
konungr var þá 4 vetra eða 5; en þann þriðjung lands,
er hann átti, höfðu þeir báðir til varðveislu. Sigurðr var
þá til konungs tekinn, er hann var 13 vetra eða 14, en
10 Eysteinn var vetri ellri. Sigurðr konungr lét eptir fyrir
vestan haf dóttur Írakonungs. Þá er synir Magnús kon-
ungs váru til konunga teknir, kómu utan or Jórsalaheimi,
ok sumir or Miklagarði, þeir menn, er farit höfðu út með
Skopta Ögmundarsyni, ok váru þeir hinir frægstu ok
15 kunnu margskonar tíðindi at segja. En af þeim nýnæmum
girtist fjöldi manns í Noregi þeirrar ferðar; var þat sagt,
at í Miklagarði féngu Norðmenn fullsælu fjár, þeir er á
mála vildu ganga. Þeir báðu konungana, at annarrhvárr
þeirra, Eysteinn eða Sigurðr, skyldi fara ok vera fyrir
20 því liði, er til útferðar gerðist. En konungarnir játtu því,
ok bjoggu ferð þá með beggja þeirra kostnaði. Til þeirrar
ferðar réðust margir ríkismenn, bæði lendir menn ok ríkir
böendr. En er ferðin var búin, þá var þat af ráðit, at
Sigurðr skyldi fara, en Eysteinn skyldi hafa landráð af
25 hendi beggja þeirra.

Frá Orkneyja jörlum.

2. Einum vetri eða tveim eptir fall Magnús konungs
berfœtts kom vestan af Orkneyjum Hákon, son Páls jarls.

Konungar gáfu honum jarldóm ok yfirsóku í Orkneyjum, svá sem jarlar höfðu haft fyrir honum, Páll, faðir hans, eða Erlendr, föðurbróðir hans. Fór Hákon jarl vestr til Orkneyja.

Útferð Sigurðar konungs.

5

3. Fjórum vetrum eptir fall Magnús konungs fór Sigurðr konungr liði sínu or Noregi; þá hafði hann 60 skipa. Svá segir Þórarinn stuttfeldr:

Svá kom fylkis	at skip við sköp	
framt lið saman	skarfögr um lög	10
margspaks mikit	hreins guðs héðan	
mildingi vilt,	hnigu sextigir.	

Sigurðr konungr sigldi um haustit til Englands; þá var þar konungr Heinrekr, son Vilhjálms bastardar. Var Sigurðr konungr þar um vetrinn. Svá segir Einarr Skúlason: 15

Vásöfnugr réð vísi	Stál lét hilmir hvílaak
vestr helmingi mestum,	heiptglaðr ok var þaðra,
óð at ensku láði	né gramr af val vimrar,
oegis marr und harra.	vetrlengis, stúgr betri.

Ferð Sigurðar konungs.

20

4. Sigurðr konungr fór eptir um várit liðinu vestr til Vallands, ok kom fram um haustit út á Galizuland, ok dvaldist þar annan vetr. Svá segir Einarr Skúlason:

Ok sá er cest gat ríki	Þar frá ek hilmi herjar,	25
ól þjóðkonungr sólar	hjaldrs, lausmæli gjalda,	
önd á Jakobs landi	gramr birti svan svartan	
annan vetr und ranni.	sнарlyndr, frömum jarli.	

En þat var með þeim atburð, at jarl, sá er þar réð fyrir landi, gerði sætt við Sigurð konung, ok skyldi jarl láta 30 setja Sigurði torg til matkaupa allan vetrinn, en þat endist eigi lengr en til jóla, ok gerðist þá ilt til matar, því at landit er skarpt ok ilt matland. Þá fór Sigurðr konungr með miklu liði til kastala þess, er jarl átti, ok flýði jarl

undan, því at hann hafði lítit lið. Sigurðr konungr tók þar víst mikla ok mikit herfang annat, ok lét flytja til skipa sinna, bjóst síðan í brott ok fór vestr fyrir Spán. Þá er Sigurðr konungr sigldi fyrir Spán, barst þat at, at 5 víkingar nökkurir, þeir er fóru at herfangi, kómu í móti honum með galeiða her, en Sigurðr konungr lagði til orrostu við þá; ok hóf svá hina fyrstu orrostu við heiðna menn, ok vann af þeim 8 galeiðr. Svá segir Halldórr skvaldri:

10	Ok fádýrir fóru
Fjölnis hróts at móti,
vígásam hlóð vísi,
víkingar gram ríkum. | Náði herr at hrjóða,
hlaut drengja vinr fengi
fyrðum hollr, þar er félla
fátt lið, galeiðr átta. |
|----|---|---|

Síðan hélt Sigurðr konungr til kastala þess, er Sintre 15 heitir, ok barðist þar aðra orrostu, þat er á Spáni; þar sat í heiðit fólk, ok herjaði á kristna menn; hann vann kastalann ok drap þar alt fólk, því at ekki vildi kristnast láta, ok tók þar fé mikit. Svá segir Halldórr skvaldri:

20	Stór skal ek verk þau er váru,
vánar dags, á Spáni,
prútt lét slongvir sóttan
Sintre, konungs inna. | Gerðisk heldr við harðan
hermönnnum gram berjask
grátt, er gerva neittu
guðs rétti sér boðnum. |
|----|--|---|

Unnin Lizibón.

5. Eptir þat hélt Sigurðr konungr liðinu til Lizibónar, 25 þat er borg mikil á Spáni, ok hálf kristin en hálf heiðin; þar skilr Spán kristna ok Spán heiðna; eru þau heröð heiðin öll, er vestr liggja þaðan. Þar átti Sigurðr konungr hina þriðju orrostu við heiðna menn ok hafði sigr; fékk hann þar fé mikit. Svá segir Halldórr skvaldri:

30	Suðr vátt sigr hinn þriðja,
snjallr, við borg þá er kalla, | lofðungs kundr! er lendut
Lizibón, at fróni. |
|----|---|---|

Þá hélt Sigurðr konungr liðinu vestr fyrir Spán heiðna, ok lagði til borgar þeirrar, er kölluð er Alkasse, ok átti þar hina fjórðu orrostu við heiðna menn ok vann borgina,

drap þar mart fólk, svá at hann eyddi borgina. Þeir féngu þar ofa mikit fé. Svá segir Halldórr skvaldri:

Út frá ek yör þar er heitir
Alkasso styr hvassan,

fólkþeysandi! fýsask
fjórða sinn at vinna.

Ok enn þetta:

5

Unnit frá ek í einni
eyddri borg til sorga,

hitti herr á flotta,
heiðins vífa, at drífa.

Orrosta í Forminterru.

6. Þá hélt Sigurðr konungr fram ferðinni, ok lagði til Nörvasunda; en í sundunum var fyrir honum víkinga- 10
herr mikill, ok lagði konungr til orrostu við þá, ok átti þar hina fimtu orrostu, ok hafði sigr, Svá segir Halldórr skvaldri:

Treystuzk egg fyrir austan,
yör tjóði guð, rjóða,

náskári fló nýra,
Nörvasund, til unda.

15

Síðan lagði Sigurðr konungr herinum fram hit syðra með Serklandi, ok kom til eyjar þeirrar, er kölluð er Forminterra. Þar hafði þá sezt herr mikill heiðinna blámanna í helli nökkurn, ok settu fyrir hellisdyrnar steinvegg mikinn; þeir herjuðu víða á landit, ok fluttu til hellisins alt 20 herfang. Sigurðr konungr veitti uppgöngu í þeirri ey, ok fór til hellis, ok var í bergi nökkuru, ok var hátt at ganga upp hallinn til steinveggsins, en bjargit skútti yfir steinvegginn fram. Heiðingjar vörðu steinvegginn ok hræddust ekki vápn Norðmanna, en þeir máttu bera grjót ok skot 25 niðr undir fœtr sér ofan á Norðmenn. Norðmenn réðu ok eigi til uppgöngunnar at svá búnu. Þá tóku heiðingjar pell ok aðra dýrgripi, ok báru út á vegginn ok skóku at Norðmönnum, æptu á þá ok eggjuðu þá ok frýðu þeim hugar. Þá leitaði Sigurðr konungr sér ráða. Hann lét taka 30 tvá skipbáta, er barkar eru kallaðir, ok draga upp á bjargit yfir hellisdyrnar, ok drengja með strengjum digrum alt undir innviðuna ok um stafnana. Síðan géngu þar í menn, svá sem rúm hafði, létu þá síga skipin ofan fyrir

hellinn með reipum; þá skutu þeir ok grýttu, er á skip-
inum váru, svá at heiðingjar hrukku af steinvegginum.
Þá gekk Sigurðr konungr upp í bjargit með herinn undir
steinvegginn, ok brutu vegginn, ok kómust svá upp í
5 hellinn, en heiðingjar flýðu inn um steinvegginn, þann er
settr var um þveran hellinn. Þá lét konungr flytja í hellinn
viðu stóra, ok kasta bál mikit í hellisdurunum, ok slá
eldi í. En heiðingjar, er eldr ok reykr sótti þá, þá létu
sumir lifit, sumir géngu á vápn Norðmanna, en alt fólk
10 var drepit eða brent. Þar féngu Norðmenn hit mesta
herfang, þess er þeir hefði tekit í þessi ferð. Svá segir
Halldórr skvaldri:

	Varð fyrir stafni	Þar varð eggjar
	styrjar gjörnum	ok eld þola
15	friðraskaði	blámanns lið
	Forminterra.	áðr bana féngi.

Ok enn þetta:

	Böðstyrkir! lézt þú barka,	En í hall at helli
	bragnings verk á Serkjum	hernenninn fjölmennum
20	fræg hafa gerzk, fyrir gýgjar	göndlar þings með gengi
	gagnstíg ofan síga.	gnýpróttir! neðan sóttir.

Enn segir Þórarinn stutfeldr:

	Það gramr guma	Þá er í reipum
	gunnhagr draga	ramdýr þrama
25	byrvarga á bjarg	sigu fyrir hellis
	blásvarta tvá.	hliðdýrr með lið.

Orrostar á Ivizu ok Manork.

7. Þá fór Sigurðr konungr fram á leið, ok kom til
eyjar þeirrar, er Iviza heitir, ok átti þar orrostu ok fékk
30 sigr; sú var hin sjaunda orrosta. Svá segir Halldórr
skvaldri:

Margdýrkaðr kom merkir	fúss var fremdar ræsir
morðhjól skipa stóli,	friðselits, til Ivizu.

Eptir þat kom Sigurðr konungr til eyjar þeirrar, er Man-
35 ork heitir, ok hélt þar hina 8ðu orrostu við heiðna menn,
ok fékk sigr. Svá segir Halldórr skvaldri:

Knátti enn hin áttu
oddhrið vakið síðan,

Finna rauð gjöld, á grœnni,
grams ferð, Manork verða.

Röðgeirr tók konungdóm.

8. Sigurðr konungr kom um várit til Sikileyjar, ok dvaldist þar lengi. Þar var þá Röðgeirr hertogi; hann 5 fagnaði vel konungi ok bauð honum til veizlu. Sigurðr konungr kom þannug, ok mikit lið með honum. Þar var dýrligr fagnaðr, ok hvern dag at veizlunni stóð Röðgeirr hertogi ok þjónaði at borði Sigurðar konungs. Ok hinn 7da dag veizlunnar, þá er menn höfðu tekit langar, þá tók 10 Sigurðr konungr í hönd jarlinum ok leiddi hann upp í hássæti, ok gaf honum konungsnafn ok þann rétt, at hann skyldi vera konungr í Sikileyjarveldi, en áðr höfðu þar jarlar verið yfir því ríki.

Frá Röðgeiri konungi.

15

9. Röðgeirr, Sikileyjar konungr, var hinn ríkasti konungr; hann vann Púl allan ok lagði undir sik, ok margar aðrar stóreyjar í Griklands hafi; hann var kallaðr Röðgeirr ríki. Hans son var Vilhjálmr konungr í Sikiley, er lengi hafði úfrið mikinn haft við Miklagarðs keisara. Vilhjálmr 20 konungr átti 3 dætr, en engan son; hann gipti eina dóttur sína Heinreki keisara, syni Friðreks keisara, en þeirra son var Friðrekr, er nú var keisari í Rómaborg. Aðra dóttur Vilhjálms konungs átti hertogi af Kípr; hina þriðju átti Margrit yfirkussari; Heinrekr keisari drap þá báða. 25 Dóttur Röðgeirs, Sikileyjar konungs, átti Manueli, keisari í Miklagarði; þeirra son var Kirjalax keisari.

Sigurðr konungr fór til Jórsala.

10. Um sumarit sigldi Sigurðr konungr út um Griklandshaf til Jórsalalands, fór síðan upp til Jórsalaborgar 30 ok hitti þar Baldvina Jórsalakonung. Baldvini konungr fagnaði Sigurði konungi forkunnar vel ok reið með honum út til árinna Jórdanar ok aprt til Jórsalaborgar. Svá segir Einarr Skúlason:

Húf lét hilmir svífa
hafkaldan, lof skáldi
esat um allvalds risnu
einfalt, í Griksalti,

áðr við einkar breiða
úlfnestir skip festi,
öll beið öld með stilli,
Akraborg, fegins morgin.

5 Ok enn þetta:

Get ek þess er gramr fór vitja,
glyggs, Jórsala bygðar,
meðr vituð öðling æðra,
ógnblíðr, und sal víðum.

Ok leyghati langask,
leyft ráð var þat, náði
hauka fróns í hreinu
hvatr Jórdanar vatri.

- 10 Sigurðr konungr dvaldist mjök lengi á Jórsalalandi um
haustit ok öndurðan vetr.

Unnin sætt.

11. Baldvini konungr gerði veizlu fagra Sigurði kon-
ungi ok liði miklu með honum. Þá gaf Baldvini konungr
15 Sigurði konungi marga helga dóma, ok þá var tekinn
spánn af krossinum helga at ráði Baldvina konungs ok
patriarka, ok sóru þeir báðir at helgum dómi, at þetta
tré var af hinum helga krossi, er guð sjálf var þindr á.
Síðan var sá heilagr dómr gefinn Sigurði konungi, með
20 því at hann sór áðr, ok 12 menn aðrir með honum, at
hann skyldi fremja kristni með öllum mætti sínum, ok
koma í land erkibyskupa-stóli, ef hann mætti, ok at kross-
inn skyldi þar vera, sem hinn helgi Ólafr konungr hvíldi,
ok at hann skyldi tíund fremja ok sjálf gera. Sigurðr
25 konungr fór síðan til skipa sinna í Akrsborg; þá bjó ok
Baldvini konungr her sinn at fara til Sýrlands til borgar
þeirrar, er Sætt heitir; sú borg var heiðin. Til þeirrar
ferðar rétt Sigurðr konungr með honum. Ok þá er þeir
konungarnir höfðu litla hríð setit um borgina, gáfust
30 heiðnir menn upp, ok eignuðust konungarnir borgina, en
líðsmenn annat herfang. Sigurðr konungr gaf Baldvina
konungi alla borgina. Svá segir Halldórr skvaldri:

Borg heiðna tókta, bræðir
þenja tíkr! af ríki,

háðisk hver við þryði
híldr, en gaft af míðri.

Einarr Skúlason segir ok hér frá:

Sætt frá ek deila dróttinn,
drengr minnsk þess, vinna,
tóku hvast í hristar
hríð valslöngur ríða.

Sterkr braut váligt virki
vals munnlitadr gunnar,
fögr ruðusk sverð en sigri
enjallr bragningr hlaut fagna.

Eptir þat fór Sigurðr konungr til skipa sinna ok bjóst 5
brott af Jórsalalandi. Þeir sigldu norðr til eyjar þeirrar,
er Kípr heitir, ok dvaldist Sigurðr konungr þar nökkura
hríð; fór síðan til Griklands, ok lagði öllu liðinu út við
Engilsnes, ok lá þar halfan mánað, ok var hvern dag
hraðbyri norðr eptir hafinu, en hann vildi bíða þess byrjar, 10
er þverskytningr væri, ok seglum mætti aka at endilöngu
skipi; því at öll segl hans vǫru sett pellum, bæði þat er
fram vissi ok aptr; fyrir því at hváirtveggju, frambyggjar
ok þeir er aptr vǫru, vildu eigi sjá hit úfegra seglanna.

Ferð Sigurðar konungs í Miklagarð.

15

12. Þá er Sigurðr konungr sigldi inn til Miklagarðs,
sigldi hann nær landi; þar eru alt á land upp borgir ok
kastalar ok þorp, svá at hvergi slítr. Þá sá af landi í
bug allra seglanna, ok bar hvergi í milli, svá sem einn
garðr væri. Alt fólk stóð úti, þat er sjá mátti sigling 20
Sigurðar konungs. Spurt hafði Kirjalax keisari til ferðar
Sigurðar konungs, ok lét hann upp lúka borgklið þat á
Miklagarði, er heitir Gullvarta; þat hlið skal inn ríða
keisarinn, þá er hann hefir lengi áðr í brott verit af
Miklagarði ok hafi vel sigrazt; þá lét keisarinn breiða pell 25
um öll stræti borgarinnar frá Gullvörtu ok til Laktjarna;
þar eru keisarans hallir hinar ágæztu. Sigurðr konungr
mælti við sína menn, at þeir skyldu ríða drambsamliga í
borgina, ok láta sér lítit um finnast alla nýbreytni, er þeir
sá, ok svá gerðu þeir. Reið Sigurðr konungr ok allir hans 30
menn með þvílíkan prís til Miklagarðs, ok svá til hinnar
ágæztu konungs hallar, ok var þar fyrir þeim alt búit.
Sigurðr konungr dvaldist þar nökkura hríð. Þá sendi
Kirjalax konungr menn sína til hans, hvárt hann vildi

þiggja af keisaranum sex skippund af gulli, eða vildi hann,
 at konungr léti efna til leiks þess, er keisari var vanr at
 láta leika á Paðreimi. Sigurðr konungr kaus leikinn, en
 sendimenn sögðu, at keisarann kostaði eigi minna fé leik-
 5 inn en þetta gull. Þá lét keisarinn efna til leiksins, ok
 var þá leikit at vanda, ok veittu allir leikar betr konungi
 þat sinn. Dróttning á hálfan leikinn, ok keppast í öllum
 leikum menn þeirra; ok segja Grikkir, at þá er konungr
 vinnr fleiri leika á Paðreimi en dróttning, þá mun konungr
 10 vinna sigr, ef hann ferr herferð. Þat segja menn, þeir er
 verit hafa í Miklagarði, at Paðreimrinn sé á þá leið gerr,
 at veggur hár er settr um einn völl, sem til sé at jafna
 túnsvidd, kringlóttan, ok gráður umhverfis; sitja menn
 þar um steinvegginn, en leikrinn er á vellinum. Eru þar
 15 skrifuð, margskonar forntíðindi, Æsir, Völsungar, Gjúk-
 ungar, gert af kopar ok málmi með svá miklum hagleik,
 at þat þykkir alt kvikt vera, er þeir koma í leikinn. Er
 leikrinn settr með miklum brögðum ok vélum; sýnist sem
 menn ríði í lopti, ok skoteldr er þar við, ok allskonar
 20 hörpuleikar ok söngfæri.

Frá Sigurði konungi.

13. Þat er sagt, at Sigurðr konungr skyldi veita
 keisara snæðing einn dag, ok biðr nú sína menn efna til
 sköruliga alla hluti. Ok þá er til var aflat allra hluta,
 25 sem honum sómdi at veita ríkuð mönnum, þá mælti Sig-
 urðr konungr, at menn skyldu ganga at því stræti í borg-
 inni, er viðr væri keyptr, sagði, at þat munu þeir þurfa.
 Þeir sögðu, at hvern dag var mörgum hlössum ekit í
 borgina, ok eigi þyrfti hann þat at ugga, en er þeir þurftu
 30 til at taka, var á brottu allr viðrinn, ok segja konungi.
 Hann svaraði: Vitit nú, ef þér fáit valhnetr, eigi munum
 vér þeim stór kunna at elda. Þeir fóru ok féngu svá mikit,
 sem þeir vildu. Ok nú kemr keisarinn ok virktamenn
 hans, setjast saman, ok er þar margfaldr sómi, ok veitir
 35 Sigurðr konungr með kappi. Ok er þat finnr keisarinn

ok dróttning, at engi efni skortir, þá sendir hon menn at vita, með hverju þeir elda; ok nú koma þeir at húsi einu, ok sjá at þat var fult af valhnotum, ok segja henni; hon mælti: Víst er konungr sjá stórlátr, ok mun fátt til spara síns sóma; engi viðr logar betr en þetta. Hafði þetta til 5 raunar gert, hvert ráð hann tæki.

Heimferð Sigurðar konunga.

14. Eptir þetta bjóst Sigurðr konungr til heimferðar. Hann gaf keisaranum öll skip sín, ok höfuð gullbúin váru á því skipi, er konungr hafði stýrt; þau váru sett á Pétrs- 10 kirkju; eru þar síðan til sýnis. Kirjalax keisari gaf Sigurði konungi marga hesta, ok fékk honum leiðtoga um alt ríki sitt. Fór þá Sigurðr konungr brott af Miklagarði, en eptir dvaldist mikill fjöldi Norðmanna ok gékk á mála. Sigurðr konungr fór utan fyrst á Bolgaraland, ok þá um 15 Ungararíki, ok um Pannonia ok um Sváva ok um Beiaraland; þar fann hann Lozarium keisara af Rómaborg, ok fagnaði hann honum forkunnar vel, fékk honum leiðtoga alt um sitt ríki, ok lét halda þeim torg, svá sem þeir þurftu til allra kaupar. En er Sigurðr konungr kom í Slés- 20 vík á Danmörk, þá veitti Eilífr jarl honum dýrlega veizlu; þat var um miðsumars skeið. Í Heiðabý fann hann Nikólás Danakonung, ok fagnaði hann honum afar vel, ok fylgði honum sjálf norðr á Jótland, ok gaf honum skip með öllum búnaði, þat er hann hafði í Noreg. Fór þá 25 Sigurðr konungr heim í ríki sitt, ok var honum vel fagnat. Ok var þat mál manna, at eigi hafi verit farin meiri virðingarför or Noregi, en þessi var, ok var hann þá tvítograt aldri; hann hafði 3 vetr verit í þessarri ferð. Ólafr konungr, bróðir hans, var þá 12 vetra gamall. 30

Frá Eysteini konungi.

15. Eysteinn konungr hafði mart gert í landinu, þat er nytsamligt var, meðan Sigurðr konungr var í ferð. Hann hóf munklífi í Björgvin í Norðnesi, ok lagði hann

þar mikit fé til; hann lét gera Mikjálskirkju, hit vegligsta steinmusteri; hann lét ok gera í konungsgarði Postolakirkju; þar lét hann ok gera höll hina miklu, er vegligast trébús hefir gert verit í Noregi; hann lét ok gera kirkju á Agðanesi, ok þar virki ok höfn, er áðr var øræfi; hann lét ok gera í Niðarósi í konungsgarði Nikoláskirkju, ok var þat hús allmjök vandat at skurðum ok allri smíð; hann lét ok gera kirkju norðr í Vágum á Hálogalandi, ok lagði próvendu til.

10 *Eysteinn konungr fékk Jamtaland.*

16. Eysteinn konungr gerði orð hinum vitrustum mönnum til Jamtlands ok hinum ríkustum, bauð þeim til sín, en fagnaði öllum, er kómu, með blíðu mikilli, ok leiddi brott með vingjöfum, en teygði þá svá til vináttu við sik. En er þeir vöndust margir at fara til hans, ok þágu gjafir hans, en sumum sendi hann gjafir, þeim er eigi kómu þar, þá kom hann sér í fullkomna vináttu við alla þá menn, er réðu fyrir landinu. Síðan talaði hann fyrir þeim ok sagði, at Jamtr höfðu þat illa gert, er þeir höfðu snúizt í brott frá Noregs konungum í hlýðni eða skattgjöfum. Tók þar til máls, er Jamtr höfðu gengit undir ríki Hákonar konungs Aðalsteinsfóstra, ok verit síðan lengi undir Noregs konungum; inti ok þat, hversu mörg þarfinði þeir máttu hafa af Noregi, eða hversu mikill úmaki þeim væri at sækja til Svíakonungs þat, er þeir þurftu. Ok kom hann svá sínum ræðum, at Jamtr sjálfir buðu honum ok báðu hann, at þeir vildu snúast til hlýðni við Eysteinn konung, ok kölluðu þat þurft sína ok nauðsyn. Dró svá saman þeirra félagskap, at Jamtr gáfu land alt undir ríki Eysteins konungs. Tóku fyrst til þessa máls ríkismenn þar trúnaðareidda af öllu fólkinu; síðan fóru þeir til Eysteins konungs ok sóru honum ríki, ok hefir þat haldizt jafnan síðan. Vann Eysteinn konungr Jamtaland með viti en eigi með áhlaupum, sem sumir hans lang-
35 feðgar.

Frá Eysteini konungi.

17. Eysteinn konungr var maðr hinn fríðasti sýnum, bláeygr ok nökkut opineygr, bleikhárr ok brokkinhárr, ekki hárf meðalmaðr, spekingr at viti, at öllu fróðr, lögum ok dæmum ok mannfroði, ráðsnjallr ok orðspakr, ok hinn 5 snjallasti, manna glaðastr ok lítillátastr, hugþekkr ok ástsæll allri alpyðu. Hann átti Ingibjörgu, dóttur Gotthorms Steigarpórissonar; þeirra dóttir hét María, er síðan átti Guðbrandr Skafhögsson.

10

Frá Ívari Ingimundareyni.

18. Eysteinn konungr hafði í mörgu bætt rétt landsmanna, ok hélt hann upp mjök lögunum ok gerði sér kunnig öll lög í Noregi; hann var ok spekingr mikill at viti. Á þeim hlut má marka, hvern dýrðarmaðr Eysteinn 15 konungr var, eða hversu hann var vinholtr ok hugkvæmr eptir at leita við vini sína, hvat þeim var at harmi, at sá maðr var með honum, er hét Ívarr ok var Ingimundarson, íslenzkr maðr, vitr ok ættstórr ok skáld, ok var konungr vel til hans ok ástsamliga, sem sýndist í þessum 20 hlut. Ívarr tók úgleði, ok er konungr fann þat, heimti hann Ívar til máls við sik ok spurði hann, hví hann væri svá úglaðr? en fyrr er þú vart með oss, var oss margskonar skemtan at yðrum ræðum; en eigi leita ek af því eptir; veit ek, at þú munt vera svá vitr maðr, at ek hef engan hlut gert af við þik; seg mér, hvat er? Hann svaraði: Þat sem er, herra! má ek ekki frá segja. Þá mælti konungr: Geta mun ek þá til; eru menn þeir nökkurir, er þér getist eigi at? Hann kvað eigi þat. Konungr mælti: Þykkist þú af mér hafa minna sóma, en þú vildir? 30 Hann sagði eigi þat vera. Konungr mælti: Hefir þú sét nökkura þá hluti, er þér hefir svá mikit um fundizt, at þér þykkir þat illa? Hann kveðr eigi þat vera. Konungr mælti: Fýsir þik til nökkurra manna eða annarra höfðingja at fara? Hann kvað eigi þat vera. Konungr mælti: 35

Vandast nú getan; eru nökkurar konur þær hér eða á öðrum löndum, at þér er eptirsjá at? Hann sagði, at þat er. Konungr mælti: Ver eigi þar um hugsjúkr; þegar er várar, far þú til Íslands, ok mun ek fá þér fé ok mikinn sóma, 5 bréf ok innsigli til þeirra manna, er ráða eigu, ok veit ek eigi þeirra manna vánir, at eigi muni hneigjast fyrir mínum ummælum eða ógnarordum. Ívarr svaraði: Þungligar er farit, herra! bróðir minn á þessa konu. Þá mælti konungr: Hverfum þar frá, ok sé ek þar ráð til; eptir jól 10 mun ek fara á veizlur, ok far þú með mér, muntu þá sjá margar kurteisar konur, ok ef eigi eru þær konungbornar, mun ek fá þér í hendr. Hann svarar: Því er þungligar komit, at jafnan er ek sé fagrar konur ok dýrugar, þá minnir mik hinnar konunnar, ok er því harmr minn meiri. 15 Konungr mælti: Þá mun ek gefa þér forræði ok eignir at skemta þér. Hann svaraði: Ekki uni ek því. Þá mælti konungr: Þá fæ ek þér fé, ok ferr þú þangat til landa, sem þú vilt. Hann kveðst eigi þat vilja. Þá mælti konungr: Vandast mér nú eptir at leita, hefi ek nú eptir leitat, 20 sem ek kann; en einn er nú hlutr eptir, ok er sá lítills verðr hjá þessum, er ek hefi boðit þér; far þú hvern dag, er borð er uppi, á fund minn, ok ef ek sit eigi yfir vandamálum, mun ek tala við þik um konu þessa á alla vega, þess er mér má í hug koma, ok mun ek gefa mér tóm; 25 þat verðr stundum, at mönnum verðr harms léttara, ef um er røtt; þat skal ok fylgja, at aldregi skaltu gjaf-laust á brott fara. Hann svarar: Þat vil ek, herra! ok hefit þökk fyrir eptirleitanina. Ok nú gera þeir svá jafnan, er konungr sitr eigi yfir vandamálum, þá talar konungr við 30 hann, ok bœttist honum harms síns, ok gleðst hann.

Frá Sigurði konungi.

19. (19). Sigurðr konungr var mikill vexti ok jarpr á hár, sköruligr, ekki fagr, vel vaxinn, snöfurligr, fámæltr, ok optast ekki þýðr, vingóðr ok fastúðigr, ekki talaðr mjök, 35 siðlátr ok veglátr. Sigurðr konungr var stjórnsamr ok

refsingasamr, hélt vel lögin, mildr af fé, ríkr ok ágætr. Ólafr konungr var maðr hár ok mjór, friðr sýnum, glaðr ok lítillátr, vinsæll. Þá er þeir bræðr váru konungar í Noregi, tóku þeir af margar álögur, þær er Danir höfðu lagt á lyðinn, þá er Sveinn Alfifuson réð landi, ok urðu 5 þeir af því stórvinsælir við alþýðu ok stórmenni.

Draumr Sigurðar konungs Jórsalafara.

20. (19). Þat er sagt, at Sigurðr konungr tók úgleði mikla, ok mátti lítt njóta tals hans, ok sat hann skömmum við drykkju. Þat þótti ráðamönnum þungt, ok vinum hans 10 ok hirðinni, ok biðja Eystein konung leggja til nökkur ráð, at hann féngi vitat, hverju gegndi; féngu menn nú enga orskurði mála sinna, er hann sóttu at. Eysteinn konungr svarar svá: Vant er at ræða ok leita eptir við konung. En at bæn manna varð þat þó, at hann hét. Ok 15 eitthvert sinn vegr hann til ok spyr, hví gegnir úgleði hans: Er þat nu, herra! margs manns hrygð; vildum vér vita, hvat er veldr, eða hafi þér nökkur tíðindi fregit, er þat sé stórra hluta vert? Sigurðr konungr segir, at eigi er þat. Er þat þá, bróðir, at þér vilit or landi ok afla 20 enn meira ríkis, sem faðir várr? Hann kvað eigi þat vera. Eru nökkurir menn þeir í landi hér, er fyrir reiði þinni sé orðnir? Hann sagði eigi þat vera. Þat vil ek þá vita, ef þik hafi dreymt nökkut, þat er þér fær áhyggju. Hann sagði þat vera. Seg mér þá, bróðir! Hann sagði: Eigi 25 mun ek segja þér, nema þú ráðir eptir því sem vera mun, ok mun ek þat allglögt vita mega, hvárt þú ræðr rétt. Hann svaraði: Þat er, herra! mikill vandi á báðar síður; sitja fyrir reiði þinni, sem á mun liggja, ef eigi verðr ráðit, eða ágang ok þat áfelli, er öllu fólki verðr at; en 30 þar til mun ek ráða, at hætta á yðra miskunn, þó at eigi verði ráðit eptir því sem yðr líkar. Hann svarar: Þat dreymdi mik, at mér þótti sem vér bræðr þrír sætim allir á einum stóli fyrir Kristskirkju norðr í kaupangi, ok þá sýndist mér sem gengi út or kirkjunni hinn helgi Ólafr 35

konungr, frændi várr, skryðdr konungsskrúði; hann var með hinni dýrligastu ásjónu ok blíðligr. Hann gekk at Ólafi konungi, bróður okkrum, ok tók í hönd honum ok mælti við hann blíðliga: Far með mér, frændi! Hann sýndist 5 mér ganga með honum inn í kirkjuna. Ok nökkuru síðar kom hann út af kirkjunni, ok gekk at þér, bróðir! ok mælti við þik, at þú skyldir ganga með honum; hann var þá eigi með jafnmikilli blíðu sem fyrr; gængu þit síðan í kirkjuna. Þá vænta ek, at hann mundi mér í mót koma, 10 en þat varð eigi; þá sló yfir mik hræzlu mikilli ok úmegni ok úværa, ok vaknaða ek í því. Eysteinn konungr svarar: Herra! sagði hann, svá ræð ek, att stóllinn jar-tegnir ríki vart bræðra, en er þér sýndist Ólafr konungr koma með blíðu í móti Ólafi konungi, bróður okkrum, þar 15 mun hann lifa skemst ok mun hann eiga gott fyrir höndum, er hann er vinsæll ok ungr, ok fátt yfir liðit, ok mun Ólafr konungr hjálpa honum. En þar er þér sýndist hann mér í móti koma, ok eigi með jafnmikilli blíðu, þar mun ek lifa nökkurum vetrum lengr, ok þó verða eigi gamall, 20 ok væntir mik, at hans ásjá mun yfir mér standa, er hann kom í móti mér, ok eigi þó með jafnmiklum blóma, sem við Ólaf var, fyrir því at mart hefir mik hent til afgerða ok boðordabrota. En þar sem þér þótti frestaðst kváma hans þér í móti, þat get ek, at ekki muni marka heim- 25 ván þinn, ok vera kann, at þú mætir þungu áfelli, er þér þótti, sem nökkur úbirta legðist yfir þik ok ótti: ok get ek, at þú verðir vár elztr ok ráðir lengst ríki þessu. Þá mælti Sigurðr konungr: Vel er ráðit ok vitrliga, ok eptir þessu er mest ván at gangi. Tekr konungr nú at gleðjast.

30

Kvánfang Sigurðar konungs.

21. (20). Sigurðr konungr fékk Málmfríðar, dóttur Haralds konungs Valdamarssonar, austan or Hólmgarði. Móðir Haralds konungs var Gyða gamla dróttning, dóttir Haralds Englakonungs Guðínasonar. Móðir Málmfríðar 35 var Kristín, dóttir Inga Sviakonungs Steinkelssonar. Systir

Málmsfríðar var Ingibjörg, er átti Knútr lávarðr, son Eiríks góða Danakonungs, sonar Sveins Úlfssonar. Börn þeirra Knúts ok Ingibjargar var Valdamarr, er konungdóm tók í Danmörk eptir Svein Eiríksson, Margrét, Kristín ok Katrín. Margrétu átti Stígr hvítaledr; þeirra dóttir var Kristín, er átti Karl Sörkvisson Svíakonung; þeirra son var Sörkvir konung.

Hér hefr þingapátt.

22. (21). Sigurðr Hranason varð missáttur við Sigurð konung. Hann hafði haft Finnfró af hendi konunga fyrir 10 sakir tengða ok langrar vináttu ok margra góðra hluta, er Sigurðr veitti konungum, ok var hann hinn merkiligsti maðr ok hinn vinsælasti. En þar bar svá at, sem opt kann verða, at vándir menn ok öfundsjúkir meir en gæzkufullir báru þat í eyru Sigurði konungi, at Sigurðr Hranason 15 mundi meira eigna sér af Finnskattinum, en hófi gegndi; ræða þar til málit, at Sigurðr konungur lagði á hann fjándskap, sendir eptir honum, ok er hann kemr á konungs fund, mælti konungur: Eigi vænta ek, at þú mundir svá launa mér, sagði hann, mikit lén ok sóma, at eigna þér 20 mitt, ok hafa meira hlut af, en þér væri leyft. Þá sagði Sigurðr: Eigi er þat satt, er yðr er frá sagt; slíkan hlut hefi ek þar af, sem yðart er leyfi til. Konungur mælti: Eigi muntu því einu fyrir hlíta, ok rætt mun áðr málit með meiri freku, en létti. Ok skiljast at því. Litlu síðar 25 með umtölum vina sinna sótti Sigurðr konungur þat mál á móti í Björgyn, ok vildi gera Sigurð Hranason útlaga. Ok er í þat efni var komit ok svá mikinn vanda, þá ferr hann á fund Eysteins konungs, ok segir honum með hversu miklu áfelli Sigurðr konungur vildi heimta málit af 30 honum, ok biðr hann ásjá. Eysteinn konungur sagði þat vant mál at beiða hann mótmæli veita bróður sínum, segir langt þess í milli, hvárt hann veitir at málinu eða gengr í móti, kvað þá jafnt báða eiga mundu, Sigurð konung ok sik: en fyrir sakir nauðsynjar þinnar ok mágsemdar 35

várrar, þá má ek til leggja nökkur orð. Ok hittir Sigurð konung, ok biðr hann eirðar mannum; sagði skyldu þá sem á var, Sigurð Hranason átti Skjaldvöru, föðursystur þeirra, ok segir hann vilja bæta þat, er konungi mislíkar, 5 þó at eigi teldi hann sik sannan at sökinni; bað konung minnast á langt vinfengi þeirra. Sigurð konungr sagði þat meiri stjórn at refsa slíka hluti. Þá sagði Eysteinn konungr: Ef þú vilt, bróðir! lögum at fylgja ok eptir landsstjórn refsa slíkt, þá mun réttligast, at Sigurð njóti 10 vitna sinna, ok á mál þetta á þingi at dæma, en eigi á móti, því at sökin veit til landslaga, en eigi til Bjarkeyjar-réttar. Þá mælti Sigurð konungr: Vera má, at svá víð sökin, Eysteinn konungr! sem þér segit, ok ef þetta eru eigi lög, þá munu vér málit á þingi sækja. Síðan skildust 15 konungar, ok þótti sinn veg hvárum þeirra. Þá stefndi Sigurð konungr máli þessu til Arnarnesþings, ok ætlar þar málit fram at hafa. Eysteinn konungr kom ok þangat, ok sótti þingit, ok er sökin fór fram í dóm, þá gekk at Eysteinn konungr, áðr en sökin félli á Sigurð Hranason. 20 Þá beiddi Sigurð konungr lögmenn, at þeir feldi dóm á. En Eysteinn konungr svarar á þá leið: Þat hygg ek, at hér muni vera menn svá vitrir, ok kunnig lögin í Noregi, at eigi á at dæma lendan mann útlagan á þessu þingi. Ok flytr nú málit til laga, svá at öllum má þat sýnast 25 sannligt. Þá mælti Sigurð konungr: Kapp leggr þú á mikit, Eysteinn konungr! mál þetta, ok vera má, at meira starf verði fyrir, áðr en gangist við, en til var hugat, en eigi fyrir því at siðr skal fram halda; ok gjarna vilda ek nú, at hann yrði sekr í sínum áttþaga. Þá mælti Eysteinn 30 konungr: Fátt mun þat verða, at eigi muni fram komast, ef þér vilit fylgja, svá marga stóra hluti, sem þér hafit unnit, en hér er ván, at í móti standi fáir menn ok smáir. Skiljast á því þingi, svá at ekki sýslast at málinu. Eptir þat stefnir Sigurð konungr Gulaping ok sækir til sjálfr. 35 Eysteinn konungr sækir ok þingit, ok eru nú margir fundir at áttir ok stefnur af vitrum mönnum, ok málit rannsakat

fyrir lögmönnum. Nú flytr Eysteinn konungr þetta fram, at allir þeir menn, er fyrir sökum váru hafðir, váru í Frostapingslögum, ok sakir höfðu gerzt á Hálogalandi. Ok eyðir hann sökina, ok skiljast at því, ok váru mjök reiðir. Ferr þá Eysteinn konungr norðr til Þrándheims. 5 Sigurðr konungr stefnir til sín öllum lendum mönnum ok lendra manna húskörlum; hann nefnir or hverju fylki mikill lið búanda alt sunnan or landi, ok dróst honum mikill herr, stefnir hann liðinu norðr með landi, ok sækir alt norðr á Hálogaland, ok vill svá greypliga at ganga, at 10 gera Sigurð Hranason útlaga þar norðr í frændhaga sínum, ok stefnir hann þing öllum Háleygjum ok Naumdælum í Hrafnistu. Eysteinn konungr bjóst or kaupangi með miklu liði, ok sækir til þingsins; hann tekr þá með handfesti sókn ok vörn af Sigurði Hranasyni. Á þessu þingi 15 fluttu hvárlitveggju fram sín mál. Þá leitar Eysteinn konungr við lögmenn, hvar þau þing eru í Noregi, at bóndum sé rétt at døma konunga mál, ef annarr sækir mál af öðrum: flyt ek mál þat með vitnum fram, at Sigurðr konungr á við mik málit, en ekki við Sigurð Hranason. Lög- 20 menn segja, at konunga málum skyldi skipta á Eyrarþingi í Niðarósi. Eysteinn konungr sagði: Þat hugða ek, at svá mundi vera, ok þangat mun sökin horfa, ok segist konungr ok þar vilja reyna réttan dóm um mál Sigurðar Hranásonar. Þá mælti Sigurðr konungr: Svá mjök sem 25 þú vilt þyngja ok úhægja mér, þá skal ek því þráligar fylgja. Ok skiljast þeir at svá búnu. Sækja nú hvárlitveggju suðr til kaupangs; var þá stefnt 8 fylkna þing. Eysteinn konungr var þá í bænum, ok hafði allmikill lið, en Sigurðr konungr lá á skipum. En er til þings skyldi 30 ganga, þá váru grið sett, ok var komit fólk, ok málit skyldi kæra. Þá stóð upp Bergþórr, son Sveins bryggju-fóts, ok bar fram vitni, at Sigurðr Hranason hafði leynt af Finnskattinum. Eysteinn konungr stóð þá upp ok sagði: Þó at þessi sök sé sönn, er þú berr nú fram, sem ek 35 veit eigi þó með sannendum, hverr vitnisburðr þetta er;

ok þó at svá væri, at þat sannaðist, þá hefir þessi sök verit eydd á þrimr lögþingum, ok móti inu fjórða; nú kref ek lögréttumenn at dæma Sigurð syknar sakarinnar. Ok svá vart gert. Þá mælti Sigurðr konungr: Sé ek, at
 5 Eysteinn konungr hefir flutt fram lögkróka, en mér er ekki um þat kunnigt. Nú er sú ein sóknin eptir, er ek mun vanari en Eysteinn konungr; skal þá nú ok fram hafa. Ok sneri nú á brott ok til skipa sinna, ok lét færa af tjöld, ok lagði liðinu öllu út til Hólms, átti þar þing, ok
 10 sagði svá liðinu, at um morguninn eptir skulu þeir leggja inn til Íluvalla ok ganga upp ok berjast við Eystein konung. En um kveldit, er Sigurðr konungr sat at matborði á skipi sínu, þá varð hann eigi fyrr varr við, en maðr lét fallast niðr á þiljurnar í fyrirrúminu, ok tók um fót
 15 hans; var þar Sigurðr Hranason, ok bað þá Sigurð konung gera af sínu ráði slíkt er hann vildi. Gékk þá til Magni byskup ok Málmfríðr dróttning ok margir höfðingjar aðrir, ok báðu griða Sigurði Hranasyni, ok með þeirra bæn tók Sigurðr konungr hann upp, ok tók af
 20 honum festur, ok setti hann með mönnum sínum, ok hafði með sér suðr í land. Um haustit fékk Sigurðr konungr Sigurði Hranasyni orlof at fara heim norðr, ok gaf Sigurðr konungr honum þá sýslu af sinni hendi, ok var jafnan síðan vinr hans. Eptir þetta varð aldregi mart um milli
 25 þeirra bræðra né blíða með ástemd.

Andlát Ólafs konungs.

23. (22). Ólafr konungr tók sótt, þá er hann leiddi til bana; ok er hann jarðaðr at Kristskirkju í Niðarósi; ok var hann hit mesta harmaðr. Síðan réðu þeir tveir
 30 konungar landi, Eysteinn ok Sigurðr, en áðr höfðu þeir þrír bræðr verit konungar 12 vetr, 5 síðan er Sigurðr konungr kom til lands, en 7 áðr. Ólafr konungr var 17 vetra, er hann andaðist, en þat var 9 Kalendas Januarii.

Fæddr Magnús blindi.

24. (23). Þá er Eysteinn konungr hafði verit einn vetr austr í landi, en Sigurðr konungr var norðr, þá sat Eysteinn konungr lengi um vetrinn í Sarpsborg. Bóndi ríkr er nefndr Ólafr í Dali, auðigr maðr; hann bjó í 5 Aumorð í Dal mikla; hann átti 2 börn. Son hans hét Hákon faukr, en Borghildr dóttir hans; hon var-kvenna fríðust ok vitr kona ok fróð mjök. Þau Ólafr ok börn hans váru lengi um vetrinn í Borg, ok var Borghildr jafnan á tali við konung, ok mæltu menn allmisjafnt um vináttu þeirra. 10 En eptir um sumarit fór Eysteinn konungr norðr í land, en Sigurðr konungr fór austr, ok annan vetr eptir var Sigurðr konungr austr í landi, ok sat löngum í Konungahellu ok efldi mjök þann kaupstað. Þar gerði hann kastala mikinn, ok lét grafa um díki mikit; hann var gerr af torfi 15 ok grjóti; hann lét húsa í kastalanum ok gera þar kirkju. Kross hinn helga lét hann vera í Konungahellu, ok hélt hann í því eigi eiða sína, er hann sór á Jórsalalandi, en hann framdi tíund ok flest alt annat, þat er hann hafði svarit; en þat er hann setti krossinn austr við landsenda, 20 hugði hann þat vera mundu alls lands gæzlu; en þat varð at hinu mesta úráði at setja þann helgan dóm svá mjök undir vald heiðinna manna, sem síðan reyndist. Borghildr Ólafsdóttir heyrði þann kvitt, at menn illmæltu þau Eystein konung um tal sitt ok vináttu, þá fór hon til Borgar, ok 25 fastaði þar til járn ok bar járn fyrir mál þetta, ok varð vel skír. En er þetta spurði Sigurðr konungr, þá reið hann þat á einum degi, er miklar váru 2 dagleiðir, ok kom fram í Dali at Ólafs, var þar um nótt. Þá tók hann Borghildi frillutaki, ok hafði hana brott með sér; þeirra 30 son var Magnús; hann var brátt sendr til fóstrs norðr á Hálogaland í Bjarkey til Viðkunns Jónssonar, ok fæddist hann þar upp. Magnús var allra manna fríðastr ok bráðgerr á vöxt ok afl.

Mannjafnaðr með konungum.

25. (24). Eysteinn konungr ok Sigurðr konungr váru einn vetr báðir á veizlu á Upplöndum, ok átti sinn bæ hvárr þeirra. En er skamt var milli þeirra bæja, er konungar skyldu veizlu taka, þá gerðu menn þat ráð, at þeir skyldu vera báðir samt á veizlunum, ok sínu sinni at hvárs búam; váru þeir fyrst báðir samt at því búi, er Eysteinn konungr átti. En um kveldit er menn tóku at drekka, þá var mungát ekki gott, ok váru menn hljóðir.
- 10 Þá mælti Eysteinn konungr: Þó eru menn hljóðir; hitt er ölsiðr meiri, at menn geri sér gleði; fáam oss ölteiti nökkura, mun þá enn árcætast um gaman manna. Sigurðr bróðir! þat mun öllum scæmst pykkja; at vit hefum nökkura skemtannarræðu. Sigurðr konungr svarar heldr stutt: Ver
- 15 þú svá málugr, sem þú vilt, en lát mik ná at þegja fyrir þér. Þá mælti Eysteinn konungr: Sá ölsiðr hefir opt verit, at menn taka sér jafnaðarmenn; vil ek hér svá vera láta. Þá þagði Sigurðr konungr. Sé ek, sagði Eysteinn konungr, at ek verð hefja þessa teiti, mun ek taka þik,
- 20 bróðir! til jafnaðarmanns mér; færi ek þat til, at jafnt nafn höfum vit báðir ok jafna eign, geri ek ok engi mun ættar okkarrar eða uppfœzlu. Þá svaraði Sigurðr konungr: Mantu eigi þat, er ek braut þik á bak, ef ek vilda, ok vartu vetri ellri. Þá sagði Eysteinn konungr: Eigi man
- 25 ek hitt síðr, er þú fékkt eigi leikit þat, er mjúkleikr var í. Þá mælti Sigurðr konungr: Mantu, hversu fór um sundit með okkr; ek máttu kefja þik, ef ek vilda. Eysteinn konungr sagði: Ekki svam ek skemra en þú, ok eigi var ek verr kafsyndr; ek kunna ok á ísleggjum, svá at engan
- 30 vissa ek þann, er þat kepti við mik, en þú kunnir þat eigi heldr en naut. Sigurðr konungr sagði: Höfðingligri íþrótt ok nytsamligri pykki mér at kunna vel á boga; ætla ek, at þú nýtir eigi boga minn, þóttu spyrnir fótum í. Eysteinn konungr svaraði: Ekki em ek bogsterkr sem þú,
- 35 en minna mun skilja beinskeyti okkra, ok miklu kann ek betr á skíðum en þú, ok hafði þat verit enn fyrr

kölluð góð íþrótt. Sigurðr konungr sagði: Þess þykkir mér mikill munr, at þat er höfðingliga, at sá er yfirmaðr skal vera annarra manna, sé mikill í flokki, sterkr ok vápnfærr betr en aðrir menn, ok auðsær ok auðkendr, þá er flestir eru saman. Eysteinn konungr sagði: Eigi er þat⁵ síðr einkanna hlutr, at maðr sé friðr, ok er sá ok auðkendr í mannfjölda; þykki mér þat ok höfðingligt, því at friðleikinum sómir hinn beztu búnaðr; kann ek ok miklu betr til laga en þú, ok svá hvat er vit skulum tala, em ek miklu sléttorðari. Sigurðr konungr sagði: Vera kann,¹⁰ at þú hafir numit fleiri lögprettu, því at ek átta þá annat at starfa, ok engi frýr þér sléttmælis, en hitt mæla margir, at þú sér ekki allfastorðr, ok lítit mark sé, hverju þú heitr, mælir eptir þeim, er þá eru hjá, ok er þat ekki konungligt. Eysteinn konungr sagði: Þat berr til þess,¹⁵ er menn bera mál sín fyrir mik, þá hygg ek at því fyrst, at lúka svá hvers manns máli, at þeim mætti bezt þykkja; þá kemr opt annarr, sá er mál á við hann, ok verðr þá opt dregit til at miðla, svá at báðum skyli líka. Hitt er ok opt, at ek heit því, ef ek em beðinn, því at ek vilda,²⁰ at allir færi fegnir frá mínum fundi. Sé ek hinn kost, ef ek vil hafa, sem þú gerir, at heita öllum illu, en engi heyri ek efndanna frýja. Sigurðr konungr sagði: Þat hefir verit mál manna, at ferð sú, er ek fór or landi, væri heldr höfðinglig, en þú sazt heima meðan sem dóttir²⁵ föður þíns. Eysteinn konungr svarar: Nú greipt þú á kýlinu; eigi mynda ek þessa ræðu vekja, ef ek kynna hér engu svara; nærr þótti mér hinu, at ek gerða þik heiman sem systur mína, áðr þú yrðir búinn til ferðar. Sigurðr konungr sagði: Heyrt muntu hafa þat, at ek átta³⁰ orrostur mjök margar í Serklandi, er þú munt heyrt hafa getit, ok fékk ek í öllum sigr, ok margskonar gersimar, þær er eigi hafa fyrr slíkar komit hingat til lands; þóttu ek þar mest verðr, er ek fann göfgasta menn, en ek hygg, at eigi hafir þú enn hleypt heimdreganum. Eysteinn konungr³⁵ sagði: Spurt hefi ek þat, at þú áttir orrostur nökkurar

utanlands, en nytsamligra var þat landi váru, er ek gerða meðan; ek reista fim kirkjur af grundvelli, ok gerða ek höfn við Agðanes, er áðr var øræfi, ok hvers manns fœr, þá er ferr norðr eða suðr með landi; ek gerða ok stöpu-
 5 ulinn í Sinhólmsundi ok höllina í Björgyn; meðan þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi; ætla ek þat lítit gagn. ríki váru. Sigurðr konungr sagði: Fór ek í ferð þessi lengst út til Jórdanar, ok lögðumst ek yfir ána; en út á bakkanum er kjarr nökkut, en þar á kjarrinu
 10 reið ek knút, ok mæltu ek svá fyrir, at þú skyldir leysa, bróðir! eða hafa elligar þvilíkan formála, sem þar var á lagðr. Eysteinn konungr sagði: Eigi mun ek leysa þann knút, er þú reitt mér, en ríða máttu ek þér þann knút, er miklu síðr féngir þú leyst, þá er þú sigldir einskipa
 15 í her minn, þá er þú komt í land. Eptir þat þögnuðu þeir báðir, ok var hvártveggj reiðr.

Fleiri hlutir urðu þeir í skiptum þeirra bræðra, er þat fannst á, at hvárr dró sik fram ok sitt mál, ok vildi hvárr vera öðrum meiri, en hélzt þó friðr milli þeirra,
 20 meðan þeir lifðu.

Frá vanheilsu Sigurðar konungs.

26. (25). Sigurðr konungr var á Upplöndum at veizlu nökkurri, en þar váru laugar gervar. En er konungr var í laug, ok var tjaldat yfir kerit, þá þótti honum renna
 25 fiskr í lauginni hjá sér, ok þá sló á hann hlátri svá miklum, at þar fylgði staðleysi, ok kom þat síðan mjök optlaga at honum. Ragnhildi, dóttur Magnús konungs berfœtts, giptu þeir bræðr hennar Haraldi kesju; hann var son Eiríks góða Danakonungs; váru synir þeirra Magnús,
 30 Ólafr, Knútr, Haraldr.

Andlát Eysteins konungs.

27. (26). Eysteinn konungr lét gera skip mikit í Niðarósi; þat var gert at vexti ok með hætti eptir því, sem Ormr hinn langi hafði verit, er Ólafr konungr Tryggva-

son hafði gera látit; var þar ok drekahöfuð á fram, en krókr á aptr, ok hvártveggja gullbúit. Skip var borðmikit, en stafnarnir þóttu nökkuru minni en bezt bæri. Hann lét ok gera þar í Niðarósi naust, bæði svá stór, at afrek var í, ok ger með hinum beztum föngum ok smíðuð ágæta 5 vel. Eysteinn konungr var á veizlu á Stim á Hústöðum; hann fékk þar bráða sótt, þá er hann leiddi til bana. Hann andaðist 4 Kalendas Septembris, ok var lík hans flutt norðr til kaupangs, ok er hann þar jarðaðr í Kristskirkju, ok er þat mál manna, at yfir enskis manns líki 10 hafi svá margr maðr í Noregi jafnhryggr staðit sem Eysteins konungs, síðan er andaðr var Magnús konungr, son Ólafs hins helga konungs. Eysteinn var konungr 20 vetr at Noregi; en eptir andlát Eysteins konungs var Sigurðr einn konungr í landi, meðan hann lifði. 15

Kristnuð Smálönd.

28. (27). Nikolás Danakonungr, son Sveins Úlfssonar, fékk síðan Margrétar, dóttur Inga, er fyrr hafði átt Magnús konungr berfœttr, ok hétu synir þeirra Nikolás ok Magnús hinn sterki. Nikolás konungr sendi orð Sigurði konungi 20 Jórsalafara, ok bað hann veita sér lið ok styrk allan af sínu ríki, at fara með Nikolási konungi austr fyrir Svíaveldi til Smálönda, ok kristna þar fólk, því at þeir er þar bygðu, héldu ekki kristni, þó at sumir hefði við skírntekit. Var í þann tíma víða í Svíaveldi mart fólk heiðit, 25 ok mart illa kristit, því at þá váru nökkurir þeir konungar, er kristni köstuðu ok héldu upp blótum, svá sem gerði Blótsveinn, eða síðan Eiríkr hinn ársæli. Sigurðr konungr hét ferð sinni, ok gerðu konungar stefnulag sitt í Eyrarsundi. Síðan bauð Sigurðr konungr almenningi út 30 af öllum Noregi, bæði at liði ok at skipum. En er saman kom herr sá, þá hafði hann vel þrjú hundruð skipa. Nikolás konungr kom fyrr miklu til stefnunnar, ok beið þar lengi; þá kurrðu Danir illa, ok sögðu at Norðmenn mundu ekki koma. Síðan rufu þeir leiðangrinn; fór kon- 35

ungr í brott ok allr herrinn. Síðan kom Sigurðr konungr þar, ok líkaði honum illa; héldu þó austr í Svímrarós, ok áttu þar húsping, ok talaði Sigurðr konungr um lausyrði Nikolás konungs, ok kom þat ásamt, at þeir skyldu
 5 nökkut hervirki gera í landi hans fyrir þessar sakir. Þá tóku þeir upp þorp þat, er heitir Tumaporp, er skamt liggr frá Lundi, ok héldu síðan austr til kaupbæjar þess, er heitir Kalmarnar, ok herjuðu þar, ok svá á Smálöndum, ok lögðu vistagjald á Smálönd, 15 hundruð nauta,
 10 ok tóku Smálendingar við kristni. Síðan vendir Sigurðr konungr aptr herinum, ok kom í sitt ríki með mörgum stórgersimum ok fjárhlutum, er hann hafði aflat í þeirri ferð, ok var þessi leiðangr kallaðr Kalmarna leiðangr. Þat var sumri fyrr en myrkr hit mikla. Þenna einn leiðangr
 15 angri rerir Sigurðr konungr, meðan hann var konungr.

Frá Þórarni stuttfeld.

29. (28). Þat barst at eitt sinn, er Sigurðr konungr gékk frá skytningi ok til aptansöngs, ok váru menn druknir ok kátir mjök, þeir sátu úti fyrir kirkjunni ok sungu
 20 aptansönginn, varð söngurinn úgreiðr, þá mælti konungr: Hvat karla er þat, er þar er hjá kirkju í feldi einum? Þeir kváðust eigi þat vita. Konungr mælti:

Villir hann vísdóm allan,
 veldr því karl í feldinum.

25 Karl gengr fram ok mælti:

Hykk at hér megí þekkja
 heldr í stuttum feldi
 oss, en ek læt þessa
 úprýði mér hlýða.

Værir mildr ef mæra
 mik vildir þú skikkju,
 hvat hefi ek heldr en töttra,
 hildingr! muni vildri.

30 Konungr mælti: Kom til mín á morni, þar sem ek drekk. Líðr nú af nóttin. Um morgininn ferr Íslendingr, er síðan var kallaðr Þórarin stuttfeldr, til drykkjustofunnar, en maðr stóð úti fyrir stofunni, ok hafði horn í hendi ok mælti: Íslendingr! þat mælti konungr, at þú skyldir yrkja

vísu, áðr þú gengr inn, ef þú vildir þiggja nökkura vingjöf af honum, ok kveða um þann mann, er heitir Hákon Serksson, er kallaðr er mörstrútr, ok geta þess í vísunni. Þessi maðr, er við hann ræddi, hét Árni fjöruskeifr. Síðan ganga þeir inn, ok gengr Þórarinn fyrir konung 5 ok kvað vísu:

Þú vændir mér, þrænda
þengill! ef ek stef fénga
frænda Serks, at fundi,
fólkrakkr, gefa nakkvat.

Lézt þú at Hákon hétu,
hildingr hinn fémildi!
enn samir mér at minnask
mörstrútr, á þat görva.

10

Konungr mælti: Þat sagða ek aldri, ok muntu vera spottaðr, ok er þat ráð, at Hákon skapi þér víti fyrir, ok far í sveit hans. Hákon mælti: Vel skal hann kominn með oss, ok sé ek, hvaðan þetta er at komit. Ok setr Íslending millum þeirra, ok váru þeir nú allkátir. Þá er á leið 15 daginn, ok nökkut tók at fá á þá drykkirinn, þá mælti Hákon: Þykkist þú nökkut, Íslendingr! bótþarfa eiga mér, eða þótti þér eigi heldr sett vélræði fyrir þik? Hann svarar: Víst þykkjumst ek þér bæta eiga. Hákon svarar: Þá munu vit sáttir, ef þú yrkir aðra vísu um Árna. Hann 20 kvezt þess albúinn. Ganga síðan yfir, þar sem Árni sat, ok kvað hann vísu:

Fullvíða hefir fræðum
Fjöruskeifr á her veifat
lystr ok leiri kastat
lastsamr ara hins gamla.

Ok vantu eina kráku
orðvandr á Serklandi,
skeifr bartu Högna húfu
hræddr, varliga brædda.

25

Árni hljóp upp þegar ok brá sverði ok vildi ráða til hans. Hákon mælti, at hann skyldi þetta, ok kvað hann á þat mega minnast, at hann mundi lægra hlut bera, ef þeir ættist við. Síðan gékk Þórarinn fyrir konung, ok segir, 30 at hann hefir drápu ort um hann, ok bað hann hlyða; ok þat veitti konungr honum, ok er þat kölluð Stuttfeldar drápa. Þá spyrr konungr, hvat hann vill ráðs síns, en hann kvezt hafa ætlat suðr at ganga til Rúms. Þá fékk konungr honum fé mikit, ok bað hann sín vitja, er hann 35 kvæmi aptr, ok kvezt þá mundu gera sóma hans.

Frá Sigurði konungi ok Óttari birting.

30. (29). Þat er frásagt einn hátíðardag Hvítsunnudag, at Sigurðr konungr sat með miklu fjölmenni ok mörgum vinum sínum, ok þá er hann kom í há sæti sitt, 5 sá menn, at hann sat með miklu vanmegni ok þungu bragði; váru margir hræddir um, hvern veg reiða mundi. Konungr leit á lýðinn ok örgaði augunum ok sá umhverfis sik á pallana, ok tók þá bók hina dýru, er hann hafði haft í land; hon var öll gullstöfum ritin, ok eigi hafði 10 meiri gersimi komit í land í einni bók. Dróttning sat þá hjá honum. Þá mælti Sigurðr konungr: Mart kann skipast, segir hann, á mannsævinni. Ek átta 2 hluti, þá er mér þóttu beztir, er ek kom í land, þat var bók sjá herna ok dróttningin, en nú þykki mér hvárr öðrum verri; þat á 15 ek svá í eiginni, at mér þykkir verst allra hluta. Dróttning fiðr eigi, hvernug hon er, því at geitarhorn stendr or höfði henni, ok því betri sem mér þótti hon, því öllu verri þykki mér hon nú. Þá kastaði hann bókinni á eldinn fram, er gerr var, en laust dróttningina kinnhest. 20 Hon grét konungs mein meirr en sinn harm. Sá maðr stóð fyrir konunginum, er hét Óttarr birtingr, bóndason ok kertisveinn, skyldi þá þjóna, svartr á hárslit, lítill ok vaskligr, dökkliðaðr ok kurteiss. Hann bleypr til ok tekr bókina, er konungr hafði kastat á eldinn, ok hélt á ok 25 mælti: Úlíkir dagar váru þeir, herra! er þér sigldut með þrýði ok fegrð at Noregi, ok fögnuðu því allir vinir yðrir ok runnu í mót þér, ok játtuðu þér at konungi með hinni mestu vegsemd, en þessir; en nú eru komnir til þín vinir þínir margir á þessum degi, ok megu eigi kátir vera fyrir 30 þínum harmi ok vanmegni; ger svá vel, hinn góði konungr! þigg þetta heilræði: fyrst gleð dróttningina, er þú hefir mikit afgert við, ok alla síðan út í frá vini þína. Þá sagði Sigurðr konungr: Hvat muntu kenna mér ráð, hinn herviligsti kotkarlsson ok hinnar minstu settar. Ok 35 hljóp upp síðan, ok brá sverði, ok lét sem hann mundi höggva hann. Hann stóð rétttr, ok brást engan veg við.

En konungr brá þá flötu sverðinu, er ofan kom at höfðinu. En fyrst reiddi hann báðum höndum, sletti síðan flötu á síðu honum. Síðan þagnaði hann, ok settist niðr í hásætit; þá þögnuðu ok allir menninir. Þá litaðist konungr um, ok hógligar en hit fyrra sinn, ok mælti síðan: Seint má 5 reyna mennina, hvílikir eru, segir konungr; hér sátu vinir mínir, lendir menn ok stallarar, skutilsveinar ok allir hinir beztu menn í landinu, ok varð engum jafnvel til mín sem þessum, er yðr mun þykkja lítils verðr hjá yðr, hann unni mér nú mest, ok var þat Óttarr birtingr, af því at 10 ek kom hér inn örr maðr, ok vildag spilla gersimi minni, hann bætti þat með mér, ok annarri hendi hræddist hann eigi banann; talaði síðan fagrt erendi, stilti svá orðunum, at mér yrði at virðing, en eigi taldi hann þá hlutina, er minn harmr aukaðist við, þat feldi hann alt niðr, 15 er þó mátti með sönnu ræða; en svá var þó skörulig hans ræða, at engi var svá vitr maðr hjá, at snjallara mundi mæla. En síðan hljóp ek upp örvita, ok lét ek sem ek munda hoggva hann, en hann var svá fullhugi, sem engi ótti væri um at vera; en þá er ek sá þat, lét 20 ek þetta verk fyrirfarast, svá úmakligr sem hann var. Nú skulu þér, vinir mínir! vita, hverju ek mun launa honum; hann er áðr kertisveinn, nú skal hann vera lendr maðr minn, ok mun þat þó fylgja, er eigi mun minna vera, at hann mun merkiligast maðr vera af stundu lendra 25 manna minna. Gakk nú í sæti hjá lendum mönnum ok þjóna eigi lengr. Hann gerðist síðan hinn merkiligsti maðr í Noregi af mörgum góðum hlutum ok dýrligum.

Draumr Sigurðar konungs.

31. (30). Sigurðr konungr var eitthvert sinn á veizlu 30 at búi sínu einu. En um morgininn, þá er konungr var klæddr, var hann fámálugr ok úkátr, ok hræddust vinir hans, at þá mundi enn at honum komit vanstillit. En ármaðrinn var vitr maðr ok djarfr ok krafði konung máls, ok spurði, ef hann hefði nökkut tíðinda spurt, þat er svá 35

væri mikit, at honum stæði fyrir gleði, eða væri þat, at veizlan hugnaði honum eigi vel, eða nökkurir þeir hlutir, er menn mætti ráða bætr á. Sigurðr konungr sagði, at engi hlutr héldi þar til, sá er hann ræddi um, en þat
 5 heldr til, segir hann, at ek hugsa draum þann, er fyrir mik bar í nótt. Herra! segir hann, góðr draumr skyldi sá vera, en heyra vildim vér gjarna. Konungr mælti: Ek þóttumst hér á Jaðri vera úti staddr, ok sá ek út í haf, ok leit ek þar sorta mikinn, ok var för í, ok er nálgadist
 10 hingat, þá sýndist mér, sem þat væri mikit tré eitt, ok óðu limarnar uppi, en rœtrnar í sjá. En er tréit kom at landi, þá braut þat, ok rak í brott, dreifðist víða um landit, bæði um meginland ok úteyjar, sker ok strandir; ok þá gaf mér sýn, svá at ek þóttumst sjá um allan
 15 Noreg hit ytra með sjá, ok sá ek í hverja vík, at rekin váru brot af þessu tré, ok váru flest smá, en sum stærri. Þá svaraði ármaðrinn: Þat er líkast um þenna draum, at þér sjálfir munut bezt skipa, ok vildim vér gjarna heyra, at þér réðit. Þá mælti konungr: Þat þykki mér líkast, at
 20 vera muni fyrir tilkvámu nökkurs manns í land þetta, ok mun hann hér staðfestast, ok hans afspringi mun víða dreifast um land þetta ok vera mjök misstórt.

Frá Ásláki hana.

32. (31). Svá bar at eitt sinn, er Sigurðr konungr
 25 sat með mörgum góðum mönnum ok göfgum í stríðum hug, var þat frjákveld eitt, att dróttsetinn spurði, hvat til matar skyldi búa. Konungr svarar: Hvat nema slátr. En svá var mikil ógn at honum, at engi þorði at mæla í móti honum. Váru nú allir úkátir. Bjoggust menn nú til borða,
 30 kómu inn sendingar, heitt slátr, ok váru allir menn hljóðir ok hörmuðu konungs mein. En áðr en matrinn væri signdr, þá tók sá maðr til orða, er hét Áslákr hani; hann hafði verit með Sigurði konungi í utferðinni; ekki var han ættstórr maðr, hvatr ok lítill vexti; ok er hann sá,
 35 at engi maðr mundi svara konunginum, þá mælti hann:

Herra! sagði hann, hvat rýkr á diskinum fyrir yðr? Konungr svarar: Hvat vildir þú, Áslákr hani! eða hvat sýnist þér? Hann svarar: Þat sýnist mér, sem ek vilda eigi at væri, at slátr sé. Konungr mælti: En þótt svá sé, Áslákr hani! Hann svarar: Hörmuligt er slíkt at vita, at svá 5 mjök skal missýnast þeim konungi, er svá mikinn sóma hefir fengit í veröldinni af ferð sinni; ok öðru hézt þú þá, er þú steigst or Jórdan, ok hafðir laugazt í því vatni, sem guð sjálfr, ok hafðir pálm í hendi ok kross á bringu, en þú mundir slátr eta á frjádag; ok ef smæri menn gerði 10 slíkt, væri stórrefsinga fyrir vert; ok eigi er svá vel skipuð sveitin, sem líkligt væri, er engi verðr til nema ek einn lítill maðr um slíkt at tala. Konungr þagnaði ok tók eigi til matarins, ok er á leið matmálit, bað konungr brott bera slátrdiskinn. Kom þá fram sá matr, er honum 15 hœfði vel, ok tók konungr at kætast heldr, er á leið matmálit, ok drakk. Menn mæltu, at Áslákr mundi forða sér. Hann kvazt eigi munðu þat gera; veit ek eigi, hvat þat mun tjóa; er þat sannast, at nú er gott at deyja, er ek hefi því fram komit, at firra konunginn glœp, en hann á 20 heimilt at drepa mik. Ok um kveldit kallaði konungr á hann ok mælti: Hyerr eggjaði þik, Áslákr hani! at mæla slíkum beryrdum við mik í mannfjölda? Herra! sagði hann, engi nema ek sjálfr. Konungr mælti: Vita muntu nú vilja, hvat þú munt fyrir hafa þína dirfd, eða hvers 25 þú pykkist verðr? Hann svarar: Viltu vel launa! herra! þá em ek feginn, en ef öðruvís verðr, þá er þat þitt. Þá mælti konungr: Þú munt minni laun fyrir hafa en makligt er; ek mun gefa þér þrjú bú; en þann veg skipti þá til, sem úlíkligra mátti pykkja, er þú firðir mik miklu 30 úhappi, heldr en lendir meunn, er ek átta mikit gott at. Lauk svá þessu máli.

Kona leidd jólaaptan til konungs.

33. (32). Svá bar at eitt sinn jólakveld, er konungr sat í höllinni ok borð váru framsett, þá mælti konungr: 35

Fái mér slátr. Herra! sögðu þeir, eigi er þat siðr í Noregi at eta slátr jólakveld. Hann svarar: Er þat eigi siðr, þann sið vil ek hafa. Þeir koma ok höfðu hnísu. Konungr stangaði í knífinum, ok tók eigi til. Þá mælti konungr:
 5 Fái mér konu inn í höllina. Þeir kómu þar ok höfðu konu með sér, sú hafði sitt faldat. Konungr tók hendinni til höfuðs henni, ok leit á ok mælti: Úsælig kona er þetta, ok ekki svá, at eigi megi söma við slíkt. Síðan leit hann á höndina ok mælti: Úfögr hönd ok eigi vel vaxin, en þó
 10 verðr at söma við. Þá bað hann, at hon rétti fram fótinn; leit hann á ok mælti: Ferligr fótr ok mikill mjök, en ekki má gaum at því gefa, söma verðr við slíkt. Þá bað hann, at þeir skyldu leggja upp kyrtilinn, ok sá hann nú legginn, ok mælti svá: Sví verði þínum legg, er bæði
 15 er blár ok digr, ok muntu vera púta ein, ok bað hana út færa: ok vil ek ekki hafa hana.

Haraldr gilli kom í land.

34. (33). Hallkell húkr, son Jóns smjörbalta, var lendr maðr á Mœri; hann fór vestr um haf, ok alt til Sudreyja; þar kom til fundar við hann utan af Írlandi sá maðr, er hét Gillikristr, ok sagðist vera son Magnús konungs berfætts; móðir hans fylgði honum ok sagði, at hann hét Haraldr öðru nafni. Hallkell tók við þessum mönnum ok flutti með sér til Noregs, ok fór þegar á fund Sigurðar
 25 konungs með Haraldi ok móður hans. Þau báru fram sitt erendi fyrir konungi. Sigurðr konungr ræddi þetta mál fyrir höfðingjum, at hverr legði til eptir sínu skaplyndi, en allir báðu hann sjálfan fyrir ráða. Þá lét Sigurðr konungr kalla fyrir sik Harald, ok sagði honum svá, at
 30 hann vill eigi synja Haraldi, at hann fremi skírslu til fadernis sér, með því at hann vill þat vera láta í festu, þó at honum berist þat faderni, er hann segir, at Haraldr skal eigi beiðast konungdóms, meðan Sigurðr konungr eða Magnús konungsson lifir, ok fóru þessar festur fram
 35 með swardögum. Sigurðr konungr sagði, at Haraldr skyldi

troða slár til faðernis sér, en sú skírsla þótti heldr frek, því at hann skyldi þá skírslu fremja til faðernis en eigi til konungdóms; hann hafði áðr því fyrirsvarit. En Haraldr játtaði þessu. Hann fastaði til járn, ok var sú skírsla ger, er mest hefir verit ger í Noregi, at 9 plógjárn gló- 5 andi váru niðr lögð, ok gékk Haraldr þar eptir berum fótum, ok leiddu hann byskupar tveir. Ok þrimr dögum síðar var skírslan reynd; váru þá fœtr hans úbrunnir. Eptir þat tók Sigurðr konungr vel við frændsemi Haralds; en Magnús, son hans, úpokkaðist mjök við hann, ok 10 margir höfðingjar sneru eptir honum. Sigurðr konungr treystist svá vinsæld sinni við alt landsfólk, at hann beiddist þess, at allir skyldu þat sverja, at Magnús, son Sigurðar konungs, skyldi vera konungr eptir hann, ok fékk hann þá swardaga af öllu landsfólki. 15

Frá veðjan Haralds ok Magnús.

35. (34). Haraldr gilli var maðr hár ok grannvaxinn, hálslangr, heldr langleitr, svarteygr, dökkhárr, skjóttligr ok fráligr, ok hafði mjök búnað írskan, stuttklæddr ok léttklæddr; stírt var honum norrœnt mál, ok kylfði mjök til 20 orðanna, ok höfðu margir menn þat mjök at spotti. Haraldr sat í drykkju eitt sinn ok talaði við annan mann, sagði hann vestan af Írlandi; var þat í rœðu hans, at þeir menn váru á Írlandi, at svá váru fœthvatir, at engi hestr tók þá á skeiði. Magnús konungsson heyrði þetta 25 ok mælti: Nú lýgr hann enn, sem hann er vanr. Haraldr svarar: Satt er þetta, segir hann, at þeir menn munu finnast á Írlandi, at engi hestr í Noregi mun hlaupa um þá. Rœddu þeir um nökkurum orðum; þeir váru báðir druknir. Þá mælti Magnús: Hér skaltu veðja fyrir höfði 30 þínu, ef þú renn eigi jafnhart, sem ek ríð hesti mínum, en ek mun leggja í móti gullhring minn. Haraldr svarar: Ek segi ekki þat, at ek renna svá hart; finna mun ek þá menn á Írlandi, at svá munu renna, ok má ek veðja um þat. Magnús konungsson svarar: Ekki mun ek fara 35

til Írlands; hér skulum vit veðja ok ekki þar. Haraldr
 gékk þá at sofa ok vildi ekki fleira við hann eiga. Þetta
 var í Osló. En eptir um morgininn, þá er lokit var for-
 messu, reið Magnús upp í götur; hann gerði orð Haraldri
 5 at koma þannug. En er hann kom, var hann svá búinn:
 hafði skyrtu ok ilbandabroëkr, stuttan möttul, hött írskan
 á höfði, spjótskapt í hendi. Magnús markaði skeiðit.
 Haraldr mælti: Oflangt ætlar þú skeiðit. Magnús ætlaði
 þegar miklu lengra, ok sagði at þó var ofskamt. Mart
 10 var manna hjá. Þá tóku þeir skeið fram, ok fylgði Har-
 aldr jafnan bœginum. En er þeir kómu til skeiðsenda,
 mælti Magnús: Þú heldr í gagntak, ok dró hestrinn þik.
 Magnús hafði gauzkan hest allskjótan. Þeir tóku þá annat
 skeið aptr; rann þá Haraldr alt skeið fyrir hestinum. En
 15 er þeir kómu til skeiðsenda, þá spurði Haraldr: Hélt ek
 nú í gagntakit? Magnús svarar: Nú tóktu fyrri til. Þá
 lét Magnús blása hestinn um hrið; en er hann var búinn,
 þá keyrir hann sporum hestinn, ok kom hann skjótt á
 hlaup. Haraldr stóð þá kyrr. Þá leit Magnús aptr ok
 20 kallaði: Renn nú, segir hann. Þá hljóp Haraldr skjótt
 fram um hestinn, ok langt frá fram, ok svá til skeiðsenda;
 kom hann svá miklu fyrr, at hann lagðist niðr, ok spratt
 upp ok heilsaði Magnúsi, er hann kom. Síðan fóru þeir
 heim til bæjar. En Sigurðr konungr hafði verit meðan at
 25 messu, ok vissi hann þetta eigi, fyrr en eptir mat um
 daginn. Þá mælti hann reiðuliga til Magnús: Þér kallit
 Harald heimskan, en mér pykkir þú fól; ekki kantu utan-
 lands siðu manna; vissir þú þat eigi fyrr, at utanlands
 menn temja sik við aðrar íþróttir en at kýla drykk eða
 30 gera sik óeran ok úföeran, ok vita þá ekki til manns; fá
 Haraldri hring sinn ok apa hann aldri síðan, meðan mitt
 höfuð er fyrir ofan mold.

Frá sundfæri.

36. (35). Þá er Sigurðr konungr var eitt sinn úti á
 35 skipum, ok lágu þeir í höfn, ok kaupskip nökkut hjá
 Heimskringla, III.

peim Íslandsfar. Haraldr gilli var í fyrirrúmi á konungsskipi, en næst honum fram frá lá Sveinn Rímhildarson; hann var son Knúts Sveinssonar af Jaðri. Sigurðr Sigurðarson var lendr maðr ágætr; hann stýrði þar skipi. Þat var einn fagran veðrdag, var heitt skin, fóru menn 5 á sund margir, bæði af langekipum ok af kaupskipinu. Íslenzkr maðr einn, sá er á sundi var, hendi gaman at því, at færa niðr þá menn, er verr vátu syndir. Menn hlógu at því. Sigurðr konungr sá þat ok heyrði; síðan kastaði hann af sér klæðum ok hleypr á sundit, ok lagðist 10 at Íslendingi, grípr hann ok færði í kaf, ok hélt niðri; ok þegar annat sinn, er Íslendingr kom upp, færði konungr hann niðr, ok hvert sinn eptir annat. Þá mælti Sigurðr Sigurðarson: Skulu vér konung láta deyða manninn? Maðr sagði, at engi var allfúss til at fara. Sigurðr mælti: 15 Verða mundi maðr til, ef Dagr Eilífsson væri hér. Sigurðr hljóp síðan fyrir borð, ok svam til konungs, tók til hans ok mælti: Tún eigi manninum, herra! sjá nú allir, at þú ert miklu betr syndr. Konungr mælti: Lát mik lausan, Sigurðr! ek skal bana honum, hann vill kefja menn vára. 20 Sigurðr svarar: Vit skulum nú leika fyrst, en þú, Íslendingr! leita til lands. Hann gerði svá. En konungr lét Sigurð lausan och svam til skips síns, svá fór ok Sigurðr. En konungr mælti, bað Sigurð eigi verða svá djarfan at koma í augsýn sér. Þat var sagt Sigurði, ok gékk hann 25 upp á land.

Frá Haraldri ok Sveini Rímhildarsyni.

37. (36). Um kveldit, þá er menn fóru at sofa, léku sumir menn uppi á landi. Haraldr var í leikinum, en bað svein sinn fara út á skip ok búa hvílu sína, ok bíða sín 30 þar. Sveinninn gerði svá. Konungr var sofa farinn. En er sveininum þótti lengjast, þá lagðist hann upp í rúmit Haralds. Sveinn Rímhildarson mælti: Skömm mikil er at fara til þess heiman frá búum sínum dugandum mönnum, at draga hér knapa upp jafnhátt sér. Sveinninn svarar, 35

segir, at Haraldr vísaði honum þangat. Sveinn Rimhildarson mælti: Oss þykkir engi ofgæða kostur í, at Haraldr liggi hér, þótt hann dragi eigi hér þræla upp eða stafkarla. Ok grípr hann upp riðvöl ok laust sveininn í höf-
5 uðit, svá at blóð féll um hann. Sveinninn hljóp þegar upp á land, ok segir Haraldri, hvat í var orðit. Haraldr gékk þegar á skip upp ok aþtr í fyrirrúmit; hann hjó með handæxi til Sveins, ok veitti honum sár mikit á hendi. Gékk Haraldr þegar á land upp. Sveinn hljóp upp á land
10 eptir honum; drifu þá til frændr Sveins ok tóku Harald höndum, ok ætluðu at hengja hann. En er þeir bjoggu þar um, þá gékk Sigurðr Sigurðarson út á skip Sigurðar konungs, ok vakti hann. En er konungr brá augum í sundr ok kendi Sigurð, mælti hann: Fyrir þetta sama
15 skaltu deyja, er þu komt í augsýn mér, því at ek bannaða þér þat. Ok hljóp konungr upp. Sigurðr mælti: Kostur er þér þess, konungr! þegar þú vilt, en aðrar sýslur eru nú fyrst skyldri; far, sem skjótast máttu, upp á land, ok hjálp Haraldri, bræðr þínum; Rygir vilja nú hengja hann. Þá
20 mælti konungr: Guð gæti nú til, Sigurðr! kalla nú lúðr-sveininn, lát blása liðinu upp eptir mér. Konungr hljóp upp á land, en allir, er hann kendu, fylgðu honum, ok þar til, er gálgin var búinn. Tók hann þegar Harald til sín, en alt fólk þusti þegar til konungs með alvæpni, er
25 lúðr hafði við kveðit. Þá sagði konungr, at Sveinn ok allir hans félagar skyldu útlagir fara. En við bæn allra manna fékkst þat af konungi, at þeir skyldu hafa landsvist ok eignir sínar, en sárit bótalaust. Þá spurði Sigurðr Sigurðarson, ef konungr vildi, at hann færi þá í brott.
30 Þat vil ek eigi, sagði konungr; aldri má ek þín án vera.

Jartegnir Ólafs konungs við tunguskorinn mann.

38. (37). Kolbeinn hét maðr ungr ok fátækr, en Þóra, móðir Sigurðar konungs Jórslafara, lét skera tungu or
höfði honum, ok var til þess eigi meiri sök, en sá hinn
35 ungi maðr Kolbeinn hafði eitt stykki haft af diskum kon-

ungsmóður, ok sagði, at steikari hafði gefit honum, en hann þorði eigi við at ganga fyrir henni. Síðan fór sá maðr mállass langa hríð. Þess getr Einarr Skúlason í Ólafsdrápu:

Göfug lét Hörn or höfði
hvítungs um sök litla
auðar aumum beiði
ungs manns skera tungu.

Þann sámvér er várum
válaust numinn máli
hoddbrjót, þar er heitir
Hlíf, fám vikum síðar.

5

Hann sótti síðan til Þrándheims ok til Niðaróss, ok vakti at Kristskirkju. En um óttusöng Ólafs vökudag hinn 10 síðara, þá sofnaði hann, ok þóttist sjá Ólaf hinn helga koma til sín ok taka hendi sinni í stúfinn tungunnar ok heimta. En er hann vaknaði, þá var hann heill ok þakkaði várum dróttni feginsamliga ok Ólafi konungi, er hann hafði heilsu ok miskunn af þegit; hafði farit þagat áðr mállass, 15 ok sótti hans heilagt skrin, en þaðan fór hann heill ok skorinorðr.

Jartegnir Ólafs konungs við hertekinn mann.

39. (38). Ungan mann nökkurn danskan at eðli tóku heiðnir menn, ok fluttu til Vindlands, ok höfðu þar í böndum 20 með öðrum herteknum mönnum. Nú var hann um daga í járnri einn saman varðveizlulauss, en um nætr þá var sonr bónda í fjötri með honum, at hann hljópist eigi frá honum. En sá aumi maðr beið aldri svefn né ró fyrir harms sakir ok sorga; hagleiddi marga vega, hvat til 25 hjálpar væri, kvíddi mjök ánauð, ok hræddist bæði sult ok píslir, ok vænti engrar aptrlausnar af frændum sínum, fyrir því at þeir höfðu tvisvar áðr leystan hann af heiðnum löndum með fjárlut, ok þóttist hann því vita, at þeim mundi þá pykkja bæði mikit fyrir því ok kostnaðarsamt, 30 at ganga undir hit þriðja sinn. Vel hefir sá maðr, er eigi bíðr slíkt ilt þessa heims, er hann þóttist þá beðit hafa. Nú gerðist honum engi annarr til, en hlaupast í brott ok komast undan, ef þess verðr auðit. Því næst ræðr hann til á náttarþeli, ok drepr son bónda, hæggr af honum fót- 35

inn, ok stefnir svá til skógar með fjötri undan. En um
morgininn eptir, er lýsti, þá verða þeir varir við, ok fara
eptir honum með hundum tveim, er því váru vanir, at
spyrja þá upp, er undan hljópast; finna hann í skógi, þar
5 sem hann lá ok leyndist fyrir þeim. Nú taka þeir hann
höndum, ok berja ok beysta ok leika allskonar illa. Síðan
draga þeir hann heim, ljá honum lífs at hváru nauðula,
ok engrar annarrar miskunnar; draga hann til písla, ok
settu hann þegar í myrkvastofu, þar er fyrir váru áðr inni
10 16 allir kristnir menn; bundu hann þar bæði járnum ok
öðrum böndum, sem fastast máttu þeir. Svá þótti honum
vesöld ok píslir þær, er fyrr hafði hann haft, sem þat væri
skuggi nokkurr þess alls hins illa, er þá hafði hann. Engi
maðr sá hann augum í þessi þrísund, sá er honum bæði
15 miskunnar; engum manni þótti aumligt um þann vesaling,
nema kristnum mönnum, er þar lágu bundnir með honum,
þeir hörmuðu ok grétu hans mein ok sína nauð ok úgæfu.
Ok um dag nokkurn lögðu þeir ráð fyrir hann, báðu, at
hann hétist hinum helga Ólafi konungi, ok gæfist til
20 embættismanns í hans dýrðarhúsi, ef hann kæmist með
guðs miskunn ok hans bönum or þeirri þrísund. Nú játt-
aði hann því feginn, ok gafst þegar til þess staðar, sem
þeir báðu hann. Nóttina eptir þá þóttist hann sjá í svefni
mann einn ekki hávan standa þar hit næsta sér ok mæla
25 við sik á þá leið: Heyrðu, hinn aumi maðr! segir hann,
hví ristu eigi upp? Hann svarar: Lávarðr minn! hvat
manna ertu? Hann sagði: Ek em Ólafr konungr, er þú
kallaðir á. Óhó! lávarðr minn góðr! segir hann, ek vilda
feginn upp rísa, ef ek mætta, en ek ligg járnum bundinn,
30 ok þó í fjötri, með þeim mönnum, er hér sitja bundnir.
Síðan heitr hann á hann, ok kveðr svá at orðum: Stattu
upp skjótt ok æðrast ekki um; víst ertu nú lauss. Því
næst vaknaði hann ok sagði þá sínum félögum, hvat fyrir
hann hafði borit. Síðan báðu þeir hann upp standa, ok
35 freista ef satt væri. Upp stendr hann, ok kendi, at hann
var lauss. Nú sögðu félagar hans aðrir, ok kváðu þat

honum fyrir ekki koma mundu, því at hurð var læst utan ok innan. Þá lagði orð til gamall maðr, er þar sat meingliga haldinn, ok bað hann eigi tortryggva þessa manns miskunn, er hann hafði lausn af fengit, ok svá, at því mun hann jartegn við þik gert hafa, at þú skulir hans 5 miskunnar njóta, ok héðan lauss verða, en eigi þér til meiri vesaldar ok písla; nú lát við fimt, segir hann, ok leita dura, ok ef þú mátt út komast, þá ertu hólpinn. Svá gerði hann, fiðr dyrnar þegar opnar, stökkur út jafnskjótt ok brott í skóginn. Þegar þeir urðu varir þessa, 10 þá slógu þeir hundum sínum ok fóru eptir sem skyndiligast, en hann liggir ok leynist, ok sér gerla vesall karl, hvar þeir fara eptir honum. Nú villast hundar þegar farsins, er þeir liðu at honum, en þeim öllum viltist sýnin, svá at engi maðr mátti finna hann, ok lá hann þar 15 fyrir fótum þeim. Vendu þeir þá heim apr þaðan, ok veinuðu mjök ok hörmuðu, er þeir máttu eigi fá staðit hann. Ólafr konungr lét honum ekki tortíma, er hann var til skógar kominn, gaf honum heyrn ok heilsu alla, er þeir höfðu áðr barit höfuð alt á honum ok knosat, til 20 þess er hann deyfði. Því næst komst hann á skip með kristnum mönnum tveim, þeim er lengi höfðu þar verit pínir, ok neyttu þá allir þess farkostar sem ákafast, ok fluttust þá áleiðis af þeim hlaupstigi. Síðan sótti hann til þess helga manns húss, var þá heill orðinn ok herfœrr. 25 Þá iðraðist hann sinna heita, gékk á orð sín við þann milda konung, ok hljópst þá brott um dag, ok kom at kveldi til bónda eins, þess er honum veitti herbergi fyrir guðs sakir. Síðan um nóttina er hann var í svefni, sá hann meyjar þrjár ganga til sín, fríðar ok fagrúnar, ok 30 ortu orða á hann þegar, ok börðu hann miklum ávítum, er hann skyldi svá djarfr gerast, at hlaupa frá þeim góða konungi, er honum hafði svá mikla miskunn veitt, fyrst er hann leysti hann or járnum ok allri prísund, ok firrast þann ljúfa lávarð, er hann hafði á hönd gengit. Því næst 35 vaknaði hann felmsfullr, ok stóð upp þegar árdegis, ok

sagði húsbúanda; en sá góði búandi lét hann engu öðru við koma, en venda heim aptr til þess helga staðar. Sá maðr ritaði at upphafi þessa jartegn, er sjálfr sá manninn, ok á honum járnastaðinn.

5 *Sigurðr konungr fær Ceciliu.*

40. (39). Þá er á leið ævi Sigurðar konungs, þá gerðist sú nýlunda um ráð hans, at hann vill láta eina dróttningina, en fá þeirrar konu, er Cecilia hét, ríks manns dóttir; ætlar at fá at brúðlaupinu í Björgyn, lét búa til
 10 mikillar veizlu ok dýrligrar. En er þat spyr Magni byskup, þá varð hann úkátr, ok einn dag gengr byskup til hallarinnar, ok með honum prestur hans, er Sigurðr hét, er síðan var byskup í Björgyn; kómu at höllinni, ok biðr byskup konung út ganga, ok hann gerði svá, gékk út ok með
 15 brugðit sverð. Konungr fagnaði byskupi vel, ok býðr honum til drykkju með sér. Hann kvað annat erendit: er þat satt, herra! at þú ætlar at kvángast ok láta eina dróttningina? Konungr sagði: Satt er þat. Byskup tók þá at þrútna mjök ok mælti: Hví sýnist yðr, herra! at gera þat
 20 í várri byskupssýslu, ok svívirðir guðs rétt ok helga kirkju ok konungdóm þinn; nú vil ek þat gera, sem ek em skyldr til, banna þér af guðs hálfu ok hins helga Ólafs konungs ok Petri postola ok allra heilagra manna, þetta úráð. Ok meðan hann mælti, þá stóð hann rétt, ok sem hann
 25 rétti hálsinn, ef konungr reiddi ofan sverðit. En svá hefir Sigurðr síðan sagt, er síðar var byskup, at eigi þótti honum meiri himinn en kálfskinn, svá þótti honum konungrinn ógurligr. Síðan gékk konungrinn aptr inn í höllina, en byskup heim ok var svá kátr, at hvert barn kvaddi
 30 hann hlæjandi, ok lék við fingr sína. Þá mælti Sigurðr prestur: Þó eru þér nú kátir, herra! kemr yðr ekki þat í hug nú, at konungr mun leggja reiði á yðr, ok vænna at leita undan? Þá mælti byskup: Líkligra þykki mér þat, at hann mun eigi gera þat, en hverr væri dauðdaginn
 35 betri, en deyja fyrir heilaga kristni ok banna þat, er eigi

er við sœmanda? Nú em ek kátr, er ek hefi þat gert, er ek átta. Síðan var þyss í bönum, ok bjoggust nú konungsmenn á brott með miklum kornum ok möltum ok hunangi. Heldr konungr síðan suðr í Stafangr, ok efnar þar til veizlu. Ok er byskup spyrr þat, sá er þar réð 5 fyrir, hittir hann konung ok spyrr, ef þat er satt, at hann vill kvángast at lifandi dróttningunni. Konungr sagði, at svá er. Byskup svarar: Ef svá er, herra! þá megu þér sjá, hversu mjök þat er bannat hinum smærum mönnum; nú er eigi úlíkligt, at þér ætlit yðr heimilla, er meira hafit 10 valdit, at láta yðr slíka hluti sóma, en þat er þó mjök í móti réttu; ok eigi veit ek, hví þér vilit þat gera í várum byskupdómi, at vanvirða svá guðs boðorð ok heilaga kirkju ok várn byskupdóm. Nú munu þér vilja nökkura stóra hluti til leggja þessa staðar í fjárhlutum, ok boeta svá við 15 guð ok við oss. Þá mælti konungr: Tak þar fé; furðu úlíkir urðu þér Magni byskup. Gékk konungr í brott, ok líkaði eigi betr við þann en við hinn, er forboðit lagði á. Síðan fékk hann þessar konu, ok unni mikit.

Efldr kaupstaðr í Konungahellu.

20

41. (40). Sigurðr konungr lét svá mjök efla kaupstaðinn í Konungahellu, at þá varð engi ríkari í Noregi, ok sat þar löngum til landagæzlu. Hann lét húsa konungsgarð í kastalanum; hann lagði á öll heröð, þau er í nánd váru kaupstaðinum, ok svá bæjarmennina, at á hver- 25 jum 12 mánuðum skyldi hverr maðr 9 vetra gamall eða ellri bera til kastalans 5 vápnsteina eða aðra 5 staura, ok skyldi þá gera hvassa í annan enda, ok 5 alna háva. Þar í kastalanum lét Sigurðr konungr gera krosskirkju; hon var trékirkja ok mjök vönduð at efnum ok smíð. Þá 30 er Sigurðr hafði verit konungr 24 vetr, var vígð krosskirkja. Þá lét konungr þar vera kross hinn helga ok marga aðra helga dóma. Sú var kölluð Kastalakirkja. Þar setti hann fyrir altari tabulu, er hann hafði gera látit í Grikklandi; hon var ger af eiri ok silfri, ok gylt fagrliga, 35

sett smeltum ok gimsteinum. Þar var skríni, er Eiríkr
eimuni Danakonungr hafði sent Sigurði konungi, ok plen-
arius ritinn gullstöfum, er Patriarki gaf Sigurði konungi.

Andlát Sigurðar konungs.

- 5 42. (41). Þrimr vetrum síðar en krosskirkja var vígð,
fékk Sigurðr konungr sótt; þá var hann staddr í Osló.
Hann andaðist þar einni nótt eptir Maríumessu um haustit;
hann var jarðadr at Hallvarðskirkju, lagðr í steinvegginn
utar frá kórinum hinum syðra megin. Magnús, son Sig-
10 urðar konungs, var þar þá í bönum; tók hann þar þegar
allar konungs féhirzlur, er Sigurðr konungr andaðist.
Sigurðr var konungr yfir Noregi 27 vetr; hann var at
aldri fertagr, ok var hans öld góð landsfólkinu; var þá
bæði ár ok friðr.

SAGA MAGNÚS BLINDA OK HARALDS GILLA.

Upphaf Magnús blinda ok Haralds gilla.

1. Magnús, son Sigurðar konungs, var tekinn til konungs í Osló yfir land alt, svá sem alþýða hafði svarið 5 Sigurði konungi. Gerðust þá þegar margir menn honum handgengnir, ok svá lendir menn. Magnús var hverjum manni fríðari, er þá var í Noregi; hann var maðr skapstórr ok grimmr, atgervimaðr var hann mikill, en vinsæld föður hans heimti hann mest til alþýðu vináttu. Hann var 10 drykkjumaðr mikill, fégjarn, úþýðr ok údæll. Haraldr gilli var maðr léttlátr, kátr ok leikinn, lítillátr, örr, svá at hann sparði ekki við vini sína, ráðþægr, svá at hann lét aðra ráða með sér öllu því er vildu. Slíkt alt dró honum til vinsælda ok orðlofs; þýddust hann þá margir ríkismenn, 15 engum mun síðr en Magnús konung. Haraldr var þá í Túnssbergi, er han spurði andlát Sigurðar konungs, bróður síns. Átti hann þá þegar stefnur við vini sína, ok réðu þeir þat af, at eiga Haugaping þar í bœnum. Á því þingi var Haraldr til konungs tekinn yfir hálfu land; váru þá 20 kallaðir þat nauðungareidar, er hann hafði svarið föðurleifi sína af hendi sér. Tók Haraldr sér hirð ok gerði lenda menn; dróst honum brátt lið engum mun minna en Magnúsi konungi. Fóru þá menn í milli þeirra, ok stóð svá sjau nætr. En fyrir því at Magnús konungur fékk lið miklu 25 minna, þá sá hann engan annan sinn kost en skipta landi við Harald. Var þá svá skipt, at hálfu ríki skyldi hvárr þeirra hafa við annan, þat er Sigurðr konungur hafði haft. En skip ok borðbúnað ok gersimar, ok alt lausafé, þat er

Sigurðr konungr hafði átt, hafði Magnús konungr, ok undi hann þó verr sínum hluta. Ok réðu þó landi nökkura hrið í friði, ok hugðu þó mjök sér hvárir. Haraldr konungr gat son, er Sigurðr hét, við Þóru, dóttur Guthorms 5 grábarða. Haraldr konungr fékk Ingiríðar, dóttur Rögnavalds, hann var son Inga konungs Steinkelssonar. Magnús konungr átti Kristínu, dóttur Knúts lávarðar, systur Vald- amars Danakonungs. Magnús konungr varð henni eigi unnandi, ok sendi hana aptr suðr til Danmerkr, ok gékk 10 honum alt síðan þyngra; fékk hann úþokka mikinn af frændum hennar.

Hernaðr Haralds ok Magnús konunga.

2. Þá er þeir höfðu konungar verit 3 vetr, Magnús ok Haraldr, sátu þeir hinn fjórða vetr báðir norðr í kaup- 15 angi, ok veitti hvárr öðrum heimboð; ok var þó æ við bardaga búit með liðinu. En at vári sækir Magnús konungr með skipaliði suðr fyrir land, ok dró lið at sér alt, þat er hann fékk; leitar þá þess við vini sína, ef þeir 20 vili fá honum styrk til þess, at taka Harald af konung- dómi ok miðla honum slíkt af ríki, sem honum sýndist; tjár þat fyrir þeim, at Haraldr hafði fyrr svarit ríki af hendi sér. Fékk Magnús konungr til þess samþykki margra ríkismanna. Haraldr konungr fór til Upplanda, ok hit 25 efra austr til Víkr; dró hann ok lið at sér, þá er hann spurði til Magnús konungs; ok hvar sem þeir fóru, hjoggu hvárir bú fyrir öðrum, ok svá drápust þeir menn fyrir. Magnús konungr var miklu fjölmennari, því at hann hafði allan þora lands til liðsamnaðar. Haraldr var í Vík austan- 30 fjarðar, ok dró at sér lið, ok tók þá hvárr fyrir öðrum bæði menn ok fé. Þar var þá með Haraldi Kríströðr, bróðir hans sammœðri, ok lendir menn margir váru með honum, en þó miklu fleiri með Magnúsi konungi. Haraldr konungr var með lið sitt, þar sem heitir Fors á Ránríki, ok fór þaðan út til sjávar. Lafranzvöku aptan mëtudust 35 þeir at náttverði, þar sem heitir Fyrileif; en varðmenn

váru á hestum ok héldu hestvörð alla vega frá bönum; ok þá verða varðmenn varir við lið Magnús konungs, at þeir fóru þá at bönum; ok hafði Magnús konungr nær 60 hundræða manna, en Haraldr hafði 15 hundræð manna. Þá kómu varðmenn, er báru njósn Haraldri konungi, ok 5 sögðu, at lið Magnús konungs var þá komit at bönum. Haraldr svarar: Hvat mun Magnús konungr frændi vilja? Eigi mun þat, at hann muni vilja berjast við oss. Þá svarar Þjóstólfr Álason: Herra! svá munut þér verða gera ráð fyrir yðr ok liði yðru, sem Magnús konungr muni 10 hafa til þess her saman dregit í alt sumar, at hann muni ætla at berjast, þegar er hann finnr yðr. Þá stóð konungr upp ok mælti við sína menn, bað þá taka vápn sín, ef Magnús vill berjast. Þar næst var blásit, ok gékk lið Haralds konungs alt út frá bönum í akrgerði nökkut, ok 15 settu þar upp merki sín. Haraldr konungr hafði tvær hringabrynjur, en Kriströðr, bróðir hans, hafði enga brynju, er kallaðr var hinn braustasti maðr. Þá er Magnús konungr ok hans menn sá lið Haralds konungs, þá fylktu þeir sínu liði, ok gerðu svá langa fylkingina, at þeir skyldu 20 kringja alt um lid Haralds konungs. Svá segir Halldórr skvaldri:

Magnús fékk þar miklu,	valr nam völl at hylja
margs gengis naut hann, lengri,	varmr, fylkingararma.

Orrosta á Fyrileif.

25

3. Magnús konungr lét bera fyrir sér krossinn helga í orrostu; varð þar orrosta mikil ok hörð. Kriströðr konungsbróðir hafði gengit með sína sveit í miðja fylking Magnús konungs, ok hjó til beggja handa, ok stukku fyrir honum menn tvá vega. Ok einnhverr bóndi ríkr, sá er 30 verit hafði í liði Haralds konungs, var staðr á bak Kriströði; hann reiddi upp kesjuna tveim höndum, lagði í gegnum herðarnar ok kom fram í brjóstit, ok féll Kriströðr þar. Þá mæltu margir, er hjá stóðu, hvi hann gerði þetta hit illa verk. Bóndi svarar: Nú veit hann þat, er 35

5 þeir hjoggu bú mitt í sumar, ok tóku alt þat er heima
 var, en höfðu mik nauðgan í her með sér; slíkt hugða ek
 honum fyrr, ef ek fénga föng á. Eptir þat kom flótti í
 lið Haralds konungs, ok flyði hann sjálfr ok alt lið hans.
 10 Þá var fallit mart af liði Haralds konungs; þar fékk bana-
 sár Ingimarr af Aski Sveinsson, lendr maðr or liði Haralds
 konungs, ok nær 60 hirðmanna. Haraldr konungr flyði
 þá austr í Vík til skipa sinna, ok fór síðan til Danmerkr
 á fund Eiríks konungs eimuna ok sótti hann at trausti;
 15 þeir funnust suðr á Sjálandi. Eiríkr konungr tók vel við
 honum, ok mest fyrir því, at þeir höfðu svarizt í bræðralag.
 Hann veitti Haraldi at veizlu ok yfirferð Halland, ok gaf
 honum 8 langskip reiðalaus. Eptir þat fór Haraldr konungr
 norðr um Halland, ok kom þá lið til hans. Magnús kon-
 20 ungr lagði land alt undir sik eptir orrostu þessa; grið gaf
 hann öllum mönnum, er sárir váru, ok lét græða sem sína
 menn, ok kallaði sér þá land alt; hann hafði þá alt hit
 bezta mannval, er í var landinu, En er þeir réðu ráðum
 sínum, þá vildi Sigurðr Sigurðarson ok Þórir Ingiríðarson
 25 ok allir hinir vitrustu menn, at þeir héldi flokkinum í
 Víkinni, biði þar, ef Haraldr kvæmi sunnan. En Magnús
 konungr tók hitt með einræði sínu, at hann fór norðr til
 Björgynjar ok settist þar um vetrinn, en lét lið fara frá
 sér, en lenda menn til búa sinna.

25

Bændr gáfust í vald konungs.

4. Haraldr konungr kom til Konungahellu með liði
 því, er honum hafði fylgt or Danmörk. Þá höfðu þar
 samnað fyrir lendir menn ok bæjarmenn, ok settu fylking
 upp fra böenum. En Haraldr konungr gékk upp af skipum
 30 sínum, ok gerði menn til bóndaliðs ok beiddi af þeim,
 at þeir verði honum eigi vígi land sitt, ok lézt eigi mundu
 meira beiðast, en hann átti at réttu at hafa, ok fóru menn
 í milli. Um síðir gáfu bændr upp samnaðinn, ok gengu
 til handa Haraldi konungi; þá gaf Haraldr til liðs sér lén
 35 ok veizlur lendum mönnum, en réttarboetr bóndum, þeim

er í lið snerust með honum. Eptir þat samnaðist mikit fólk til Haralds konungs; fór hann austan um Víkina, ok gaf góðan frid öllum mönnum, nema mönnum Magnús konungs, þá lét hann ræna eða drepa, hvar sem hann stóð þá. Ok er hann kom austan til Sarpsborgar, þá tók hann þar 2 lenda menn Magnús konungs, Ásbjörn ok Nereið, bróður hans, ok bauð þeim kost, at annan skyldi hengja, en öðrum steypa í forsinn Sarp, ok bað þá sjálfa kjósast at. Ásbjörn kaus at fara í Sarp, því at hann var ellri, en sá þótti dauðinn hinn grimmligri, ok var svá 10 gert. Þess getr Haldórr skvaldri;

Ásbjörn varð sá er orðum
illa hélt við stilli,
gramr fœðir val víða
vígs, í Sarp at stíga.

Nereið lét gramr á grimman
grandmeið Sigars fjánda,
húspinga galt, hengja,
hrannbáls glötuðr mála.

15

Eptir þat fór Haraldr konungr norðr til Túsbergs, ok var þar vel við honum tekit; samnaðist ok til hans herr mikill.

Ráðugerð.

5. Magnús konungr sat í Björgyn ok spurði þessi tíðindi. Þá lét hann kalla á tal við sik alla höfðingja, þá er váru í bœnum, ok spurði ráðs, hvernug með skyldi fara. Þá svarar Sigurðr Sigurðarson: Hér kann ek gott ráð til leggja; láti þér skipa skútu með góðum drengjum, ok fá til at stýra mik eða annan lenda mann, at fara á fund Haralds konungs, frænda þíns, at bjóða honum sættir, eptir því sem réttlátir menn gera í milli ykkar, þeir sem eru í landinu, ok þat at hann skal hafa ríki hálfv við yðr; ok þykki mér líkligt með orðafulltingi góðra manna, at Haraldr konungr þekkist þetta boð, ok verði þá sætt milli yðar. Þá svaraði Magnús konungr: Eigi vil ek þenna kost, eða hvað stóðar þá þat, er vér unnum alt ríkit undir oss í haust, ef vér skulum nú miðla hálfv ríkit; ok gefit þar til annat ráð. Þá svarar Sigurðr Sigurðarson: Svá sýnist mér, herra! sem lendir menn þínir setist nu heima ok vili eigi koma til þín, þeir er í haust báðu þik heim- 35

leyfis; gerðir þú þá mjök móti mínum ráðum, er þú dreifðir þá svá mjök því fjölmenni, er vér höfðum; því at ek þóttumst vita, at þeir Haraldr konungr mundu leita aptr í Vikina, þegar er þeir spyrði, at þar væri höfðingjalaust.

5 Nú er til annat ráð, ok er þat ilt, ok kann þó vera at hlýði; ger til gesti þína ok annat lið með þeim; lát fara heim at þeim lendum mönnum ok drepa þá, er nú vilja eigi við skipast nauðsyn þína, en gef eignir þeirra þeim nökkurum, er yðr eru øruggir, þótt áðr sé eigi mikils

10 virðir; láttit þá keyra upp fólkit, hafit eigi síðr illa menn en góða, farit síðan austr í móti Haraldri með því liði, er þér fáit, ok berizt. Konungr svarar: Úvinsælt mun þat verða at láta drepa mart stórmenni, en hefja upp lítilmenni; hafa þeir opt eigi síðr brugðizt, en verr skipat

15 landit; vil ek enn heyra fleiri ráð þín. Sigurðr svarar: Vandast mér nú ráðagerðinar, er þú vill eigi sættast ok eigi berjast; förum vér þá norðr til Þrándheims, þannug sem landsmegin er mest fyrir oss, ok tökum lið þat alt um leik, er vér fám; kann þá vera, at þeim Elfargrímum

20 leiðist at rekast eptir oss. Konungr svarar: Eigi vil ek flýja fyrir þeim, er vér eltum í sumar; ok ráð mér betra ráð. Þá stóð Sigurðr upp, ok bjóst brott at ganga ok mælti: Ek skal þá ráða þér þat ráð, er ek sé, at þú vill hafa ok framgengt mun verða; sit hér í Björgyn, þar til er

25 Haraldr kemr með múga hers, ok munut þá annathvært verða þola bana eða skömm. Ok var Sigurðr ekki lengr á þessu tali.

Frá liði Haralds konungs.

6. Haraldr konungr fór austan með landi ok hafði

30 allmikinn her. Var þessi vetr kallaðr múgavetr. Haraldr konungr kom til Björgynjar jólaaptan, ok lagði liðinu í Flóruvága, ok vildi eigi berjast um jólin fyrir helgi sakir. En Magnús konungr lét búast við í bönum. Hann lét reisa valslöngu út í Hólmi, ok hann lét gera járnrekendr, ok

35 sumt af viðum, ok leggja um þveran váginn yfir frá kon-

ungsgarði til Norðness ok til Munkabryggju. Hann lét slá herspora ok kasta yfir á Jónsvöllu, ok eigi meir en 3 daga var heilagð haldit um jólin, at eigi væri smíðat. En affaradag jólanna þá lét Haraldr konungr blása til brautlögu liðinu; níu hundruð manna höfðu samnast til Haralds 5 konungs um jólin.

Tekinn Magnús konungr.

7. Haraldr konungr hét á hinn helga Ólaf konung til sigrs sér, at láta Ólafskirkju gera þar í bönum með sínum eins kostnaði. Magnús konungr setti fylking sína út í Kristskirkjugarði, en Haraldr konungr reri fyrst at Norðnesi. En er þeir Magnús konungr sá þat, sneru þeir inn í bæinn, ok inn í Vágsbotn. En er þeir fóru inn um strætit, þá hljópu margir bæjarmenn inn í garða ok til heimilis síns, en þeir er yfir gengu á völlum, hljópu á hersporana. Þá sá þeir Magnús konungr, at Haraldr konungr hafði róit öllu liðinu yfir í Hegravík, ok gengu þar upp á bakka fyrir ofan bæinn; þá sneri Magnús konungr út eptir stræti, fýði þá liðit frá honum, sumt í fjallit upp, sumt upp um Nunnusetr, sumt í kirkjur, eða falst í öðrum stöðum. Magnús konungr gékk út á skip sitt, en þeim var engi kostur í brott at fara, því at járnrekendr gættu fyrir utan. Fylgði ok fátt manna konungi; váru þeir fyrir því til enskis færir. Svá segir Einarr Skúlason í Haraldsdrápu:

25

Luku vág, viku
vara kostur fara

brýns Björgynjar
braut háskrautum.

Litlu síðar kómu menn Haralds konungs út á skipin; var þá handtekinn Magnús konungr; en hann sat aptr í fyrirrúmi á hásetiskistu, ok með honum Hákon faukr, móðurbróðir hans, hinn vænsti maðr ok kallaðr eigi vitr; en Ívarr Özurarson ok margir aðrir vinir hans váru þá handteknir, en sumir þegar drepnir.

30

Meiddr Magnús konungr.

8. Haraldr konungr átti þá stefnur við ráðuneyti sitt, ok beiddi þá ráðagerðar með sér, ok at lyktum þessarrar stefnu féngust þeir orskurðir, at taka Magnús svá frá
 5 ríki, at hann mætti eigi kallast konungr þaðan í frá. Var hann þá seldr í hendr konungs þrælum, en þeir veittu honum meizlur, stungu út augu hans, ok hjoggu af honum annan fót, en síðarst var hann geldr. Ívarr Özurarson var blindaðr, Hákon faukr var drepinn. Eptir þetta lagðist
 10 land alt undir ríki Haralds konungs. Gerðist þá mjök eptirleitit, hverir mestir höfðu verit vinir Magnús konungs, eða hverir mest mundu vita fêhirzlur hans eða gersimar. Krossinn helga hafði Magnús konungr haft með sér, síðan er Fyrileifar orrosta hafði verit, ok vildi hann ekki til
 15 segja, hvar þá var kominn. Reinaldr byskup í Stafangri var enskr, ok fégjarn mjök kallaðr; hann var kær vin Magnús konungs, ok þótti mönnum þat líkligt, at honum mundi fengin til varðveizlu stórfé ok dýrgripir; váru menn sendir eptir honum ok kom hann til Björgynjar; váru þá
 20 kensl þessi borin á hendr honum, en hann synjaði, ok bauð skírslur fyrir. Haraldr konungr vildi ekki þat; hann lagði á byskup at gjalda sér 15 merkr gulls. Byskup sagði, at hann vill eigi svá vesla stað sinn, vill heldr hætta lífi sínu. Síðan hengðu þeir Reinald byskup út í
 25 Hólmi við valslönguna. En er hann gékk til gálgans, hristi hann bótann af fœti sér ok mælti, ok sór um: Eigi veit ek meira fé Magnús konungs, en þat sem þar er í bótanum. Þar var í einn gullbringr. Reinaldr byskup var jarðaðr í Norðnesi at Mikjálskirkju, ok var þetta verk
 30 mjök lastat. Síðan var Haraldr einn konungr yfir Noregi, meðan hann lifði.

Undr í Konungahellu.

9. Fim vetrum eptir andlát Sigurðar konungs urðu tíðindi mikil í Konungahellu. Þeir váru þar þá sýslumenn:
 35 Guthormr, sonr Haralds flettis, ok Sæmundr húsfreyja.
 Heimskringla, III.

Hann átti Ingibjörgu, dóttur Andres prests Brúnssonar. Þeirra synir voru þeir Páll flípr ok Gunni fiss. Ásmundr hét son Sæmundar laungetinn. Andres Brúnsson var mikill merkismaðr; hann söng at Krosskirkju. Solveig hét kona hans. Með þeim var þá at föstri ok uppfæzlu Jón Loptsson, 5 ok var 11 vetra gamall. Loptr prestur Sæmundarson, faðir Jóns, var ok þar. Dóttir Andres prests ok Solveigar hét Helga, er Einarr átti. Þat barst at í Konungahellu dróttinsnótt hina næstu eptir páskavíku, at gnýr varð mikill úti á strætum um allan bæinn, sem þá er konungr fór 10 með alla hirð sína, ok hundar létu svá illa, at eigi mátti varðveita, ok brutust út. En allir er út kómu, urðu galnir ok bitu alt þat, er fyrir varð, menn eða fénað; en alt þat er bitit var ok blóðit kom út á, þá ærðist, ok alt þat er hafanda var, lét burð sinn ok ærðist. Þessi menning var 15 nálíga hverja nótt frá páskum ok til uppstigningardags. Menninir óttuðust mjök undr þessi, ok réðust margir í brott ok seldu garða sína, fóru í herað eða í aðra kaupstaði, ok þótti þeim öllum þat mest vert, er vitrastir voru, ok hræddust þat, sem var, at þetta mundi vera fyrir miklum 20 stórtíðindum, þeim er þá voru eigi fram komin. En Andres prestur talaði þá langt ok snjalt hvítsunnudag, ok veik hann svá til lykta ræðu sinni, at hann ræddi um vanda bæjarmanna, ok bað menn herða hugi sína ok eyða eigi þann hinn dýrliga stað, hafa heldr gæzlu yfir sér, ok ætla ráð 25 sitt, ok gæta sín við öllu því, er við mætti komast, við eldi ok úfriði, ok biðja sér miskunnar til guðs.

Upphaf orrostu í Konungahellu,

10. Or bönum bjoggust 13 byrðingar ok ætluðu til Björgynjar, ok týndust 11 með mönnum ok fé ok öllu því, 30 er á var, en hinn 12ta braut, ok héldust menninir, en féit týndist. Þá fór Loptr prestur norðr til Björgynjar með alt sitt, ok hélt hann heilu. Lafranzvöku dag týndust byrðingarnir. Eiríkr Danakonungr ok Özurr erkibyskup sendu orð báðir til Konungahellu, ok báðu þá varast um stað 35

sinn, sögðu, at Vindr hefði úti her mikinn, ok herjuðu víða á kristna menn ok höfðu jafnan sigr. Bøjarmenn lögðu oflitinn hug á sitt mál, afræktust ok úmintust þess at meir, er lengra leið frá þeirri ógn, er yfir þá hafði 5 komit. Lafranzvöku dag, þá er talat var fyrir hámessu, kom Rettiburr Vindakouungr til Konungahellu, ok hafði hálft setta hundrað Vindasnekkjur, en á hverri snekkju 15 vóru menn 44 ok 2 hestar. Dunimiz hét systurson konungs, en Uniburr hét höfðingi einn, er réð fyrir miklu 10 liði. Þeir tveir höfðingjar reru upp með herinum sumum eystri kvísl um Hísing, ok kómu svá ofan at bænum, en sumu liðinu lögðu þeir upp vestri kvísl til bæjarins. Þeir lögðu at landi út við stikin, ok létu þar upp hestaliðit, ok riðu þeir um Brattsás, ok svá upp um bæinn. Einarr 15 Andresmágr bar þessi tíðindi upp til Kastalakirkju, því at þar var bæjarlýðrinn, ok hafði sótt til hámessu. Ok kom Einarr þá, er Andres prestur talaði. Einarr sagði mönnum, at herr fór at bænum með fjölda herskipa, en sumt liðit reið ofan um Brattsás. Þá mæltu margir, at 20 þar mundi vera Eiríkr Danakonungr, ok væntu menn sér griða af honum. Þá hljóp fólkitt alt ofan í bæinn til fjár síns, ok vápnaðist ok gékk ofan á bryggjur; sá þá þegar, at úfriðr var ok úflýjandi herr. Austrfararskip 9 flutu í ánni fyrir bryggjum, er kaupmenn áttu. Vindr lögðu þar 25 fyrst at, ok börðust við kaupmennina. Kaupmenn vápnuðust, ok vörðust lengi vel ok drengiliga. Varð þar orrosta hörð, áðr kaupmenn yrði unnir. Í þeirri hríð létu Vindr hálft annat hundrað skipa at öllu liði. Þá er bardaginn var sem mestr, stóðu bøjarmenn á bryggjum, ok skutu á 30 heiðingja. En er orrosta rénaði, þá flýðu bøjarmenn upp í bæinn, ok síðan til kastalans alt fólk, ok höfðu menn með sér dýrgripi sína ok alt fé, þat er með mátti komast. Solveig ok dótr hennar ok 2 konur aðrar gengu upp á land. Þá er Vindr höfðu kaupskipin unnit, gengu þeir á 35 land ok könnuðu lið sitt, ok birtist þá skaði þeirra. Hljópu þeir sumir í bæinn, en sumir á kaupskipin, ok

tóku fé alt, þat er þeir vildu með sér hafa. Því næst lögðu þeir eld í bæinn, ok brendu hann allan, ok svá skipin. Eptir þat sóttu þeir öllu liðinu at kastalanum, ok skipuðu til atsóknar.

Önnur orrosta.

5

11. Rettiburr konungr lét hjóða þeim, er í kastalanum váru, at ganga út ok hafa lífsgríð með vápnum ok klæðum ok gulli. En allir æptu at móti, ok géngu út á borgina, sumir skutu, sumir grýttu, sumir skutu staurum, ok varð þá mikil orrosta; féll þá af hvárumtveggjum, ok 10 miklu fleira af Vindum. Solveig kom upp á bæ þann, er heita Sólbjargir, ok sagði þar tíðindin. Þá var skorin herör ok send til Skurbága; þar var samburðaröl nökkut ok mart manna. Þar var sá bóndi, er hét Ölvir miklimunnr; hann hljóp upp þegar, ok tók skjöld sinn ok hjálm ok 15 mikla öxi í hönd sér, ok mælti: Stöndum upp, góðir drengir! ok takit vápn yður, ok förum til liðveizlu við bæjarmenn, því at þat mun skömm þykkja hverjum manni, er þat spyrr, at vér sitjum hér ok kylum öl, en góðir drengir skulu leggja líf sitt í hættu í bönum fyrir várar sakir. 20 Margir svöruðu ok mæltu í mót, sögðu, at þeir mundu týna sér, en koma bæjarmönnum at engu liði. Þá hljóp Ölvir upp ok mælti: Þótt allir dvelist eptir aðrir, þá skal ek þó fara einn samt, ok láta skulu heiðingjar einn eða tvá fyrir mik, áðr en ek falla. Hleypr ofan til bæjarins. 25 Menn fara eptir honum, ok vildu sjá ferð hans, ok svá, ef honum mætti nökkut við hjálpa. En er hann kom svá nær kastalanum, at heiðnir menn sá hann, þá hljópu í mót honum átta menn alvápnáðir. En er þeir mœttust, hljópu heiðnir menn umhverfis hann. Ölvir reiddi upp 30 öxina, ok laust fremri hyrnu undir kverk þeim, er á bak honum stóð, svá at sundr sneið kjálkann ok barkann, ok féll sá opinn á bak aptr. Þá reiddi hann fram öxina fyrir sik, ok heggr annan í höfuðit, ok klauf þann í herðar niðr. Síðan skutust þeir á, ok drap hann þá enn tvá, ok 35

varð sjálfir sárr mjök. En þeir fjórir, er eptir váru, flýðu
 þá. Ölvir rann eptir þeim, en diki nökkut var fyrir þeim;
 2 hinir heiðnu hljópu þar í, ok drap Ölvir þá báða; stóð
 hann þá ok fastr í díkinu. En 2 heiðingjar kómust undan
 5 af þeim átta. Þeir menn, er fylgt höfðu Ölvi, tóku hann
 ok fluttu aptr með sér til Skúrbága, ok varð hann groëddr at
 heilu; ok er þat mál manna, at eigi hafi maðr farit dreng-
 iligri ferð. Lendir menn tveir, Sigurðr Gyrðarson, bróðir
 Philippus, ok Sigarðr, kómu með 6 hundruð manna til
 10 Skúrbága, ok hvarf Sigurðr aptr með 4 hundruð manna,
 ok þótti síðan lítills verðr, ok lifði skamma stund. Sigarðr
 fór með 2 hundruð manna til bæjarins, ok barðist þar
 við heiðna menn, ok féll þar með öllu liði sínu. Vindr
 sóttu kastalann, en konungr ok stýrimenn stóðu fyrir utan
 15 bardagann. Í einhverjum stað, þar er Vindr stóðu, var
 einn maðr, er skaut af boga, ok mann til bana með hverri
 ör; tveir menn stóðu fyrir honum með skjöldu ok hlífðu
 honum. Þá mælti Sæmundr við Ásmund, son sinn, at
 þeir skyldu skjóta at skytanum báðir senn: en ek mun
 20 skjóta at þeim, er skjöldinn berr. Hann gerði svá, en sá
 skaut skildinum fyrir sik. Þá skaut Ásmundr milli skjald-
 anna, ok kom örin í enni skytanum, svá at út kom í
 hnakkann, ok féll sá dauðr á bak aptr. En er Vindr sá
 þat, þá yldu þeir allir sem hundar eða vargar. Þá lét
 25 Rettiburr konungr kalla til þeirra ok bjóða þeim grið; en
 þeir neituðu því. Síðan veittu heiðingjar harða atsókn.
 Þá var sá einn af heiðnum mönnum, er svá nær gékk,
 at alt gékk at kastalahurðinni, ok lagði sverði þann mann,
 er fyrir innan stóð hurðina, en menn báru at honum skot
 30 ok grjót, ok var hann hlífðarlaus, en svá var hann fjöl-
 kunnigr, at ekki vápn festi á honum. Þá tók Andres prestir
 vígðan eld ok signaði, ok skar tundr ok lagði í eld; ok
 setti á örvarodd, ok fékk Ásmundi. En hann skaut þessi
 ör at hinum fjölkunnga manni, ok beit þetta skot svá, at
 35 honum vann at fullu, ok féll hann dauðr á jörð. Þá létu
 heiðingjar illiliga enn sem fyrr, yldu ok gnístu. Gékk þá

alt fólk til konungs; þótti kristnum mönnum þá sem væri til ráðs, at þeir mundu undan leita. Þá skildi túlkr, sá er kunnir vindversku, hvat höfðingi sá mælti, er Uniburr er nefndr; hann mælti svá: Þetta fólk er atalt ok ilt viðskiptis, ok þótt vér tækim alt þat fé, er í þessum stað 5 er, þá mætti vér gefa til annat fé jafnmikit, at vér hefðim eigi komit hér, svá höfum vér mikit lið látit ok marga höfðingja. Ok fyrst í dag, er vér tókum at berjast við kastalann, þá höfðu þeir til varnar skot ok spjót; því næst börðu þeir oss með grjóti, ok nú berja þeir oss með 10 keflivölum sem hunda; sé ek fyrir því, at þeirra föng þverra til varnar, ok skulum vér enn gera þeim harða hrið, ok freistum þeirra. En svá var, sem hann sagði, at þá skatu þeir staurum, en í fyrstu hrið höfðu þeir borit úvarliga skotvápn ok grjót. En er kristnir menn sá, at minkaðist 15 fjöldi af staurunum, hjoggu þeir í tvau hvern staurinn. En heiðingjar sóttu at þeim ok gerðu harða hrið, ok hvíldust í milli. Gerðust nú hvárirtveggju móðir ok sárir. Ok í einnihverri hvíld þá lét konungr enn bjóða þeim grið, at þeir skyldu hafa vápn sín ok klæði, ok þat er þeir 20 bæri sjálfir út af kastalanum. Þá var fallinn Sæmundr húsfreyja, ok var þat þá ráð manna, þeirra er eptir váru, at gefa upp kastalann ok sjálfa sik í vald heiðinna manna, ok var þat hit úsnjallasta ráð, fyrir því at heiðingjar efndu eigi orð sín, tóku alla menn, karla ok konur ok börn, 25 drápu mart, alt þat er sárt var ok ungt, ok þeim þótti ilt at flytja eptir sér; þeir tóku alt fé, þat er þar var í kastalanum; þeir gengu inn í Krosskirkju ok ræntu hana at öllu skráði sínu. Andres prestur gaf Rettibur konungi refði silfrbúit ok gylt, en Dunimiz, systursyni hans, fingr- 30 gull; fyrir því þóttust þeir vita, at hann mundi vera nokkur ráðamaðr í staðinum, ok virðu hann meira en aðra menn. Þeir tóku krossinn helga ok höfðu braut; þá tóku þeir ok tabuluna, er stóð fyrir altarinu, er Sigurðr konungr hafði gera látit í Griklandi ok haft í land, þeir 35 lögðu hana niðr á gráduna fyrir altarit. Þá gengu þeir út

or kirkjunni. Þá mælti konungr: Þetta hús hefir verit búit með ást mikilli við þann guð, er þetta hús á; ok svá lízt mér, sem gætt muni lítt hafa verit staðarins eða hússins, því at ek sé, at guð er reiðr þeim er varðveita. Rettiburr
5 konungr gaf Andresi presti kirkjuna ok skrinitt, krossinn helga, bókina, plenarium, ok klerka fjóra. En heiðnir menn brendu kirkjuna ok öll húsín, þau er þar í kastal anum váru. En sá eldr, er þeir höfðu tendrat í kirkjunni, sloknadi tysvar; þá hjoggu þeir ofan kirkjuna, tók þá at
10 loga innan öll, ok brann sem önnur hús. Þá fóru heiðingjar til skipa sinna með herfangit, ok könnuðu lið sitt, en er þeir sá skaða sinn, þá tóku þeir at herfangi alt fólkit ok skiptu milli skipanna. Þá fóru þeir Andres prestur á konungsskipit með krossinn helga; þá kom ótti yfir
15 heiðingja af þeirri bending, er yfir konungsskipit kom hiti svá mikill, at allir þeir þóttust nær brenna. Konungr bað túlkinn spyrja prest, hví svá varð. Hann sagði, at almatígr guð, sá er kristnir menn trúðu á, sendi þeim mark reiði sinnar, er þeir dirfdust þess, att hafa með höndum hans
20 píslarmark, þeir er eigi vilja trúa á skapara sinn; ok svá mikill kraptr fylgir krossinum, at opt hafa orðit fyrr því líkar jartegnir yfir heiðnum mönnum, þá er þeir höfðu hann með höndum, ok sumar enn berari. Konungr lét skjóta á skipbátinn kennimönnum, ok bar Andres prestur
25 krossinn helga í fangi sér. Þeir leiddu bátinn fram með endilöngu skipinu ok fram fyrir barðit, ok aptr með öðru borði til lyptingar, skutu síðan við forkum ok hrundu bátinum inn at bryggjunum. Síðan fór Andres prestur með krossinn um nóttina til Sólhjarga, ok var bæði hregg ok
30 rota. Andres flutti krossinn til góðrar varðveizlu. Rettiburr konungr ok hans lið, þat er eptir var, fór í brott ok aptr til Vindlands, ok mart þat fólk, er tekit hafði verit í Konungahellu; var lengi síðan í Vindlandi í þján, en þeir er út váru leystir ok aptr kómu í Noreg til óðala sinna,
35 urðu allir at minna þrifnaði. Kaupstaðrinn í Konungahellu hefir aldregi fengit slíka uppreist sem áðr var.

Frá Magnúsi blinda.

12. Magnús, er blindaðr hafði verit, fór síðan í Nið-arós, ok gaf sik í klaustr, ok tók við munkaklæðum. Þá var skeytt þannug Hernes mikla á Frostu í próvendu hans. En Haraldr réð þá einn landi eptir um vetriinn, ok gaf 5 öllum mönnum sættir, er hafa vildu, tók þá marga menn til hirðvistar, er með Magnúsi höfðu verit. Einarr Skúla-son segir svá, at Haraldr konungr átti tvær orrostur í Danmörk, aðra við Hveðn, en aðra við Hlésey:

Útryggum léztu eggjar,
eljunþrár, und hári

Hveðn á höldum roðnar,
hrafus munnlitaðr! þunnar.

10

Ok enn þetta:

Áttut sókn við sléttan,
serkrjóðr Hárs, merki,

harðr, þar er hregg um virðum,
Hléseyjar þröm, bléau.

Frá Haraldri konungi gilla ok Magnúsi byskupi.

15

13. Haraldr konungr gilli var allra manna mildastr. Þat er sagt, at á hans dögum kom af Íslandi til byskups-
víglu Magnús Einarsson, ok var konungr ágætliga vel til
hans ok veitti honum mikinn sóma. En er biskup var út
búinn ok skipit albúit, gékk hann í höllina, er konungr 20
drakk, ok kvaddi hann dýrliga ok fagnaði honum; kon-
ungr tók vel við honum ok blíðliga. Dróttning sat hjá
konunginum. Þá mælti konungr: Herra byskup! eru þér
nú búnir í brott? Hann sagði, at svá væri. Konungr mælti:
Ekki hittir þú nú í tíma til, er þér kómut, er borðin váru 25
uppi; nú er ekki til at gefa yðr, svá virðuligt sem skyldi;
eða hvat er til at gefa byskupi? Féhirðirinn svarar: Upp
ætlum vér nú gefnar gersimar. Konungr mælti: Til er
borðkerit hérna, þigg þat, byskup! fé er hér í. Byskup
þakkaði honum sinn sóma. Þá mælti dróttning: Far heill 30
ok sæll, herra byskup! Konungr mælti til hennar: Far
heill ok sæll, herra byskup! hverja heyrðir þú göfga konu
slíkt mæla við byskup sinn ok gefa honum ekki? Hon
svarar: Hvat er nú til, herra? Konungr mælti: Til er

hægindit undir þér. Síðan var þat tekit, ok var skorit um pell, ok (var þat) hinn dýrligsti hlutr. Ok er byskup veik í brott, þá lét konungr taka undan sér hægindit, ok mælti: Lengi hafa þau saman verit. Síðan fór byskup á brott, ok kom út til Íslands til stóls síns, ok var þá roett um, hvat af borðkerinu skyldi gera, þess er konungi gegndi bezt. Spurði byskup ráðs eptir, ok mæltu menn, at selt mundi, ok gefit fátökum mönnum verðit. Þá mælti byskup: Annat ráð vil ek taka; gera skal af kalek hér at staðinum, ok vil ek svá mæla fyrir, Njóti hann, ok vilda ek síðan, at þeir hinir helgu menn allir, er hér eru af helgir dómar í þessi kirkju hinni helgu, léti hann hvert sinn njóta, er yfir honum er messa sungin. Ok sá kalekr er þar síðan at staðnum í Skálaholti, ok af pellunum, er yfir váru dregin høgendin, er konungr gaf honum, eru nú gervar fyrirsöngskápur, er þar eru í Skálaholti. Í þessum hlut má marka stórlýndi Haralds konungs ok mörgu öðru, þó at hér sé fátt ritat af.

Upphaf Sigurðar slembidjákn.

14. (13). Sigurðr er maðr nefndr, er upp fœddist í Noregi; hann var kallaðr son Aðalbriks prests. Móðir Sigurðar var Þóra, dóttir Saxa í Vík, systir Sigríðar, móður þeirra Ólafs konungs Magnússonar ok Kára konungsbróður, er átti Borghildi, dóttur Dags Eilífssonar. Synir þeirra váru þeir Sigurðr á Austrátt ok Dagr. Synir Sigurðar var Jón á Austrátt, Þorsteinn ok Andres dauði. Jón átti Sigríði, Systur Inga konungs ok Skúla hertoga. Sigurðr var í barnæsku settur til bókar, ok varð hann klerkr ok vígðr til djákns. En er hann gerðist fullkominn at aldri ok afli, þá var hann allra manna vaskligastr ok sterkastr, mikill maðr, ok á alla atgervi var hann umfram alla jafnaldra sína, ok nálíga hvern annan í Noregi. Sigurðr var snimma ofsamaðr mikill ok úeirðarmaðr; hann var kallaðr slembidjákn. Manna var hann fríðastr sýnum, heldr þunnhárr, ok þó vel hærðr. Þá kom þat upp fyrir

Sigurð, at móðir hans sagði, at Magnús konungr berfœttur var faðir hans; ok þegar er hann réð sjálf háttum sínum, þá afrektist hann klerkasiðu, fór þá af landi brott. Í þeim ferðum dvaldist hann langa hríð. Þá byrjaði hann ferð sína út til Jórsala, ok kom til Jórdanar, ok sótti 5 helga dóma, svá sem pálmurum er títt. Ok er hann kom aptr, þá dvaldist hann í kaupferðum. Einn vetr var hann staddr nökkura hríð í Orkneyjum; hann var með Haraldi jarli at falli Þorkels fóstura Sumarliðasonar. Sigurðr var ok uppi á Skotlandi með David Skotakonungi; var hann 10 þar virðr mikils. Síðan fór Sigurðr til Danmerkr, ok var þat hans sögn ok hans manna, at þar hefði hann flutt skírslur til faðernis sér, ok bar svá, at hann var son Magnús konungs, ok væri þar við 5 byskupar. Svá segir Ívarr Ingimundarson í Sigurðarbelki:

15

Gerðu skírslur
um skjöldungs kyn
fim byskupar
þeir er framast þóttu.

Svá bar raunír,
at ríks konungs þess
var hins milda
Magnús faðir.

Vinir Haralds konungs sögðu, at þat hefði verit svik ok lygi Dana.

20

Sigurðr á Íslandi.

15. (13). Þát er sagt frá Sigurði slembi, at hann hafðist í kaupferðum nökkura vetr. Einn vetr var hann á Íslandi, ok var þann vetr með Þorgilsi Oddasyni í 25 Saurbœ, ok vissu fáir, hverr hann var. Þat var um haustið, er sauðir váru reknir í rétt ok ætlaðir til skurðar, ok er þeir hendu sauðina, hljóp einn sauðrinn at honum Sigurði, sem hann leitaði þangat hjálpar. Sigurðr réttir at honum hönd, ok kippir út or réttinni ok lætr hann hlaupa í fjallit 30 upp, ok mælti: Eigi leita nú fleiri traustsins til vár, en at trausti skal þeim verða. Þat gerðist enn um vetrinn, at kona ein hafði tekit, ok varð Þorgils henni reiðr, ok vill refsa hana. Hon hljóp þar til hjálpar, sem Sigurðr var, ok hann setti hana hjá sér í pallin. Þorgils bað hann 35

selja hana fram, ok segir hvat hon hefir gert; en Sigurðr
 bað henni friðar: er þó hefir hon mitt traust sótt, ok gefi
 henni upp sökina. Þorgils sagði, at hon skal víti fyrir
 taka. Ok er Sigurðr sá, at hann vill eigi heyra böen
 5 hans, hleypr hann upp ok brá sverði, ok bað hann til
 sökja. Ok er Þorgils sá þetta, at hann vildi vígi verja,
 leizt honum maðrinn með miklu yfirbragði, ok grunar hverr
 vera muni, ok lætr við berast at gera á hlut konunnar,
 ok gaf henni frið. Þar váru fleiri útlendir menn, ok hafði
 10 Sigurðr minst yfirlæti. Einn dag er Sigurðr kom í stofu,
 tefldi austmaðr við einn heimamann Þorgils, sá var skarts-
 maðr mikill ok harst á mikit. Austmaðrinn kallaði á Sigurð,
 at hann réði um taffit; hann sá, ok leizt honum farit.
 En sá maðr er tefldi við austmanninn, hafði sáran fót,
 15 ok þrútnaði tá hans ok vægði. Sigurðr sezt í pallinn ok
 tekr eitt strá ok dregr eptir gólfinu. En ketlingar hljópu
 eptir gólfinu; hann dregr æ fyrir þeim stráit, þar til er
 kemr yfir fót honum. En hann spratt upp ok kvað við,
 en taffit svarfast. Gera þeir nú þrætumál, hvárr hefði.
 20 Ok því er þessa getit, at Sigurðr þótti nær sér tekit hafa
 bragðit. Eigi vissu menn fyrr, at hann væri lærðr, en
 þváttdaginn fyrir páska, þá söng hann yfir vatni; ok æ
 þótti hann því meira verðr, er lengr hafði hann verit.
 Ok um sumarit eptir, áðr en þeir skildi, mælti Sigurðr,
 25 at Þorgils skyldi kunnliga senda menn til Sigurðar slembis.
 Þá svarar Þorgils: Hvat er þér at honum langt? Hann
 svarar: Ek em Sigurðr slembidjárn, son Magnús konungs
 berfœtts. Fór hann síðan utan.

Frá svikum við Sigurð slembi.

30 16. (14). Þá er Haraldr hafði verit konungr yfir
 Noregi 6 vetr, kom Sigurðr til Noregs, ok fór á fund Har-
 alds konungs, bróður síns, hittí hann í Björgyn, gékk
 þegar á fund konungs, birti fyrir honum faðerni sitt ok
 beiddi konung taka við frændsemi sinni. Konungr veitti
 35 enga orskurði skjóta um þat mál, ok bar þetta fyrir vini

sína, átti við þá tal ok stefnur. En af tali þeirra kom þat upp, at konungr bar sakir á hendr Sigurði um þat, er hann hafði verit at aftöku Þorkels fóstura fyrir vestan haf. Þorkell hafði fylgt Haraldi konungi til Noregs, þá fyrst er hann hafði komit til lands; hafði Þorkell verit 5 hinn mesti vin Haralds konungs. Var þessu máli fylgt svá fast, at þar var Sigurði gefin fyrir dauðasök, ok með ráði lendra manna þá varð þetta svá, at eitt kveld síðarla gengu til gestir nökkurir, þar er Sigurðr var, ok kölluðu hann með sér ok tóku skútu nökkura ok reru brott frá 10 bænum með Sigurð ok suðr til Norðness. Sigurðr sat aptr á kistunni ok hugsaði sitt mál, ok grunaði, at þetta mundi vera svik. Hann var svá búinn, at hann hafði blár brœkr ok skyrtu ok möttul á tyglum at yfirhöfn. Hann sá niðr fyrir sik ok hafði hendr á möttulsböndunum; lét stundum 15 af höfði sér, stundum lét hann á höfuð sér. En er þeir váru komnir fyrir nesit, váru þeir kátir ok drukknir, ok reru ákafliga ok ugðu fátt at sér. Þá stóð Sigurðr upp ok gékk til borðs, en tveir menn, þeir er til gæzlu váru fengnir með honum, stóðu upp ok gengu at borðinu, tóku 20 möttulinn báðir ok héldu frá honum, sem títt er at gera við ríka menn. En er hann grunaði, at þeir héldi fleirum klæðum hans, þá greip hann sinni hendi hvárn þeirra, ok steypmist utanborðs með alla þá, en skútan rendi fram langt, ok varð þeim seint at víkja ok löng dvöl, áðr en 25 þeir féngi sína menn tekit. En Sigurðr tók svá langt kaf í brott, at hann var fyrr á landi uppi, en þeir hefði snúit skipi sínu eptir honum. Sigurðr var allra manna fóthvatastr, ok stefnir hann á land upp, en konungsmenn fóru ok leituðu hans alla nótt, ok funnu hann eigi. Hann lagðist í bergskor nökkura; svalaði honum mjök, hann fór af brókunum, ok skar rauf á setgeiranum ok smeygði á sik ok tók út höndunum, ok halp svá lífi sínu at sinni. Konungsmenn fóru aptr ok máttu eigi leyndu sínum.

Svikræði við Harald konung.

17. (15). Sigurðr þóttist finna, at eigi mundi honum til hjálpar vera at leita á fund Haralds konungs, ok var þá í fylsknum alt haustit ok öndurðan vetr. Hann var í bœnum í Björgyn á laun með presti nökkurum, ok gildir-
 5 aði til, ef hann mætti verða skaðamaðr Haralds konungs, ok vǫru mjök margir menn í þessum ráðum með honum, ok þeir sumir, er þá vǫru hirðmenn ok herbergismenn Haralds konungs, en þeir höfðu fyrr verit hirðmenn Magnús
 10 konungs, vǫru þeir þá í kærleikum miklum við Harald konung, svá at æ var nökkurr af þessum sá, er sat yfir borði konungsins. Lucíumessu at kveldi töluðust við tveir menn, er þar sátu; mælti annarr til konungs: Herra! nú höfum vit skotit orskurð þrætu okkarrar til yðarra orslita,
 15 ok höfum vit veðjat ask hunangs hvárr okkarr; ek segi þat, at þér munut liggja í nótt hjá Ingiríði dróttning, konu þinni, en hann segir, at þér munut liggja hjá Þóru Guthormsdóttur. Þá svaraði konungr hlæjandi, ok var mjök úvitandi, at þessi spurning væri með svá mikilli vél, ok sagði: Eigi muntu hljóta veðféit. Af því þóttust þeir vita,
 20 hvar hans var at vitja á þeirri nótt, en höfuðvörðr var þá haldinn fyrir því herbergi, er flestir hugðu at konungr væri inni ok dróttning svaf í.

Dráp Haralds konungs.

18. (16). Sigurðr slembidjárn ok nökkurir menn með
 25 honum kómu þar til herbergis, er konungr svaf, ok brutu upp hurðina ok gengu þar inn með brugðnum sverðum. Ívarr Kolbeinsson vann fyrst á Haraldi konungi. En konungr hafði drukkinn niðr lagzt ok svaf fast, ok vaknaði við þat, er menn vǫgu at honum, ok mælti í úvitinu:
 30 Sárt býr þú nú við mik, Þóra! Hon hljóp upp við ok mælti: Þeir búa sárt við þik, er verr vilja þér en ek. Lét Haraldr konungr þar líf sitt. En Sigurðr með sína menn gékk í brott. Lét hann þá kalla sér þá menn, er honum höfðu heitizt til föruneytis, ef hann féngi Harald

konung tekit af lífdögum. Þá géngu þeir Sigurðr ok hans menn til skútu nökkurrar, ok skipuðust menn við árar ok reru út á váginn undir konungsgarð; tók þá at lýsa af degi. Þá stóð Sigurðr upp ok talaði við þá, er stóðu á konungsbryggjum, ok lýsti vígi Haralds konungs sér á⁵ hendr, ok beiddist af þeim viðtöku, ok þess at þeir tæki hann til konungs, svá sem burðir hans váru til. Þá dreif þannug á bryggjurnar mart manna or konungsgarði, ok svöruðu allir sem einum munni mælti, sögðu, at þat skyldi aldri verða, at þeir veitti hlýðni ok þjónan þeim manni, er¹⁰ myrt hafði bróður sinn: en ef hann var eigi þinn bróðir, þá áttu enga sett til at vera konungr. Þeir börðu saman vápnum sínum, dæmdu þá alla útlaga ok friðlausa. Þá var blásit konungslúðri ok stefnt saman öllum lendum mönnum ok hirðmönnum. En Sigurðr ok hans menn sá¹⁵ þann sinn kost hinn fegrsta, at verða í brottu; hann hélt þá á Norðrhörðaland ok átti þar þing við bændr; géngu þeir undir hann ok gáfu honum konungsnafn. Þá fór hann inn í Sogn, ok átti þar þing við bændr; var hann ok þar til konungs tekinn. Þá fór hann norðr í Fjörðu; var hon-²⁰ um þar vel fagnat. Svá segir Ívarr Ingimundarson.

Tóku við mildum
Magnús syni
Hörðar ok Sygnir
at Harald fallinn

Sórask margir
menn á þingi
buðlungs syni
í bróður stað.

25

Haraldr konungr var jarðaðr í Kristskirkju hinni fornu.

SAGA INGA HARALDSSONAR OK BRÆDRA HANS.

Upphaf Sigurðar ok Inga konunga.

1. Ingiríðr dróttning ok með henni lendir menn ok
10 hirðin, sú er Haraldr konungr hafði haft, réðu þat, at
hlepiskip var gert ok sent norðr til Þrándheims at segja
fall Haralds konungs, ok þat með, at Þrændir skyldu taka
til konungs son Haralds konungs Sigurð, er þá var norðr
þar ok Sádagyrðr Bárðarson fóst-raði. En Ingiríðr drótt-
15 ning fór þegar austr í Vík; Ingi hét son þeirra Haralds
konungs, er var at fóstri þar í Víkinni með Ámunda Gyrð-
arsyni Lögbersasonar. En er þau kómu í Víkina, var
stefnt Borgarþing; þar var Ingi til konungs tekinn; þá
var hann á annan vetr. At því ráði hurfu Ámundi ok
20 Þjóstólfr Álason ok margir aðrir stórir höfðingjar. En er
þau tíðindi kómu norðr til Þrándheims, at Haraldr konungr
var af lífi tekinn, þá var þar til konungs tekinn Sigurðr,
son Haralds konungs, ok hurfu at því ráði Óttarr birtingr,
Pétr Saudaúlfs-son ok þeir bræðr Guthormr af Reini Ásólf-
25 son ok Óttarr balli ok fjöldi annarra höfðingja. Ok sner-
ist undir þá bræðr nálíga allr lýðr, ok allra helzt fyrir
þá sök, at faðir þeirra var kallaðr heilagr; ok var þeim
svá land svarit, at undir engan mann annan skyldi ganga,
meðan nökkurr þeirra lifði sona Haralds konungs.

30 *Frá Sigurði slembidjákni.*

2. Sigurðr slembidjákni sótti norðr um Stað, ok þá
er hann kom á Norðmœri, vóru alt komin fyrir honum
bréf ok jartegnir ráðamanna þeirra, er snúizt höfðu undir

hlýðni við sonu Haralds konungs, ok fékk hann þar enga viðtöku eða uppreist. En með því at hann var sjálfr liðfár, þá réðu þeir þat at stefna inn í Þrándheim, því at hann hafði áðr gert orð fyrir sér inn þannug til vina sinna, ok til vina Magnús konungs, er blindaðr hafði verit. En 5 er hann kom til kaupangs, reri hann upp í ána Nið, ok kómu festum á land í konungsgarði, ok urðu þá undan at leita, því at lýðr allr stóð í móti. Þeir lögðu síðan til Hólms, ok tóku þar út or klaustranum Magnús Sigurðarson af nauðgum munkunum: hann hafði tekit áðr munks- 10 vígslu. Sú er fleiri manna sögn, at Magnús færi at sjálfs síns vilja, þótt hitt væri gert til bótar um mál hans, ok vænti Sigurðr sér af þessu liðsafla, ok svá gafst. Ok var þetta eptir jól. Fóru þeir Sigurðr út eptir firðinum. Síðan sóttu eptir þeim Björn Egilsson, Gunnarr af Gimsum, 15 Halldórr Sigurðarson, Áslákr Hákonarson, ok þeir bræðr Bendikt ok Eiríkr, ok hirð sú er verit hafði fyrr með Magnúsi konungi, ok fjöldi annarra manna. Þeir fóru með flokkinn suðr fyrir Mæru, ok alt fyrir Raumsdalsmynni. Þeir skiptu þar liði sínu, ok fór Sigurðr slembidjáku vestr 20 um haf þegar um vetrinn, en Magnús fór til Upplanda, ok vænti hann sér þar mikils liðs, sem hann fékk; var hann þar um vetrinn ok um sumarit alt á Upplöndum, ok hafði þá mikit lið. En Ingi konungr fór at honum með liði sínu, ok hittust þar sem heitir í Mynni. Varð þar mikil orrosta, 25 ok hafði Magnús konungr meira lið. Svá er sagt, at Þjóstólfr Álason hafði Inga konung í kiltungu sér, meðan orrostan var, ok gekk undir merki, ok kom Þjóstólfr í mikla nauð af erfiði ok atsókn; ok er þat mál manna, at þá hafi Ingi konungr fengit vanheilendi þat, er hann hafði 30 allan aldr síðan, ok knýtti hrygginn, en annarr fótrinn var skemri en annar, ok svá aflítill, at hann var illa gengr, meðan hann lifði. Þá sneri mannfallinu á hendr Magnús konungs mönnum, ok féllu þessir í öndurðri fylking, Halldórr Sigurðarson ok Björn Egilsson, Gunnarr af 35

Gimsum ok mikill hluti liðs Magnús, áðr hann vildi flýja
eða undan ríða. Svá segr Kolli:

Unnut austr fyrir Mynni
oddhrið ok brátt síðan

hilmir! fékk und hjálmi
hrafns verðar lið sverðum.

5 Ok enn þetta:

Fyrr lá hans en harri
hringmildr fara vildi

verðung öll á velli.
Vígfinnr konungr himni.

Magnús flýði þaðan austr á Gautland ok svá til Danmerkr.
Í þenna tíma var Karl jarl Sonason í Gautlandi; hann var
10 ríkr ok ágjarn. Magnús blindi ok hans menn sögðu svá,
hvar sem þeir kómu fyrir höfðingja, at Noregr mundi
liggja lauss fyrir, ef nökkur stórir höfðingjar vildi til sækja,
er engi var konungr yfir landinu, ok lendra manna forráð
var þar yfir ríkinu, en þeir lendir menn, er fyrst váru til
15 forráða teknir, þá var nú hverr úsáttr við annan fyrir öfundar
sakir. En með því at Karl jarl var ágjarn til ríkis ok
áhlyðinn um fyrirtölur, þá samnar hann liði ok ríðr austan
í Víkina, ok gékk mart fólk undir hann fyrir hræzlu sakir.
En er þetta spyrja þeir Þjóstólfr Álason ok Ámundi, þá
20 fóru þeir í móti með því liði, er til fékkst, ok höfðu með
sér Inga konung. Þeir hittu Karl jarl ok her Gauta austr
á Krókaskógi, ok áttu þar aðra orrostu, ok fékk Ingi
konungr sigr. Þar féll Munan Ögmundarson, móðurbróðir
Karls jarls. Ögmundr, faðir Munans, var son Orms jarls
25 Eilífssonar ok Sigríðar, dóttur Finns jarls Arnasonar.
Astríðr Ögmundardóttir var móðir Karls jarls. Mart féll
á Krókaskógi; en jarl flýði austr af skóginum. Ingi konungr
rak þá alt austr or ríki sínu, ok varð þeirra ferð hin
herfligsta. Svá segr Kolli:

30 Lýsa mun ek hve ljósa,
laut hrafn í ben Gauta,
örn fylдит sik sjaldan,
sárisa rauð vísi.

Goldit varð þeim er gerðu
glaum herðundum sverða,
raun er at ríki þínu,
róg á Krókaskógi.

Herfór Dana í Noreg.

35 3. Magnús blindi sótti þá til Danmerkr á fund Ei-
ríks konungs Eimuna, ok fékk hann þar góðar viðtekjur.
Heimskringla, III.

Bauð hann Eiríki at fylgja honum í Noreg, ef Eiríkr vildi leggja undir sik landit ok fara með Danaher í Noreg, ok segir, ef hann kemr með styrk hers, at engi maðr í Nor-egi mun þora at skjóta spjóti í móti honum. En konungr skipaðist við ok bauð út leiðangri; hann fór með 6 hundruð 5 skipa norðr í Noreg, ok var Magnús blindi ok hans menn í þessi ferð með Danakonungi. En er þeir kómu í Víkina, þá fóru þeir til hófs nökkurs með spekt ok friði austan-fjarðar, en er þeir kómu liðinu til Túnsbergs, var þar fyrir samnaðr mikill lendra manna Inga konungs. Vatnornr 10 Dagsson, bróðir Gregorii, réð mest fyrir þeim; þar máttu Danir eigi á land komast ok eigi vatn sér taka; var mart manna drepit af þeim. Þá lögðu þeir inn eptir firði til Oslóar, ok var þar fyrir Þjóstólfr Alason. Svá er sagt, at þeir vildu láta bera skrín Hallvarðs hins helga or bönum 15 um aptaninn, ok géngu svá margir undir, sem við máttu komast, ok féngu þeir eigi lengra borit en utar á kirkju-gólfrit. En um morgininn, er þeir sá, at herrinn fór utan Höfuðey, þá báru fjórir menn skrínit upp or bönum; en Þjóstólfr ok alt bæjarfólkit fylgði skríninu. 20

Bær brendr í Osló.

4. Eiríkr konungr ok hans menn sóttu upp í bæinn, en sumir runnu eptir þeim Þjóstólfi. Þjóstólfr skaut broddi at þeim manni, er Áskell hét — hann var stafnbúi Eiríks konungs — ok laust undir kverkina svá at yddi út um hnakk- 25 ann; ok þóttist Þjóstólfr eigi hafa skotit betra skot, því at ekki var bert á honum nema þat eitt. Skrín hins helga Hallvarðs var flutt upp á Raumaríki, ok var þar þrjá mánuðr. Þjóstólfr fór um Raumaríki, ok samnaði hann liði um nóttina, ok kom ofan til bæjarins um morguninn. 30 Eiríkr konungr lét leggja eld í Hallvarðskirkju, ok víða um bæinn, ok brendi alt upp með hringum. Því næst kom Þjóstólfr ofan með lið mikit, en Eiríkr konungr lagði í brott skipaliði sínu, ok máttu þeir hvergi á land komast fyrir norðan fjörðinn fyrir samnaði lendra manna, en hvar 35

sem þeir leituðu til landgöngu, þá lágu eptir 5 eða 6 eða fleiri. Ingi konungr lá í Hornborusundum með liði miklu. En er Eiríkr konungr spurði þetta, þá snýst hann aptr suðr til Danmerkr. Ingi konungr fór eptir þeim, ok hendi af 5 þeim alt þat er þeir máttu, ok er þat mál manna, at eigi hafi verit verri ferð farin í annars konungs veldi með miklu liði, ok líkaði Eiríki konungi illa við Magnús ok hans menn, ok þóttu þeir mjök hafa spottat sik, er honum hafði komit í þessa ferð, ok lézt ekki síðan skyldu vera 10 þeirra vinr slíkr sem áðr.

Hernaðr Sigurðar slembis.

5. Sigurðr slembidjárn kom þat sumar vestan um haf til Noregs. En er hann spurði úfarar Magnús, frænda síns, þóttist hann vita, at þá mundi hann eiga lítit traust 15 í Noregi; sigldi hann þá alt útleið suðr með landi, ok kom fram í Danmörk; hann hélt í Eyrarsund. En suðr fyrir Erri hitti hann Vindasnekkjur nökkurar, ok lagði til bardaga við þá ok fékk sigr, hrauð þar 8 snekkjur ok drap mart manna, en hengði suma. Hann átti ok orrostu við 20 Mön við Vindr ok hafði sigr; þá hélt hann sunnan ok lagði upp í Elfina í eystri kvísl, ok vann þar 3 skip af liði þeirra Þóris hvínantorða ok Ólafs, sonar Haralds kesju, systursonar síns; móðir Ólafs var Ragnhildr dóttir Magnús konungs berføtts; hann elti Ólaf á land. Þjóstólfr var í 25 Konungahellu ok hafði samnað fyrir. Sigurðr hélt þannug, ok skutust þeir á, ok féllu menn af hvárumtveggjum, ok mart varð sárt. Þeir Sigurðr féngu eigi uppgöngurnar. Þar féll Úlfhæðinn Söxólfsson, norðlenzkr maðr, stafnbúi Sigurðar. Sigurðr lagði brott ok hélt norðr í Víkina, ok 30 rænti víða. Hann lá í Portyrju á Limgarðssiðu, ok sætti þar skipum, er fóru í Víkina eða or, ok rænti. Túnssbergsmenn gerðu lið at honum, ok kómu á úvart, svá at þeir Sigurðr váru á landi ok skiptu fengi sínu; kom sumt lið ofan at þeim, en sumir lögðu skipum um þvera höfnina 35 fyrir utan þá. Sigurðr hljóp á skip sitt ok reri út at

þeim, en skip Vatnorms var þar næst, ok lét hann síga á hömlu; en Sigurðr reri út hjá þeim ok komst undan einu skipi, en mart féll af liði hans. Því var þetta ort:

Varð eigi vel við styrju
Vatnormr í Portyrju.

5

Dráp Benteins

6. Sigurðr slembidjákn sigldi síðan suðr til Danmerkr, ok týndist maðr af skipi hans, sá er hét Kolbeinn Þorljóts-son or Bataldri; hann var á eptirbáti, er bundinn var við skipit, en þeir sigldu mikit. Sigurðr braut skipit, er þeir kómu suðr, ok var hann um vetrinn í Álaborg. En um sumarit eptir þá fóru þeir Magnús sunnan 7 skipum, ok kómu á Lista á úvart um nótt, ok lögðu þeir skipum sínum at landi. Þar var fyrir Benteinn Kolbeinsson, hirðmaðr Inga konungs ok hinn hraustasti maðr. Þeir Sigurðr 15 géngu þar upp í elding nætr, ok kómu á úvart ok tóku hús á þeim, ok vildu leggja eld í bönn, en Benteinn komst út í búr nökkut með herklæðum ok vel búinn at vápnum, ok stóð fyrir innan dyrrnar við brugðit sverð, ok hafði skjöld fyrir sér ok hjálm á höfði; var þá búinn 20 til varnar; dyrrnar váru heldr lágar. Sigurðr spurði, hví þeir géngi eigi inn. Þeir svöruðu, at engi var fúss til. En þá er þeir ræddu þetta tíðast, hljóp Sigurðr inn í húsit um hann. Benteinn hjó eptir honum ok misti; síðan snerist Sigurðr at honum, ok skiptust þeir fám höggum við, áðr 25 Sigurðr drap hann ok bar höfuð hans út í hendi sér. Tóku þeir fé alt, þat er var í bönum; fóru síðan til skipa sinna. En er Ingi konungr ok hans vinir spyrja dráp Benteins, ok þeir Kolbeinssynir Sigurðr ok Gyrðr, bræðr Benteins, þá gerði konungr lið at þeim Sigurði, ok fór sjálfr, ok tók 30 skip undan Hákoní pungeltu Pálssyni ok dóttursyni Ásláks Erlingssonar af Sóla, systrungi Hákonar maga. Ingi elti Hákon á land upp ok tók hvert fat þeirra. Þeir flýðu í fjörðinn undan Sigurðr storkr, son Eindriða í Gautdali, ok Eiríkr hæll, bróðir hans, ok Andres kelduskítr, son 35

Gríms or Visti. En Sigurðr ok Magnús ok Þorleifr skjappa sigldu norðr hit ytra 3 skipum á Hálogaland. Var Magnús um vetrinn í Bjarkey með Viðkunni Jóns-syni. En Sigurðr hjó stafna af skipi sínu, ok hjó á
 5 raufar ok sökti niðr í Ægisfirði innanverðum; en Sigurðr sat um vetrinn í Tjaldasundum í Hin, þar sem heitir Gljúfrafjörðr. Í innanverðum firðinum er hellir í bjarginu, þar sátu þeir Sigurðr um vetrinn meir en 20 menn, ok settu fyrir hellisdýrrnar, svá at eigi mátti sjá dýrrnar or
 10 fjöru. Þeir féngu Sigurði vistir um vetrinn Þorleifr skjappa ok Einárr, son Ögmundar af Sandi, ok Guðrúnar Einars-dóttur Arasonar af Reykjahólum. Þann vetr er sagt, at Sigurðr léti Finna gera sér skútur 2 inn í fjörðum, ok váru sini bundnar ok engi saumur í, en viðjar fyrir kné,
 15 ok reru 12 menn á borð hvárri. Sigurðr var með Finn-um, þá er þeir gerðu skúturnar, ok höfðu Finnar þar mungát, ok gerðu honum þar veizlu. Síðan kvað Sig-urðr þetta:

20	Gott var í gamma er vér glaðir drukkum, ok glaðr grams son gékk meðal bekkja.	Vara þar gamans vant at gamansdrykkju, þegn gladdi þegn þar lands sem var.
----	--	---

Skútur þær váru svá skjótar, at ekki skip tók þær á vatni; svá sem kveðit er:

25	Fátt eitt fylgir furu háleyskri,	svipar und segli sinbundit skip.
----	-------------------------------------	-------------------------------------

En um várit fóru þeir Sigurðr ok Magnús norðan með skútur þær tvær, er Finnar höfðu gert. En er þeir kómu í Vága, drápu þeir þar Svein prest ok sonu hans tvá.

30 *Dráp Vilhjálms skinnara.*

7. Sigurðr hélt þá suðr í Víkar, ok tóku þar Vilhjálms Skinnara; hann var lendr maðr Sigurðar konungs, annan Þóralda kept, ok drápu þá báða. Þá fór Sigurðr suðr með landi, ok hitti þar Styrkár glæsirófu suðr við

Byrðu, þá er hann fór sunnan or kaupangi, ok drápu hann. En er Sigurðr kom suðr til Valsness, þá hitti hann þar Svínagrím, ok lét höggva af honum hina hægri hönd. Þá fór han suðr á Mœri fyrir utan Þrándheimsmynni, ok tók þar Heðin harðmaga ok Kálf kringlunaga, ok lét hann 5 Heðin undan ganga, en þeir drápu Kálf. Sigurðr konungr ok Sádagyrðr, fóstri hans, spurðu til fara Sigurðar, ok hvat hann hafðist at; þá sendu þeir menn at leita hans, féngu þeir þá til forráða Jón kauðu, son Kálfs hins ranga, bróður Ívars byskups, ok annan Jón prest smyrl. Þeir 10 skipuðu Hreininn, er var 2 rúm ok 20 ok allra skipa skjótast. Þeir fóru at leita Sigurðar, ok funnu hann eigi, ok fóru aptr norðr við lítinn orðstír, því at menn segja svá, at þeir sæi þá ok þyrði eigi at leggja at þeim. Sigurðr fór þá suðr á Hörðaland, ok kom í Herðlu; þar átti bú 15 Einarr, son Laxapáls, ok var hann farinn inn í Hamarsfjörð til Gangdagapings. Þeir tóku fé alt, er heima var, ok langskip hálfþrítugt, er Einarr átti, ok son hans 4 vetra gamlan, er lá hjá verkmanni hans; vildu sumir drepa sveininn, en sumir hafa brott með sér. Verkaðrinn sagði 20 þeim: Ekki mun yðr happ at drepa svein þenna, ok engi tilslægja er yðr at hafa hann í brott; þetta er minn son, en eigi Einars. Ok af hans orðum létu þeir eptir sveininn, en þeir fóru í brott. En er Einar kom heim, þá gaf hann 25 verkmanninum fé til tveggja aura gulls, ok þakkaði honum sitt tiltæki, ok lézt skyldu vera vin hans jafnan síðan. Svá segir Eiríkr Oddsson, er fyrsta sinn reit þessa frásögn, at hann heyrdi í Björgyn segja frá þessum atburðum Einar Pálsson. Sigurðr fór þá suðr með landi, ok alt í Vík 30 austr, ok hitti Finn Sauðaðlffsson austr á Kvildum, er hann fór at heimta landskyldir Inga konungs, ok létu hengja hann. Þeir fóru síðan suðr til Danmerkr.

Bréfsending Inga konungs.

8. Víkverjar ok Björgynjarmenn mæltu, at þat var 35 úsómi, er Sigurðr konungr ok vinir hans sátu kyrrir norðr

í kaupangi, þótt föðurbánar hans færi þjóðleið fyrir utan
 Prándheimsmynni, en Ingi konungr ok hans lið sat í Vík
 austr við háskann ok varði landit, ok hafði átt margar
 orrostur. Þá sendi Ingi konungr bréf norðr til kaupangs;
 5 þar stóðu þessi orð á: Ingi konungr, son Haralds konungs,
 sendir kveðju Sigurði konungi, bróður sínum, ok Sádagyrði,
 Ögmundi svipti, Óttari birtingi, ok öllum lendum mönnum,
 hirðmönnum ok húskörlum, ok allri alþýðu, sælum ok vesl-
 um, ungum ok gömlum, guðs ok sína. Öllum mönnum
 10 eru kunnig vandræði, þau er vér höfum, ok svá æska, at
 þú ert 5 vetra gamall, en ek þrevetr; megum vit ekki
 atfærast, nema vit njótim vina okkarra ok góðra manna.
 Nú þykkjumst ek ok mínir vinir vera nærr staddir vand-
 kvæði ok nauðsyn beggja okkarra en þú eða þínir vinir.
 15 Nú gerðu svá vel, at þú far til fundar míns sem fyrst ok
 fjölmennastr, ok verum báðir saman, hvat sem í gerist.
 Nú er sá okkarr mestr vin, er til þess heldr, at vit sém
 æ sem sátastir ok jafnast haldnir í öllum hlutum. En
 með því at þú afrækist ok vill eigi fara at nauðsynligri
 20 orðsending minni enn, sem fyrr hefir þú gert, skaltu við
 því búast, at ek mun fara á hendr þér með lið; skipti þá
 guð með okkr; því at eigi megum vér hafa lengr svá búit,
 at sitja með svá miklum kostnaði ok fjölmenni, sem hér
 þarf fyrir úfriðar sakir, en þú tekr hálfar allar landskyldir
 25 ok aðrar tekjur í Noregi. Lifit í guðs friði.

Tala Óttars birtings.

9. Þá svaraði Óttar birtingr ok stóð upp á þinginu
 ok mælti: Þat er mál Sigurðar konungs at mæla til Inga
 konungs, bróður síns, at guð þakki honum góða kveðju
 30 ok svá starf ok torveldi, er þú hefir ok þínir vinir í ríki
 þessu at beggja okkarra nauðsyn. En þótt sumt þykki
 heldr örðigt í orðum Inga konungs til Sigurðar konungs,
 bróður síns, þá hefir hann mikit til máls síns í marga
 staði. Nú vil ek lýsa yfir mínu skapi, ok heyra hvárt
 35 þar fylgi vili Sigurðar konungs eða annarra ríkismanna,

at þú, Sigurðr konungr! búist, ok þat lið er þér vill fylgja, at verja land þitt, ok far sem fjölmennastr á fund Inga konungs, bróður þíns, sem fyrst máttu, ok styrki hvárr ykkarr annan í öllum farsælligum hlutum, en almáttigr guð báða ykkrr. Nú viljum vér heyra orð þín, konungr! 5 Pétur, son Saudaúlfs, bar Sigurð konung á þingit, er síðan var kallaðr Pétur byrðarsveinn. Þá mælti konungr: Viti þat allir menn, ef ek skal ráða, at ek vil fara á fund Inga konungs, bróður míns, sem fyrst má ek. En þá talaði annar at öðrum ok hóf sinneg hverr, en lauk í sama 10 stað sínu máli, sem svarat hafði Öttarr birtingr, ok var þá þat ráðit, at stefna liði saman ok fara austr í land. Síðan fór Sigurðr konungr austr í Vík ok hitti þar Inga konung, bróður sinn.

Fall Magnús blinda.

15

10. Sama haust kómu þeir Sigurðr slembidjárn ok Magnús blindi sunnan or Danmörk með 30 skipa, bæði Danalið ok Norðmanna; þat var nær vetrnóttum. En er þetta spyrja konungar ok þeirra lið, fara þeir austr í móti þeim. Þeir hittust í Hvölum við Hólm hinn grá; þat var 20 hinn næsta dag eptir Marteinsmessu; þá var sunnudagr. Ingi konungr ok Sigurðr konungr höfðu þá 20 skip, ok öll stór; var þar orrosta mikil, en eptir bina fyrstu hrið flýðu Danir með 18 skip, ok heim suðr. Þá hruðust skip þeirra Sigurðar ok Magnús. En er mjök var broðit skip 25 Magnús, en hann hvíldi í rekkju sinni, Hreiðarr Grjótgarðsson, er lengi hafði fylgt honum ok verit hirðmaðr hans, hann tók Magnús konung í fang sér ok vildi hlaupa á skip annat, þá var Hreiðarr skotinn spjóti milli herðanna ok þar í gegnum; en svá sögðu menn, at þar féngi Magnús 30 konungr bana af því hinu sama spjóti, ok féll Hreiðarr á bak aptr á þiljurnar, en Magnús á hann ofan. En þat mælir hverr maðr, at hann þœtti vel ok þrúðliga hafa fylgt sínum lánardróttni; gott er hverjum, er slíkan orðróm getr. Þar féll Loðinn saupprúðr af Línustöðum á skipi 35

- Magnús konungs ok Brúsi Þormóðarson, stafnbúi Sigurðar slembis, ok Ívarr Kolbeinsson ok Hallvarðr fægir, fyrirrúmsmaðr Sigurðar slembis; sá Ívarr gékk inn at Haraldi konungi ok vann fyrstr á honum. Þá féll mikill hluti liðs þeirra
- 5 Magnús, því at Inga menn létu ekki undan ganga, þat er þeir máttu ná, þótt ek nefna fá menn til. Þeir drápu í einum hólma meir en 60 manna; þar vátu tveir íslenzkir menn drepnir, Sigurðr prestur, son Bergþórs Mássonar, ok annarr Clemet, son Ara Einarssonar. Ívarr skrauthanki, son Kálfs
- 10 hins ranga, er síðan var byskup í Þrándheimi norðr; hann var faðir Eiríks erkibyskups; Ívarr hafði ávalt fylgt Magnúsi, hann komst á skip Jóns kauðu, bróður síns; en Jón átti Ceciliu, dóttur Gyrðar Bárðarsonar, ok var þar í liði Inga konungs ok Sigurðar, ok þeir 3 kómust á skip Jóns;
- 15 annar Arnbjörn ambi, er síðan átti dóttur Þorsteins í Auðsholti; þriðri var Ívarr dynta Starason, hann var bróðir Helga Starasonar, en þrænzkr at móðurkyni, hinn vænsti maðr. En er liðsmenn urðu varir við þetta, at þeir vátu þar, þá gripu þeir til vápna sinna ok géngu at þeim Jóni,
- 20 en þeir bjuggust við, ok var við sjálfst, at þar mundi alþýða berjast. En þat varð at sætt með þeim, at Jón leysti undan Ívar, bróður sinn, ok Arnbjörn, ok festi fé fyrir þá, en þat fé var honum gefit síðan. En Ívarr dynta var leiddr á land upp ok höggvinn, því at þeir
- 25 Sigurðr ok Gyrðr Kolbeinssynir vildu eigi taka fé fyrir hann, því at þeir kendu honum, at hann hefði verit at vígi Benteins, bróður þeirra. Þat sagði Ívarr byskup, at þat hefði svá yfir hann gengit, at honum hafi verst þótt, er Ívarr var leiddr á land upp undir öxi, ok hvarf áðr
- 30 til þeirra ok bað þá heila hittast. Svá sagði Guðríðr Birgisdóttir, systir Jóns erkibyskups, Eiríki Oddssyni, en hon lézt Ívar byskup heyra þat mæla.

Handtekinn Sigurðr slembidjárn.

11. Þrándr gjaldkeri hét maðr, er stýrði skipi í liði
- 35 Inga konungs. En þá var svá komit, at Inga menn reru Heimskringla, III. 28

á smábátum at þeim mönnum, er á sundi váru, ok drápu hvern, er þeir náðu. Sigurðr slembidjárn hljóp á kaf af skipu sínu, þá er hroðit var, ok steypiti brynjunni af sér í kafi, svam síðan ok hafði skjöld yfir sér. En menn nökkurir af skipi Þrándar tóku á sundi mann einn ok vildu 5 drepa hann, en sá bað sik undan ok lézt mundu segja þeim, hvar Sigurðr slembir var, en þeir vildu þat. En skildir ok spjót ok menn dauðir ok klæði flutu víða hjá skipunum. Sjá munut þér, sagði hann, hvar flýtr einn rauðr skjöldr: þar er hann undir. Síðan reru þeir þannug 10 ok tóku hann ok fluttu til skips Þrándar. En Þrándr gerði orð Þjóstólfi ok Óttari ok Ámunda. Sigurðr slembir hafði haft á sér eldsvirki, ok var fnyjóskrinn í valhnotarskurn innan, ok steypit um utan vaxi. Því er þess getit, at þat þótti hugkvæmlegt at búa svá um, at aldri vættist. 15 Því hafði hann skjöld yfir sér, er hann svam, at þá vissi engi, hvárt sá skjöldr var eða annarr, er margir flutu á sænum. Svá sögðu þeir, at aldri mundu þeir hitta hann, ef eigi væri þeim sagt til hans. En er Þrándr kom til lands með hann, þá var sagt liðsmönnum, at hann var 20 tekinn; þá sló ópi á herinn af fagnaðinum. En er Sigurðr heyrði þat, þá mælti hann: Margr vándr maðr mun hér verða feginn af höfði mínu í dag. Þá gékk Þjóstólfr Álason til, þar er hann sat, ok strauk af höfði honum silki-húfu hlöðum búna; þá mælti Þjóstólfr: Hví vartu svá 25 djarfr, þrælssoninn! at þú þorðir at kallast son Magnús konungs? Hann svarar: Eigi þarftu jafna föður mínum við þræl, hví at lítills var þinn faðir verðr hjá mínum föður. Hallr, son Þorgeirs læknis Steinssonar, var hirðmaðr Inga konungs ok var viðstaddr þessi tíðindi; hann sagði 30 Eiríki Oddssyni fyrir, en hann reit þessa frásögn. Eiríkr reit bók þá, er kölluð er Hryggjarstykki. Í þeirri bók er sagt frá Haraldi gilla ok tveimr sonum hans, ok frá Magnúsi blinda, ok frá Sigurði slembi, ok alt til dauða þeirra. Eiríkr var vitr maðr, ok var í þenna tíma löngum 35 í Noregi. Suma frásögn reit hann eptir fyrirsögn Hákonar

maga, lends manns þeirra Haraldssona. Hákon ok synir hans váru í öllum þessum deilum ok ráðagerðum. Enn nefnir Eiríkr fleiri menn, er honum sögðu frá þessum tíðindum, vitrir ok sannreyndir, ok váru nær, svá at þeir 5 heyrðu eða sá atburðina; en sumt reit hann eptir sjálfs síns sýn eða heyrn.

Um píslir Sigurðar slembis.

12. Hallr segir svá, at höfðingjar vildu drepa hann láta þegar; en þeir menn, er grimmastir váru ok þóttust 10 eiga at reka harma sínna á honum, réðu píslum hans, ok váru til þess nefndir þeir bræðr Benteins Sigurðr ok Gyrðr Kolbeinssynir, ok Pétr byrðarsveinn vildi hefna Finns, bróður síns. En höfðingjar ok flest fólk annat gékk frá. Þeir brutu fótleggi hans í sundr með öxarhömrum ok handleggi. 15 Þá flettu þeir hann af klæðum ok ætluðu at flá hann kvikan, ok klufu svörð í höfði honum; þat máttu þeir eigi gera fyrir blóðrás. Þá tóku þeir svarðsvipur ok börðu hann lengi, svá at vandliga var öll húðin af, svá sem flegin væri. En síðan tóku þeir ok skutu stokki á hryggiinn, 20 svá at sundr gékk. Þá drógu þeir hann til trés ok hengðu, ok hjoggu síðan af honum höfuðit, ok drógu brott líkama hans ok reyrdu í hreysi nökkut. Þat er allra manna mál, vana hans ok úvina, at engi maðr í Noregi hafi verit betr at sér gerr um alla hluti en Sigurðr, í þeirra manna minnum, er þá váru uppi, en úgæfumaðr var hann um suma 25 hluti. Svá sagði Hallr, at han mælti fátt ok svaraði fá, þótt menn orti orða á hann; en þat segir Hallr, at hann brást aldri við, heldr en þeir lysti á stokk eða á stein; en þat lét hann fylgja, at þat mátti vera um góðan dreng, þann er vel væri at þrek búinn, at sá mætti standast 30 þíningar, at því at maðr héldi munni sínum eða brygði sér lítt við; en þat sagði hann, at aldri brá hann máli sínu, ok jafnléttmælt sem þá at hann væri á ölbekk inni, hvárki mælti hann hæra né lægra eða skjálfhendra en sem vandi hans var til; mælti hann alt, til þess er hann andaðist, ok

söng þriðjung or psalterio; ok lézt honum þat þykkja umfram eljan ok styrk annarra manna. En prestr, sá er þar hafði kirkju skamt frá, lét lík Sigurðar færa þannug til kirkju; sá prestr var vin þeirra Haraldssona. En er þetta spurðist, þá köstuðu þeir reiði á hann, ok létu aptr 5 flytja likit, sem áðr hafði verit, ok varð þó prestr fé fyrir gjalda. En vinir Sigurðar fóru síðan eptir líkinu or Danmörk sunnan með skip ok færðu til Álaborgar, ok grófu at Mariukirkju þar í böenum. Svá sagði Eiríki Ketill prófastr, er varðveitti Mariukirkju, at Sigurðr væri þar 10 grafinn. Þjóstólfr Álason lét færa lík Magnús konungs til Oslóar ok grafa at Hallvarðskirkju hjá Sigurði konungi, föður hans. Loðin sauppruð færðu þeir til Túnshergs, en alt annat lið grófu þeir þar.

Eysteinn Haraldsson kom vestan.

15

13. Sigurðr ok Ingi höfðu ráðit Noregi 6 vetr. Þat vár kom Eysteinn vestan af Skotlandi; hann var son Haralds gilla. Árni sturla ok Þorleifr Brynjólfsson ok Kolbeinn hrúga þeir höfðu farit vestr um haf eptir Eysteini, ok fylgðu honum í land ok héldu þegar norðr til Þránd- 20 heims, ok tóku Þrændir við honum, ok var hann til konungs tekinn á Eyrapingi um gagndaga, svá at hann skyldi hafa þriðjung Noregs við bræðr sína. Sigurðr ok Ingi váru þá austr í landi; fóru þá menn í milli þeirra konunganna ok sættu þá svá, at Eysteinn skyldi hafa þriðjung 25 ríkis. (Engar váru skírslur gervar Eysteini til faðernis), nema því var trúat, er Haraldr konungr hafði til sagt. Þjadök hét móðir Eysteins konungs, ok kom hon í Noreg með honum.

Magnús hét hinn fjórði son Haralds konungs; hann fósttraði Kyrpingaormr; hann var ok til konungs tekinn ok hafði 30 sinn hluta af landi. Magnús var veill á fótum, ok lifði litla bríð ok varð sótt dauðr; hans getr Einarr Skúlason:

Auð gefr Eysteinn lýðum,
eykr hjaldr Sigurðr skjaldar,
lætr Ingi slög syngva,
semr Magnús frið bragna.

Fjöldýrs, hafa fjórir,
fólk tjald, komit aldri,
rýðr bragnings kyn blóði.
bræðr und sól hin æðri.

35

Dráp Óttars birtings.

14. Eptir fall Haralds konungs gilla var Ingiríðr dróttning gipt Óttari birtingi; hann var lendr maðr ok höfðingi mikill, þrœnzkr at ætt; hann var mikill styrkt-
 5 armaðr Inga konungs, meðan hann var í barnæsku. Sigurðr konungr var ekki mikill vin hans, ok þótti hann alt hallr undir Inga konung, mág sinn. Óttar birtingr var drepinn norðr í kaupangi í einvígi um kveld, er hann skyldi ganga til aptansöngs. En er hann heyrði hvininn af
 10 högginu, þá brá hann upp hendi sinni ok skikkju í móti, ok hugði at kastat væri snjákekki at honum, sem títt er ungum sveinum. Hann féll við höggit. En Álfr hroði, son hans, kom þá gangandi í kirkjugarðinn; hann sá fall föður síns, ok svá at maðr sá, er vegit hafði, hljóp
 15 austr um kirkjuna. Álfr hljóp eptir honum ok drap hann við sönghúshornit, ok mæltu menn, at honum hefði vel gefit hefndina, ok þótti hann mikla meiri maðr síðan en áðr.

Upphaf Eysteins konungs Haraldssonar.

20 15. Eysteinn konungr Haraldsson var þá inn í Prándheimi, er hann spurði fall Óttars, ok stefndi til sín bónda-
 liði; hann fór út til bæjar ok varð allfjöldmennr. En frændr Óttars ok aðrir vinir kendu ráðin mest Sigurði konungi; en hann var þá í kaupangi, ok váru böendr mjök geystir
 25 á hendr honum. En konungr bauð fyrir sik skírslur ok festi járnburð, at svá skyldi sanna mál hans, ok varð þat at sætt. Fór Sigurðr konungr eptir þat suðr í land, ok urðu þessar skírslur aldri af höndum greiddar.

Upphaf Orms konungsbróður.

30 16. Ingiríðr dróttning gat son við Ívari sneis, sá hét Ormr, er síðan var kallaðr konungsbróðir; hann var hinn fríðasti sýnum ok gerðist mikill höfðingi, sem enn mun síðar getit verða. Ingiríðr dróttning var gipt Árna

á Stoðreimi; hann var síðan kallaðr konungsmágr; váru þeirra börn Ingi, Nikulás, Philippus í Herðlu, ok Margrét, er átti Björn bukk, en síðan Símon Kárason.

Útferð Erlings skakka.

17. Erlingr hét son Kyrpingaorms ok Ragnhildar, 5 dóttur Sveinka Steinarssonar. Kyrpingaormr var son Sveins Sveinssonar, Erlendasonar or Gerði. Móðir Orms var Ragna, dóttir Orms jarls Eilífssonar ok Sigríðar, dóttur Finns jarls Árnasonar. Móðir Orms jarls var Ragnhildr, dóttir Hákonar jarls hins ríka. Erlingr var vitr maðr ok 10 var vin mikill Inga konungs, ok með hans ráði fékk Erlingr Kristínar, dóttur þeirra Sigurðar konungs ok Málmfríðar dróttningar. Erlingr átti bú á Stuðlu á Sunnhörðalandi. Erlingr fór or landi ok með honum Eindriði ungi, ok enn fleiri lendir menn, ok höfðu frítt lið. Þeir bjoggust 15 til Jórsalaferðar, ok fóru vestr um haf til Orkneyja. Þaðan fór Rögnvaldr jarl, er Kali var kallaðr, ok Vilbjálmr byskup, þeir höfðu alls af Orkneyjum 15 langskip, ok sigldu til Suðreyja, ok þaðan vestr til Vallands, ok þá leið síðan, er farit hafði Sigurðr konungr Jórsalafari út til Nörvasunda, ok herjuðu víða út um Spán heiðna. Litlu 20 síðar en þeir sigldu um sundin, skildist brott Eindriði ungi ok þeir er honum fylgðu með 6 skipum, ok fóru síðan sér hvárir. En Rögnvaldr jarl ok Erlingr skakki hittu á drómund einn í hafi, ok lögðu til 9 skipum ok börðust við þá; en at lyktum lögðu þeir snekkjurnar undir 25 drómundinn; báru þá heiðnir menn ofan á þá bæði vápn ok grjót, ok grýtur fullar af vellanda biki ok viðsmjörvi. Erlingr lá sínu skipi næst þeim, ok bar fyrir utan þat skipit vápnaburðinn heiðinna manna. Þá hjoggu þeir Erlingr raufar á drómundinum, sumar í kafi niðri, sumar 30 uppi á borðunum, svá at þeir fóru þar inn. Svá segir Þorbjörn Skakkaskáld í Erlingsdrápu:

Hjoggu ðxar eggjum
ugglaust hvatir glugga,

því var nent, á nýju
Norðmenn í kaf borði.

Eyðendr sá yðrar
arnar hungurs, á járnum

vágfylvingi, vélar,
vígskörð ofan börðut.

Auðun rauði hét sá maðr, stafnbúi Erlings, er fyrst gékk upp á drómundinn; þeir unnu drómundinn ok drápu þar 5 úgrynni manna, tóku þar ofamikit fé, ok unnu þar fagran sigr. Rögnvaldr jarl ok Erlingr skakki kómu í þeirri ferð til Jórslalands, ok út til árinna Jórdanar. Sneru þá aptr, ok fyrst til Miklagarðs, létu þar eptir skip sín, fóru utan landveg, ok héldu heilu öllu, þar til er þeir kómu í 10 Noreg, ok var þeirra ferð allmjök lofuð. Þótti Erlingr nú miklu meiri maðr en áðr, hvártveggja af ferð sinni ok kvánfangi sínu; var hann ok spekingr at viti, auðigr ok ættstórr, snjallmæltr, ok var mest hallr at allri vináttu til Inga þeirra bræðra.

15 *Fæddr Hákon herðibreidr.*

18. Sigurðr konungr reið at veizlum í Vík austr með hirð sína, ok reið um bæ þann, er ríkr maðr átti, er Símon hét. En er konungr reið gegnum bæinn, þá heyrði hann í hús nökkut kveðandi svá fagra, at honum fannst um 20 mikit, ok reið til hússins ok sá inn, at þar stóð kona ein við kvern ok kvað við forkunnar fagrt, er hon mól. Konungr sté af hestinum ok gékk inn til konunnar, ok lagðist með henni. En er konungr fór í brott, þá vissi Símon bóndi, hvat erendi konungr hafði þannug; en hon hét Þóra 25 ok var verkakona Símonar bónda. Síðan lét Símon varðveita kost hennar. En eptir þat ól sú kona barn, ok var sá sveinn nefndr Hákon ok kallaðr son Sigurðar konungs; fæddist Hákon þar upp með Símoni Þorbergssyni ok Gunnhildi, konu hans. Fæddust þar ok upp synir þeirra Símonar, 30 Önundr ok Andreas, ok unnust þeir Hákon mikit, svá at þá skildi ekki nema hel.

Eysteinn konungr bardist við Leikberg.

19. Eysteinn konungr Haraldsson var staddr austr í Vík nær landsenda; hann varð úsáttir við bæendr Ræni

ok Hísingbúa; gerðu þeir samnað at honum, en hann hélt við þá orrostu ok hafði sigr. Þar heitir Leikberg, er þeir börðust; hann brendi ok mjök víða í Hísing. Síðan géngu böendr til handa ok guldu gjöld stór, en konungr tók gisla af þeim. Svá segir Einarr Skúlason:

5

Víkverjum galt,
varð þannug halt,
görræði gramr
gjöfmíldr ok framr.
Flest fólk var hrætt
áðr féngi sætt,
en gisla tók
sá er gjöldin jök.

Vann siklingr sótt
við snarpa drótt,
leysð er lýðum bær,
Leikbergi nær.
Rænir flýðu ríkt
ok reiddu slíkt,
öld festi auð,
sem óðlingr bauð.

10

Vestrferð Eysteins konungs.

20. Litlu síðar byrjaði Eysteinn konungr ferð sína 15 or landi vestr um haf, ok sigldi til Kataness; hann spurði til Haralds jarls Maddaðarsonar í Þórsá; hann lagði til með þrjár smáskútur, ok kómu á þá úvara. En jarl hafði þritugt skip, ok á 80 manna. En er þeir váru úbúnir við, þá féngu þeir Eysteinn konungr þegar uppgöngu á 20 skipit, ok tóku höndum jarl ok höfðu með sér á skip. Hann leysti sik út með 3 mörkum gulls, ok skildust þeir at svá búnu. Svá segir Einarr Skúlason:

Váru, sogns, með, sára,
syni Maddaðar staddir,
mágrennir fremak, manna,
máttigr, tigr átta.

Þrim skútum tók þreytir
þann jarl drasils hranna,
hraustr gaf hræskúfs nistir
höfuð sitt frömum jöfri.

25

Eysteinn konungr sigldi þaðan suðr fyrir austan Skotland ok lagði til kaupstaðar þess á Skotlandi, er heitir Apardjón, ok drap þar mart manna ok rænti staðinn. Svá segir 30 Einarr Skúlason:

Frétt hefi ek at féll,
fólk brustu sveill,

jöfurr eyddi frið,
Apardjónar lið.

Aðra orrostu átti hann suðr við Hjartapoll við riddaralið, ok kom þeim á flótta, ok rauð þar skip nökkur. Svá 35 segir Einarr:

Beit buðlungs hjórr,
blóð féll á dörr,
hírd fylgðist holl
við Hjartapoll.

Hugin gladdi heit
hrúðusk Engla beit,
óx vitnis vín,
valbasta rín.

5 Þá hélt hann enn suðr á England, ok átti hina þriðju orrostu við Hvítabœ ok fékk sigr, en brendi bæinn. Svá segir Einarr:

10 Jók hilmir hjaldr,
þar var hjörva galdr,
hjósok hildar ský
við Hvítaby.

Ríkt lék við rönn,
rauðsk yljar tönn,
fékkok fyrðum harmr,
fyriskógar garmr.

Eptir þat herjaði hann víða um England; þá var Stefnir konungr á Englandi. Því næst átti Eysteinn konungr orrostu við Skarpasker við riddara nökkura. Svá segir
15 Einarr:

Drap döglíngr gegn,
dreif strengjar regn,

við Skörpusker
skjaldkœnan her.

Þar næst barðist hann við Pílavík, ok fékk sigr. Svá segir Einarr:

20 Raðð siklíngr sverð,
sleit gyldis ferð
prútt Parta lík
í Pílavík.

Vann vísi alt
fyrir vestan salt,
brandr gall við brún,
brent Langatún.

Þeir brendu þar Langatún, mikit þorp, ok segja menn,
25 at sá bœr hafi litla upreist fengit síðan. Eptir þat fór Eysteinn konungr brott af Englandi ok um haustit aptr til Noregs, ok ræddu menn um þessa ferð allmisjafnt.

Frá Haralds sonum.

21. Friðr góðr var í Noregi öndurða daga sona Har-
30 alds konungs, ok var þeirra samþykki til nökkurrar hlítar, meðan hit forna ráðuneyti þeirra lifði. En þeir Ingi ok Sigurðr váru bernskir, höfðu þeir þá eina hírd báðir, en Eysteinn sér; var hann maðr fullroskinn at aldri. En er andat var fóstrneyti þeirra Inga ok Sigurðar, Sádagyrdør Heimskringla, III.

Bárðarson, Ámundi Gyrðarson, Þjóstólfr Álason, Óttarr birtingr, Ögmundr sviptir ok Ögmundr dengir, bróðir Erlings skakka — lítills þótti vert um Erling, meðan Ögmundr lifði — síðan skildu þeir hirð sína, Ingi ok Sigurðr, ok réðst þá til fulltings við Inga konung Gregorius, son Dags Eilífssonar ok Ragnhildar, dóttur Skopta Ögmundarsonar. Gregorius hafði auð fjár, ok var sjálfr hinn mesti skörungr. Gerðist hann forstjóri fyrir landráðum með Inga konungi, en konungr veitti honum at taka af sinni eign slíkt er hann vildi.

10

Frá háttalagi Haralds sona.

22. Sigurðr konungr gerðist ofstopamaðr mikill ok úeirinn um alla hluti, þegar er hann óx upp, ok svá þeir Eysteinn báðir, ok var þat nökuru nærr sanni, er Eysteinn var, en hann var allra fégjarnastr ok sínkastr. Sigurðr konungr gerðist maðr mikill ok sterkr, vaskligr maðr sýnum, jarpr á hár, munnljótr, ok vel at öðrum andlits-sköpum; allra manna var hann snjallastr í máli ok gervastr at sér. Þess getr Einarr Skúlason:

Snild berr snarpa elda
ságlóðs þess er ryðr blóði,
gefit hefir guð sjálfr jöfri
gagn, Sigurðar magni.

Svá es ef Rauma ræsir
reidordr tölur greiðir,
raun vinnr gramr, sem gumnar,
gladmæltr, þegi aðrir.

20

Eysteinn konungr var svartr maðr ok dækkilitaðr, heldr hár meðalmaðr, vitr maðr ok skynsamr. En þat dró mest ríki undan honum, er hann var sínkr ok fégjarn. Hann átti Rögnu, dóttur Nikolás mása. Ingi konungr var manna fegrstr í andliti, hann hafði gult hár ok heldr punt, ok hrökk mjök; litill var hans uppvöxtr, ok tregliga mátti hann ganga einn samt, svá var visinn annarr fótrinn, en knýtt var hann á herðum ok á bringu. Hann var blíðmæltr ok dæll vinum sínum, örr af fé, ok lét mjök höfðingja ráða með sér landráðum, vinsæll við alþýðu, ok dró þat alt saman mjök undir hann ríki ok fjölmenni. Brigida hét dóttir Haralds konungs gilla; hon var gipt fyrst Inga

35

Hallsteinssyni Sviakonungi, en síðan Karli jarli Sonasyni, en þá Magnúsi Sviakonungi; þeir Ingi konungr Haraldsson váru sammæðra. Síðast átti hana Birgir jarl brosa; þau áttu fjóra sonu, einn Philippus jarl, annarr Knútr jarl, þriðji Fólki, fjórði Magnús. Dætr þeirra: Ingigerðr, er átti Særkvir Sviakonungr, þeirra son var Jón konungr; önnur Kristín, þriðja Margrét. María hét önnur dóttir Haralds gilla, hana átti Símon skálpr, son Hallkels húks; Nikulás hét son þeirra. Margrét hét hin þriðja dóttir Haralds gilla; hana átti Jón Hallkelsson, bróðir Símonar. Nú gerðist mart þess í með þeim bræðrum, er til sundrþykkis var, en ek mun þó hins eins geta, er mér þykkir mestum tíðindum sætt hafa.

15 *Nikulás kardináli kom til lands.*

23. Nikulás kardináli af Rúmaborg kom í Noreg á dögum þeirra Haralds sona, ok hafði pávinn hann sent í Noreg. En kardinálinn hafði reiði á þeim Sigurði ok Eysteini, ok urðu þeir at ganga til sættar við hann, en hann var afarvel sáttir við Inga ok kallaði hann son sinn. En er þeir váru allir sáttir við hann, veitti hann þeim at vígja Jón Birgisson til erkibyskups í Þrándheimi, ok fékk honum klæði þat, er pallium heitir, ok mælti svá, at erkibyskupsstóll skyldi vera í Niðarósi at Kristskirkju, þar er Ólafr konungr hinn helgi hvílir, en áðr höfðu ljóðbyskupar einir verit í Noregi. Kardinálinn kom því við, at engi maðr skyldi með vápn fara í kaupstöðum at úsekju, nema 12 menn, þeir er fylgd áttu með konungi. Hann bætti at mörgu síð manna í Noregi, meðan hann var þar í landi. Engi hefir sá maðr komit í Noreg útlendr, er allir menn mæti jafnmikils, eða jafnmiklu mætti ráða við alþýðu, sem hann. Hann fór suðr síðan með miklar vingjafir, ok lézt jafnan mundu vera hinn mesti vin Norðmanna. En er hann kom suðr til Rúmaborgar, þá andaðist bráðliga pávinn, sá er áðr hafði verit, en allr Rúmaborgar lýðr vildi taka Nikolaum til páva, Þá var han vígðr til páva með nafni

Adrianus. Svá segja þeir menn, er um hans daga kómu til Rúmaborgar, at aldri átti hann svá skylt erendi við aðra menn, at eigi mælti hann við Norðmenn fyrst ávalt, er þeir vildu hafa mál hans. Hann var eigi lengi pávi, ok er hann kallaðr heilagr.

5

Jartegnir Ólafs konungs.

24. Á dögum þeirra sona Haralds gilla varð (sá) atburðr, at maðr er Halldórr nefndr, er varð fyrir Vindum, ok tóku þeir hann ok veittu honum meizlur, skáru kverkrnar ok drógu þar út tunguna, ok skáru af í tungurótunum. 10 Síðan sótti (hann) til hins helga Ólafs konungs, rendi hugnum fastliga til þess helga manns, ok bað mjök grátandi Ólaf konung ljá sér máls ok heilsu. Því næst fékk hann mál ok miskunn af þessum góða konungi, ok gerðist þegar hans þjónostumaðr um alla sína lífdaga, ok varð dýrligr maðr ok trúfastr. Þessi jartegn varð hálfum mánaði fyrir 15 Ólafsmessu hina síðari, á þeim degi er Nikulás kardináli varð landfastr.

Jartegnir Ólafs konungs við Ríkarð prest.

25. Bræðr tveir váru á Upplöndum, kynstórir menn ok fjáðir vel, synir Gothorms grábarðs, Einarr ok Andres, móður (bræðr) Sigurðar konungs Haraldssonar, áttu þar óðul ok eignir allar. Systur áttu þeir fríða heldr at yfirsýn, en 20 eigi þó til forsjála við vándra manna orði, sem síðan reyndist. Hafði hon blíðlæti mikit við prest einn enskan, er Ríkarðr hét, er þar var heimilisvistum með bræðrum hennar, ok gerði hon honum mart í vild ok opt mikit gagn fyrir sakir góðvilja. Þat bar eigi betr at, en um konu þá fór 25 ok flaug ferligt orð; síðan er þat var á málreið komit, þá hugðu þat allir menn á hendr prestinum, ok svá bræðr hennar, þegar er þeir urðu þess varir, þá létu þeir hann líkligstan til fyrir alþýðu í þeirri miklu blíðu, er þeirra varð á meðal. Varð þeim síðan mikill úfarnaðr, sem eigi var 30 ørvænt, er þeir þögðu um leyndri vél, ok létu ekki á sér

finna. En um dag nökkurn kölluðu þeir prestinn til sín — hann varði enskis af þeim nema góðs eins — teygðu hann heiman með sér, ok kváðust fara skyldu í annat herað at sýsla þar nökkut, þat er þeir þurftu, ok báðu hann fylgja sér; höfðu með sér heimamann sinn, er vissi þessi ráð með þeim. Fóru þeir á skipi eptir vatni því, er Rönd heitir, ok fram með vatnsströndinni, ok lendu við nes þat, er Skiptisandr heitir; þeir gengu þar á land upp, ok léku stund nökkura. Þá fóru þeir í nökkurn leyndan stað, þá báðu þeir verkmanninn ljósta hann öxarhamars högg. Hann sló prest, svá at hann lá í svima. En er hann vitkaðist, mælti hann: Hví skal nú svá hart við mik leika? Þeir svörðu: Þótt engi segi þér, þá skaltu nú finna, hvat þú hefir gert. Báru síðan sakir á hendr honum. Hann synjaði ok mælti, bað guð skipta milli þeirra ok hinn helga Ólaf konung. Síðan brutu þeir sundr fótleggi hans; þá drógu þeir hann milli sín til skógar ok bundu hendr hans á bak aptr. Síðan lögðu þeir streng at höfði honum ok þilju undir herðar ok höfuðit, ok settu í sneril. ok sneru at strenginn. Þá tók Einarr hæl, ok setti á augat prestinum, ok þjónn hans stóð yfir ok laust á með öxi, ok hleypti út auganu, svá at þegar stökk niðr á kampinn. En þá setti hann hælinn á annat augat ok mælti við þjóninn: Ljóstu mun kyrrara. Hann gerði svá, þá skauzt hælinn af angasteininum ok sleit frá honum hvarminn. Síðan tók Einarr hvarminn með hendi sinni ok hélt af upp, ok sá, at angasteinninn var þar. Þá setti hann hælinn við kinnina út, en þjónninn laust þá, ok sprakk angasteinninn á kinnar-beinit niðr, þar er þat var hæst. Síðan opnuðu þeir munn hans, ok tóku tunguna ok drógu út ok skáru af, en síðan leystu þeir hendr hans ok höfuð. Þegar er hann vitkaðist, þá varð honum þat fyrir, at hann lagði angasteinana upp við brýnnar í stað sinn, ok hélt hann þar at báðum höndum, sem hann mátti. En þá báru þeir hann til skips, ok fóru til bæjar þess, er heitir á Sæheimruð, ok lendu þar. Þeir sendu mann til bæjarins at segja, at prestur lá þar at skipi

á ströndu. Meðan sá maðr var uppfarinn, er sendr var, þá spurðu þeir, ef prestur mætti mæla, en hann blaðraði tungunni ok vildi við leita at mæla. Þá mælti Einarr við bróður sinn: Ef hann réttist við, ok grœr fyrir tungustúfinn, þá kemr mér þat í hug, at hann muni mæla. Síðan kliptu 5 þeir tungustúfinn með tǫng ok toguðu, ok skáru tysvar þaðan frá, ok í tungurótunum hit þriðja sinn, ok létu hann þar liggja hálfdaðan. Húsfreyja þar á bönum var fátæk, en þó fór hon þegar, ok dóttir hennar með henni, ok báru hann heim til húss í mötlum sínum. Síðan fóru þær eptir 10 presti. En er hann kom þangat, þá batt hann sár hans öll, ok leituðu þau honum hæginda slíkra, sem þau máttu. Hann lá, hinn sári prestur, aumliga búinn, vilnaðist jafnan guðs miskunnar ok tortrygði þat aldri, það guð mállauss með hugrenning ok sútfullu hjarta, því öllu traustara, er 15 hann var sjúkari, ok rendi huginum til þess milda konungs Ólafs hins helga, guðs dýrlings, ok hafði hann áðr heyrð mart sagt frá hans dýrðarverkum, ok trúði því öllu hvatara á hann af öllu hjarta til allrar hjálpar í sínum nauðum. En er hann lá þar lami ok öllu megni numinn, þá grét 20 hann sárliga ok stundi, ok bað með sáru brjósti þann dýrling Ólaf konung duga sér. En eptir miðja nótt þá sofnaði prestur hinn sári, þá þóttist hann sjá mann göfugligan koma til sín ok mæla við sik: Illa ertu nú leikinn, Ríkarðr félagi! sé ek, at eigi er nú mátttrinn mikill. Hann þóttist 25 sanna þat. Þá mælti sá við hann: Miskunnar ertu þarfi. Prestur svarar: Ek þyrfta miskunnar guðs almáttigs ok hins helga Ólafs konungs. Hann svarar: Þú skalt hafa ok. Því næst tók hann tungustúfinn ok heimti svá hart, at prestinum vardo sárt við. Því næst strauk hann hendi 30 sinni um augu honum ok um bein, svá um aðra limi, er sárir váru. Þá spurði prestrinn, hverr þar væri? Hann leit við honum ok mælti: Ólafr er hér norðan or Þrándheimi. En síðan hvarf hann í brott; en prestrinn vaknaði alheill, ok þegar tók hann at mæla: Sæll em ek nu, sagði hann: 35 guði þökk ok hinum helga Ólafi konungi, hann hefir

græddan mik. En svá hörmuliga sem hann var áðr leikinn, svá bráðar bætr fékk hann allrar þeirrar úhamingju, ok svá þótti honum, sem hann hefði hvárki orðit sárr né sjúkr; tungan heil, augun bæði í lag komin, bein-
 5 brotin gróin, ok öll önnur sár gróin eða verklaus, fengit hina beztu heilsu. En til jarteina var, at augu hans höfðu verit útstungin, þá greri örr hvítt á hvarmi hvarumtveggja, til þess at sjá mætti dýrð þess hins göfga konungs á þeim manni, er svá var aumliga búinn.

10

Rúðagerð konunga.

26. Eysteinn ok Sigurðr höfðu orðit úsáttir fyrir þá sök, at Sigurðr konungr hafði vegit hirðmann Eysteins konungs, Harald hinn víkverska, er hús átti í Björgyn, ok annan Jón prest taparð, son Bjarna Sigurðarsonar; fyrir
 15 þá sök lögðu þeir með sér sættarstefnu um vetrinn á Upplöndum. Þeir sátu lengi tveir á máli. En þat kom upp or hjali þeirra, at þeir skyldu hittast í Björgyn allir bræðr eptir um sumarit. Þat fylgði því máli, at þeir vildu, at Ingi konungr hefði bú tvau eða þrjú ok svá mikil önnur
 20 andæfi, at hann hefði þrjátígi manna með sér; ok lézt pykkja hann eigi hafa heilsu til at vera konungr. Ingi ok Gregorius spurðu þessi tíðindi, ok fóru til Björgynjar ok fjölmentu mjök. Sigurðr kom þar litlu síðar, ok hafði hann lið sýnu minna. Þá höfðu þeir Ingi ok Sigurðr verit 19
 25 vetr konungar yfir Noregi. Eysteinn var seinni austan or Víkinni en þeir norðan. Þá lét Ingi konungr blása til þings í Hólum, ok koma þeir þar Sigurðr ok Ingi konungr, ok fjölmenni mikit. Gregorius hafði 2 langskip, ok vel niutigu manna, er hann fékk allar vistir; hann hélt betr
 30 húskarla sína en aðrir menn lendir, því at hann drakk aldri svá í skytningum, at eigi drykki húskarlar hans allir með honum. Hann gékk með hjálm gullroðinn á þingit, ok alt hans lið var hjálmát. Ingi konungr stóð upp ok sagði mönnum frá, hvat hann hafði spurt, hvernug
 35 bræðr hans vildu við hann skipa, ok það sér liðs. En

alþýða manna gerði góðan róm at máli hans, ok létust honum vilja fylgja.

Frá Gregorius Dagsyni.

27. Þá stóð upp Sigurðr konungr ok talar, sagði þat úsatt, er Ingi konungr kendi þeim, kvað Gregorium slíkt⁵ uppsetja, ok kvað eigi skyldu langt til, at sá fundr þeirra skyldi verða, ef hann mætti ráða, at hann mundi steypa hjálminum þeim hinum gullroðna, ok lauk svá sínu máli, at hann kvað þá eigi lengi skyldu ganga báða. Gregorius svarar, kvaðst þat ætla, at hann þyrfti lítt at fýsast þess,¹⁰ ok lézt við því búinn vera. Fám dögum síðar var veginn húskarl Gregorii úti á stræti, ok vá húskarl Sigurðar konungs. Þá vildi Gregorius ganga at þeim Sigurði konungi, en Ingi konungr latti, ok mart annarra manna. En er Ingiríðr, móðir Inga konungs, gékk frá aptansöng,¹⁵ þá kom hon at, þar er veginn var Sigurðr skrudhryna; hann var hirðmaðr Inga konungs ok var gamall, ok hafði mörgum konungum á höndum verit; en þeir höfðu vegit hann hirðmenn Sigurðar konungs, Hallvarðr Gunnarsson ok Sigurðr, son Eysteins trafala, ok kendu menn²⁰ ráðin Sigurði konungi. Þá gékk hon þegar til Inga konungs ok sagði honum, kvað hann lengi mundi lítinn konung, ef hann vildi ekki at færast, þótt hirðmenn hans væri drepnir, annarr at öðrum, svá sem svín. Konungurinn reiddist við átölur hennar, ok er þau hniptust við, kom²⁵ Gregorius inn gangandi hjálmaðr ok brynjaðr, hað konung eigi reiddast, kvað hana satt mæla: En ek em hér kominn til liðs við þik, ef þú vilt veita Sigurði konungi atgöngu, ok hér er meir en hundrað manna út í garðinum, húskarla minna, hjálmaðir ok brynjaðir, ok munu vér³⁰ þaðan at þeim sækja, er öðrum þykkir verst. En flestir löttu ok kváðu Sigurð mundu vilja bæta úhapp sitt. En er Gregorius sá, at letjast mundi, þa mælti hann við Inga konung: Svá bleðja þeir af þér, drápu minn húskarl fyrir skömmu, en nú hirðmann þinn, en þeir munu³⁵

vilja veiða mik eða annan lendaðann mann, þann er þeim
 þykkir þér mest afnám at vera, er þeir sjá, at þú fær-
 ist ekki at, en taka þik af konungdóminum, eptir þat
 er vinir þínir eru drepnir. Nú hverngan veg sem aðrir
 5 lendir menn þínir vilja, þá vil ek eigi biða nauthöggsins,
 ok skulu vit Sigurðr kaupa saman þessa nótt, at því
 kaupi sem þá má verða; en þat er bæði, at þú ert illa
 attekinn fyrir vanheilsu sakir, enda ætla ek lítinn viljann
 at halda vini þína; en ek em nú albuinn at ganga til
 10 fundar við Sigurð hédan, því at hér er merki mitt úti.
 Ingi konungr stóð upp ok kallaði til klæða sinna, ok bað
 hvern mann búast, er honum vildi fylgja, ok kvað ekki
 tjá at letja sik, lézt lengi hafa undan ært, lét þá verða at
 sverfa til stáls með þeim.

15 *Fall Sigurðar konungs.*

28. Sigurðr konungr drakk í garði Sigríðar sætu, ok
 bjóst við ok ætlaði at ekki mundi af atgöngunni verða.
 Síðan géngu þeir at garðinum, Ingi konungr ofan frá
 smiðabúðum, Árni konungsmágr utan frá Sandbrú, Áslákr
 20 Erlendsson or garði sínum, en Gregorius af strætinnu, ok
 þótti þaðan verst. Þeir Sigurðr skutu mjök or loptglugg-
 um ok brutu ofna, ok báru grjótit á þá. Þeir Gregorius
 brutu upp garðshliðit, ok féll þar Einarr, son Laxapáls, í
 hliðinu af liði Sigurðar konungs, ok Hallvarðr Gunnars-
 25 son, hann var skotinn í loptit inn, ok harmaði hann engi
 maðr. Þeir hjoggu húsin, ok gékk lið Sigurðar konungs
 af hendi honum til griða. Þá gékk Sigurðr á loptit eitt
 ok vildi beiða sér hljóðs, en hann hafði gullroðinn skjöld,
 ok kendu menn hann ok vildu eigi hlýða honum, en
 30 menn skutu at honum svá sem í drifu sæi, ok mátti
 hann eigi þar vera. En þá er liðið var gengit af hendi
 honum, ok menn hjoggu húsin mjök, þá gékk hann ut,
 ok Þórðr húsfreyja með honum, hirðmaðr hans, vik-
 verskr maðr, ok vildu þannug, sem Ingi konungr var
 35 fyrir, ok kallaði Sigurðr á Inga, bróður sinn, at hann
 Heimskringla, III.

skyldi selja honum grið. En þeir váru þegar höggvir báðir; féll Þórðr húsfreyja með orðlofi miklu. Þar féll mart manna, þótt ek nefna fátt, af liði Sigurðar, ok svá af Inga liði; en 4 menn af Gregorii liði, ok svá þeir er með hvárigum váru, ok urðu þeir fyrir skotum á bryggjum 5 niðri eða á skipum úti. Þeir börðust 14 nóttum fyrir Jónsmessu baptista, en þat var föstudagr. Sigurðr konungr var jarðaðr at Kristskirkju hinni fornu í Hólmi út. Ingi konungr gaf Gregorio skip þat, er Sigurðr konungr hafði átt. En tveim nóttum eða þrimr síðar kom Eysteinn 10 konungr austan með 30 skipa, ok hafði þar Hákon, bróðurson sinn, í ferð með sér, ok fór eigi til Björgynjar, ok dvaldist í Flóruvágum, en menn fóru í meðal ok vildu sætta þá; en Gregorius vildi, at þeir legði út at þeim, ok kvað eigi síðar betra, kvaðst hann mundi vera 15 höfðingi at því: En þú, konungr! far eigi; er nú eigi vant liðs til. En margir löttu, ok tókst af því eigi ferðin. Eysteinn konungr fór austr í Víkina, en Ingi konungr norðr í Þrándheim; ok váru þeir þá sáttir at kalla, ok hittust eigi sjálfir. 20

Frá Gregorio Dagssyni.

29. Gregorius Dagssón fór austr litlu síðar en Eysteinn konungr, ok var uppi á Höfundi á Brattsbergi at búi sínu. Eysteinn konungr var inni í Osló, ok lét draga skip sín meir en 2 vikur sjávar at ísi, því at íslög váru 25 mikil inn í Víkinni. Hann fór upp á Höfund ok vildi taka Gregorium, en hann varð varr við ok fór undan upp á Þelamörk með níutigi manna, ok þar norðr um fjall, ok kom ofan í Harðangri, ok fór síðan í Eðni til Stuðlu; þar átti Erlingr skakki bú, en hann var farinn 30 norðr til Björgynjar, en Kristín, kona hans, dóttir Sigurðar konungs, var heima, ok bauð Gregorio slíkt, er hann vildi hafa þaðan, ok fékk Gregorius þar góðar viðtökur. Hann hafði langskip þaðan, er Erlingr átti, ok alt þat er hann þurfti. Gregorius þakkaði henni vel ok lét 35

henni hafa orðit stórmannliga, sem ván var at. Þeir fóru síðan til Björgynjar ok funnu Erling, ok þótti honum hon vel hafa gert.

Sætt Inga konungs ok Eysteins konungs.

- 5 30. Síðan fór Gregorius Dagsson norðr til kaupangs, ok kom þar fyrir jól. Ingi konungr varð hinn fegnasti honum, ok bað hann hafa slíkt alt af sinni eign, sem hann vildi. Eysteinn konungr brendi bæ Gregorii ok hjó búit; en naust, þau er Eysteinn konungr hinn ellri hafði
- 10 gera látit norðr í kaupangi, er mestar gersimar váru, þá váru brend um vetrinn, ok skip góð með, er Ingi konungr átti, ok var þat verk hit úvinsæla, en ráðin váru kend Eysteini konungi ok Philippo Gyrðarsyni, fóst-bróður Sigurðar konungs. Um sumarit eptir fór Ingi
- 15 norðan, ok gerðist hinn fjölmennasti, en Eysteinn konungr austan, ok samnaði hann sér ok liði. Þeir hittust í Seleyjum fyrir norðan Líðandisnes, ok var Ingi konungr miklu fjölmennari; var þá við sjálft, at þeir mundu berjast. Þeir sættust, ok varð þat at sætt, at Eysteinn skyldi
- 20 festa at gjalda hálfan fimta tog marka gulls; skyldi Ingi konungr hafa 30 marka, fyrir þat er Eysteinn hafði ráðit skipabrunanum, ok svá naustanna; en þá skyldi Philippus vera útlagr, ok svá þeir allir, er at brennuni höfðu verit, þar er skipin váru brend; þeir menn skyldu ok
- 25 vera útlagir, er sannir váru at áverkum við Sigurð konung, því at Eysteinn konungr kendi þat Inga konungi, at hann héldi þá menn; en Gregorius skyldi hafa 15 merkr fyrir þat, er Eysteinn konungr brendi upp fyrir honum. Eysteini konungi líkaði illa, ok þótti nauðung-
- 30 arsætt vera. Ingi konungr fór austr í Vík frá stefnunni, en Eysteinn norðr í Þrándheim. Síðan var Ingi konungr í Víkinni, en Eysteinn konungr norðr, ok hittust þeir ekki; en þau ein fóru orð í milli, er ekki váru til sætta, ok svá lét hvártveggj drepa vini annars, ok varð ekki
- 35 af fégjaldinu af Eysteins hendi; kendi ok hvárr öðrum,

at ekki héldi þat er mælt var. Ingi konungr ok þeir Gregorius spöndu mjök lið undan Eysteini konungi, Bárð standala Brynjólfsson ok Símon skálp, son Hallkels húks, ok mart annat lendra manna, Halldór Brynjólfsson ok Jón Hallkelsson.

5

Frá Inga konungi ok Eysteini.

31. Þá er liðnir váru tveir vetr frá falli Sigurðar konungs, drógu konungar her saman, Ingi austan or landi, ok fékk hann áttatigi skipa, en Eysteinn konungr norðan, ok fékk hann hálfan fimta tog skipa. Þá hafði hann dreka hinn mikla, er Eysteinn konungr Magnússon hafði látit gera, ok höfðu þeir allfritt lið ok mikit. Ingi konungr lá skipum sínum suðr við Mostr, en Eysteinn konungr litlu norðar í Grœningasundi. Eysteinn konungr sendi suðr til Inga konungs Áslák unga Jónsson ok Árna sturlu Sæbjarnarson; þeir höfðu eitt skip. En er Inga menn kendu þá, lögðu þeir at þeim ok drápu mart manna af þeim, tóku skipit ok alt þat er á var, ok hvert fat þeirra. En Áslákr ok Árni ok nökkurir menn með þeim kómust undan á land upp ok fóru til fundar við Eystein konung, ok sögðu honum, hvernug Ingi konungr hafði fagnat þeim. Eysteinn konungr hafði þá húsping ok sagði mönnum, hvern úfrið þeir Ingi vildu gera, ok bað liðsmenn, at þeir skyldu honum fylgja: ok höfum vér lið svá mikit ok gott, at ek vil hvergi undan flýja, ef þér vilit fylgja mér. En engi varð rómr at máli hans. Hallkell húkr var þar, en synir hans báðir með Inga konungi Símon ok Jón. Hallkell svaraði, svá at mjök margir heyrðu: Fylgi gullkistur þínar þér nú ok veri land þitt.

30

Um líflát Eysteins konungs.

32. Um nóttina eptir reru þeir í brott mörgum skipum á laun, sumir til lags við Inga konung, sumir til Björgynar, sumir í Fjörðu inn. En at morni er ljóst var,

þá var konungr 10 skipum einum eptir; þá lét hann þar
 eptir dreka hinn mikla, því at hann var þungur undir árum,
 ok fleiri skipin, ok hjoggu drekann mjök, ok svá hjoggu
 þeir niðr mungát sitt, ok alt þat, er þeir máttu eigi með
 5 sér hafa, spiltu þeir. Eysteinn konungr gékk á skip
 Eindriða Jónssonar mörnefs, ok fóru þeir norðr ok inn í
 Sogn, ok þaðan hit efra austr til Víkr. Ingi konungr tók
 skipin, ok fór austr hit ytra í Víkina. En fyrir austan
 Fold þá var þar Eysteinn konungr ok hafði nær 12 hundruð
 10 manna. Þá sá þeir skipalið Inga konungs, ok þóttust
 eigi lið við hafa, ok hljópu á skóg undan; þá flýði á sinn
 veg hvat, svá at konungr var við annan mann. Þeir Ingi
 konungr urðu varir við farar Eysteins konungs, ok svá
 þat, at hann var fámeðr; þeir fóru at leita hans. Símon
 15 skálpr hitti hann, er hann gékk undan hrísrunni einum
 at þeim, Símon heilsaði honum: Heill lávarðr! sagði hann.
 Konungr sagði: Eigi veit ek nema þú pykkist nú minn
 lávarðr, sagði hann. Er nu sem gerist, sagði Símon. Konungr
 bað, at hann skyldi honum undan skjóta, kvað honum
 20 þat byrja, því at lengi hefir með okkr vel verit, þótt nú
 sé annan veg. Símon kvað þá ekki mundu af því verða.
 Konungr bað, at hann skyldi hlýða messu áðr, ok þat var.
 Síðan lagðist hann niðr á grúfu ok breiddi hendr frá sér
 út, ok bað sik höggva í kross á milli herðanna, kvað
 25 þá skyldu reyna, hvárt hann mundi þola járn eða eigi,
 sem þeir höfðu sagt lagsmenn Inga konungs. Símon mælti
 við þann, er höggva skyldi, bað hann til ráða, kvað kon-
 ung hólzti lengi hafa kropit þar um lyng. Hann var þá
 höggvinn, ok þótti verða við þrúðliga. Lík hans var flutt
 30 til Fors, en fyrir sunnan kirkju undir brekkunni var lík
 hans náttsett. Eysteinn konungr var jarðarðr at Fors-
 kirkju, ok er leg hans á miðju kirkjugólfi, ok breiddr yfir
 kögurr, ok kalla menn hann helgan. Þar sem hann var
 höggvinn, ok blóð hans kom á jörð, spratt upp brunnr, en
 35 annar þar undir brekkunni, er lík hans var náttsett. Af
 hvárutveggja því vatni pykkjast margir menn bót hafa

fengit. Þat er sögn Víkverja, at margar jarteinir yrði at leiði Eysteins konungs, áðr úvinir hans steypiti á leiðit hundssöði. Símon skálpr var hit mesta úþokkaðr af verki þessu, ok var þat alþýðumál; en sumir sögðu, þá er Eysteinn konungr var handtekinn, at Símon sendi mann til 5 fundar við Inga konung, en konungr bað Eystein eigi koma í augsýn sér. Svá hefir Sverrir konungr ríta látit, en þannug segir Einarr Skúlason:

Mun sá er morði vandisk
margillr ok sveik stilli

síð af slíkum ráðum
Símon skálpr of hjálpask.

10

SAGAN AF HÁKONI HERDIBREID.

Upphaf Hákonar herðibreids.

1. Hákon, son Sigurðar konunga, var tekinn til höfðingja yfir flokk þann, er áður hafði fylgt Eysteini konungi, ok
5 gáfu flokksmenn honum konungsnafn; þá var hann 10 vetra. Þar váru þá með honum Sigurðr, son Hallvarðs hölds af Reyri, ok þeir Andreas ok Önundr, fóstbræðr Hákonar, Símonar synir, ok mart annarra höfðingja ok vina Eysteins konunga ok Sigurðar konunga. Þeir fóru
10 fyrst upp á Gautland. Ingi konungr kastaði sinni eigu á þat alt, er þeir áttu í Noregi, ok gerði þá útlaga. Ingi konungr fór norðr í Víkina, ok var þar, en stundum norðr í landi. Gregorius var í Konungahellu við háskann ok varði þar landit.

15 *Frá Gregorius Dagsyni.*

2. Eptir um sumarit kómu þeir Hákon ofan af Gautlandi, ok fóru til Konungahellu ok höfðu allmikit lið ok frítt. Gregorius var þar í bœnum, ok stefndi þing fjölment við bœndr ok bæjarmenn ok krafði sér liðs; honum þóttu
20 menn lítt ræma, ok lézt hann illa trúa þeim. Hann fór í brott tveim skipum ok inn í Víkina ok var allúglaðr, hann ætlaði til fundar við Inga konung, því at hann hafði spurt, at Ingi konungr fór við her mikinn norðan um Víkina. En er Gregorius var skamt norðr kominn, þá mætti hann
25 þeim Símoni skálp ok Halldóri Brynjólfssyni ok Gyrði Amundasyni, fóstbróður Inga konunga. Gregorius varð þeim feginn mjök; hann hvarf þá aptr, ok þeir allir samt,

ok höfðu 11 skip. En er þeir reru upp til Konungahella, þá höfðu þeir Hákon þing fyrir utan bæinn ok sá för þeirra. Þá mælti Sigurðr af Reyri: Nú er Gregorius feigr, er hann ferr í hendr oss með fá liði. Gregorius lagði at landi gagnvart bænum, ok vildi biða Inga konungs, því at 5 hans var ván, en hann kom eigi. Hákon konungr bjóst við í bænum, ok lét Þorljót skaufuskalla vera höfðingja í liði því, er var á kaupskipum þeim, er flutu fyrir bænum; hann var víkingr ok ránsmaðr. En Hákon ok Sigurðr ok allr herrinn var í bænum, ok fylktu á bryggjunum. Allir 10 menn höfðu þar gengit undir Hákon.

Flótti Hákonar konungs.

3. Þeir Gregorius reru upp eptir ánni ok létu hefja skipin ofan fyrir straumi at þeim Þorljóti. Þeir skutust á um hrið, þar til er Þorljótr hljóp fyrir borð ok hans fé- 15 lagar; váru sumir drepnir, en sumir kómust á land. Þá reru þeir Gregorius at bryggjum, ok þegar lét Gregorius skjóta upp bryggjum af sínu skipi undir fœtr þeim Hákonar mönnum. Þá féll sá maðr, er merki hans bar, er hann ætlaði til uppgöngu. Þá kvaddi Gregorius til at taka upp 20 merkit Hall, son Auðunar Hallssonar; hann gerði svá, ok bar síðan merkit upp á bryggjur, en Gregorius gékk þegar upp eptir honum, ok skaut skildi fram yfir höfuð honum. En þegar er Gregorius kom á bryggjurnar, ok Hákonar menn kendu hann, þá hopuðu þeir, ok gafst rúmit þegar 25 tvá vega. En er fleira kom liðit upp af skipum, þá sótti Gregorius ok hans menn fram, en Hákonar menn hopuðu fyrst, ok runnu því næst upp í bæinn. En þeir Gregorius fylgðu þeim ok ráku þá tysvar upp or bænum ok drápu mart. Engi var för sköruligri en sú at máli manna, er 30 Gregorius fór, fyrir því at Hákon hafði meir en 40 hundraða manna, en Gregorius eigi öll 4 hundruð. Þá mælti Gregorius við Hall Auðunarson eptir orrostuna: Margir menn þykki mér mjúkari í sóknum en þér Íslendingar, því at þér erut úvanari en vér Noregsmenn, en engir 35

þykkja mér vápnðjarsfari en þér. Þá kom Ingi litlu síðar, ok lét drepa marga menn, þá er við Hákonni höfðu tekit, en suma lét hann fé gjalda, en hann brendi bæi fyrir sumum, en suma rak hann or landi ok gerði þeim mart
 5 ilt. Hákon flýði upp á Gautland undan. Hákon fór um vetrinn eptir hit efra norðr í Þrándheim, ok kom þar fyrir páskir, ok tóku Þrændir hann þar til konungs at hafa fúðurleifð sína, þriðjung Noregs við Inga konung. Ingi var í Víkinni ok Gregorius, ok vildi Gregorius fara
 10 norðr at þeim, en margir löttu, ok varð ekki or á þeim vetri.

Dráp Gyrðar ok Hávarðs.

4. Hákon fór norðan um várit, ok hafði nær 30 skipa. Vikverjar fóru af liði Hákonar fyrir með 8 skipum
 15 ok herjuðu á Mœri hváratveggju. Engi maðr mundi fyrr herjat hafa verit milli kaupanganna. Jón, son Hallkels húks, samnaði bóndaliði ok fór at þeim, ok tók Kolbein óða ok drap hvert mannsbarn af skipi hans. Síðan leitaði hann hinna ok hitti þá á 7 skipum, ok börðust
 20 þeir, en Hallkell, faðir hans, gerði eigi fara til móts við hann, sem þeir höfðu mælt. Þar féll mart bónda góðra, ok varð hann sárr sjálfr. Hákon fór suðr til Björgynjar með liði sínu, ok er þeir kómu til Stjórnveltu, spurðu þeir, at Ingi konungr var áðr austan kominn fyrir fám
 25 nóttum ok Gregorius til Björgynjar, ok þorðu þeir þá eigi þannug at halda. Þeir sigldu suðr um Björgyn hit ytra, ok hittu þá á þrimr skipum lagsmenn Inga konungs, er seinni höfðu orðit austan. Þar var Gyrðr Amundason, fóstbróðir Inga konungs — hann átti Gyrði, systur
 30 Gregorii — en annarr Gyrðr lögmaðr Gunnhildarson, þriði Hávarðr klíningr. En Hákon lét drepa Gyrð Amundason ok Hávarð klíning, en hann hafði Gyrð lögmann með sér ok fór austr í Víkina.

Frá ráðagerð.

5. En er Ingi konungr spurði þat, þá fór hann austr eptir þeim; þeir hittust austr í Elfi. Ingi konungr lagði upp í ána eptir hinni nyrðri kvísl, ok gerði njósn fyrir sér um þá Hákon. En Ingi konungr lagði at landi út við Hísing, ok beið þar njósnarinnar. En er njósnarmenn 5 kómu aptr, þá gengu þeir til konungs ok sögðu, at þeir höfðu sét lið Hákonar konungs ok alla skipan þeirra, sögðu, at þeir lágu uppi við stikin, ok höfðu tengt skutstafna sína við stikin; þeir hafa tvá austrfararknörru, ok hafa þá lagt yzt skipanna; á knörrunum váru húnkastalar, 10 ok svá fram í stafni á báðum. En er þetta spurði konungr, hvern viðbúnað þeir höfðu, þá lét hann blása til húspings öllu liðinu. En er þings var kvatt ok sett, þá leitar konungr ráðs við lið sitt, ok kveðr at Gregorium Dagsson ok Erling skakka, mág sinn, ok aðra lenda menn 15 ok skipstjórnarmenn, ok segir allan umbúnað þeirra Hákonar manna. Gregorius svaraði fyrst ok birti sinn vilja, segir svá: Fundir várir Hákonar hafa at borizt nökkurum sinnum, ok hafa þeir haft optast meira lið ok fengit þó minna hlut í várum skiptum. En nú höfum 20 vér miklu meira lið, ok mun þat nú þykkja líkligt þeim mönnum, er fyrir skömmu hafa mist fyrir þeim göfugra frænda sinna, ok hér muni vel bera til um hefnd, því at þeir hafa lengi nú áðr rekizt undan oss í sumar; höfum vér þat opt mælt, ef þeir biði vár, svá sem nú er sagt 25 at vera muni, at vér mundim hætta til fundar við þá. Nú er þat at segja frá mínu skaplyndi, at ek vil leggja til orrostu við þá, ef þat er eigi í mót konungs vilja, því at ek ætla enn, sem fyrr hefir verit; at þeir muni fyrir verða láta, ef vér leggjum skeleggliga at; mun ek 30 þar til leggja, er öðrum þykkir torveldligast. At ræðu Gregorii varð mikill rómr, ok létust allir búnir att leggja til orrostu við þá Hákon. Var þá róit öllum skipunum upp eptir ánni, til þess er hvárir sá aðra, þá viku þeir Ingi konungr af árstrauminum út undir eyna. Átti kon- 35

ungr þá tal við stýrimenn alla, ok bað þá skipa til atlögu, ok kvaddi þá at Erling skakka, sagði, sem satt var, at engi var í því liði vitrari maðr né kœnni í orrostu, þó at sumir væri enn meiri ákafamenn. Veik konungr þá
 5 enn rœðunni til fleiri lendra manna, nefndi suma á nafn, en lauk svá rœðu sinni, at hann bað þat hvern til leggja, er hann sá at ráði gegndi, en síðan alla saman verða á eitt sátta.

Andsvar ok tillaga Erlings skakka.

- 10 6. Erlingr skakki svaraði rœðu konungs: Skyldr em ek, konungr! at þegja eigi við rœðu yðarri; en ef þér vilit forvitnast, hvat mín ráðagerð mun vera, þá skal ek yðr láta þat heyra. Þessi ætlan, er nú er sett, er þvert frá mínu skapi, því at ek kalla þetta vera úfœru at
 15 berjast við þá at svá búnu, þott vér hafim lið mikit ok frítt; ef vér skulum veita þeim atlögu ok róa árstraum þenna í móti, þar er 3 menn eru í hálfrymi, þá verðr einn at róa, en annarr at hlífa þeim, hvat er þá, nema einn þriðjungr liðs várs muni til vera at berjast? Lízt
 20 mér svá, sem úvígliga muni þeir komast við orrostu, er við árarnar eru ok bökum horfa við úvinum sínum. Gefit mér tómtund til ráðagerðar, en ek heit því þar í mót, at ek skal þat ráð þar til finna, fyrr en þrír dagar sé liðnir, at hógligar skulu vér við komast at leggja á fund
 25 þeirra. Ok fannst þat mjök í rœðu Erlings, at hann latti atlögunnar; ok eigi at síðr eggjuðu margir aðrir, ok kváðu þá Hákon mundu hlaupa á land upp enn sem fyrr: ok höfum vér þá þeirra ekki, sögðu þeir, en þeir hafa nú litit lið, ok höfum vér ráð þeirra alt í hendi. Gregorius
 30 rœddi um fám orðum, ok sneiddi svá til, sem Erlingi gengi mjök þat til, er hann latti atlögunnar, at hann vildi þau ráð únýta, er Gregorius lagði til, heldr en hitt at hann kynni þetta gerr at sjá en allir aðrir.

Frá liði Hákonar konungs.

7. Ingi konungr mælti þá til Erlings: Mágr, sagði hann, nú viljum vér þínum ráðum framsfara, hvernug hátt skal atlögunni; en fyrir því at þess eru ráðamennirnir fúsari, þá skulum vér nú at þeim leggja í dag. Þá mælti Erlingr: Skútur allar ok léttiskip skulu róa út um eyna ok upp hina eystri kvísl, ok svá ofan at þeim, ok freista, at þeir megi leysa þá frá stikunum; en þá skulum vér róa stórskipunum neðan at þeim, ok veit eigi, áðr en reynt er, hvárt þeir leggja því betr at en ek, sem þeir eru óðari. Þetta ráð líkaði öllum vel. Nes nökkut gékk fram milli þeirra Hákonar, ok sá hvárgi skipin frá öðrum. En er skútnaherrinn reri ofan eptir ánni, þá sá þeir Hákon þat, en áðr höfðu þeir verit á tali ok ráðit ráðum sínum; gátu sumir, at þeir Ingi konungr mundu at leggja, en margir ætluðu, at þeir mundu eigi treystast, er mjök þótti seinkast atlagan, en þeir treystust vel viðbúnaði sínum ok liði. Í þeirra flokki var mart stórmenni; þar var Sigurðr af Reyri ok þeir Símonar synir tveir; þar var ok Nikolás Skjaldvararson ok Eindriði, son Jóns mörnefs, er þá var ágætast maðr ok vinsælstr í Þröendalögum; margir aðrir váru þar lendir menn ok sveitarhöfðingjar. En er þeir sá, at Inga menn reru mörgum skipum út eptir ánni, þá hugðu þeir Hákon, at þeir Ingi mundu flýja vilja, ok hjoggu tengslin frá skipunum, gripu þá til ára ok reru eptir þeim, ok vildu reka þá. Skipin rendu skjótt fyrir straumi, ok er þau bar ofan eptir ánni fyrir nesit, er áðr var milli, þá sá þeir, at meginliðið Inga lá út við eyna Hising. Lagsmenn Inga sá þá, hvar skip Hákonar fóru, ok hugðu, at þeir mundu at leggja. Var þar þá pyss mikill ok vápnabrak ok eggjan, ok lustu þeir upp herópi. En þeir Hákon sneru skipum sínum at norðrlandinu, ok er þar víkhvarf nökkut, ok kómust af straminum. Þeir hjoggust þar um, báru upp á land skutfestar, ok sneru út framstöfnum á öllum skipum sínum, ok tengðu saman öll skipin, létu austrfarar- knörruna liggja út frá öðrum skipum, annan fyrir ofan, en

annan fyrir neðan, ok tengðu þá við langskipin. En í
 miðjum flotanum lá konungsskipit, ok þar næst Sigurðar
 skip, en á annat borð konungsskipinu lá Nikulás, en þar
 næst Eindriði Jónsson. Öll hin smæri skip lágu utarmeir;
 5 þeir höfðu nálíga öll hlaðit skip sín af grjóti ok vápnnum.

Tala Sigurðar af Reyri.

8. Sigurðr af Reyri talaði ok mælti svá: Þat er nú
 vænt, at fram muni koma, er oss hefir lengi í sumar heitit
 verit, at fundr várr Inga mundi verða; höfum vér nú ok
 10 mjök lengi við búízt, ok hafa margir várir félagar stórt
 berkt um, at eigi mundi flýja eða fálna fyrir Inga kon-
 ungi eða Gregorio, ok er nú gott at minnast þeirra orða;
 en vér megum með minna trausti um þat ræða, er fyrr
 höfum orðit nökkut tannsárir í várum viðrskiptum, ok er
 15 þat sem hverr hefir heyrt, at vér höfum mjök opt svaðil-
 förum farit fyrir þeim. En eigi at síðr er oss nauðsyn at
 verða við sem mannligast ok standa sem fastast, því at
 þann eigum vér útveginn til þess, at vér munim sigrinn
 hafa. En þótt vér hafim lið nökkuru færa en þeir, þá má
 20 þó auðna ráða, hvárir gagn skulu hafa, ok er sú ván bezt
 í váru máli, at guð veit, at vér mælum réttara. Ingi hefir
 áðr höggvit niðr bræðr sína tvá; en þat er engum manni
 blint, hverjar föðurbætr hugðar eru Hákoní konungi, þær
 at höggva hann niðr sem aðra frændr sína, ok mun þat
 25 sýnast þenna dag. Hákon beiddist eigi meira frá upphafi
 af Noregi en þess priðjungs, er faðir hans hafði átt, ok
 var honum þess varnat; en at minni virðing er Hákon betr
 tilkominn at taka arf eptir Eysteín, föðurbroður sinn, heldr
 en Ingi eða Símon skálpr eða aðrir þeir menn, er Eysteín
 30 konung tóku af lífdögum. Mörgum mundi svá lítast, þeim
 er sálu sinni vildi þyrma, ok hefði þvílíkir stórglæpir á
 hendr borízt sem Inga, at eigi mundi þora fyrir guði at
 kallast með konungsnafni, ok þat undrumst ek, er guð
 polir honum þá ofdírfo, ok þat mun guð vilja, at vér
 35 steypim honum. Berjumst vér djærflíga, því at guð mun

oss sigr gefa; en ef vér föllum, þá mun guð þat ömbuna oss við margföldum fagnaði, ef hann lér vándum mönnum valds at ganga yfir oss. Fari menn stilliliga ok felmti eigi, ef orrosta tekst; gæti hverr sín ok sinna sveitbúa, en guð allra vár. Góðr rómr var gerr at máli Sigurðar, ok ⁵ hétu allir góðu um at verða vel við. Hákon konungr gékk upp á austrfararknörrinn, ok var þar sett skjaldborg um hann, en merki hans var á langskipinu því, er hann hafði áðr á verit.

Frá mönnum Inga konungs.

10

9. Nú er at segja frá Inga mönnum, þá er þeir sá, at Hákonar menn bjoggust til orrostu, var þá áin ein milli þeirra, þá gerðu þeir hleypiskip út eptir liði sínu, því er brott hafði róit, at þeir skyldi aptr snúa, en konungr ok annat liðit beið þeirra, ok skipuðu liði sínu til atlögu. Þá ¹⁵ töluðu höfðingjar ok sögðu liðinu fyrirætlan sína, þat fyrst hver skipin skyldu næst liggja, ok þá hvar hvárir skyldu at leggja. Gregorius mælti: Vér höfum mikit lið ok frítt; nú er þat mitt ráð, at þér konungr sét eigi í atlögunni, því at þá er alls gætt, er yðar er, ok eigi veit, hvar ²⁰ úskytja ör geigar. Þeir hafa þann viðbúnað, at or húnkastölum á kaupskipunum er borit grjót ok skot, þá er þeim litlu úhættara, er fjarri eru. Þeir hafa lið eigi meira, en þat er við vart hæfi lendra manna at halda orrostu við þá. Ek mun leggja mitt skip at því skipi þeirra, er mest ²⁵ er, vænti ek enn, at skömm raun sé at berjast við þá; svá hefir enn optast verit á várum fundum, þótt annan veg hafi liðsmunr verit, en nú er. Þetta líkaði öllum vel, er Gregorius mælti, at konungr sjálf væri eigi í orrostu. Þá mælti Erlingr skakki: Því ráði vil ek fylgja, at þér, kon- ³⁰ ungr! farit eigi til orrostu; lízt mér svá á viðbúnað þeirra, sem vér munim þurfa viðsjá at gjalda, ef vér skulum eigi fá mikit manntjón af þeim; þykki mér bezt um heilt at binda. Sú ráðagerð er vér höfðum fyrr í dag, þá mæltu þar margir í mót því, er ek réð, ok sögðu, at ek vilda ³⁵

eigi berjast; en mér þykkir oss nú hafa snúizt til mikilla
 hæginda, er þeir eru í brottu frá stikunum; en nú er
 svá komit, at ek mun eigi letja at leggja til orrostu, því
 at ek sé þat, er allir megu vita, hversu mikil nauðsyn
 5 á er, at stökkva úaldarflokki þessum, er farit hefir um
 land alt með rán ok rífs, ok mætti menn eptir þat byggja
 land í friði ok þjóna einum konungi, þeim er svá er
 góðr ok réttlátr, sem Ingi konungr er, ok hefir hann þó
 lengi haft válk ok vandræði af ofsa ok újafnaði frænda
 10 sinna, ok verit brjóst fyrir allri alþýðu ok lagt sik í
 margfaldan háska til at friða landit. Mart talaði Erlingr
 ok snjalt, ok enn fleiri höfðingjar, ok kom í sama stað
 niðr, at allir eggjuðu atlögunnar. Þeir biðu þess, er alt
 kom saman lið þeirra. Ingi konungr hafði þá Boeki-
 15 súðina, ok lét hann at bæn vina sinna, at hann lagði
 eigi til orrostu, ok lá hann eptir við eyna.

Upphaf orrostu.

10. Nú er liðit var búit, þá greiða þeir atróðrinn,
 ok ljósta upp hváirtveggju herópi, tengðu þeir Inga menn
 20 ekki sín skip ok fóru ekki samfast, því at þeir reru þveran
 strauminn, ok sveif mjök stórskipum. Erlingr skakki
 lagði at skipi Hákonar konungs, ok stakk stafni at milli
 ok Sigurðar skips; tókst þá orrosta; en skip Gregorius
 sveif upp á grunninn ok hallaði mjök, ok kómust þeir í
 25 fyrstu ekki við atlöguna. En er Hákonar menn sá þat,
 þá lögða þeir til ok sóttu at þeim, en skip Gregorii lá
 fyrir. Þá lagði at Ívarr, son Hákonar maga, ok sveif
 saman lyptingunum. Ívarr krœkti stafnljá um Gregorium,
 þar sem hann var mjóstr, ok hnykti at sér, ok hörvaði
 30 Gregorius at borðinu út, en léinn upp eptir síðunni, ok
 var við sjálf, at hann mundi krœkja hann fyrir borð.
 Gregorius varð lítt sárr, því at hann hafði spangabrynju.
 Ívarr kallaði á hann ok kvað hann þykkbyrt hafa. Gregor-
 ius svaraði, kvað hann svá um búa, at þess þurfti við,
 35 ok gékk þó ekki af. Þá var við sjálf, at þeir Gregorius

mundu verða fyrir borð at ganga, áðr en Áslákr ungi kom akkeri í skip þeirra, ok dró þá af grunninu. Þá lagði Gregorius at skipi Ívars, ok áttust þeir þá við langa hríð; var skip Gregorii meira ok fjölmennara. Féll mjök lið á Ívars skipi, en sumir hljópu fyrir borð.⁵ Ívarr varð sárr mjök, svá at hann var úvígr. En er skip hans var broðit, þá lét Gregorius flytja hann til lands ok kom honum undan, ok vǫru þeir vinir síðan.

Flótti Hákonar konungs.

11. En er Ingi konungr ok hans félagar sá, at Gregor-¹⁰ ius var á grunninu, þá hét konungr á liðit, at þeir skyldu til róa; hann mælti: Þetta var hit úsnjallasta ráð, er vér skyldum hér eptir liggja, en vinir vǫrir fóru til bardaga; vér höfum þat skip, er mest er ok bezt skipat í öllum herinum; nú sé ek, at Gregorio er liðs þörf, þeim manni¹⁵ er ek á bezt at launa, ok leggjum til bardaga sem harðast; er þat ok réttast, at ek sjá í orrostu, því at ek vil sigri-
inn eignast, ef fæst; en þótt ek vissi fyrir, at vǫrir menn mundu úsigr hafa, þá væri oss þó sá einn til, at vera þar sem aðrir eru vǫrir menn, því at ek má ekki at²⁰ fœrast, ef ek missi þeirra manna, er brjóst er, ok röskv-
astir eru, ok lengi hafa verit forstjórar fyrir mér ok mínu ríki. Bað þá setja upp merkin, ok var svá gert, ok reru þeir yfir ána. Þá var bardagi sem óðastr, ok fékk kon-
ungr eigi rúm til atlögunnar, svá lágu skipin þröngt²⁵ fyrir. Þá lögðu þeir undir austrfararknörrinn; þar var borit á þá ofan kesjur ok pǫlstafr ok grjót svá stórt, at ekki hélt við, ok máttu þeir ekki vera þar. En er liðsmenn sá þat, at konungr var kominn, þá ruddu þeir fyrir hon-
um, ok lagði hann þá at skipi Eindriða Jónssonar. Þá³⁰ eyddu Hákonar menn smáskipin, ok gengu upp á knörr-
una, en sumir á land. Erlingr skakki ok hans menn áttu harða sókn; hann var í fyrirrúmi, han kallaði á stafnbúa sína, ok bað þá ganga upp á konungaskipit. Þeir svörðu, at þat var eigi dælt, ok þar var járn á trjám fyrir. Erl-³⁵

ingr gékk þá fram í stafninn, ok dvaldist þar litla hríð, áðr en þeir greiddu uppgöngu á konungsskipit, ok hruðu þat skip. Tók þá at flýja allr herrinn; eptir þat hljóp á kaf mart liðit ok mart flýði, en allr fjöldinn komst á land.

5 Svá sem Einarr Skúlason segir:

Margr féll maðr af dreyrgu
marblakks á kaf saxi,
gnógt eldi fékkak gýgjar
glaum, rak ná fyrir straumi.
10 Elfr varð unda gjálfri
eitrköld roðin heitu,
vitnis féll með vatni
varmt öldr í men Karmtar.

Mörg flutu auð, á úrga,
álm sveigði lið, hjálma
rauð flugu stál, í stríðri
stafablóðug skip móðu,
áðr á grund af græðis
græðinga lið flæði,
sveil varð í rym rítar
rýr Hákonar, dýrum.

Einarr orti um Gregorium Dagsson flokk, þann er kallaðr
15 er Elfarvísur. Ingi konungr gaf grið Nikólási Skjaldvarar-
syni, þá er skip hans var hroðit, ok gékk hann þá til Inga
konungs, ok var með honum síðan, meðan hann lifði.
Eindriði Jónsson hljóp á skip Inga konungs, þá er hans
skip var hroðit, ok bað sér griða. Konungr vildi gefa
20 honum grið, en son Hávarðs klínings hljóp til ok hjó
hann banahögg, ok var þat verk mjök lastat; en hann
sagði, at Eindriði hafði ráðit drápi Hávarðs, föður síns.
Eindriði var mjök harmaðr, ok þó mest í Þrændalögum.
Þar féll mart af liði Hákonar, en eigi fleiri höfðingjar.
25 Fátt féll af Inga konungs liði, en mart var sárt. Hákon
flýði á land upp, en Ingi fór norðr í Víkina sínu liði;
hann var í Víkinni um vetrinn, ok Gregorius. En er þeir
kómu til Björgynjar frá orrostu menn Inga konungs, synir
Ívars af Eldu, Bergljótr ok þeir bræðr, þá drápu þeir
30 Nikólás skegg, er gjaldkeri hafði verit, ok fóru síðan heim
norðr í Þrándheim. Hákon konungr kom norðr fyrir jól,
en Sigurðr var stundum heima á Reyri. Gregorius hafði
tekit honum grið af Inga, at hann skyldi hafa eignir sínar
allar, því at þeir Gregorius ok Sigurðr vóru náfrændr.
35 Hákon konungr var í kaupangi um jólin, ok börðust menn
hans einn aptan um jólin í hirðstofunni snemma jólanna,

ok höfðu 8 menn bana, ok margir urðu sárir. En eptir hinn átta dag jóla þá fóru þeir lagsmenn Hákonar inn á Eldu, Álfr roði, son Óttars birtings, ok nær 80 manna, ok kómu þar á úvart öndurða nótt, þá er hinir váru druknir, ok lögðu eld í stofuna, en þeir gengu út ok⁵ vörðust. En þar féll Bergljótr, son Ívars, ok Ögmundur, bróðir hans, ok mjök mart manna. Þar höfðu verit nær 30 manna inni. Um vetrinn í kaupangi norðr andaðist Andres Símonarson, fóstbróðir Hákonar konungs, ok var hit mesta harmaðr. Erlingr skakki ok menn Inga kon-¹⁰ ungs, þeir er í Björgyn váru, létu sem þeir mundu fara norðr þá ok þá um vetrinn ok taka Hákon, ok varð ekki af. Gregorius sendi þau orð austan or Konunga-
hellu, ef hann sæti jafnnær sem þeir Erlingr, at hann mundi eigi sitja kyrr í Björgyn, ef Hákon léti drepa vini¹⁵ Inga konungs í Þrandheimi ok lögunauta þeirra.

Bardagi á bryggjum.

12. Ingi konungr ok Gregorius fóru austan um vátir til Björgynjar. En þegar er Hákon spurði þat, ok þeir Sigurðr, at Ingi var farinn or Víkinni, þá fóru þeir austr²⁰ hit efra í Víkina. En er þeir Ingi konungr kómu til Björgynjar, þá gerðist úsætt milli Halldórs Brynjólfssonar ok Bjarnar Nikolássonar. Ok spurði húskarl Bjarnar, hví hinn væri svá bleikr, þá er þeir mœttust á bryggjum niðri; en hann kvað sér látit blóð. Eigi vildi ek svá²⁵ verða við blóðlátit físbleikr, sem þú ert. En ek ætla, kvað hinn, at þú mundir verr við verða ok údrengiligar. Ok varð eigi upphaf meira at en svá. Þá óx orð af orði, þar til er þeir deildu ok börðust því næst. Þá var sagt Halldóri Brynjólfssyni, at húskarl hans var særðr á brygg-³⁰ jum; en Halldórr drakk þar hjó í garðinum, gékk hann þá pangat til. En áðr váru þeir komnir húskarlar Bjarnar, ok þótti Halldóri þeir újafnt skilit hafa, ok stökuðu þeir Bjarnar húskörlum ok knúskuðu þá. Þat var sagt Birni

bukk, at Víkverjar börðu húskarla hans á bryggjum niðri. Þá tóku þeir Björn vörn sín ok fóru til ok vildu hafna sinna manna; urðu þá áverkar með þeim. Þá var sagt Gregorio, at Halldórr, mágr hans, þurfti liðs, ok húskarlar
5 hans vörn hoggvir niðr á stræti úti. Þá hljópu þeir Gregorius í brynjur sínar ok fóru til. Þá spurði Erlingr skakki, at Björn, systurson hans, barðist við þá Halldór ok Gregorium á bryggjum inn, ok honum var liðs þörf. Þá fór hann til þannug, ok var allfjöldmennr, ok bað menn
10 veita sér lið, kvað mönnum klæki í vera, ef einn víkverskr maðr skal yfir oss ganga hér í frændhaga várum, ok mun oss þat æ ok æ uppi. Þar féllu 14 menn, ok höfðu 9 þegar bana, en 5 önduðust síðar or sárum, en mart varð sárt. Þá kómu Inga konungi orð, at þeir börðust inn á
15 bryggjum Gregorius ok Erlingr, ok fór hann til ok vildi skilja þá, ok mátti engu á orka, því at þeir vörn svá óðir hváirtveggju. Þá kallaði Gregorius á Inga konung, bað hann frá fara, kvað hann engu mundu mega á orka at svá búnu; kvað þat hinn mesta geig, ef honum yrði
20 nökkut: því at eigi kann vita, hvar sá er, er eigi sparir þat úhapp við sik, ef hann þykkist í færi komast. Þá fór konungr í brott. En er þurru hlaup hin mestu, þá gengu þeir Gregorius upp til Nikoláskirkju, en þeir Erlingr eptir, ok kölluðust þá á. Síðan kom Ingi konungr
25 í annat sinn ok sætti þá, ok vildu þeir þá hváirtveggju, at hann skipaði einn milli þeirra. Þá spurðu þeir, at Hákon var í Víkinni, ok fór Ingi konungr ok Gregorius austr, ok höfðu mjök mart skipa. En er þeir kómu austr, þá stukku þeir Hákon undan, ok varð engi orrosta. Fór
30 þá Ingi konungr inn til Oslóar, en Gregorius var í Konungahellu.

Dráp Munans.

13. Gregorius spurði til þeirra Hákonar konungs litlu síðar, þar sem heita Saurbœir, þat er uppi við mark-
35 irnar. Hann fór þangat, ok kom um nótt, ok hugði, at

at ek þóttumst vita, at Gregorius mundi eigi sitja svá lengi, at hann mundi eigi til hefndar ráða; en þetta fólk lét, sem ekki væri jafnskylt sem jóladrykkja sjá, ok eigi mætti henni bregða; því at ek veit víst, ef ek væra þar, at annattveggja mundi at meira ráði framfarit, eða vit 5 Gregorius mundim fara til einnar gistingar báðir ella. En þar er sá maðr farinn, er mér hefir beztr verit, ok mest hefir landinu haldit í hendr mér; en þat hugða ek til þessa, at skamt mundi milli okkar verða. Nú skal ek einn við leggja, at fara til fundar við þá Hákon, ok skal 10 annattveggja, at ek skal hafa bana, eða stíga yfir þá Hákon ella; en eigi er slíks manns at hefndra, sem Gregorius var, þótt þeir komi allir fyrir. Maðr svarar, lét hann lítt mundu þurfá at leita þeirra, kvað þá þannug ætla til fundar hans. Kristín var þar í Osló, dóttir Sigurðar konungs, 15 bræðrunga Inga konungs. Konungr spurði, at hon ætlaði or böenum brott, ok sendi henni orð ok spurði, hví hon vildi or böenum. En henni lézt agasamligt pykkja, ok kvað eigi kvenna vist þar vera. Konungr bað, at hon skyldi eigi í brott fara: með því at vér hafim gagn, sem 20 ek ætla, þá muntu hér vel haldin, 'en með því at ek falla, þá munu vinir mínir eigi ná at búa um lík mitt, en þó skaltu biðja, at þér sé lofat at bua um líkit; máttu mér svá helzt launa þat, er ek hefi verit vel við pik.

25

Frá Inga konungi.

16. Blasiusmessu at kveldi kom njósni Inga konungi, at Hákonar væri þá ván til bæjarins. Þá lét Ingi konungr blása liðinu upp or böenum, ok lét fylkja, ok var þá skorat nær 40 hundraða manna. Konungr lét vera fylkingina 30 langa, ok eigi mer en 5 menn á þyktina. Þá mæltu menn við konung, at hann skyldi eigi vera í orrustu, lézt pykkja mikil ábyrgð á honum: ok veri Ormr, bróðir þinn, höfðingi fyrir liðinu. Konungr svarar: Þat ætla ek, ef Gregorius lifði ok væri hann hér nú, en ek væra fallian, ok 35

skyldi mín hefna, at hann mundi eigi liggja í fylsknum, ok mundi vera í orrostu sjálf; en þótt ek sjá verr atskjót-
aðr fyrir vanheilsu sökum, en hann var, þá skal ek eigi
verr viljaðr við hann; ok er engi ván, at ek muna eigi í
5 orrostu vera. Svá segja menn, at Gunnhildr, er Símon
hafði átt, fósttra Hákonar konungs, létu sitja úti til sigrs
Hákoni; en þat vitraði, at þeir skyldi berjast við Inga
konung um nótt, en aldri um dag; kvað þá hlýða mundu.
En Þordís skeggja er sú kona nefnd, er sagt er, at úti sat,
10 en eigi veit ek sann á því. Símon skálpr hann hafði gengit
í bæinn ok lagzt niðr at sofa, ok vaknaði við herópit.
En er á leið nóttina, kom njón til Inga konungs; var
honum sagt, at þeir Hákon fóru þá utan á ísinn, en íss
lá alt frá bænum út til höfvaðeyjar.

15

Tala Inga konungs.

17. Ingi konungr með sinn her gekk þá út á ísinn,
ok setti fylking sína fyrir bæinn. Var Símon Skálpr í
þann arminn, er út vissi til Þrælabergs, en í þann arm-
inn, er inn var fyrir Nunnusetr, var Guðröðr Sudreyja kon-
20 ungr, son Ólafs klínings, ok Jón, son Sveins Bergþors-
sonar buks. En er þeir Hákon kómu at fylking Inga
konungs, þá æptu hvárirtveggju heróp. Þeir Guðröðr ok
Jón báknðu til þeirra Hákonar, ok létu þá vita, hvar
þeir váru fyrir. Síðan sneru Hákonar menn þar at, en
þeir Guðröðr flýðu þegar, ok mundi þat vera nær 15 hundruð
25 manna. En Jón ok mikil sveit með honum hljópu í lið
Hákonar, ok barðist með þeim. Þetta var sagt Inga kon-
ungi. Hann svaraði svá: Mikit hefir skilt vini mína; aldri
mundi Gregorius svá fara, meðan hann lifði. Þá mæltu
30 menn, báðu konunginn, at hesti skyldi skjóta undir hann,
ok riði hann or orrostu ok upp á Raumaríki: muntu þar
fá gnógt lið þegar í dag. Engi hugr er mér á því, sagði
konungr; opt hefi ek heyrt yðr þat mæla, ok þykki mér
satt, at lítit lagðist fyrir Eysteinn konung, bróður minn,
35 síðan er hann lagðist á flóttu, ok var hann vel at sér

gerr um alla bluti, þá er konung fríða. Nú kann ek þat sjá við vanheilindi mitt, hversu lítit fyrir mik mun leggjast, ef ek tek þat til, er honum skyldi svá mjök vefjast, jafnmikit sem atferð okkra skildi, ok heilsu ok alt eljan. Ek var þá á annan vetr, er ek var til konungs tekinn í Noregi, ⁵ en nú em ek vel hálfþritugr. Ek þykkjumst vandræði ok ábyrgðir hafa meir haft í konungdóminum, heldr en skemtan ok inndæli; ek hefi margar orrostur áttar, stundum með meira liði, stundum minna; hefir sú mín gæfa mest verit, at ek hefi aldri á flótta komit; ráði guð lífi mínu, ¹⁰ hversu langt vera skal, en aldri mun ek á flótta leggjast.

Fall Inga konungs.

18. En er þeir Jón ok hans félagar höfðu rofit þann fylkingararm Inga konungs, þá flýðu þeir, ok margir, er þar höfðu næst staðit; ok skildist þá ok riðlaðist fylk- ¹⁵ ingin, en þeir Hákon sóttu þá fast at; þá var ok komit at dagan. Þá var sótt at merki Inga konungs, ok í þeirri hrið féll Ingi konungr, en Ormr, bróðir hans, hélt þá upp orrostu. Flýði þá mart fólkit upp í bæinn. Ormr fór tysvar í bæinn, síðan er konungr var fallinn, ok eggjaði ²⁰ liðit, ok hvártveggja sinn gékk hann út á ísinn ok hélt upp orrostu. Þá sóttu þeir Hákon þann fylkingararminn, er Símon skálpr var fyrir; ok í þeirri atgöngu féll af Inga liði Guðbrandr Skafhögsson, mágr konungs; en Símon skálpr ok Hallvarðr hikri gégust á ok börðust með sveitir ²⁵ sínar, ok ókust út fyrir Þrælaberg; í þeirri hrið féllu þeir báðir Símon ok Hallvarðr. Ormr konungsbróðir fékk þar allgott orð, ok flýði þó at lyktum. Áðr um vetrinn hafði Ormr fastnat sér Rögnu, dóttur Nikolás mása, er átt hafði Eysteinn konungr Haraldsson, ok skyldu þá ganga at ³⁰ brullaupinu sunnudaginn eptir. Blasiusmessa var á frjádegi. Ormr flýði austr á Svíþjóð til Magnús, bróður síns, er þá var þar konungr, en Rögnvaldr var þar jarl, bróðir þeirra. Þeir váru synir Ingiríðar ok Heinreks halta; hann var son

Sveins Sveinssonar Danakonungs. Kristín konungsdóttir bjó um lík Inga konungs, ok var hann lagðr í steinvegginn í Hallvarðskirkju utar frá kór hinum syðra megin; þá hafði hann verit konungr hálfan þriðja tug vetra. Í þeirri orrostu féll mart manna af hvárumtveggjum, en þó miklu fleira af Inga liði. Árni Friðeksson féll af Inga liði. En þeir Hákonar menn tóku upp brullaupsveizluna ok stórmikit hlutskipti annat.

Frá Hákonni konungi ok Kristínu konungsdóttur.

10 19. Hákon konungr lagði þá land alt undir sik, ok skipaði allar sýslur sínum mönnum, ok svá kaupstaði. Þeir Hákon konungr ok hans menn höfðu stefnur sínar í Hallvarðskirkju, er þeir réðu landráðum. Kristín konungsdóttir gaf fé til prests þeim, er kirkjulukla varðveitti, at
15 hann leyndi manni hennar í kirkjunni, svá at sá mætti heyra hjal þeirra Hákonar. En er hon varð vör við, hvat þeir réðu, sendi hon orð til Björgynjar Erlingi skakka, bónda sínum, at hann skyldi aldri trúa þeim.

Jartegn Ólafs konungs með Væringjum.

20 20. Sá atburðr varð á Stiklastöðum í Noregi, sem fyrr var ritat, at Ólafr konungr kastaði frá sér sverðinu Hneiti, þá er hann fékk sár. En einhverr maðr, sønskr at ætt, hafði brotit sverð sitt, ok tók sá upp sverðit Hneiti ok vá með því. En sá maðr komst brott or bardaga ok
25 fór með öðrum flóttamönnum; kom hann fram í Svíþjóð ok fór heim til bús síns. Hafði hann sverð þat um alla sína ævi, en síðan hans son, ok tók hvern eptir annan þeirra frænda, ok fylgði þat jafnan eign sverðsins, at hvern sagði öðrum nafn sverðsins, ok svá þat hvaðan þat var
30 komit. En þat var miklu síðar á dögum Kirialax Miklagarðs keisara, at þar váru í garði stórar sveitir Væringja; þá bar svá at á einu sumri, þá er keisarinn var í herferð nökkurri, ok lágu þeir í herbúðum. Væringjar héldu vörð ok vöktu yfir konungi; lágu þeir á völlum fyrir utan

herbúðir; þeir skiptu nóttinni með sér til vöku, en þeir er ádr höfðu vakat, lögðust þá niðr ok sváfu; þeir váru allir með alvæpni. Þat var siðr þeirra, þá er þeir lögðust til svefnis, at hverr hafði hjálm á höfði (en skjöld yfir sér, ok sverð undir höfði), ok skyldi leggja hægri hönd á 5 meðalkafla. Einnhverr þeirra félaga, sá er hlotit hafði vörð hinn efsta hluta nætr, þá vaknaði hann í dagan, þá var sverð hans í brottu; en er hann leitaði, þá sá hann sverðit, hvar lá á vellinum langt frá honum. Hann stóð upp ok tók sverðit; ætlaði hann, at félagar hans, þeir er 10 vakat höfðu, mundu hafa gert til spotts at véla frá honum sverðit; þess synjuðu þeir fyrir sik. Slíkir atburðir urðu þrjár nætr. Þá undraðist hann mjök sjálfr, ok svá aðrir, þeir er þetta sá eða heyrðu, ok spurðu menn hann eptir, hverju þat mundi gegna. Þá sagði hann, at sverð þat var 15 kallat Hneitir, ok Ólafr hinn helgi hafði átt ok borit sjálfr í orrostu á Stiklastöðum; hann sagði ok, hvernug síðan hafði farit sverð þat. Síðan var þetta sagt Kirialax konungi; þá lét hann kalla til sín mann þann, er með sverð þat fór, fékk honum gull, þrenn jafnvirði sverðsins. En 20 konungr lét sverðit bera í Ólafskirkju, þá er Væringjar halda; var þat þar síðan yfir altara. Eindriði ungi var þá í Miklagarði, er þessir atburðir gerðust; sagði hann þessa sögu í Noreg, svá sem Einarr Skúlason váttaf í drápu þeirri, er hann orti um Ólaf konung hinn helga, 25 ok er þar kveðit um þenna atburð.

Önnur jartegn Ólafs konungs.

21. Sá atburðr varð á Griklandi, þá er þar var Kirialax konungr, at konungr fór herferð á Blökumannaland. En er hann kom á Pezinavöllu, þá kom þar á móti 30 honum heiðinn konungr með úvígjan her. Þeir höfðu þangat haft hestalið ok vagna stóra mjök, ok ofan á vígskörð. En er þeir bjoggu náttból sitt, þá skipuðu þeir vögnum, hverjum við annan, fyrir utan herbúðir sínar, en þar fyrir utan grófu þeir mikit diki. Var þat þá alt 35

saman vígi svá mikit, sem borg væri. Konungr hinn heiðni var blindr. En er Grikkjakonungr kom, þá settu heiðingjar fylking sína á völlum fyrir vagnaborg. Þá settu Grikkir sína fylking þar í móti, ok riðu hvárltveggju ok börðust; fór þá illa ok úheppiliga; flyðu þá Grikkir ok höfðu fengit mikit manntjón, en heiðingjar féngu sigr. Þá skipaði konungr fylking af Frökkum ok Flæmingjum, en síðan riðu þeir fram móti heiðingjum ok börðust við þá, ok fór sem hinum fyrrum, at margir váru drepnir, en allir flyðu, þeir er undan kómust. Varð þá Grikkjakonungr reiðr mjök hermönnum sínum, en þeir svöruðu honum, báðu hann þá taka til Væringja vínbelgja sinna. Konungr segir svá, at hann vill eigi spilla gersimum sínum svá, at leiða fá menn, þótt þeir væri hraustir, móti svá miklum her. Þá svaraði orðum konungs Þórir helsingr, er þá réð fyrir Væringjum: Þótt þar væri fyrir eldr brennandi, þá munda ek ok mínir liðar þegar í hlaupa, er ek víska, at þat keyptist í, at þér, konungr! hefðit þá frið eptir. En konungr svaraði: Heitit þér á hinn helga Ólaf konung yðarn til fulltings ok sigrs yðr. Væringjar höfðu hálf tó fimta hundrað manna, þá tóku þeir heit sitt með handfesti, ok hétu því at reisa kirkju í Miklagarði með sínum kostnaði ok góðra manna stöðum, ok láta þá kirkju vígja til vegs ok dýrðar hinum helga Ólafi konungi. Síðan runnu Væringjar fram á völlinn. En er þat sá heiðingjar, þá sögðu þeir konungi sínum, at þá fór enn lið af Grikkjakonungs her: ok er þetta, sögðu þeir, hönd full manna. Þá svaraði konungr: Hverr er sá hinn tiguligi maðr, er þar ríðr á þeim hvíta hesti fyrir liði þeirra? Eigi sjám vér þann, sögðu þeir. Þar var eigi minni liðsmunr en svá, at 60 heiðingja væri í móti einum kristnum manni, en eigi síðr héldu Væringjar til bardaga alldjarfliga. En þegar er þeir kómu saman, þá sló ótta í lið heiðingja ok hræzlu, svá at þeir tóku þegar at flyja, en Væringjar ráku þá, ok drápu brátt mikinn fjölda. En er þat sá Grikkir ok Frakkar, þeir er áðr höfðu flyit fyrir heið-

ingjum, sóttu þá til ok ráku flóttann með þeim; váru þá Væringjar komnir upp í vagnaborgina; varð þar hit mesta mannfall. En er heiðingjar flyðu, þá varð handtekinn hinn heiðni konungr, ok höfðu Væringjar hann með sér. Tóku þá kristnir menn herbúðir heiðingja ok vagna- 5 borgina.

SAGA MAGNÚS KONUNGS ERLINGSSONAR.

Upphaf Magnús konungs Erlingssonar.

1. Síðan er Erlingr varð þess viss, hver ráðagerð þeirra Hákonar var, þá sendi hann boð öllum höfðingjum, þeim
5 er hann vissi, at trúnaðarvinir höfðu verit Inga konungs, ok svá hirðsveitinni ok handgengnum mönnum konungs, þeim er undan höfðu komizt, ok húskörlum Gregorii, ok gerði þeim stefnulag. En er þeir funnust ok áttu tal sitt þá réðst þat þegar, at þeir skyldu halda saman flokkinum,
10 um, ok bundu þeir þat fastmælum milli sín. Síðan töluðu þeir þat, hvern þeir skyldu til konungs taka. Þá talaði Erlingr skakki, leitaði, ef þat væri ráð höfðingja eða annarra ríkismanna, at tekinn væri til konungs son Sím-
onar skálps, dótturson Haralds konungs gilla, en Jón
15 Hallkelsson byndist fyrir flokkinn. Jón mæltist undan. Var þá leitat við Nikolás Skjaldvararson, systurson Magnús konungs berfœtts, ef hann vildi gerast höfðingi fyrir flokkinum. Hann svaraði á þá lund, at þat væri hans ráð, at
taka þann til konungs, er af konungaætt væri kominn, en
20 þann til ráða fyrir flokkinn, er vænn væri til vits; lét mundu betra verða til liðs. Þá var leitat við Árna konungsmág, ef hann vildi láta taka til konungs nökkurn sona sinna, bræðra Inga konungs. Hann svaraði því, at son Kristínar, dótturson Sigurðar konungs, væri bezt ætt-
25 borinn til konungdóms í Noregi: er þar, sagði hann, sá maðr til forráða með honum, er skylda berr til at vera forsjámaðr fyrir honum ok ríkinu, er Erlingr er faðir hans, maðr vitr, harðráðr, ok reyndr mjök í orrostum ok landráðamaðr góðr; mun hann eigi skorta til þessa ráðs fram-

kvæmd, ef hamingja fylgir. Tóku margir vel undir þetta ráð. Erlingr svarar: Svá heyrist mér til, sem þeir sé flestir, er þessa máls er leitat við, er heldr færast undan at taka upp vandann. Nú sýnist mér jafnvíst, þótt vér hefim þetta mál, hvárt heldr er, at tignin fæst þeim, er 5 fyrir beitist flokkinum, eða verðr hinn veg, sem áðr hefir nú mjök mörgum farit, þeim er slík stórræði hafa upptekit, at fyrir þat hafa týnt allri eigunni, ok þar með lífinu. En ef framgangrinn verðr at þessu máli, þá má vera, at þeir sé nökkurir, er vildi þenna kost hafa tekit; mun sá 10 þess þurfa, er gengr í þenna vanda, at setja ramligar skorður við, at eigi sæti hann þá mótgangi eða fjándskap af þeim, er nú eru í þessu ráði. Allir játtu því, at gera þetta samband með fullum trúnaði. Erlingr mælti: Þat er frá mér at segja, at næst þykki mér þat bana mínum, 15 at þjóna Hákon; ok þótt mér þykki þetta hit háskasamligsta, þá vil ek heldr til þess hætta, at láta yðr fyrir sjá; ok mun ek taka við forráðum flokksins, ef þat er allra yðarra ráð ok fýsi, ok vilit ér allir binda þetta með svardögum. Allir játtu því, ok var á þeirri stefnu þat 20 ráðið, at þeir skyldu Magnús Erlingsson til konungs taka. Síðan áttu þeir þing í bænum, ok á því þingi var Magnús til konungs tekinn yfir land alt. Þá var hann 5 vetra gamall. Síðan gengu til handa honum allir menn, þeir er þar váru, er handgengnir höfðu verit Inga konungi, ok 25 hafði hverr þeirra slíkar nafnbætr, sem áðr hafði haft með Inga konungi.

Ferð Magnús konungs til Danmerkr.

2. Erlingr skakki byrjaði ferð sína ok réð sér til skipa, ok hafði með sér Magnús konung ok alla hand- 30 gengna menn, þá er þar váru. Þar var í för Árni konungsmágr ok Ingiríðr, móðir Inga konungs, ok synir hennar tveir ok Jón kutiza, son Sigurðar storks, ok húskarlar Erlings, ok svá þeir er verit höfðu húskarlar Gregorii, ok höfðu alls 10 skip. Þeir fóru suðr til Danmerkr á fund 35

Valdimars konungs ok þeirra Buriz Heinrekssonar, bróður Inga konungs. Valdimarr konungr var frændi skyldr Magnús konungs. Þær vóru systir, dóttir Haralds konungs or Görðum austan — hann var son Valdimars Jarisleifs-
 5 sonar — Ingibjörg, móðir Valdimars konungs, ok Málmfríðr, móðir Kristínar, móður Magnús konungs. Valdimarr konungr tók vel við þeim, ok vóru þeir Erlingr löngum á stefnum ok ráðagerðum, ok kom þat upp af tali þeirra, at Valdimarr konungr skyldi veita styrk Magnúsi konungi allan af
 10 sínu ríki, þann er hann þyrfti til þess at eignast Noreg, ok halda síðan; en Valdimarr skyldi hafa þat ríki í Noregi, sem haft höfðu hinir fyrri frændr hans, Haraldr Gormsson ok Sveinn tjúguskegg, Víkina alla norðr til Rygjárbits. Var þessi ráðagerð bundin eiðum ok einkamálum.
 15 Síðan búa þeir Erlingr ferð sína af Danmörk ok sigldu út af Vendilskaga.

Orrosta í Túnsbergi.

3 Hákon konungr fór þegar um vórit eptir páskir norðr til Þrándheims; hann hafði þá skip öll, þau er átt
 20 hafði Ingi konungr. Hákon átti þing í bænum í kaupangi ok var hann þar til konungs tekinn um allt land. Þá gaf hann Sigurði af Reyri jarldóm, ok var hann þar til jarls tekinn. Síðan fóru þeir Hákon aptr suðr, ok allt í Vík austr; fór konungr til Túnsbergs, en sendi Sigurð jarl
 25 austr í Konungahellu at verja land með sumu liðinu, ef Erlingr kæmi sunnan. Þeir Erlingr komu at Ögðum, ok héldu þegar norðr til Björgynjar; þeir drápu þar Arna brigðarskalla, sýslumann Hákonar konungs, ok fóru aptr austr þaðan til móts við Hákon konung. En Sigurð jarl
 30 hafði ekki orðit varr við sunnanferðina Erlings, ok var hann þá enn austr við Elfi, en Hákon konungr var í Túnsbergi. Erlingr lagði við Hrossanes, ok lá þar nokkurar nætr. Hákon konungr bjóst við í bænum. Erlingr lagði at bænum, þeir tóku byrðing einn ok hlóðu með viði ok
 35 hálmi, ok lögðu í eld, en veðrit stóð upp í bæinn, ok rak

byrðinginn at bönum. Hann lét bera kaðla tvá á byrðinginn ok tengja við skútur tvær, lét róa svá eptir, sem byrðinginn rak fyrir. En er eldrinn var mjök kominn inn at bönum, þá héldu þeir köðlum, er á skútunum váru, svá at eigi mátti bœrinn brenna. Reyk lagði svá þykt í 5 bœinn, at ekki sá af bryggjunum, þar sem fylking konungs stóð. Síðan lagði Erlingr öllu liðinu utan eptir á veðrit eldinum, ok skutu upp á þá. En er bœjarmenn sá, at eldrinn nálgadist hús þeirra, ok margir urðu sárir af skotum, þá gerðu þeir ráð sitt, ok sendu Hróald prest 10 langtölu út á fund Erlings, at taka sér grið ok bönum af Erlingi, ok rufu fylking konungs, þá er Hróaldr sagði þeim, at griðin váru tekin. En er bœjarmanna lið var brott farit, þá þyntist lið á bryggjunum; eggjuðu þá sumir Hákonar menn, at við skyldi taka, en Önundr Símonarson sagði svá, er þá hafði mest ráð fyrir liðinu: Eigi mun ek 15 berjast til ríkis Sigurði jarli, en hann sé hvergi nær. Síðan flýði Önundr, ok þá alt lið með konungi, ok fóru upp á land, ok féll þar mjök mart manna af Hákonar liði. Svá var þá kveðit:

Önundr kvaðsk eigi mundu
við orrostu kosta,
fyrir en sunnan sigldi
Sigurðr jarl með húskarla.

Mjök fara Magnús rekkar 20
mætir upp á stræti,
en Hákonar haukar
hart skunduðu undan.

Þorbjörn skakkaskáld segir svá:

Greitt frá ek, gumna dróttinn
gríðar fáks, í víðu,
trauðr era tenn at rjóða,
Túnsbergi þér snúna.

Hræddusk bjarttra brodda 25
bœjarmenn við rennu,
ugðu eld ok sveigðan
álm dynviðir málma.

Hákon konungr fór hit efra norðr í Þrándheim. En er Sigurðr jarl spurði þetta, þá fór hann með skipum öllum, 30 þeim er hann fékk, hit ytra norðr til móts við Hákon konung.

Frá Erlingi ok Hákon.

4. Erlingr skakki tók skip þau öll í Túnsbergi, er Hákon konungr átti. Þar fékk hann Bækisúðina, er Ingi 35

konungur hafði átt. Erlingr fór síðan ok lagði undir Magnús alla Víkina, ok svá norðr alt sem hann fór, ok sat um vetrinn í Björgyn. Þá lét Erlingr drepa Ingibjörn sipil, lendan mann Hákonar konungs norðr í Fjörðum. Hákon
5 konungur sat í Þrándheimi um vetrinn, en eptir um vórit bauð hann út leiðangri, ok bjóst at fara suðr til móts við Erling. Þar vóru þá með honum Sigurðr jarl, Jón Sveinsson, Eindriði ungi, Önundr Símonarson, Philippus Pétsson, Philippus Gyrðarson, Rögnvaldr kunta, Sigurðr
10 kápa, Sigurðr hjúpa, Friðrekr kœna, Ásbjörn á Forlandi, Þorbjörn, son Gunnars gjaldkera, Straðbjarni.

Frá liði Erlings.

5. Erlingr var í Björgyn ok hafði lið mikit, ok tók þat til ráðs, at hann lagði farbann fyrir kaupskip öll, er
15 fara vildu norðr til kaupangs, fyrir því at hann hugði, at ofskjótt mundi koma Hákonu njósn, er skipin fœri í milli, ok fann þó þat til, at Björgynjarmenn væri makligri at hafa gœzku, þá er á skipunum var, þott údýrra væri keypt at hyrdingsmönnum, en þeim þœtti fallit, heldr en flutt
20 væri í hendr fjándmönnum várum ok úvinum, þeim til styrks. Nú sömnuðust skip til bæjarins, því at mörg kómu hvern dag, en engi fóru í brott. Þá lét Erlingr setja upp skip sín, þau er léttust vóru, ok lét þann kvitt fara, at hann mundi þar biða ok veita viðrtöku við vana sinna
25 fullting ok frænda. En einnhvern dag lét Erlingr blása til stýrimanna stefnu, ok gaf þá lof öllum kaupskipa stýrimönnum at fara, hvert er þeir vildu. En er menn höfðu fengit leyfi af Erlingi skakka, þeir er fyrir byrdingum réðu ok áðr lágu albúnir at fara með varnaði sínum,
30 sumir með kaupum, en sumir áttu önnur erendi, var þat þá ok veðr, er vel var segltækt norðr með landi, ok fyrr en nón kvæmi þess dags, höfðu allir siglt, þeir er búnir vóru; sótti sá sína ferð ákaflegast, er skip hafði skjótast, keptist hverr við annan. En er þetta samflot kom norðr
35 á Mœri, þá var þar fyrir lið Hákonar konungs, ok sjálfr

hann var þar í liðsamnaði ok búnaði, ok stefndi til sín lendum mönnum ok leiðangrsmönnum, ok hafði þá áðr langa hrið ekki til tíðinda spurt af Björgyn. En nú féngu þeir eina njón af öllum skipum, er sunnan fóru, at Erlingr skakki hafði uppsett skip sín í Björgyn, ok mundu þeir 5 hans eiga þangat at vitja, ok sögðu, at hann hefði mikit lið. Þaðan sigldi Hákon til Véeyjar, en gerði frá sér menn inn í Raumsdal, Sigurð jarl ok Önund Símonarson, at fá sér lið ok skip; ok hann sendi frá sér menn á Mœri hvaratveggju. En er Hákon konungr hafði dvalzt fár nætr 10 í kaupbœnum, þá lagði hann brott ok suðr nökkuru lengra, ok pótti sem þá mundi fljótara byrjuð þeirra ferð, ok lið mundi skjótara til hans koma. Erlingr skakki hafði leyft brottferð byrðingum or Björgyn sunnudaginn, en týsdaginn, er lokit var formessum, var blásit konungs lúðri, ok 15 stefnir hann til sín liðsmönnum ok boejarmönnum, ok lét setja fram skip þau, er áðr váru uppsett. Erlingr átti húsping við lið sitt ok leiðangrsmenn; sagði þá ætlan sína, nefndi menn til skipstjórnar, lét lesa upp, hverir skráðir váru á konungsskipinu. Lauk svá þessu þingi, at 20 Erlingr bað hvern búast um í sínu rúmi, hvar sem skipat var; lét þann missa skyldu lífs eða limá, er þá dveldist eptir í bœnum, er hann lagði braut Bækisúðinni. Ormr konungsbróðir lagði þegar brott sínu skipi um kveldit, ok flest skip þau er áðr höfðu verit á floti. 25

Frá Erlingi skakka.

6. Óðinsdaginn áðr messur væri sungnar í bœnum, lagði Erlingr brott öllu liðinu or bœnum; þeir höfðu 21 skip; þá var blásandi byrr sunnan með landi. Erlingr hafði með sér Magnús konung, son sinn; margir váru þar 30 lendir menn, ok höfðu hit frídasta lið. Þá er Erlingr sigldi norðr fyrir Fjörðu, þá sendi hann skútu inn af leið til bús Jóns Hallkelssonar, ok lét taka Nikólás, son Símonar skálps, ok Maríu Haraldsdóttur gilla, ok höfðu þeir hann með sér út til liðsins, fór hann á konungsskipit. Frjádaginn 35

þegar í öttu sigldu þeir á Steinavág. Hákon konungr lá
 þá í höfn þeirri, er heitir ok hafði 14 skip; var
 hann sjálfr ok menn hans uppi á eyjunni á leiki, en lendir
 menn hans sátu á haugi nökkurum. Þeir sá, at báttr nökkurr
 5 reri sunnan at eyinni; tveir menn váru þar á, ok létu þeir
 fallast í kjölinn ofan, ok tóku þeir fram árum eigi úákaf-
 ligar. En er þeir kómu at landi, festu þeir eigi bátinn,
 ok runnu báðir. En þetta sá ríkismenn, ok ræddu sín í
 milli, at þessir menn mundu segja kunna tíðindi nökkur;
 10 stóðu upp ok gengu í móti þeim. Ok þegar er þeir funnust,
 spurði Önnurðr Símonarson: Kunnut þit nökkut segja til
 Erlings skakka, er þit farit svá ákafliga? Sá svaraði, er
 fyrri mátti máli upp koma fyrir mæði sakir: Hér siglir
 Erlingr sunnan at yör með 20 skip eða því nær, ok mörg
 15 ýrit stór, ok munut þér nú skjótt sjá segl þeirra. Þá
 svaraði Eindriði ungi: Ofnær nefi, kvað karl, var skotinn
 í auga. Gengu þeir þá þegar skyndiliga þar til, sem
 leikrinn var, ok því næst kvað lúðr við, ok var blásinn
 herblástr öllu liði til skipa sem ákaflegast, ok var þat í
 20 þann tíma dags, er mjök var matbúið. Til skipanna stefndi
 alt fólk, hljóp hvern þar út á skip, sem honum var næst,
 ok urðu skipin újafnskipuð; taka þeir til ára, sumir reisa
 viðuna, ok snúa norðr skipunum, ok stefna til Véeyjar,
 fyrir því at þeir væntu sér þar mikils liðs af bæjarmönnum.

25

Fall Hákonar konungs.

7. Þessu næst sjá þeir segl þeirra Erlings, ok svá
 hvárir aðra. Eindriði ungi hafði þat skip, er kallat var
 Draglaun, langskipsbuza mikil, ok hafði þá orðit liðfátt,
 því at þeir höfðu hlaupit á önnur skip, er þar höfðu áðr
 30 á verit; þat var seinst skipa Hákonar. En þá er Eindriði
 kom gegnt eyinni Sekk, þá kom Bækisúðin eptir þeim, er
 Erlingr skakki stýrði, ok festi saman þau skip. En Hákon
 var þá nálíga kominn inn til Véeyjar, er þeir heyrðu
 lúðragang; því at aptr sneru þau skipin, er næst váru, ok
 35 vildu veita lið Eindriða, ok leggja þá hvártveggju til

orrostu, svá sem við kómust; fóru mörg seglin ofan þverskipa, en engi váru tengð, ok lögðu borð við borð. Þessi orrosta varð ekki löng, áðr skipan ryfist á skipi Hákonar konungs; féllu sumir, en sumir hljópu fyrir borð. Hákon steypiti yfir sik grári kápu, ok hljóp á annat skip; en er hann hafði dvalizt þar litla hríð, þóttist hann vita, at hann var með úvinum þar kominn. Ok er hann hugsaði fyrir sér, þá sá hann enga sína menn eða sín skip allnær; þá gékk hann á Bækisúðina ok fram í stafnsveit, ok bað sér griða, en stafnbúar tóku hann til sín ok gáfu honum grið. En í þessi hríð hafði orðit mikit mannfall, ok þó meira af Hákonar mönnum. Fallinn var þá á Bækisúðinni Nikolás, son Símonar skálps, ok var hans dráp kent þeim sjálfum Erlings mönnum. Eptir þetta varð hvíld á orrostu, ok greiddust sér hvar skipin. Þá var sagt Erlingi, at Hákon konungr var þar á skipinu, ok stafnbúar hans höfðu tekit Hákon til sín ok heituðust at verja hann. Erlingr sendi mann fram á skipit, ok bað þat segja stafnbúum, at þeir varðveitti Hákon svá, at hann færi eigi á brott, en lézt mundu eigi í móti mæla, at konungr hefði grið, ef þat væri ráð rikismanna, ok væri þaðan leitat um sættir. Stafnbúar mæltu allir, at hann skyldi mæla allra höfðingja heilastr. Þá lét Erlingr blása ákafliga ok bað menn þess, at þeir skyldu leggja at skipum þeim, er úbroðin váru, sagði, at þeir mundu eigi komast í betra færi at hefna Inga konungs. Þá æptu allir heróp, ok eggjaði hverr annan, ok greiddu til atlögunnar. Í þessum þys var Hákon konungr særðr banasári. En eptir fall hans, ok þá er hans menn urðu þess varir, þá reru þeir at fast, ok köstuðu hlífum ok hjoggu tveim höndum, ok hirtu þá eigi um líf sitt. Þessi ofrausn gerðist þeim brátt at skaða miklum, því at Erlings menn sá þá bera höggstaði á þeim; féll lið Hákonar konungs mikill blutr; þar þat mest til, at liðsmunr var mikill, ok menn Hákonar hlífðu sér lítt, en engi þurfti griðin at nefna af Hákonar mönnum, nema þeir einir, er rikismenn tóku á vald sitt ok festu fé fyrir. Þessir menn

féllu af Hákonar liði: Sigurðr kápa, Sigurðr hjúpa, Rögnvaldr kunta. En nökkur skip kómust undan ok reru inn í fjörðu, ok hulpu svá lífi sínu. Lík Hákonar konungs var flutt inn í Raumsdal, ok var þar jarðat. Sverrir konungr, 5 bróðir hans, lét flytja lík Hákonar konungs norðr til kaupangs ok leggja í steinvegginn í Kristskirkju fyrir sunnan í kórinum.

Flótti liðshöfðingja Hákonar konungs.

8. Sigurðr ok Eindriði ungi, Önundr Símonarson, 10 Frirekr kœna ok enn fleiri höfðingjar héldu saman flokkinum, leifðu skipin í Raumsdal ok fóru síðan til Upplanda. Erlingr skakki ok Magnús konungr fóru liði sínu norðr til kaupangs, ok lögðu land alt undir sik, hvar sem þeir fóru. Síðan lét Erlingr stefna Eyraþing; var þar Magnús tekinn 15 um alt land til konungs. Dvaldist Erlingr þar litla bríð, því at honum þóttu Þrændir ekki vera trúligir þeim feðgum; var Magnús þá kallaðr konungr yfir öllu landi. Hákon konungr var maðr heldr fríðr sýnum, vel vaxinn, hár ok mjór; hann var herðibreiðr mjök, því kölluðu liðsmenn 20 hann Hákon herðibreið. En fyrir því at hann var ungr at aldri, höfðu aðrir höfðingjar ráðagerð með honum; hann var kátr ok lítillátr í máli, leikinn ok hafði ungmenntis æði, vinsæll var hann við alþýðu.

Upphaf Sigurðar konungs.

25 9. Markús á Skógi hét maðr upplenzkr, frændi Sigurðar jarls. Markús fostraði son Sigurðar konungs; sá hét ok Sigurðr. Síðan tóku Upplendingar Sigurð til konungs með ráði Sigurðar jarls ok annarra höfðingja, þeirra er fylgt höfðu Hákon konungi, ok höfðu þeir þá enn styrk 30 mikinn liðs; fór flokkurinn optliga í tvenningu; var konungr ok Markús minnr á viðborða, en Sigurðr jarl ok aðrir höfðingjar með sínar sveitir meir við háskann; fóru þeir með flokkinn mest um Upplönd, en stundum ofan í Víkina. Erlingr skakki hafði með sér jafnan Magnús, son sinn;

hafði hann ok skipastól allan ok landvarnir. Var hann í Björgyn um haustit hríð nökkura, ok fór þaðan austr í Vík ok settist í Tünsbergi, efnaði þar til vetrsetu, ok samnaði at sér um Víkina sköttum ok skyldum, þeim er konungr átti; hann hafði ok frítt lið ok mikit. En með því at Sigurðr jarl hafði litit af landi, en mikit var fjölmenni, varð brátt féfátt, ok þar er eigi váru höfðingjar nær, þá varð eptir fénu leitat mjök aflaga, sumt með frekligum sakagiptum, en sumt berliga með ránum.

Dæmðr Sigurðr jarl.

10

10. Í þann tíma stóð Noregs veldi með blóma miklum; var bóndafólk auðigt ok ríkt, ok úvant úfrelsi eða úfriði flokkanna; gerðist brátt mikit orðlag ok stórar frásagnir, þá er rænt var. Víkverjar váru fullkomnir vinir Magnús konungs ok Erlings; olli því mest vinsæld Inga konungs Haraldssonar, því at Víkverjar höfðu með sínum styrk jafnan þjónat undir þann skjöld. Erlingr lét hafa varðhöld á böenum, ok vöktu 12 menn hverja nótt. Erlingr átti jafnan þing við böendr, ok var þá talat opt um úspektir Sigurðar manna; ok með fortölum Erlings ok annarra liðsmanna, þá fékkst mikill rómr til þess af bóndum, at þat væri mikit happaverk, at menn léti þann flokk aldri þrífast. Árni konungsmágr talaði langt um þetta mál, ok hart at lyktum; beiddi hann þess alla menn, er á váru þinginu, bæði liðsmenn ok böendr ok bæjarmenn, at menn skyldu gera vápnatak at því, at dæma með lögum Sigurð jarl ok allan flokk þeirra til fjándans bæði lífs ok dauða. En með ákafa lýðsins ok ústilling, þá játtu allir því; var þetta údæmaverk gert ok fest, svá sem lög váru til at dæma á þingum. Hróaldr prestur langtala talaði um þetta mál; hann var maðr málsnjallr, ok kom sú tala mjök í einn stað, svá sem áðr hafði talat verit. Erlingr veitti um jólin í Tünsbergi, en hann gaf mála þar um kyndilmessu.

Frá Erlingi.

11. Sigurðr jarl fór með hit fríðasta lið sitt um Víkina, ok gékk undir hann mart lið fyrir ofríkis sakir, en margir guldu fé; fór hann svá víða uppi á landi, ok kom fram í 5 ymsum stöðum. Váru þeir sumir í flokkinum, er sér leituðu griða á laun til Erlings, en þar kómu þau svör í mót, at allir menn, þeir er þess leituðu, skyldu hafa lífsgríð, en þeir einir landsvist, er eigi væri í stórsökum við hann. En er þat spurðu flokksmenn, at menn skyldu eigi lands- 10 vistina hafa, þá hélt þat mjök saman flokkinum; því at þeir váru margir, er sik vissu at því sanna, at Erlingi mundu þykkja mjök sakbitnir. Philippus Gyrðarson gékk til sætta við Erling, ok fékk aptr eignir sínar, ok fór aptr til búa sinna. Litlu síðar kómu þar Sigurðar menn ok drápu 15 hann. Mörg slög veittu hvarir öðrum í eltum eða í manna aftökum, ok er þat ekki ritat, er eigi áttust höfðingjar við.

Erlingr fær njósn um Sigurð jarl.

12. Þat var á öndverðri föstu, er njósn kom Erlingi, at Sigurðr jarl mundi koma á fund hans, ok var til hans 20 spurt hér ok hvar, stundum nær, en stundum firrmeir. Erlingr gerði þá njósn frá sér, at hann skyldi varr verða, hvar sem þeir kvæmi fram. Hann lét ok hvert kveld blása öllu liðinu upp or bönum, ok lágu þeir um nær í samnaði, ok var alt skipt liðinu í fylkingar. Þá kom Erlingi njósn, 25 at þeir Sigurðr jarl váru þaðan skamt í brott upp á Ré. Erlingr byrjar þá ferð sína or bönum ok hafði með sér alt bœjarfólk, þat er vígt var ok vápnat, ok svá kaupmenn, nema 12 menn, er eptir váru at gæta bœjarins. Hann fór or bönum týsdaginn í annarri viku langaföstu eptir nó- 30 ok hafði hverr maðr með sér tveggja daga vist; fóru þá um nóttina, ok varð þeim seint at koma liðinu or bönum. Um einn hest ok einn skjöld váru tveir menn. Þá er skorat var liðit, þá var nær 13 hundruð manna. En er njósn kom í mót þeim, var þeim sagt, at Sigurðr jarl var

á Ré, á þeim bæ er Rafnnes heitir; með 5 hundruð manna. Lét þá Erlingr kalla saman liðit, ok sagði þau tíðindi, er hann hafði spurt; en allir eggjuðu, at þeir skyldu skunda ok taka hús á þeim, eða berjast þegar um nóttina. Erlingr talaði ok mælti svá: Þat mun líkligt þykkja, at 5 fundr várr Sigurðar jarls muni brátt at berast; eru í þeirra flokki ok margir aðrir þeir menn, er oss mætti minnisamt vera þeirra handaverk, er þeir hjoggu niðr Inga konung, ok sva marga aðra vára vini, sem seint er tölva á at koma; gerðu þeir þau verk með fjánda krapti ok fjölkyngi ok 10 níðingskap, því at þat stendr hér í lögum várum ok landsrétti, at engi maðr hefir svá fyringert sér, at eigi heiti þat níðingsverk eða morðvíg, er menn drepast um nætr. Hefir þessi flokkur sér leitat þeirra heilla at tilvísan fjölkunnigra manna, at þeir skyldu um nætr berjast, en eigi undir sólu; hafa þeir ok með þvílíkri framkvæmd þann sigr 15 unnit, at stíga yfir höfuð þvílíkum höfðingja, sem þeir hafa at jörðu lagt. Nú höfum vér þat optliga sagt ok sýnt, hvernug afleitt oss sýnist um þeirra hátt, er þeir hafa um nætr til bardaga ráðit; skulu vér fyrir því heldr hafa hinna höfðingja dæmi, er oss eru kunnari, ok betra er eptir at 20 líkja, at berjast um ljósa daga ok með fylking, en stelast um nætr á sofandi menn; höfum vér lið gott í móti, eigi meira her, en þeir hafa; skulum vér biða dags ok lýsingar ok haldast saman í fylkingu, ef þeir vilja nökkur áhlaup oss veita. Eptir þat settist niðr alt liðit; tóku sumir í 25 sundr heyhjálma nökkura ok gerðu sér af ból, sumir sátu á skjöldum sínum ok biðu svá lýsingar. Svalt var veðr ok vátadrífa.

Frá fylking Sigurðar jarls.

13. Sigurðr jarl hafði svá fremi fengit njósuna, er 30 liðit var komit nær at þeim. Stóðu menn hans upp ok vápnudust, ok vissu úgerla, hversu mikit lið þeir Erlingr höfðu; vildu sumir flýja, en flestir vildu biða. Sigurðr jarl var vitr maðr ok snjallr í máli, en kallaðr ekki mikill

áræðismaðr; var hann ok fúsari þá at flýja, ok fékk hann af því mikit ámæli af liðsmönnum. En er lýsa tók, tóku hváirtveggju at fylkja liðinu; fylkti Sigurðr jarl á brekku nökkurri fyrir ofan brúna, milli ok bæjarins; þar féll lítil 5 á; en þeir Erlingr fylktu öðrum megin árinna; á bak fylking þeirra váru menn á hestum vel vápnaðir, þeir höfðu konung með sér. Jarls menn sá þá, at liðsmunr mundi vera mikill, ok töldu þat ráð at leita á skóginn. Jarl svarar: Þat segit þér, at mér fylgi engi hugr, en nú skal 10 þat reyna; ok gæti nú hverr sín, at eigi flýi eða fálmi fyrr en ek. Vér höfum vígi gott, látum þá ganga yfir brúna, en er merkit kemr yfir brúna, þá steypumst vér á þá fyrir brekkuna, ok flýi nú engi frá öðrum. Sigurðr jarl hafði brúnaðan kyrtil ok rauða skikkju, ok drepit upp 15 skautunum, fítskúa á fótum; hann hafði skjöld ok sverð, er Bastarðr var kallaðr. Jarl mælti: Þat veit guð með mér, at heldr en þiggja mikit gull, þá vilda ek ná með Bastarði at koma einu höggvi við Erling skakka.

Fall Sigurðar jarls.

20 14. Lið Erlings skakka vildi ganga fram at brúnni; hann mælti, bað þá venda upp með ánni: Er á þessi lítil ok engi torføra, því att slétt er at. Var svá gert. Jarls fylking fór upp eptir brekkunni gegnt þeim. En þá er þraut brekkuna ok slétt var yfir ána ok gott, þá mælti 25 Erlingr, at hans menn skyldu syngja Pater Noster ok biðja, at þeir hefði gagn, er betr gegndi. Þá sungu þeir Kirial allir hátt, ok börðu vápnum allir á skjöldu sína. En við þann gný skutust á brott ok flýðu 3 hundruð manna af Erlings liði. Gékk Erlingr ok hans lið yfir ána, en jarls 30 menn æptu heróp. En þeim brást framhlaupit fyrir brekkuna at Erlings fylking; tókst orrosta á framanverðri brekkunni; váru fyrst spjótalög, ok þegar brátt höggorrosta; fór á hæl jarls merki, svá at Erlingr ok hans menn kómust upp á brekkuna. Varð þá skömm orrosta, áðr jarls lið 35 flýði á skóginn, er at baki þeim var áðr. Þá var sagt Heimskringla, III.

Sigurði jarli, ok báðu menn hann flýja. Hann svaraði: Fram vér nu, meðan vér megum. Géngu þeir þá fram allhraustliga ok hjoggu til beggja handa. Í þeirri hríð féll Sigurðr jarl ok Jón Sveinsson ok nær 60 manna. Þeir Erlingr létu fátt manna, ok ráku flóttann at skóginum. 5 Þá stöðvaði Erlingr liðit ok hvarf aptr. Hann kom þar at, er þrælur konungs vildu draga klæði af Sigurði jarli, ok var hann eigi með öllu ørendr, ok vissi þó ekki. Hann hafði fólgt sverð sitt í umgjörð, ok lá þat þar hjá honum. Erlingr tók þat upp ok laust með þrælana, bað þá braut 10 skríða. Eptir þat hvarf Erlingr aptr með liði sínu, ok settist í Túnsbergi. Sjau nóttum síðar en jarl féll, tóku þeir Erlings menn Eindriða unga, ok var hann drepinn.

Frá Markúsi af Skógi ok Sigurði konungi.

15. Markús af Skógi ok þeir Sigurðr fóstrar réðu 15 ofan í Víkina, er váraði, ok féngu sér þar skip. En er Erlingr spurði þat, þá fór hann austr eptir þeim, ok hittast þeir í Konungahellu. Flýðu þeir Markús út í eyrna Hísing; dreif þar ofan landstólk Hísingsbúar ok géngu í fylking með Markús mönnum. Þeir Erlingr reru at landi, en 20 Markús menn skutu á þá. Þá mælti Erlingr við sína menn: Tökum skip þeirra, ok göngum ekki upp at berjast við landsher; Hísingsbúar eru illir heimsóknar, harðir menn ok úvitir; munu þeir litla hríð hafa flokk þenna með sér, því at Hísing er lítit land. Svá var gert, at þeir tóku 25 skipin ok fluttu yfir til Konungahellu. Markús ok hans lið fóru upp á Markir, ok ætluðu þaðan til áhlaupa; höfðu þá hvárir njósn af öðrum. Erlingr hafði fjölmenni mikit, nefndi þar til lið or heruðum; veittu þá hvárigir öðrum árásir.

Upphaf Eysteins erkibyskups.

30

16. Eysteinn, son Erlends hímalda, var kosinn til erkibyskups eptir andlát Jóns erkibyskups. Eysteinn var vígðr á sama ári ok Ingi konungr féll. En er Eysteinn erkibyskup kom til stóls, var hann vel þokkaðr öllu lands-

fólki; hann var skörungr mikill ok maðr ættstórr; tóku
 Þrændir vel við honum, því at flest stórmenni í Þrændalögum
 var bundit í frændsemi eða í nökkurum tengðum
 við erkibyskup, en allir fullkomnir í vináttu. Erkibyskup
 5 hóf þá málaleitan við böendr; talaði fyrst um fjárþurft stað-
 arins, ok þat með, hversu mikla uppreist staðrinn þurfti
 at hafa, ef hann skyldi þá vera þeim mun sœmiligar hald-
 inn en áðr, sem hann var þá tignari en áðr, er þar var
 erkibyskupsstóll settr. Hann beiddi þess böendr, at þeir
 10 skyldu veita honum silfrmetinn eyri í sinn sakeyri, en áðr
 hafði hann sakmetinn eyri, sem gékk í konungs sakeyri;
 en þess auralags er helmings munr, at meiri er sá, er
 hann vildi hafa, silfrmetinn eyrir. En við styrk frænda
 erkibyskups ok vina, en framkvæmd hans sjálfs, þá gékk
 15 þetta við, ok var þat dæmt at lögum um öll Þrændalög
 ok um fylki þau, er í hans erkibyskupsríki váru.

Frá Markúsi ok Sigurði konungi.

17. Sigurðr ok Markús, þá er þeir höfðu látit skip
 sín í Elfunni, sá þat, at þeir fengu ekki fang á Erlingi,
 20 þá snerust þeir til Upplanda, ok fóru svá hit efra norðr
 til Þrándheims; var þeim þar vel fagnat; var Sigurðr þar
 til konungs tekinn á Eyraþingi. Róðust þar til flokksins
 margir góðra manna synir; réðu þeir þar til skipa, ok
 bjoggust skyndiliga, fóru er sumraði suðr á Mœri, ok tóku
 25 allar konungstekjur, hvar sem þeir fóru. Þeir váru í Björgyn
 lendir menn til landvarnar Nikolás Sigurðarson, Nökkvi
 Pálsson, ok enn fleiri sveitarhöfðingjar, Þórólfr dryllr,
 Þorbjörn gjaldkeri ok margir aðrir. Þeir Markús sigldu
 norðan, ok spurðu, at Erlings menn höfðu fjölment í
 30 Björgyn; sigldu þar útleið ok suðr um. Þat höfðu menn
 á máli, at þat sumar höfðu Markús menn byr, hvar sem
 þeir vildu fara.

Dráp Sigurðar konungs ok Markús.

18. Erlingr skakki, þegar er hann spurði, at þeir
 35 Markús höfðu norðr snúit, þá hélt hann norðr í Víkina,

ok dró af sér lið ok varð brátt fjölmennr, ok hafði skip stór ok mörg. En er hann sótti út í Víkina, fékk hann andviðri, ok lá lengi hér ok hvar í höfnum alt þat sumar. En er þeir Markús kómu austr á Lista, þá spurðu þeir, at Erlingr hafði her úvígjan í Víkinni, vendu þá aptr 5 norðr. En er þeir kómu á Hörðaland, þá ætluðu þeir til Björgynjar, en er þeir koma fyrir bæinn, þá róa þeir Nikolás innan í móti þeim, ok höfðu lið miklu meira ok skip stærri. Sá þeir Markús þá engi annan sinn kost, en róa suðr undan; stefna sumir til hafs út, sumir suðr í sund, 10 sumir í fjörðu inn. En Markús ok sumt lið með honum hljópu upp í ey þeirri, er Skarpa heitir. Þeir Nikolás tóku skip þeirra, gáfu grið Jóni Hallkelssyni ok nökkurum mönnum öðrum, en drápu flest þat er þeir náðu. Nökkurum dögum síðar fann Eindriði heiðafylja þá Sigurð ok Markús; 15 váru þeir fluttir til Björgynjar. Var Sigurðr höggvinnr út frá Grafdali, en Markús var hengðr við annan mann á Hvarfsnesi; en þat var Mikjálsmessu. Flokkir sá, er þeim hafði fylgt, dreifðist þá.

Frá Erlingi ok Hísingsbúum.

20

19. Frirekr kœna ok Bjarni hinn illi, Önuendr Sím-onarson, Örnólfr skorpa, þeir höfðu róit á haf út með nökkurum skipum, ok héldu hit ytra með hafi austr fyrir land. En hvar sem þeir kómu við land, ræntu þeir ok drápu vini Erlings. En er Erlingr spurði dráp þeirra 25 Markús, þá gaf hann heimleyfi lendum mönnum ok leiðangrsmönnum, en hann sjálf hélt þá sínu liði austr yfir Foldina, því at hann spurði þar til Markús manna. Erlingr hélt til Konungahellu, ok dvaldist þar um haustit. Á fyrstu viku vetrar fór Erlingr út í eyrna Hísing með 30 miklu liði, ok krafði þar þings. Hísingsbúar kómu ofan ok héldu upp þingi. Erlingr bar sakir á hendr þeim um þat, er þeir höfðu hlaupit í flokk með Markús mönnum ok fylkt liði í móti honum. Özurr hét sá maðr, er ríkastr var bónda, er talaði af þeirra hendi. Var þingit langt, en 35

at lyktum festu bændr dóm Erlingi, en hann gerði þeim stefnulað á viku fresti í bönum, ok nefndi til 15 menn af böndum at koma þar. En er þeir kómu, dömdi Erlingr á hönd þeim at gjalda þrjú hundruð nauta. Fóru bændr
 5 heim ok undu illa sínum hluta. Litlu síðar lagði ís á ána ok fraus inni skip Erlings; þá héldu bændr gjaldinu ok lágu í samnaði um hríð. Erlingr bjó þar til jólaveizlu, en Hisingsbúar höfðu samburðaröl ok héldu sveit um jólin. Um nóttina eptir fimta dag jóla fór Erlingr út í eyna ok
 10 tók hús á Özuri ok brendi hann inni, ok alls drap hann þú tigi manna, ok brendi þrjá bæi, fór síðan aptr til Konungahellu. Síðan kómu bændr til hans ok guldu gjaldit.

Dráp Frireks kœnu ok Bjarnar illa.

20. Erlingr skakki bjóst þegar um várit, er hann
 15 mátti flota skipum sínum fyrir ísum, ok fór or Konunga-
 hellu. Hann spurði, at þeir herjuðu norðr í Víkinni, er verit höfðu fyrr Markús menn. Erlingr hélt til njósnum um farar þeirra, ok fór at leita þeirra, ok hitti þá, er þeir lágu í höfn nökkurri. Önundr Símónarson ok Örnólfr skorpa
 20 kómust undan, en Frirekr kœna ok Bjarni hinn illi urðu handteknir, ok drepit mart af sveitungum þeirra. Erlingr lét binda Frirek við akkeri ok kasta fyrir borð; var Erlingr af því verki hit mesta úpokkaðr í Þrændalögum, því at Frirekr átti þar hina beztu ætt. Bjarna lét Erlingr
 25 hengja, ok mælti hann þá, sem hann var vanr, hin mestu orðskræpi, áðr hann var hengðr. Svá segir Þorbjörn skakkaskáld:

Urð dró austan fjarðar
 Erlingr at víkingum,
 30 mein fékk margr af Kœnu
 maðr, er hann fór þaðra.

Færðr var fleinn meðal herða
 Frireks, ofar nekkvi
 skoldi úparfr öldum
 illgjarn við tré Bjarni.

Önundr ok Örnólfr, ok þær sveitir er undan höfðu komizt, flýðu til Danmerkr, en váru stundum á Gautlandi eða í Víkinni.

Ræður Erlings ok erkibyskups.

21. Erlingr skakki hélt síðan til Túnshergs, ok dvaldist þar lengi um vartit. En er sumraði, hélt hann norðr til Björgynjar; var þar þá allmikit fjölmenni. Þar var þá Stephanus legatus af Rómaborg ok Eysteinn erkibyskup, 5 ok aðrir byskupar innlenzkir. Þar var ok Brandr byskup, er þá var vígðr til Íslands; þar var ok Jón Loptsson, dótturson Magnús konungs berfœtts; þá hafði Magnús konungr ok aðrir frændr Jóns tekit við frændsemi hans. Eysteinn erkibyskup ok Erlingr skakki vartu opt á tali 10 ok á einmælum; ok eitt sinn var þat í ræðum þeirra, at Erlingr spurði: Er þat með sannindum, herra! er menn segja, at þér hafit aukit auralag um sakeyri yðarn við bændr norðr í landit? Erkibyskup svarar: Þat er vist satt, at bændr hafa mér þat veitt, at auka auralag um sakeyri 15 minn; hafa þeir þat gert at sjálfræði sínu en með engum pyndingum, aukit í því guðs dýrð ok auðœfi staðar vart. Erlingr sagði: Hvárt eru þat lög, herra! hins helga Ólafs konungs, eða hafit ér tekit nökkuru frekara þetta mál, en svá sem ritat er í lögbókinni? Erkibyskup svarar: Svá 20 mun hinn helgi Ólafr konungr lögin hafa sett, sem hann fékk þá jáorð ok samþykki alþýðu til; en ekki finnst þat í hans lögum, at bannat sé at auka guðs rétt. Erlingr sagði: Vilit þér auka yðarn rétt, þá munut þér styrkja vilja oss til þess, at vér aukim jafnmiklu konungsréttinn. 25 Erkibyskup svarar: Aukit hefir þú nú áðr með gnógu nafn ok ríki sonar þíns; en ef ek hefi aflaga tekit auralögin af þeim Þrændum, þá ætla ek stœrra bera hin lagabrotin, er sá er konungr yfir landi, er eigi er konungs son; etu þar hvárki til þess lög né dœmi hér í landi. Erlingr sagði: 30 Þá er Magnús var til konungs tekinn yfir Noregs ríki, var þat gert með yðarri vitand ok ráði ok svá annarra byskupa hér í landi. Erkibyskup svarar: Því héztu þá, Erlingr! ef vér samþykktim með þér, at Magnús væri til konungs tekinn, at þú skyldir styrkja guðs rétt í öllum stöðum með 35 öllum krapti þínum. Játi ek því, sagði Erlingr, at ek hefi

heitit at halda guðs lög ok landsrétt með öllum mínum styrk ok konungs. Nú sé ek hér betra ráð til, en hvárr okkarr kenni öðrum brígðmæli; höldum heldr öll einkamál vár; styrkit þér Magnús konung til ríkis, svá sem þér

5 hafit heitit, en ek skal styrkja yðart ríki til allra farsælligra hluta. Fór þá öll ræðan mjúkliga með þeim. Þá mælti Erlingr: Ef Magnús er svá til konungs tekinn, sem forn siðr er til hér í landi, þá megut þér af yðru valdi gefa honum kórónu, sem guðs lög eru til at smyrja kon-

10 ung til veldis. En þótt ek sjá eigi konungr eða af konunga ætt kominn, þá hafa þeir konungar nú verit flestir í váru minni, er eigi vissu jafnvel sem ek til laga eða landsréttar; en móðir Magnús konungs er konungs dóttir ok dróttningar skilfengin; Magnús er ok dróttningar son ok

15 eiginkonu son. En ef þer vilit gefa honum konungs vígslu, þá má engi hann taka síðan af konungdóminum at réttu. Eigi var Vilhjálmr bastardr konungs son, ok var hann vígðr ok kórónaðr til konungs yfir Englandi, ok hefir síðan haldizt konungdómr í hans ætt á Englandi, ok allir

20 verit kórónaðir. Eigi var Sveinn Úlfsson í Danmörk konungs son, ok var hann þó þar kórónaðr konungr, ok síðan synir hans, ok hverr eptir annan þeirra frænda kórónaðr konungr. Nú er hér í landi erkistóll; er þat mikill vegr ok tign lands várs; aukum vér nú enn með

25 góðum hlutum: höfum konung kórónaðan eigi siðr en enskir menn eða Danir. Síðan töluðu þeir erkibyskup ok Erlingr um þetta mál optliga, ok fór alt sáttgjarnliga. Síðan bar erkibyskup þetta mál fyrir legatann, ok fékk auðveldliga snúit legatanum til samþykkis við sik. Átti erkibyskup

30 þá stefnu við ljóðbyskupa ok aðra kennimenn, ok bar þetta mál fyrir þá; en allir svöruðu á eina lund, sögðu þat sitt ráð sem erkibyskup vildi vera láta, ok fýstu allir, at vígsla færi fram, þegar þeir funnu, at erkibyskup vildi svá vera láta; var þat þá allra dómr.

Vígsla Magnús konungs.

22. Erlingr skakki lét búa í konungsgarði til veizlu mikillar, ok var höll hin mikla tjölduð þellum ok bakklæðum, ok búin með hinum mesta kostnaði. Var þar veitt hirðinni ok öllum handgengnum mönnum; þar var fjöldi boðsmanna 5 ok margir höfðingjar. Magnús tók þá konungsvígslu af Eysteini erkibyskupi, ok þar váru at vígslunni aðrir 5 byskupar ok legatinn ok fjöldi kennimanna. Erlingr skakki ok með honum 12 lendir menn sóru lagaeiða með konungi. Ok þann dag, er vígslan var, hafði konungr ok Erlingr í 10 boði sínu erkibyskup ok legatann ok alla byskupa, ok var sú veizla hin vegsamligsta; gáfu þeir feðgar þar margar stórgjafir. Þá var Magnús konungr 8 vetra; þrjá vetr hafði hann þá konungr verit.

Frá sendimönnum Danakonungs.

15

23. Valdimarr Danakonungr hafði þá spurt þau tíðindi af Noregi, at þar var þá Magnús einn konungr, ok þá var eytt flokkum öllum öðrum þar í landi. Þá sendi konungr menn sína með bréfum til Magnús konungs ok þeirra Erlings, minti þá á einkamál þau, er Erlingr hafði bundit 20 við Valdimar konung, svá sem hér var fyrr ritat, at Valdimarr konungr skyldi eignast Víkina austan til Rygjarbits, ef Magnús yrði einvaldskonungr í Noregi. En er sendimenn kómu fram ok sýndu Erlingi bréf Danakonungs, ok hann skilr tilkall þat, er Danakonungr hefir í Noregi, þá 25 bar Erlingr þetta fyrir aðra menn þá, er hann skaut ráðum til. En þeir sögðu allir eitt, at aldri skyldi Dönum miðla af Noregi, því at menn sögðu, at sú öld hefði verst verit þar í landi, er Danir höfðu vald yfir Noregi. Sendimenn Danakonungs töluðu sitt mál fyrir Erlingi ok beiddu 30 hann orskurðar. Erlingr bað þá fara með sér í Vík austr um haustit, sagði, at hann mundi þá veita orskurð, er hann hefði hitta þá menn í Víkinni, er vitrastir váru.

Frá Erlingi ok Víkverjum.

24. Erlingr skakki fór um haustit austr í Vík, ok
dvaldist í Túnssbergi; gerði menn yfir til Borgar, ok lét
stefna þar fjögurra fylkna þing í Borginni; síðan fór Erl-
5 ingr þannug með liði sínu. En er þing var sett, þá talaði
Erlingr, ok sagði frá því, hver ráðagerð hefði verit staðfest
með þeim Danakonungi, þá er þeir Erlingr höfðu hafit
flokk þenna fyrsta sinn: Vil ek, sagði hann, ok halda öll
einkamál, þau er vér gerðum þá, ef þat er vili ok samþykki
10 yðart bóndanna, at þjóna Danakonungi heldr en þessum
konungi, er hér er vígðr ok kórónaðr til lands. Bændr
svöruðu Erlingi, ok sögðu svá: Fyrir engan mun viljum
vér gerast menn Danakonungs, meðan einn várr er á lífi
Víkverjanna. Geystist þá at múgr allr með ópi ok kalli,
15 ok báðu Erling halda eiða sína, er hann hafði þá svarit
öllu landsfólki, at verja land sonar þíns, en vér skulum
allir fylgja þér. Sleit svá því þingi. Síðan fóru sendimenn
Danakonungs heim suðr til Danmerkr, ok sögðu sitt erendi
slíkt sem var. Danir veittu Erlingi mikit ámæli ok öllum
20 Norðmönnum, sögðu, at þeir væri aldri reyndir nema at
illu; fóru þau orð um, at Danakonungr mundi eptir um
várit hafa úti her sinn ok herja í Noreg. Erlingr fór um
haustit norðr til Björgynjar, ok sat þar um vetrinn, ok
gaf þar mála.

25 *Frá bréfum Þrændra.*

25. Vetr þann fóru menn nökkurir danskir hit efra
um land, ok sögðu þat, sem margtítt er, at þeir skyldu
fara til hins helga Ólafs konungs til vöku. En er þeir
kómu til Þrándheims, þá hittu þeir þar marga ríkismenn,
30 sögðu þá erendi sín, at Danakonungr hafði sent þá at
leita sér vináttu til þeirra ok viðtöku, ef hann kemr í
land, en hann heitr at gefa þeim bæði ríki ok fé. Þessarri
orðsending fylgði bréf ok innsigli Danakonungs, ok þat
með, at þeir Þrændirnir skyldu senda í mót sín bréf ok
35 innsigli. Þeir gerðu svá, ok urpust flestir vel undir orð-

sending Danakonungs. Sendimenn fóru aptr austr, er á leið langaföstu. Erlingr sat í Björgyn, en er váraði, sögðu vinir Erlings honum pata þann, er þeir höfðu spurt af byrðingsmönnum, er komnir váru norðan or Þrándheimi, at Þrændir væri berir í fjándskap við hann, ok þeir lýsti því á þingum sínum, ef Erlingr kæmi í Þrándheim, at hann skyldi aldri koma út um Agðanes með fjörvi. Erlingr sagði, at slíkt væri upplostning ok hégómi. Erlingr lýsti því, at hann mundi fara suðr á Unarheim til gagn-dagapings, ok lét búa snekkju tvítugsessu ok skútu fimt-¹⁰ ánsessu, ok enn vistabyrðing. En er skipin váru búin, þá lögðust á sunnanveðr hvöss. Týsdag í gagnðögum lét Erlingr blása liði sínu til skipa, en menn váru traudir or böenum, ok þótti ilt at róa andróðann. Erlingr lagði norðr í Byskupshöfn. Þá mælti Erlingr: Illa kurrit þér at róa¹⁵ andróðann, takit nú ok reisit viðurnar, dragit síðan seglin, ok látum ganga norðr skipin. Þeir gerðu svá, sigldu norðr um daginn ok um nóttina. Óðinsdag at kveld sigldu þeir inn um Agðanes; varð þá fyrir þeim samflot mikit, byrðingar ok aðrar ferjur ok skútur, var þat vökulið, fóru inn²⁰ til bæjar, sumt fyrir þeim, en sumt eptir; gáfu bæjarmenn engi gaum at fyrir þá sök um langskipa sigling.

Frá Erlingi ok Þrændum.

26. Erlingr skakki kom til bæjarins þann tíma, er sunginn var óttusöngur uppi á Kristskirkju. Þeir Erlingr²⁵ hljópu í bæinn, ok var þeim sagt, at Alfr rodi, son Óttars birtings, lendr maðr, sat þá enn ok drakk með sína sveit. Erlingr veitti þeim atgöngu; var Alfr drepinn ok flest öll sveit hans. Fátt féll annarra manna, því at flestir höfðu gengit til kirkju. Þetta var um nóttina fyrir uppstigningar-³⁰ dag. Þegar um morgininn lét Erlingr blása öllu liðinu út á Eyrar til þings. En á þinginn bar Erlingr sakir á Þrændi, ok kendi þeim landráð við konunginn ok sik, ok nefndi til Bárð standala ok Pál Andreasson ok Razabárd, hann hafði þá bæjarbygð, ok enn mjök marga aðra. Þeir³⁵

svöruðu ok færðu sik undan sökum. Þá stóð upp kapalín Erlings ok hélt upp bréfum mörgum ok innsiglum, ok spurði, ef þeir kendi innsigli sín þar, þau er þeir hefði sent um várit Danakonungi; váru þá ok lesin upp bréfin.

5 Þar váru ok þeir hinir dönsku menn með Erlingi, er með bréfum höfðu farit um vetrinn; hafði Erlingr fengit þá til þess; sögðu þeir þá fyrir allri alþýðu hvers þeirra orð, er mælt hafði. Svá mæltir þú, Razabárðr! sögðu þeir, ok barðir á brjóstit: Or þessu brjósti kómu at upphafi öll

10 þessi ráð. Bárðr svaraði: Örr var ek þá, herra minn! er ek mæltu slíkt. Urðu þá engi füng önnur, en festa Erlingi sinn dóm á öllu því máli. Tók hann þá þegar úgrynni fjár af mörgum mönnum, en lagði alla úgilda, þá er drepnir váru. Fór Erlingr síðan aptr suðr til Björgynjar.

15 *Færð Valdimars konungs í Noreg.*

27. Valdimarr konungr hafði þat vár úti her mikinn í Danmörk, ok hélt liðinu norðr í Víkina. Þegar er hann kom í veldi Noregs konungs, þá höfðu bændr fyrir samnað ok múg manns. Konungr fór friðsamliga ok spakliga; en

20 hvar sem þeir fóru um meginland, þá skutu menn á þá, ok þótt einn eða tveir væri; ok þótti Dönum þat fullr illvili við sik landsmanna. En er þeir kómu til Túnsberga, þá stefndi Valdimarr konungr þar þing á Haugum, en ekki sótti til or heruðum. Þá talaði Valdimarr konungr

25 fyrir liðinu ok mælti svá: Auðsætt er um landsfólk þetta, at allir standa oss í móti; eigum vér nú tvá kosti fyrir höndum, þann annan, at fara herskildi yfir landit ok eira engu, hvárki fé né mönnum; hinn er annarr kostur, at fara suðr aptr við svá búit, ok er þat nærr mínu skapi, at fara

30 heldr í austrveg til heiðinna landa, er gnóg eru fyrir, en drepa eigi hér kristit fólk, þótt þat hefði ærna maktligleika til þess. En allir aðrir váru fúsir til at herja, en þó réð konungr, at þeir fóru aptr suðr; var þó allvíða rænt um úteyjar, ok hvarvetna þegar konungr var eigi nær. Fóru

35 þeir suðr til Danmerkr ok varð ekki til tíðinda.

Ferð Erlings til Jótlands.

28. Erlingr skakki spurði, at Danakonungr var kominn í Víkina; þá bauð hann út almenningi um alt land at liði ok skipum, ok varð þat hit mesta herhlaup, ok hélt hann her þeim austr með landi. En er hann kom til Lídandisness, spurði hann, at Danaherr var farinn suðr 5 aptr til Danmerkr, ok þeir höfðu víða rænt í Víkinni. Þá gaf Erlingr heimleyfi öllu leiðangrslíði, en hann sjálf ok nökkurir lendir menn sigldu með mjök mörg skip suðr eptir Dönum til Jótlands. En er þeir kómu þar, sem heitir Dýrsá, þá lágu þar fyrir Danir komnir or leiðangri með 10 skip mörg. Erlingr lagði at þeim ok bardist við þá. Danir flýðu brátt ok létu mætt manna, en þeir Erlingr ræntu skipin ok svá kaupstaðinn, ok féngu þar allmikitt fé, ok fóru síðan aptr til Noregs. Var þá um bríð úfriðr milli Noregs ok Danmerkr. 15

Ferð Erlings til Danmerkr.

29. Kristín konungsdóttir fór um haustit suðr til Danmerkr; fór hon á fund Valdimars konungs, frænda síns, þau váru systrabörn; fagnaði konungr henni forkunnar vel, ok fékk henni veizlur þar með sér, svá at hon fékk þar 20 vel haldit sína menn. Var hon opt á tali við konunginn, ok var hann allbliðr til hennar. En eptir um vart sendi Kristín menn til Erlings, ok bað hann fara á fund Danakonungs ok sættast við hann. Um sumarit eptir var Erlingr í Víkinni; hann bjó eitt langskip, ok skipaði hinu frídasta 25 liði sínu; síðan sigldi hann yfir til Jótlands. Hann spurði, at Valdimarr konungr var í Randarósi; sigldi Erlingr þannug, ok kom til bæjarins þann tíma, er flest fólk sat um mat. En er þeir höfðu tjaldat ok fest skip sitt, gékk Erlingr upp ok þeir 12 saman, ok allir brynjaðir, höfðu 30 höttu yfir hjálmum, en sverð undir mötlum, géngu til konungs herbergis. Þá fóru þar sendingar inn ok váru opin dyrrin, géngu þeir Erlingr þegar innar fyrir hásetit, mælti Erlingr: Grið viljum vér hafa, konungr! bæði hér

ok til heimfarar. Konungr leit við honum, ok mælti: Ertu þar, Erlingr? Hann svaraði: Erlingr er hér, ok seg oss skjótt, hvárt vér skulum grið hafa. Þar váru inni 80 konungsmanna, ok allir vápnlausir. Konungr mælti: Grið ⁵ skulut þér hafa, Erlingr! sem þú beiðist; á engum manni niðumst ek, ef á minn fund kemr. Þá kysti Erlingr á hönd konungi, ok gékk út síðan ok til skips síns. Dvaldist hann þar um hríð með konungi; töluðu þeir um sættargerð milli sín ok landanna, ok kom þat ásamt, at Erlingr settist ¹⁰ þar í gisling með Danakonungi, en Ásbjörn snara, bróðir Absalons erkibyskups, fór til Noregs í gisling í móti.

Tal Valdimars konungs ok Erlings.

30. Þat var eitt sinn, er þeir töluðu, Valdimarr konungr ok Erlingr, mælti Erlingr: Herra! þat þykki mér ¹⁵ líkast til sætta, at þér hafit alt þat af Noregi, sem yðr var heitit í einkamálum várum; en ef svá er, hvern höfðingja vilit þér þá yfir setja þar, hvárt nökkurn danskan? Nei, segir konungr. Engir Danahöfðingjar munu fara vilja í Noreg ok fást þar við hart fólk ok úhlýðit, en hafa hér ²⁰ áðr ærit gott með yðr. Ek fór fyrir þá sök hingat, at ek vil fyrir engan mun missa yðarrar vináttu; hingat til Danmerkr hafa fyrr farit menn af Noregi, Hákon Ívarsson ok Finn Arnason, ok gerði Sveinn konungr, frændi yðarr, hvárntveggja þeirra jarl sinn. Eigi em ek nú minni valds- ²⁵ maðr í Noregi, en þeir váru þá, ok gaf konungr þeim yfirsókn á Hallandi, því ríki er hann átti áðr. Nú þykki mér, herra! þér vel mega unna mér þess léns, ef ek gerumst yðarr maðr handgenginn, at ek halda af yðr þessu ríki, svá ok Magnús konungr, son minn, má ok eigi mér ³⁰ þess synja, en ek vil við yðr vera skeyttir ok skyldr til allrar þjónustu þeirrar, er því nafni byrjar. Slíkt talaði Erlingr, ok annat þessu líkt, ok kom svá at lyktum, at Erlingr gerðist handgenginn Valdimar konungi, en konungr leiddi Erling til sætis, ok gaf honum jarldóm ok Víkina ³⁵ til léns ok yfirsóknar. Eptir þat fór Erlingr heim til Nor-

egs, ok var síðan jarl, meðan hann lifði, ok hélzt í sætt við Danakonung jafnan síðan. Erlingr átti fjóra frillusonu: einn hét Hreiðarr, annarr Ögmundur — þeir váru sér um móður —; þriði Finnur, fjórði Sigurðr þeirra móðir var Ása hin ljósa, þeir váru yngri. Kristín konungsdóttir ok 5 Erlingr áttu dóttur, er Ragnhildr hét; hon var gipt Jóni Þorbergssyni af Randabergi. Kristín fór af landi með þeim manni, er Grímr rusli var kallaðr; þau fóru út í Miklagarð ok váru þar um hríð, ok áttu þau saman börn nökkur.

Upphaf Ólafs.

10

31. Ólafr, son Guðbrands Skafhögssonar ok son Maríu Eysteinsdóttur konungs Magnússonar, var at fóstri með Sigurði agnhött á Upplöndum. En er Erlingr var í Danmörk, þá hófu þeir fóstrar flokk Ólafr ok Sigurðr, ok réðust til margir Upplendingar. Var þar Ólafr til konungs 15 tekinn. Þeir fóru með flokkinn um Upplönd, en stundum í Víkina, stundum austr á Markir; ekki váru þeir á skipum. En er Erlingr jarl spurði til flokks þessa, þá fór hann liði sínu í Víkina, ok var á skipum um sumarit, ok um haustit í Osló, ok veitti þar um jólin. Hann lét halda 20 njósnum upp á landit til flokksins, ok fór sjálf upp á land at leita þeirra, ok með honum Ormr konungsbróðir. En er þeir kómu til vatns þess er heitir, þá tóku þeir skip öll, þau er váru við vatnit.

Prestr sveik Erling.

25

32. Prestr sá er söng á Ryðjökli, þat er við vatnit, bauð þeim jarli til veizlu, ok at koma þar at kyndilmessu. Jarlinn hét förinni, þótti þat gott at hafa þar tíðir. Reru þeir þannug yfir vatnit um kveldit fyrir messudaginn. En prestr sá hafði annat ráð með höndum; hann sendi 30 menn at bera njósni þeim Ólafi um farar Erlings. Hann gaf þeim Erlingi sterkan drykk um kveldit ok lét allmjök drekka. En er jarl fór at sofa, þá váru rekkjur þeirra búnar í veizlustofunni. En er þeir höfðu litla hríð sofit,

vaknaði jarl ok spurði, ef þá mundi vera óttusöngsmál. Prestrinn sagði, at lítit var af nótt, það þá sofa í ró. Jarl svarar: Mart dreymir mik í nótt, ok illa sef ek. Hann sofnaði síðan. Annat sinn vaknaði hann, ok það prest upp
 5 standa ok syngja tíðir. Prestr það jarl sofa, sagði, at þá var mið nótt. Lagðist jarl niðr ok svaf litla hríð, ok hljóp upp ok það menn sína klæðast. Þeir gerðu svá, ok tóku vápu sín, gengu til kirkju, ok lögðu úti vápnin, meðan prestr söng óttusönginn.

10

Bardagi á Ryðjökli.

33. Ólafi kom njósn um kveldit, en þeir gengu um nóttina 6 rastir götu, ok þótti mönnum þat furðumikit farit. Þeir kómu á Ryðjökul um óttusöng; niðamyrkr var sem mest. Þeir Ólafr gengu at stofunni ok æptu þá heróp,
 15 drápu þar inni nökkura menn, er eigi höfðu gengit til óttusöngs. En er þeir Erlingr heyrðu ópit, hljópu þeir til vápna sinna ok stefndu síðan ofan til skipanna. Þeir Ólafr mœttu þeim við garð nökkurn; varð þar bardagi; óku þeir Erlingr undan ofan með garðinum, ok hlífði garðrinn
 20 þeim; þeir höfðu lið miklu minna; féll mart af þeim, ok mart varð sárt. Þat halp þeim mest, er þeir Ólafr kendu þá eigi, svá var myrkt; en Erlings menn leituðu einart til skipanna. Þar féll Ari Þorgeirsson, faðir Guðmundar byskups, ok mart annarra hirðmanna Erlings. Erlingr
 25 varð sárr á vinstri síðu, ok segja sumir menn, at hann sjálfr drœgi sverðit á sik, þá er hann brá. Ormr var ok mjök sárr; nauðuliga kómust þeir á skipin, ok létu þegar frá landi. Þat var kallat, at þeir Ólafr hefði hina mestu úhamingju borit til fundarins, svá sem þeir Erlingr váru
 30 framseldir, ef þeir Ólafr hefði meirum ráðum framfarit. Síðan kölluðu menn hann Ólaf-úgæfu, en sumir kölluðu þá Hettusveina. Fóru þeir með flokk þann enn sem áðr uppi um land. En Erlingr jarl fór út í Víkina til skipa sinna, ok var eptir um sumarit í Víkinni, en þeir Ólafr á
 35 Upplöndum, en stundum austr á Mörkum; höfðu þeir flokk þann svá annan vetr.

Bardagi á Stöngum.

34. Eptir um várit fóru þeir Ólafr út í Víkina, ok tóku þar konungsskyldir; dvöldust þar langa hríð um sumarið. Erlingr jarl spurði þat, ok hélt liði sínu austr til móts við þá, ok varð fundr þeirra austan fjarðar, þar 5 sem heitir á Stöngum. Varð þar orrosta mikil, ok hafði Erlingr sigr. Þar féll Sigurðr agnhöttr, ok mart af Ólafs mönnum, en Ólafr kom á flótta; fór hann síðan suðr til Danmerkr, ok var hinn næsta vetr eptir á Jótlandi í Álaborg. En eptir um várit fékk Ólafr sótt þá, er hann 10 leiddi til bana, ok er hann þar jarðaðr at Mariukirkju, ok kalla Danir hann helgan.

Dráp Haralds.

35. Nikulás kúfungr, son Páls Skoptasonar, var lendr maðr Magnús konungs; hann tók höndum Harald, er sagt 15 var, at væri son Sigurðar konungs Haraldssonar ok Kristínar konungsdóttur, bróðir Magnús konungs sammæðri. Nikulás flutti Harald til Björgynjar, ok fékk í hendr Erlingi jarli. Þat var háttr Erlings, ef úvinir hans kómu fyrir hann, at hann mælti ekki eða fátt við þá, ok stilliliga 20 þat er var, ef hann var ráðinn at drepa þá, en hina hrakti hann sem mest í orðum, er hann vildi, at lífit hefði. Erlingr mælti fátt við Harald, ok var mönnum grunr á, hvat hann mundi fyrirætla. Þá báðu menn Magnús konung, at hann skyldi friða fyrir Haraldí við jarl. Konungr gerði 25 svá. Jarl svarar: Slíkt ráða þér vinir þínir; en þú munt litla hríð ráða ríkinu í frelsi, ef þú skalt heilhuga ráðum einum framfara. Síðan lét Erlingr Harald flytja yfir í Norðnes, ok var hann þar höggvinn.

Upphaf Eysteins konungs Eysteinsonar.

30

36. Eysteinn er nefndr sá maðr, er kallaðist son Eysteins konungs Haraldssonar; hann var þá ungr maðr, eigi með öllu fullroskinn. Er frá því sagt, at hann kom

fram á einu sumri austr í Svíaveldi, ok fór á fund Birgis brosu; hann átti þá Brigidam, dóttur Haralds gilla, föðursystur Eysteins; bar Eysteinn upp fyrir þau sitt erendi ok bað þá sér fulltings. Jarl ok bæði þau tóku vel hans máli
 5 ok hétu honum sínu trausti; dvaldist hann þar um hríð. Birgir jarl fékk Eysteini nökkurn liðskost ok góða penn- inga til skotsilfrs sér, ok leysti hann vel af hendi; hétu þau bæði honum sinni vináttu. Eysteinn fór þá norðr í Noreg, ok kom ofan í Víkina; dreif þá þegar lið til hans,
 10 ok efldist flokkur sá; tóku þeir Eysteinn til konungs, ok fóru þeir með flokk þann í Víkinni um vetrinn. En fyrir því at þeim varð féfátt, þá ræntu þeir víða, en lendir menn ok bændr gerðu lið at þeim. En er þeir váru ofrliði bornir, þá flýðu þeir brott á skóga, ok lágu löngum á
 15 eyðimörkum; géngu þá klæði af þeim, svá at þeir spentu næfrum um fótleggi sér; þá kölluðu bændr þá Birkibeina. Þeir hljópu opt í bygðina, ok kómu fram hér ok hvar, ok réðu þegar til áhlaupa, er eigi var fjölment fyrir. Þeir áttu nökkurar orrostur við bændr, ok höfðu ymsir betr.
 20 Þrjár orrostur áttu Birkibeinar, svá at fylkt var til, ok höfðu sigr í öllum. Á Krókaskógi lagði þeim nær úför; kom at þeim bóndasamnaðr fjöldi liða. Birkibeinar feldu brota fyrir þá, ok hljópu síðan á mörkina. Birkibeinar váru tvá vetr í Víkinni, svá at þeir kómu ekki norðr í land.

25 *Frá Birkibeinum, Magnúsi konungi ok Erlingi skakka.*

37. Magnús konungr hafði þá verit 13 vetr konungr, er Birkibeinar hófust. Hit þriðja sumar réðu þeir sér til skipa, fóru þá fyrir land fram, féngu sér fjár ok liða. Þeir váru fyrst í Víkinni, en er á leið sumarit, stefndu
 30 þeir norðr í land, fóru svá skyndiliga, at ekki kom njösn fyrir þá, fyrr en þeir kómu til Þrándheims. Birkibeinar höfðu mest í flokki sínum Markamenn ok Elfargríma, ok mjök mart höfðu þeir af Pelamörk, ok vel váru þeir þá vápnaðir. Eysteinn, konungr þeirra, var fríðr ok fagrleitr,
 35 lítilleitr, ekki mikill maðr; hann var kallaðr af mörgum Heimskringla, III.

mönnum Eysteinn meyla. Magnús konungr ok Erlingr jarl sátu í Björgyn, þá er Birkibeinar sigldu norðr um, ok urðu ekki við þá varir. Erlingr var maðr ríkr, spakr at viti, hermaðr hinn mesti, ef úfriðr var, landráðamaðr góðr ok stjórnsamr, kallaðr heldr grimmr ok harðráðr; en hitt 5 var þó mest, at hann lét úvini sína fá eina landsvistina fá, þótt beiddist, ok urðu fyrir þá sök margir til at hlaupa í flokkana, þegar er hófust í móti honum. Erlingr var hár maðr ok harðvaxinn, nökkut barraxlaðr, langleitr, skarp-leitr, ljóslitaðr, ok gerðist hárr mjök, bar balt höfuðit 10 nökkut, hugaðlátr ok veglátr, hafði forneskju klæðabúnað, langa upphluti ok langar ermar á kyrtlum ok á skyrtum, valskikkjur, uppháfa skúa. Slíkan búnað lét hann konung hafa, meðan hann var ungr, en þá er hann réð sjálftr, bjó hann sik mjök í skart. Magnús konungr var léttlátr ok 15 leikinn, gleðimaðr mikill, ok kvennamaðr mikill.

Frá Nikolási.

38. Nikolás, son Sigurðar Hranasonar, hann var son Skjaldvarar, dóttur Brynjólfs úlfalda, systur Halldórs Brynjólfssonar, en sammœðra við Magnús konung berfœtt. 20 Nikolás var hinn mesti höfðingi; hann átti bú á Hálogalandi í Öngli, þar sem heitir á Steig. Nikolás átti garð í Niðarósi ofan frá Jónskirkju, þar sem átti Þorgeirr kapalín. Nikolás var opt í kaupangi, ok hafði hann ráð öll fyrir bæjarmönnum. Skjaldvöru, dóttur Nikolás, átti 25 Eiríkr Árnason; hann var ok lendr maðr.

Frá Eiríki ok Nikolási.

39. Þat var Maríumessu hina síðari, er menn gengu frá óttusöng í böenum, at Eiríkr gékk til Nikolás ok mælti: Mágr! þat segja fiskimenn nökkurir, er utan eru komnir, 30 at langskip sigli utan eptir firðinum, ok geta menn, at Birkibeinar muni vera; ok er sá til, mágr! at láta blása bæjarliði öllu með vápnum út á Eyrar. Nikolás svarar: Ekki fer ek, mágr! at fiskimanna kvittum; mun ek gera

njósn út á fjörðinn, en höfum þing í dag. Gékk Eiríkr heim; en er hringði til hámessu, gékk Nikólás til kirkju. Eiríkr kom þá til hans ok mælti: Þat hygg ek, mágr! at sönn sé njósnin; eru nú þeir menn hér, er sét kveðast hafa
 5 seglin; þykki mér þat ráð, at vit ríðim or böenum ok samnim oss liði, því at mér þykkir mannfátt vera í böenum. Nikólás svarar: Kvaksamr ertu svá, mágr! hlýðum fyrst messu, gerum þá ráð vár síðan. Gékk Nikólás til kirkju. En er messa var sungin, gékk Eiríkr til Nikólás ok mælti:
 10 Mágr! nú eru hestar minir búnir, vil ek brott ríða. Nikólás svarar: Far vel þú þá! vér munum hafa þing á Eyrum, ok kanna hvat liðs er í böenum. Reið þá Eiríkr í brott, en Nikólás gékk í garð sinn, ok síðan til borða.

Fall Nikólds.

15. 40. En í þann tíma er vist var sett, kom maðr inn ok sagði Nikólási, at þá reru Birkibeinar í ána. Þá kallaði Nikólás, at hans menn skyldu vápnast. En ér þeir váru vápnaðir, hað Nikólás þá ganga inn í loptit; ok var þat hit úsnjallasta ráð, fyrir því ef þeir hefði varit garðinn,
 20 þá hefði bæjarfólkit komit til at hjálpa þeim; en Birkibeinar fylltu allan garðinn, ok gengu síðan at loptinu umhverfis. Þeir kölluðust á, buðu Birkibeinar Nikólási grið, en hann neitti. Síðan börðust þeir; höfðu þeir Nikólás til varnar bogaskot ok handskot ok ofngmjót; en Birkibeinar
 25 hjoggu húsin, ok skutu sem tíðast. Nikólás hafði rauðan skjöld, ok gyltir naglar í, ok stirndr Vilhjálmsgjörð. Birkibeinar skutu svá, at uppi stóð á reyrböndunum. Nikólás mælti: Lýgr skjöldrinn nú at mér. Þar féll Nikólás, ok mikill hluti sveitar hans, ok var hann hit mesta þarmaðr.
 30 Birkibeinar gáfu grið öllum bæjarmönnum.

Eysteinn til konungs tekinn í Níðarósi.

41. Eysteinn var þar síðan til konungs tekinn, ok gékk alt fólk undir hann. Hann dvaldist um hríð í böenum, fór síðan í Þrándheim; þar kom mart lið til hans

Þar kom til hans Þorfinnr svarti af Snös, ok hafði sveit manna. Öndverðan vetr fóru þeir út til bæjar; þá kómu til þeirra synir Guðrúnar af Saltnesi, Jón ketlingr, Sigurðr ok Vilhjálmr. Þeir fóru upp or Niðarósi til Orkadals; þá váru skorud þar nær 20 hundrud manna. Fóru svá til 5 Upplanda, ok þá út um Þótn ok Haðaland, þá á Hringaríki.

Fall Eysteins konungs.

42. Magnús konungr fór í Vík austr um haustit með sumu liðinu, ok Ormr konungsbróðir. Erlingr jarl var eptir í Björgyn ok hafði þar mikit lið, ok skyldi gegna 10 Birkibeinum, ef þeir færi hit ytra. Magnús konungr settist í Túsbergi, ok þeir Ormr báðir; veitti konungr þar um jólin. Magnús konungr spurði til Birkibeina uppi á Ré. Síðan fór konungr or bönum með liði sínu ok þeir Ormr, ok kómu á Ré. Snjár var á mikill, ok veðr furðu kalt. 15 En er þeir kómu á bæinn, þá gengu þeir or túninu á veginn, ok fyrir utan við garðinn fylktu þeir ok tráðu sér gadd; þeir höfðu eigi öll 15 hundrud manna. Birkibeinar váru á öðrum bönum, en sumt lið þeirra hér ok hvar í húsum. En er þeir urðu varir við her Magnús konungs, 20 heimtust þeir saman ok skutu á fylking. En er þeir sá lið Magnús konungs, þá þótti þeim, sem var, at þeirra lið var meira; réðu þegar til bardaga. En er þeir sóttu fram veginn, þá máttu fáir senn fram fara, en þeir er hljópu af veginum, féngu snjá svá mikinn, at þeir féngu 25 varla framkomizt, ok brást þá fylking þeirra, en þeir féllu, er fyrstir gengu fram brautina; var þá niðrhöggvit merkit, en þeir er þar váru næst, opuðu, en sumir slógust á flótta. Magnús konungs menn fylgðu þeim, ok drápu hvern at öðrum, er þeir náðu. Birkibeinar kómu þá ekki fylking á, 30 ok urðu berir fyrir vápnum, ok féll þá mart, ok mart flýði. Var þá sem opt kann verða, þótt menn sé frœknir ok vápndjarfir, ef slög stór fá, ok komi á flótta, at flestir verða illir aptrhvarfs. Tók þá at flýja meginlið Birkibeina, en fjöldi féll, því at Magnús konungs menn drápu alt þat 35

er þeir máttu, ok váru engum manni grið gefin, þeim er þeir náðu, en flóttinn dreifðist víðs vegar. Eysteinn konungr kom á flótta; hann hljóp í hús nökkut ok bað sér griða, ok þess at bóndi skyldi fela hann; en bóndi drap
5 hann; ok fór síðan á fund Magnús konungs, ok fann hann á Rafnesi; var konungr inni í stofu ok bakaði sik við eld, ok var þar mart manna. Síðan fóru menn ok fluttu þannug líkit, báru inn í stofuna; bað konungr menn þá til ganga ok kenna líkit. Maðr einn sat í krókpallinum,
10 ok var þat Birkibeinn, ok hafði engi maðr gaum gefit at honum; en er hann sá lík höfðingja síns ok kendi, þá stóð hann upp skjótt ok hart; hann hafði öxi í hendi, hljóp hann skjótt innar á gólfít ok hjó til Magnús konungs, kom á hálsinn við herðarnar. Maðr nökkurr sá, er öxin
15 reið, ok skaut honum frá; við þat snerist öxin ofan í herðarnar, ok varð þat mikit sár. Síðan reiddi hann upp öxina annat sinni ok hjó til Orms konungsbróður, hann lá í pallinum; höggit stefndi á báða fótleggina. En er Ormr sá, at maðr vildi drepa hann, brást hann við skjótt,
20 kastaði fótum fram yfir höfuð sér, ok kom öxin í pallstokkinn, stóð öxin föst; en vápn stóðu svá þykt á Birkibein, at varla mátti hann falla. Þá sá þeir, at hann hafði dregit um gólfít eptir sér iðrin, ok er þess manns hreysti allmjök lofuð. Magnús konungs menn ráku flóttann lengi,
25 ok drápu alt þat, er þeir máttu. Þar féll Þorfinnr af Snös; féllu þar ok margir aðrir Þrændir.

Frá Birkibeinum.

43. Flokkir þessi, er Birkibeinar váru kallaðir, höfðu saman samnast með fjölmenni miklu; var þat fólk hart ok
30 menn hinir vápn djörfustu ok lið heldr úspakt; fóru mjök geystir ok rasandi, síðan þeir þóttust hafa styrk mikinn. Þeir höfðu í flokkinum fátt þeirra manna, er ráðagerðarmenn væri, eða vanir stjörn lands eða laga, eða her at styra, en þótt sumir kynni betr, þá vildi þó flokkurinn allr
35 hafa hat, er sjálfum sýndist; þóttust þeir öruggir af liðs-

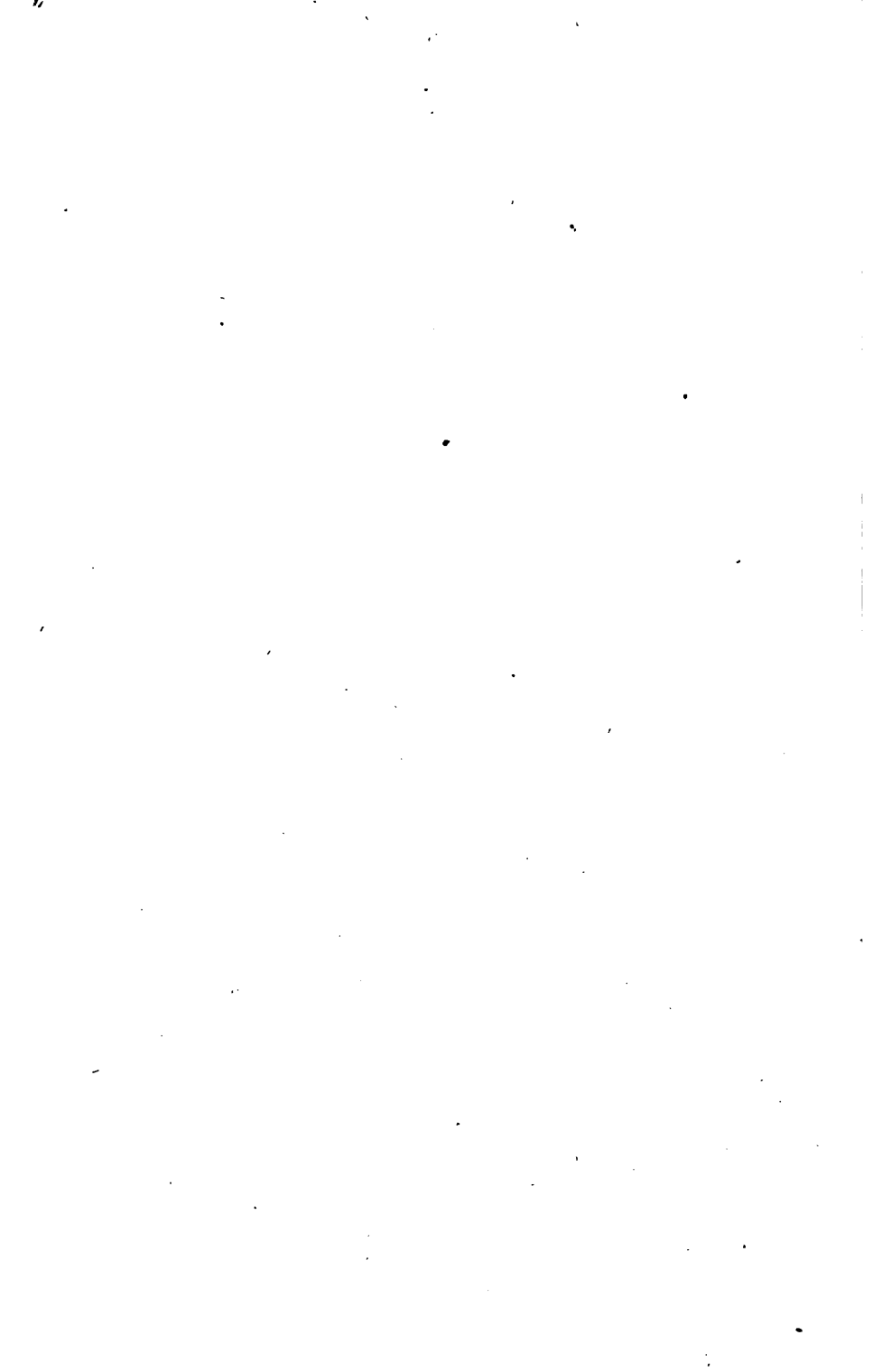
fjölda sínum ok hreysti. En þat lið, er undan komst, var mart sárt, ok hafði látit vápn ok klæði, en alt félaust; sótti sumt austr á Markir, en mart á Þelamörk, þat flest er þar átti kyn, sumt fór alt austr í Sviaveldi. Allir forðu sér, því at lítil ván þótti griða af Magnúsi konungi 5 eða Erlingi jarli.

Frá Magnúsi konungi Erlingssyni.

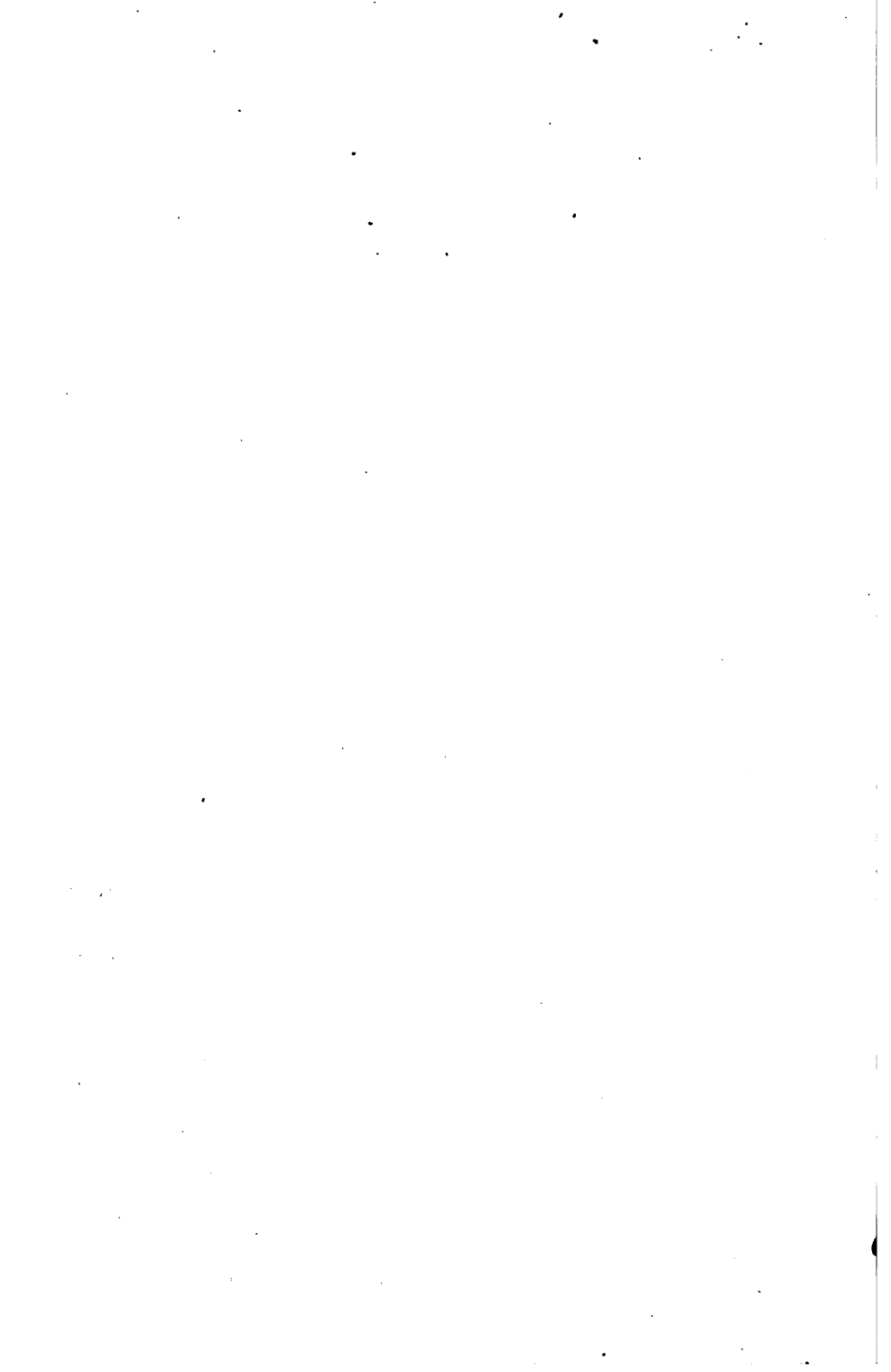
44. Magnús konungr fór síðan út aptr til Tünsbergs, ok varð hann allfrægr af sigri þessum, því at þat var allra manna mál, at Erlingr jarl væri brjóst ok forusta 10 fyrir þeim feðgum, en eptir þat er Magnús konungr hafði fengit sigr á svá styrkum flokki ok fjölmönnum, ok hafði haft minna lið, þótti þá svá öllum mönnum, sem hann mundi yfir alla ganga, ok at hann mundi þá vera því meiri hermaðr en jarl, sem hann var yngri. 15

Yagalinga { Yagalingal
Charan Singh
Hemadri

1200/11

Shakti

Longfordatal

mt of Co. R...

Rajmal
Rajmal

Shakti

Longfordatal

Co. R...

Harow

Longfordatal

Co. R...

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

Harow

OT.

Harow

OT.

OH

Harow

[Co. R...]

Harow

[Harow]

Harow

[Harow]

